

10 ÉVES

AZ MMA MŰVÉSZETELMÉLETI ÉS MÓDSZERTANI KUTATÓINTÉZET

10 éves
az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet

MMA•MMKi

Impresszum

Szerkesztő: Csáji László Koppány – Kecskés Noémi
Szerzők: Csáji László Koppány, Kecskés Noémi, Kollarik Tamás, Kővári-Szeli Dorina,
Kucsera Tamás Gergely, Nemes Márk, Szepesi Judit, Varga Kinga Anikó

Korrektor: Angyal István
Tördelő: Sejben Richard

© Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet, 2025
© Szerkesztő, 2025
© Szerző, 2025

ISBN 978-615-6669-28-5
https://doi.org/10.56235/10evesMMAMMKI.2025

MMA MMKI
1121 Budapest, Budakeszi út 38.

Tibuktu Bt.

A kiadásért felel dr. Csáji László Koppány, az MMA Művészetelméleti
és Módszertani Kutatóintézet igazgatója.

2. javított, bővített kiadás

2026

Tartalomjegyzék

Köszöntő ... 6

A kutatóintézet küldetése ... 9

Történeti idővonal ... 12

KUCSERA TAMÁS GERGELY
Az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megalapítása és működésének első időszaka ... 14

KECSKÉS NOÉMI
A Hild-villa története ... 24

CSÁJI LÁSZLÓ KOPPÁNY
Az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet
kutatásszervezési profilja és tudományos stratégiája ... 28

KUCSERA TAMÁS GERGELY
In memoriam Kocsis Miklós ... 44

Az MMKI tudományos kutatásban részt vevő munkatársai és főmunkatársai,
továbbá a tartós megbízással foglalkoztatott tudományos kutatói 2025-ben ... 48

ÖSSZEÁLLÍTOTTA: SZEPESI JUDIT
Az MTA által vezetett Magyar Tudományos Művek Tárában (MTMT) az MMA Művészetelméleti
és Módszertani Kutatóintézethez kapcsolt tudományos és ismeretterjesztő munkák (2015–2025)
alapján készült reprezentatív bibliográfia ... 86

CSÁJI LÁSZLÓ KOPPÁNY – KŐVÁRI-SZELI DORINA
Az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram története és statisztikai adatai ... 120

CSÁJI LÁSZLÓ KOPPÁNY – KECSKÉS NOÉMI
Essentia Artis, az MMA művészeti ösztöndíjasok kiállítása és programsorozata ... 140

SZEPESI JUDIT
A Művészettel Nevelés Hálózata ... 154

CSÁJI LÁSZLÓ KOPPÁNY – KECSKÉS NOÉMI
A kutatóintézet publikációi és könyvkiadása ... 160

KOLLARIK TAMÁS
Filmszakmai projektek – tudástár a vászon mögött ... 164

SZEPESI JUDIT
Az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet könyvtára ... 170

KECSKÉS NOÉMI
A kutatóintézet rendezvényei ... 178

NEMES MÁRK – VARGA KINGA ANIKÓ – KECSKÉS NOÉMI
Művészet és tudomány párbeszéde – A kutatóintézet részvétele az MTA programsorozatában ... 182

Válogatás az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet
által 2016–2025 között szervezett rendezvények plakátjaiból ... 196

Fotó:
Nyírő Simon

Tisztelt Olvasó!

A Magyar Művészeti Akadémia intézménycsaládjának tagjaként az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet idén ünnepli fennállásának tizedik évfordulóját. Az alkalom számvetésre ösztönöz és elgondolkodásra késztet.

Az intézmény 2015. február 1-jei működése óta a hazai művészetelméleti kutatások közismert műhelyévé vált. Az igényesség, a hitelesség, a nyitott szellemiség és a nemzeti kultúra iránti elköteleződés adja e szerteágazó kutatási profil közös nevezőjét. A kutatóintézet kiterjedt partnerhálózattal dolgozik, amely lehetővé teszi, hogy a művészet minden területén célirányos, szükség esetén interdiszciplináris kutatások valósuljanak meg, hozzájárulva ahhoz, hogy az MMA szellemisége a kutatás, az oktatás és az alkotás szintjein egyaránt jelen legyen. Évente számos konferenciát, műhelybeszélgetést, workshopot, könyvbemutatót és kiállítást rendez, sorra jelennek meg a tudományos és az oktatási célú tanulmányok, kötetek, amelyek közül több a hazai felsőoktatás számára is meghatározó szakmai forrásként szolgál.

Külön büszkeség, hogy kutatóintézetünk a nagy sikerű MMA Művészeti Ösztöndíjprogram szakmai lebonyolítójaként tevékenykedik, és immár több mint nyolcszáz alumni és aktív ösztöndíjas művésszel ápol élő kapcsolatot. Ez a közösség a kortárs magyar művészet egyik legértékesebb szellemi műhelye, ahol a tehetség, az elhivatottság és az alkotóerő találkozik.

A művészet az emberi lélek legmélyebb rezdüléseinek nyelve. A pusztán korszerűségre vágyó esztétikum mellett minden korban létezik az igazság, a szépség és a jóság keresése a művészet eszközeivel. A művész az, aki a kimondhatatlant formába önti, aki látni és láttatni tanít. Szabadon, de nem gyökértelenül. Emberközpontúan, közösségeket és értékeket hozva létre. A kutatóintézet küldetése, hogy a jövőben is őrködjön e szellemi kincs fölött, támogassa az alkotókat, teret adjon az ihletnek és képes legyen egyúttal az elődeink tiszteletére épülő hagyományozásban való közreműködésre, mely elengedhetetlen feltétele nemzeti közösségünk éltetésének.

Jelen jubileumi kötet tisztelgés mindazok előtt, akik munkájukkal, hivatásukkal és hitükkel hozzájárultak ahhoz, hogy az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet a magyar szellemi élet egyik fontos támogatója legyen. Egyben inspiráció a jelen számára és elköteleződés a jövendő felé: a teremtő alázat alapállásából kiindulva – a nevelés, a kultúra és a művészetek segítségével – tenni azért, hogy nemzetünket tudatos és szellemileg is felkészült polgárok alkossák a XXI. században.

Turi Attila
elnök
Magyar Művészeti Akadémia

A Hild-villa főbejárata
Fotó: Sándor Emese

CSÁJI LÁSZLÓ KOPPÁNY

A kutatóintézet küldetése

Fotó: Balogh Sára Borbála

A művészet nem csupán a valóság egyedi leképezése, hanem új valóságokat létrehozó, ezáltal a társadalmat alakító erő is – a nagy kérdés az, hogyan lehet az alkotás és annak befogadása során a szabad gondolkodást felelősségteljesen, emberi közösségeink értékteremtését és értékátadását segítve gyakorolni. E gondolat hatja át az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet (MMA MMKI) munkáját, ezáltal mindkét fő feladatának alapja. E feladatok egyike az MMA Művészeti Ösztöndíjprogramjának lebonyolítása, a másik pedig a tudományos kutatás és kutatásszervezés, amelyhez az utóbbi években a Művészettel Nevelés Hálózata szervezésének egyre szélesedő feladatköre társult. A kutatóintézet tíz év alatt nemcsak felkerült a hazai és a nemzetközi tudományos és művészeti élet térképére, hanem szakmai elismertséget is szerzett.

A magyar művészetmecenatúrában eddig példátlan mértékű és hatású MMA Művészeti Ösztöndíjprogram a fiatal és középgenerációs (18 és 50 év közötti) művészeknek, művészetelméleti szakembereknek nemcsak három évig tartó ösztöndíjat nyújt, hanem életpályájuk kiteljesedését a munkakapcsolatok jelentős kibővítésével, közösségépítéssel, mentorálással és művészeti programokkal segíti. A kapcsolat a hároméves időszak után is fennmarad, például az évente megrendezett *Essentia Artis* kiállítás és programsorozat, az ösztöndíjasokról szóló honlap és az ösztöndíjas eredmények népszerűsítési programja által. A művészeti ágak közös gondolkodását elősegítendő az MMKI növekvő intenzitással vesz részt művésztelepek, kiállítások és más művészeti események (kötetbemutatók, koncertek, műhelytalálkozók) szervezésében, de bekapcsolódik a művészeti ösztöndíjasok munkájába workshopok szervezésével is, segíti őket ismertségük és elismertségük növelésében.

A 2018-tól évente száz-száz új ösztöndíjassal bővülő közösségünk immár mintegy nyolcszáz művészből és művészetelméleti szakemberből áll. A közös munkában az intézet munkatársain kívül az MMA MMKI egyre több akadémikusa és köztestületi tagja is részt vesz. Az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram különlegesen színes, árnyalt és átfogó képet ad a határokon átívelő magyar művészeti életről. Az *art residency* programban külhoni

művészeket és művészetelméleti szakembereket fogad néhány napra vagy hétre a kutatóintézet, hogy vegyenek részt művészeti és kutatómunkával az MMA MMKI életében, tartsanak előadást, műhelybeszélgetést a Hild-villában. Ez utóbbiak célja, hogy megismertessék velünk saját alkotómunkájukat és annak a régiónak művészvilágát, ahonnan érkeztek, valamint végül, de nem utolsósorban, hogy megismerkedjenek az ösztöndíjasokkal, akadémikusokkal.

Az MMA MMKI tudományos kutató- és kutatásszervező munkája a művészetelmélet rendkívül széles spektrumába tartozik. Kapcsolódik többek között a történeti tudományoktól (eszmetörténet, művészettörténet, építészettörténet, zenetörténet, irodalomtörténet stb.) a szerzői jogon, néprajztudományon, kulturális antropológián és művészetfilozófián át a művészetszociológiához és a művészetpedagógiához is. A szakcikkek és tanulmánykötetek, életmű-feldolgozások, monográfiák és lexikonok mellett készülnek a felsőoktatást segítő művek és a nagyközönségnek szóló ismeretterjesztő munkák, kézikönyvek, de művészeti szakírói publicisztikák is (kritikák, ismertetések, elemzések). A projekteket kutatókból, kutatócsoportokból és partnerintézményekből álló, dinamikusan bővülő szakmai hálózat valósítja meg, egyre nagyobb hazai és nemzetközi elismertséggel.

Az MMA MMKI évente párhuzamosan több tucat hiánypótló kutatási projektet szervez, amelyek révén több mint hatszáz tudományos publikáció jelent meg tízéves fennállása alatt, de a kutatások eredményei a tudományos ismeretterjesztésben és az oktatásban is hasznosulnak. A kutatóintézet az elmúlt években több nemzetközi kutatócsoport szervezésében, vezetésében is részt vesz. Ilyen például a népművészetnek a kortárs társadalmakban betöltött szerepére vonatkozó munkacsoport megalakítása a SIEF világszervezeten belül, vagy a középiskolások kreatív gondolkodásának művészetpedagógiai fejlesztésével kapcsolatos japán–finn–olasz–magyar együttműködés, a Kárpát-medencei magyar egyházzenei kórusok nagy kataszterének elkészítése, a magyar jazz kézikönyve, továbbá a határon túli magyar kulturális élet sajátosságainak feltárására (pl. a külhoni magyar színházi műhelyek átfogó elemzésére) fókuszáló, illetve a kultúraközi kódváltásokra, a többrétegű életvilágok kérdésére irányuló kutatás.

Csak a hiteles és alapos munka hozhat elismertséget és eredményezhet szakmai bizalmat. Ezért rendkívül fontos visszajelzés a kutatóintézet számára, hogy egyre nagyobb számban csatlakoznak intézmények és kutatók, kutatócsoportok partnerként az MMA MMKI munkájához, vesznek részt projektekben. A „külsős”, ún. megbízott kutatók, a kutatásban, a lexikonírásban részt vevő szakemberek, szerkesztőbizottsági tagok és szakírók száma immár jóval meghaladja a százat. E közös munka révén nemcsak a szinergiák hasznosíthatók, hanem költséghatékonyabban lehet dolgozni, és a résztvevő intézmények láthatósága is meghatványozódik a partnerek kapcsolathálója által.

Hisszük, hogy a művészetelméleti kutatások nem öncélúak. A közvetlen tudományos eredményeken túl hozzájárulnak egy empatikusabb, harmonikusabb társadalom létrejöttéhez, elősegítik a művészetet értő és szerető közönség kialakulását.

Hild-villa
Fotó: Sándor Emese

Történeti idővonal

2015

Létrejött az MMA MMKI
2015. február 1-jén megkezdte működését az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet.

2017

A kutatóintézethez került a könyvtár
2017. november 1-jétől 2022. december 31-ig az MMA Titkárságtól a kutatóintézethez került a Művészeti Dokumentációs Főosztály és Szakkönyvtár.

Elindult a *Documenta Artis* sorozat
A könyvsorozat célja, hogy az oral history eszközeivel örökítse meg a még velünk élő alkotók gondolatait. A népszerű film-művészeti kötetsorozat első tagja a *Magyar forgatókönyvírók I.*

2016

Átadták a Hild-villát
2016. december 20-án Fekete György, az MMA elnöke átadta a felújított Hild-villa jelképes kulcsát dr. Kocsis Miklósnak, az MMA MMKI igazgatójának.

Elindult a *Fundamenta profunda* sorozat
A kutatóintézet *Az alkotás szabadsága és a szerzői jog metszéspontjai* című konferenciakötetével indította útjára *Fundamenta profunda* elnevezésű könyvsorozatát.

2018

Elindult az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram
A 3 éves programban résztvevők az anyagi juttatáson kívül mentorálást is kapnak. További cél a közösségépítés, a kapcsolati háló kiépítése és a művészeti ágak közötti párbeszéd előmozdítása.

MMA
MŰVÉSZETI ÖSZTÖNDÍJ PROGRAM

2019

Elindult a *Pars pro toto* sorozat
Az MMA Kiadóval közösen indított sorozat a XX. és XXI. század külföldi művészet-elméleti témájú, klasszikussá vált műveinek első magyar fordításait tartalmazta.

2020

Új működési formák bevezetése
A Covid-időszak miatt az ösztöndíjas találkozók és a rendezvények fokozatosan az online térbe kerültek át, a konferenciaszervezés és a kutatómunka azonban intenzíven folytatódott.

2021

Megjelent a *Magyar irodalmi művek 1956–2016* lexikona
A kötet 332 szerző 655 könyvét mutatja be lexikon formában, a szélesebb közönséget is megszólítva.

Megjelent a *Magyar filmek 1896–2021* lexikona
A kötet 516 szócikket tartalmaz és 269 magyar rendező valamennyi filmtípust képviselő alkotását ismerteti. Kiemelt figyelmet fordít a némafilmkincsre, illetve az 1945 előtti korszak mozgóképeire.

2022

Elhunyt Kocsis Miklós, a kutatóintézet igazgatója
Április 3-án tragikus hirtelenséggel elhunyt Kocsis Miklós jogász, közgazdász, a kutatóintézet igazgatója.

Csáji László Koppányt nevezték ki a kutatóintézet igazgatójának
Az MMA elnökének megbízása alapján Csáji László Koppány író, kulturális antropológus és ügyvéd 2022. október 1-től tölti be az igazgatói tisztséget.

Virtuálisan is bejárhatóvá vált a Hild-villa
A virtuális séta segítségével az épületben helyiségről helyiségre lehet kalandozni, miközben az érdeklődők információkat hallhatnak és olvashatnak a villa történetéről.

2023

Először rendezték meg az *Essentia Artis* művészünnepet
Az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram alkotóinak kiállítása és programsorozata március 2-től április 2-ig várta az érdeklődőket a Pesti Vigadóban, az MMA székházában.

Megnyílt a *Suttogó föld* című izraeli–magyar kiállítás
A palesztin–izraeli konfliktus következtében a Jeruzsálemi Biennálé kiállításait a világ 7 nagyvárosában, köztük Budapesten, a kutatóintézet szervezésében rendezték meg. A Néprajzi Múzeumban megvalósult, *Suttogó föld* című kiállításon 20 izraeli és 18 magyar alkotó művei kaptak helyet.

A kutatóintézet először csatlakozik *A magyar tudomány ünnepe* programsorozathoz
2023. november 20-án a PAB székháza adott otthont a *Poétika és politika* című konferenciának, 2023. november 22-én és 23-án Budapesten került sor a *Tudomány és művészet találkozása* című programsorozatra. A kutatóintézet azóta az MTA kiemelt partnerévé vált.

2024

MMA-ösztöndíjas művész tervezi a Magyar Sport Napján átadásra kerülő díjtárgyakat
A bizottság – a Sportért Felelős Államtitkárság, az MMA akadémikusai és az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram alumni ösztöndíjasai – Zsabokorszky Lili fémműves formatervező alkotását választotta a pályázat győztesének.

2025

Átfogó felmérés indult a magyar liturgikus kórusok tevékenységéről
A *Magyar Keresztény Egyházzenei Atlasz (MAKEZA)* elnevezésű projekt a Kárpát-medence liturgikus szolgálatot teljesítő kórusainak feltérképezésére, repertoárjuk, történetük összehasonlító elemzésére vállalkozik.

Elkészült a magyar fotóművészet első nagy áttekintése
A hiánypótló mű a hazai fotóművészet közel kétszáz éves örökségének első igazán nagyívű, a stílusirányzatokra is kiterjedő albuma.

Magyar Keresztény Egyházzenei Atlasz

KUCSERA TAMÁS GERGELY

Az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megalapítása és működésének első időszaka

Az előzmények

A Magyar Művészeti Akadémia (MMA) közel egyéves működési tapasztalatai alapján 2012 kora nyarán Kucsera Tamás Gergely, a Magyar Művészeti Akadémia főtitkára a köztestület elnökének, majd elnökségének felvetette egy létrehozandó művészetelméleti tagozat, illetve egy kutatóintézet jövőbeni párhuzamos megalakításának lehetőségét.

A művészeti köztestület létrehozásakor – az alapítói személyi körben – számos nem művész, hanem művészetelméleti szakember, illetve tudós vált akadémikussá, míg a taggá válás általános törvényi feltételei szerint az azt követően lezajlott tagbővítések során kizárólag elismert művészek lehettek akadémikussá. Másfelől a köztestületi feladatokat meghatározó jogszabályi helyek magukban hordozták egy, a művészettel, művészetekkel kapcsolatos elméleti intézet létrehozásának lehetőségét.

Az MMA köztestületi alakuló ülése 2011. november 5-én Budapesten a Magyarság Házában
Fotó: MMA

Az MMA köztestületi alakuló ülése 2011. november 5-én Budapesten a Magyarság Házában
Fotó: MMA

A 2012. szeptember 12-i kormányülésen az Magyar Művészeti Akadémia elnöke, Fekete György tájékoztatást adott a művészeti köztestület – megalakulása óta eltelt közel egy évében végzett – tevékenységéről, az aktuális feladatairól, kitűzött céljairól. A tájékoztatót követően az MMA és több tárca együttműködésében előterjesztés készült, amelynek eredményeként kihirdették a Magyar Művészeti Akadémia kultúrstratégiai szerepének megerősítéséről szóló 1690/2012. (XII. 29.) kormányhatározatot.

A kormányhatározat 3. pontja arról rendelkezik, hogy a nemzeti fejlesztési miniszter 2013. július 31-ig intézkedjen a Magyar Művészeti Akadémia által létrehozni tervezett művészetelméleti kutatóintézet elhelyezésére alkalmas, az állam tulajdonában lévő budapesti belvárosi ingatlan(ok) feltérképezése érdekében és tegyen javaslatot a megfelelő ingatlannak a köztestületi tulajdonba adására. A kormányhatározat alapján szükséges volt a MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet költségvetési szervként történő köztestületi – közgyűlés általi – megalapítása [a 15/2013. (V. 31.) számú közgyűlési határozattal][1], továbbá a gazdálkodás kereteinek kijelölése és költségvetésének biztosítása.[2]

Az MMA MMKI megalapításának fontos előzményét jelentették az MMA-hoz kapcsolódó köztestületi szervezeti és személyi köri változások, hogy megnyíljon az út a művészetelméleti szakemberek MMA-taggá válásához. 2013 tavaszán körvonalazódott a kettős feladat: az első – tagsági kör bővítése az elméleti szakemberek irányába – esetében egy főtitkári bizottság koncepcionális és szövegszerű javaslatot tett az akadémikusi tagság feltételeinek megváltoztatására, amely felvetette, hogy a jövőben ismert és elismert művészetelméleti szakemberek is akadémikusnak jelölhetők, illetve választhatók legyenek.

A 2013. év májusában lezajló MMA-közgyűlés támogató döntésével[3] kifejezte és kezdeményezte a jogalkotó felé a szervezet azon szándékát, hogy a jövőben a művészettel magas szinten foglalkozó, ám nem művészi tevékenységet végző kiválóságok (kritikusok, művészeti közírók, művészetelméleti szakemberek) akadémikussá válásának lehetőségét biztosítani kívánja; ennek keretszabályait a köztestület működéséről szóló törvényben, részleteit – a már működő nyolc művészeti tagozat mellett az önálló művészetelméleti tagozat létrehozásával együtt – az alapszabály keretei között rendezni kívánja.

1 Az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (Áht.) 8. § (1) bekezdés e) pontja által alapítói jogként nevesítettek, a 2011. évi CIX. MMA tv. 4. § f) pontjai, a 27. § és 28. § rendelkezései, továbbá az MMA alapszabályának 4. § (17) bekezdése a költségvetési szerv megalapítását érintően a közgyűlést, mint az alapításra jogosultat deklarálják. A hivatkozott rendelkezések együttes értelmében az MMA közfeladatainak ellátása érdekében költségvetési szerveket tarthat fent, gazdasági társaságokat az MMA tv. III. fejezetében rögzített módon működtethet, amelyek megalapításával kapcsolatosan a közgyűlésnek alapításra vonatkozó döntési jogköre nevesített.

2 Az MMA nemzeti értékmegőrző, művészetelméleti kutatási és művészettámogatási közfeladat-ellátását szolgáló állami vagyonelem(ek) biztosítása az MMA működésével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 2013. évi CLVII. törvény alapján, az(ok) közcélú működtetése, hasznosítása a közgyűlés időpontjához képest jövőbeni lehetőségként jelent meg, központi költségvetési forrás először a 2014. évi központi költségvetésben (Magyarország 2014. évi központi költségvetéséről szóló 2013. évi CCXXX. törvény) volt biztosított.

3 18/2013. (V. 31.) számú közgyűlési határozat

A javaslat felvetette a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) tagjaiként művészettudománnyal foglalkozó akadémikusok közötti elvi személyi kollízió lehetőségét, ezért indokoltnak tűnt egy olyan modell kidolgozása, amelynek értelmében a művészetelméleti kérdéseket (a későbbi törvényi definíció szerint a művészeti tevékenységgel kapcsolatos korszerű elméleti álláspontok ismertetése és közvetítése, tendenciák megfigyelése, garanciarendszerek kidolgozása tárgyköreiben) a Magyar Művészeti Akadémia, míg a művészettudomány (a tulajdonképpeni *Kunstwissenschaft*, amely a művészet történetének eseményeiből absztrahálja és mutatja fel a „lényeget") tárgykörébe tartozókat pedig alapvetően és elsődlegesen az MTA gondozza. E törvényi elhatárolás szerinti köztestületi működés mellett a leendő akadémikusokkal kapcsolatos tevékenységi-tartalmi kritériumrendszer is, ahogyan a két köztestület egymás mellettisége és elhatároltsága a státuszukat leíró alaptörvényi rendelkezésből is egyértelműen kiolvasható kell, hogy legyen.

A leírt kezdeményezés alapján – a kormányzattal folytatott érdemi egyeztetéseket követően – az Országgyűlés az MMA-törvényt 2014. március 1-jével módosította – 2014. X. törvény –, lehetővé téve, hogy a köztestület – a 2014. évi első rendes közgyűlésén, május 30-án – a nyolc művészeti tagozat által jelölt egy-egy művészetelméleti szakembert tagjai közé választja,[4] valamint létrehozza az önálló művészetelméleti tagozatot.[5] [6]

Az MMA MMKI létrehozásának elméleti háttere, indokoltsága

Korunkban jelenlévő igény, hogy a művészettel ne csak az alkotás oldaláról és ne kizárólag (művészet)történeti szempontból, illetve tudományos attitűddel foglalkozzanak a szakavatottak, hanem szélesebb, sokszor megengedőbb fogalmi készlettel és eszköztárral, elméleti síkon is.

A művészet egyéni értelmezése ugyanúgy, mint akár a csoportos (vagy önálló) befogadása, összetett pszichikai, szellemi, kulturális, nyelvi folyamat, absztrakció. Mindezért korunkban a művészetelméleti képzés – mind az előadó-művészetek, mind a vizuális művészetek terén – egyetemi szinten folyik, hiszen a művészeti elemzésre, az értelmezésre a közgyűjteményekben, a múzeumokban, a kulturális folyóiratoknál, de akár a tervezőművészeti vagy az animációs területeken, mint a hétköznapok világával aktív felületet képző művészetek esetében is szükség van. Hasonlóképpen fontos mindez társadalmi szinten, a folyamatok interdependens vonatkozásait vizsgáló módon is, az egyéni érzékenység, a kritikai elemzésre való képesség, azaz az érzékenyítés folyamatában.

A kortárs művészet(ek)hez kapcsolódóan napjainkban már nem minden esetben alkalmazhatóak a művészettörténet olyan hagyományos fogalmai, mint a stílus, a műalkotás, a közönség. Tehát már nem a hagyományos módon létező fogalom és gyakorlati tevékenység a művészet. Ugyanígy az is megállapítható, hogy a közönség

4 18/2014. (V. 30.) számú közgyűlési határozat

5 14/2014. (V. 30.) számú közgyűlési határozat

6 A témához kacsolódóan még megemlítendő, hogy a jogszabályváltozás lehetővé tette továbbá azt is, hogy kialakulhasson a művészeti köztestület nem akadémikusi személyi köre is. A nem akadémikusi köztestületi taggá válás előfeltétele a művészeti és művészetelméleti középdíjak valamelyikével, vagy a vonatkozó köztestületi díjak egyikével, illetve a DLA-fokozattal való elismertség. Az első jelentkezési időszak 2014. július-augusztusában, a második 2015 januárjában zajlott. Az első jelentkezési kör eredményeként a 2014. októberi közgyűlésen már a nem akadémikus köztestületi tagság képviselői is jelen lehettek. Az így kialakuló/kialakult tagság – a köztestületi döntések értelmében a jövőben – maga közül legfeljebb ötven közgyűlési képviselőt választhat, akik között a művészetelméleti terület képviselői is helyet kaptak.

– korábban döntő – befogadói pozíciója is csak egy a sok közül (a közönség a kortárs elképzelések szerint együtt- vagy újraalkot).

Az összes művészeti ág esetében kimutatható a törekvés, hogy a kapcsolódó tudománytól függetlenedő elmélet(ek) önálló entitásként legyen(ek) elismerve. Példaként felhozható a zeneelmélet és a zenetudomány, az irodalomelmélet és az irodalomtudomány vagy az építészet elmélete az építészet mint műszaki tudomány különválasztásának gyakorlata.

Mindezek mellett megállapítható: a művészetfilozófia napjainkig a legszorosabb kapcsolatot bírta-bírja az esztétikával, illetve az ehhez (ennek részterületeihez) kapcsolódó elméleti tudományágakkal, továbbá a művészetelméletekkel, melyben az előbbi az utóbbiak által feltárt „tudományos törvényszerűségek" filozófiai általánosítását, azaz tudomány előtti bölcseleti alapját adja. Ezen pozíciója szerint az is elképzelhető, hogy nem a művészetek összességének, hanem a művészetnek magának (általában vett lényegének) átfogó alapját biztosíthatja. Ezen a ponton látszólag nehezen elhatárolható a művészetfilozófia, illetve egy általános művészetelmélet.

Az összművészeti vizsgálati elv és gyakorlat tehát két irányultságot jelent: elsőként jelenti az összes művészeti ágat, illetve ezeknek egymáshoz kapcsolódását és átmeneteit, egymásra gyakorolt (kölcsön)hatását; továbbá jelenti a – fentiekben már körbeírt – hermeneutikai értelemben felfogott egészet, ami más (nem „csak" több), mint a részek összessége.

A művészetelméletnek ezáltal részben azt kellene vizsgálnia, hogy miként tükröződik vissza az ember a műalkotásokban, részben magának az alkotás folyamatának mikéntjét és mindezek vizsgálatát integrált módon kell végeznie, az alkotó és alkotás, a közönség és művész(et) oda-vissza hatásait – az összes társadalmi alrendszerben – nyilvánvalóvá tevő módon, azaz a művészetfilozófiától eltérően a művészetelmélet alapvetően a gyakorlat felől indulva jut el teoretikus megállapításokig.

A leírtakon túl ugyancsak megállapítható, hogy a művészetek saját nyelvvel, nyelvi sajátosságokkal rendelkeznek (és ez ugyancsak egy jól körülhatárolható feladatot állít az intézet elé).

Történetileg a – nyelvészetből kiinduló – strukturalizmus volt az az irányzat, amely magára a műre irányította a figyelmet, tette mindezt arra alapozottan, hogy a művészet(ek) saját(os) nyelvét feltételező módon járt el.[7]

Ezen a ponton – itt és most – jelezni kell: ez a kérdés több annál, hogy a művészeti műfajoknak van-e saját nyelve. Ez a kérdés úgy (is) feltehető, hogy van-e ránk – magyarokra – jellemző karaktere, szelleme, egyedisége a nemzeti közösségen belül létrehozott alkotásoknak.

Ez utóbbi kérdés nem volt elhanyagolható akkor sem, amikor a közelmúltban köztestületi rangra emelt – tehát a magyar alkotmányos rendszerben kiemelt nemzeti intézményi státuszt kapott – Magyar Művészeti Akadémia elméleti intézetének elvi alapjait formáltuk, s amikor ezen előzmények adják a vizsgálat tárgyát a jelenben, több mint egy évtizeddel később.

A művészeti köztestületnek mint Magyarország alaptörvényében nevesített szervezetnek, nemzeti intézményként kell működnie. E kijelentés jogi, politológiai vonatkozásai mellett művészetelméleti kérdéseket is magában hordoz.

7 Az irányzatban az észak-német, a berlini és a bécsi iskola egyaránt foglalkozott a struktúraanalízis elméletével. A felsoroltak közül az első az egyedi alkotást mikrostruktúraként értelmezve, azt egy nagyobb struktúrába – kor, irányzat, iskola – igyekezett beilleszteni; a második a művet tekintette makrostruktúrának, ebbe integrálva a világ viszonylatait; míg a harmadik – jelentős mértékben Hans Sedlmayr fordulópontot jelentő munkásságához kapcsolódva – együttesen, integratív módon vizsgálta a művet, a tartalmat és a jelentést.

Törvényi meghatározása szerint egyetemes kulturális értékeket tiszteletben tartva, a nemzeti művészeti-kulturális örökséget gondozva, új alkotások létrehozatalát segítve kell működnie a művészeti köztestületnek [MMA tv. 4. § (2) bek.].

De az is megállapítható, hogy a köztestület nevében a magyar mint jelző nem másodlagos a másik – a művészeti – mellett. Egyenrangú, a működési célokat s a működés módját tekintve is alapvető: a nemzeti sajátosságokat hordozó értékek megőrzése, újak létrejöttének támogatása kiemelt.

Az előbbiekben összefoglaltak alapján válik fontossá annak a tudatosítása, hogy a tárgyalkotó vagy a szellemi népművészeten, a magyar nyelvben élő irodalmi alkotásokon, illetve ezeket részben a színpadokon megjelenítő, magyarul szóló színházművészeten túl minden művészeti ágban (legyen az a zene, a képző-, az építő- vagy az iparművészet, a fotó- és filmművészet, a táncművészet, a további nem soroltak) van magyar sajátossága a magyar művészetnek; ennek a jelenségegyüttesnek a vizsgálatát a Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet központi feladataként kell(ett) meghatározni.

Az alapító szándékai szerint az MMA MMKI feladatai

Az intézet kutatási területe két részre osztott: egyfelől a művészet és a művészetelmélet belső, másfelől ezek külső vizsgálatára. Az eljárások során (akár a tematizálás, akár a szakmai-intézményi együttműködések terén) mindkettő esetében hangsúlyos a nemzeti vonatkozások figyelembevétele. Az előbbinél a bölcsészet-, valamint művészettudomány segítségével, továbbá a szemiotikai módszereivel válik a vizsgálat tárgyává a műalkotás. A mű létrejötte, egyedi mivolta, a közönség általi befogadása, ennek hatásmechanizmusa ugyanúgy, mint ahogyan a művészi-művészeti-kritikai nyelv, annak szerkezeti és jelentéstani jellemzőinek a komplex (fogalmi és gyakorlati) vizsgálata áll a középpontban. Az utóbbinál a társadalomtudományok (a jog, a közgazdaságtan és a kommunikációelmélet teóriáinak vizsgálatán túl az empirikus metodológiát és eljárásokat is felhasználva) vizsgálják, hogyan viszonyul a művészet a társadalom különböző alrendszereihez (oktatás, erkölcs, jog, politika, gazdaság stb.), mindezt a globalizált-mediatizált kulturális és gazdasági tér- és időegyüttesben.

Az intézet feladatai[8] címszavakban:

- Művészettörténeti, társadalomtudományi (pszichológiai, szemiotikai, szociológiai stb.), filozófiai és kommunikációelméleti elemzési módszerekkel, valamint a különböző elemzési módszerek integrált, interdiszciplináris, kritikai szemléletű alkalmazásával kutatja a művészet elméletét.
- A művészetelmélet és művészetkritika szerepét, a kritikai fogalmak elemzését és azoknak a hazai közegre alkalmazhatóságát vizsgálja, valamint az alkalmazható fogalmak kutatását végzi.
- Kutatja az alkotás létrejöttének folyamatait, célul tűzve ki a művészeti alkotómunka létrejöttének, létrehozó erőinek alapos megismerését.
- Kutatja – akár a művészet felől, akár a társadalmi alrendszerek felől – a művészet befogadásával, értelmezésével összefüggő folyamatokat, hatásokat, ideértve a művészetről és a művészettel való kommunikáció minden formáját, hiszen az alkotó–mű–befogadó hármas mindegyike aktív részként fogható fel, hatást gyakorolva a másik kettőre.

8 Az MMA 15/2013. (V. 31.) sz. közgyűlési határozat alapján.

- Vizsgálja a művészet jelrendszerét, szimbolikáját, az absztrakciós folyamatokat.
- Foglalkozik a kritikaelmélettel; gyűjti és elemzi a műalkotásokról szóló dokumentumokat, vizsgálja az egyes alkotások kritikai utóéletét.
- Alapvető elméleti és módszertani anyagokat készít a művészetpedagógia terén, hogy pl. a magas szintű, tudatos vizuális és audiovizuális kultúra nevelő szerepet töltsön be a nevelésben-oktatásban.
- Zsinórmértéket szolgáltat a művészetértelmezésben, a művészetkritikai szemlélet alakításában; tevékenységével elősegíti a kritikai gondolkodást és a szakmai párbeszédet.
- Elvégzi a kortárs kultúra aktuális jelenségeinek vizsgálatát a művészeti területen (mások mellett például a kurátori gyakorlatban).
- Kutatja a művészet és a művészeti ágak nemzeti sajátosságait, megfogalmazhatóvá téve azokat mindenki számára.
- Feladata a magyar művész identitás/szerep hazai és nemzetközi kontextusban való alakítása.
- Elméleti-kutatási kérdésekben koordináló intézményként együttműködik az oktatási és művészeti szervezetekkel, illetve a művészettel foglalkozó tudományos intézmények megfelelő egységeivel (pl. az MTA osztályai, az egyetemek tanszékei, a kortárs művészeti intézetek).

A fenti áttekintés után ugyanezen területek, illetve témakörök, valamint az évtizedes működés alapján bemutathatók az intézet működési körének határai is. Ezen behatároltságok alapján a Magyar Művészeti Akadémia által alapított MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet, összhangban a művészeti köztestület törvényben rögzített feladatával, mindenképpen összművészeti intézményként kell, hogy működjön. Működése során a művészet egészével (azon belül minden ágával) szükséges foglalkoznia, továbbá, mivel a művészeti területek ma már nem különülnek el élesen egymástól, azok kölcsönviszonyait és egymásra hatásainak mozzanatait is kutatnia, valamint értelmeznie kell.

További behatárolást ad az időbeliség, hiszen az MMA MMKI „vizsgálati területe” döntően a kortárs művészet. A „kortárs” fogalom a történelmi időben mindig jelenlévő és tartalmában megújuló, hiszen mindig a „legújabb” a kortárs. Ezen dinamikus-tranzitorikus fogalmi töltet helyett a kutatóintézet működési-kutatási célja szerint statikusabb-formálisabb meghatározásra van szükség. Ez időbeli behatároltságban

A Hild-villa korinthoszi oszlopokkal díszített főbejárata
Fotó: Sándor Emese

alapvetően az 1945 utáni művészetet jelenti és elsősorban a jelenre, a korunkban élő művészeti alkotókra, napjaink alkotásaira, azok befogadására, a műelemzés gyakorlatára irányuló tevékenységre fókuszál (nem kizárva a hagyomány fogalmi vizsgálatának lehetőségét).

Az elvi körülhatárolás után a gyakorlati célokról és a kezdeti működésről összefoglalóan leírható: a 2014-ben eredménytelenül lezajlott igazgatói pályázat után – 2015. február[9] és 2016. október közötti időszakra – megbízott igazgatói kinevezésről, valamint tanácsadó testület felállításáról döntött a művészeti köztestület vezetése.[10] A 2015-ben meginduló szervezetfejlesztés, a kutatók felvétele, a kutatási tervek, valamint – hazai és nemzetközi – együttműködések kialakítása mellett megkezdődött az intézeti működés infrastrukturális alapját adó ingatlan felújítása,[11] továbbá ugyanezen időszakban integrálódott az intézményi működés a köztestületibe: az elnökségi üléseken rendszeressé váltak a megbízott igazgató által adott tájékoztatók, valamint a tagozatokkal és az állandó bizottságokkal lefolytatott konzultációk.

Tudománystratégiai arculat

2015-ben még az MMA Titkársága és a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Molnár Tamás Kutatóintézete által közösen vitt ösztöndíjprogramból indította útjára a tizenkét kötetből álló *Ösztöndíjas tanulmányok* című sorozatát a kutatóintézet. Emellett, már saját koncepció mentén, 2016-ban elindította a *Fundamenta profunda*, majd 2017-ben a *Documenta Artis* című elméleti sorozatait is.

Ugyancsak 2016-tól rendszeressé váltak azok a konferenciák, majd konferenciasorozatok és kerekasztal-beszélgetések, amelyek nagy többsége a Pesti Vigadóban, a Magyar Művészeti Akadémia székházában, majd később a Hild-villában valósult meg. 2017-től már évekre átnyúlóan előre tervezetté vált az intézet kiadói és konferenciaszervezői tevékenysége.

A 2017 októberi elnökségi döntés értelmében az MMA Könyvtár és Dokumentációs Központ átkerült a titkárságról az MMA MMKI-hoz, valamint a 2018 első negyedévében útjára induló hároméves MMA Művészeti Ösztöndíjprogramjának rendszerszintű kialakításában való részvétel, majd a program (honlap, pályázat, a teljes

9 A jogi értelemben történt megalapítástól a 2015 februárjáig terjedő adminisztratív működés idejében az MMA elnökének, prof. emer. Fekete Györgynek a közvetlen munkatársa, dr. Engedi Éva látta el megbízottként az igazgatói feladatokat.

10 132/2014. (XII. 16.) számú elnökségi határozat. Dr. Kocsis Miklós lett azzal a céllal megbízva az igazgatói feladatokkal, hogy az intézmény tényleges – cél szerinti – működését megalapozza, megindítsa.
Ugyanebben a határozatban az elnökség MMA MMKI Tanácsadó Testületét is létrehívta, annak elnöke prof. dr. Vizi E. Szilveszter, az MTA egykori elnöke volt; tagjai: prof. dr. Maróth Miklós, az MTA korábbi alelnöke, Ablonczy László, az MMA lev. tagja, Devich János, Farkas Ádám és Ferencz István professzorok, az MMA rendes tagjai, továbbá prof. emer. Fekete György és Kucsera Tamás Gergely. A 2013 márciusa és 2016 decembere közötti munkához Jankovics Marcell, Dévényi Sándor, az MMA alelnökei, valamint Bertha Zoltán, az MMA lev. tagja is csatlakozott. A testületi munkát Kocsis Miklós mb. igazgató, Tömösvári Noémi intézeti munkatárs és Cseporán Zsolt ösztöndíjas segítette a 2015 márciusától induló majd' kétéves működés alatt, a működést a Hild-villa átadását követően a kijelölt célok elérését megállapítva zárta le a testület, ezt a köztestület elnöksége tudomásul vette.

11 2016 decemberében ünnepélyes keretek között került sor a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézetét befogadó Hild-villa átadására (az ezt megelőző közelítőleg másfél évtizedben Budapest belvárosában, a Ferenciek terén álló egykori Királyi Bérpalotában bérelt irodákban formálódott az MMA MMKI működése).

körű lebonyolítás) gondozása is kutatóintézeti fő feladat lett. Az eredmények elismeréseként – ugyancsak 2017 októberében – dr. habil. Kocsis Miklós igazgató az első megbízásának egyszeri meghosszabbítását követően – 2018-ban induló – ötéves kinevezést kapott.

2019-ben az MMA MMKI az MMA Kiadóval közösen *Pars pro toto* címmel indította útjára sorozatát, amely a XX. és XXI. század külföldi művészetelméleti témájú, klasszikussá vált műveinek első magyar fordításait tartalmazta. Ugyanettől az évtől, szintén a kiadóval közös gondozásban, megindult az *MMA Lexikon* megírása és szerkesztése, mely először a magyar irodalom, majd a magyar filmművészet témájában nyomtatva, illetve bővülő digitális formában került kiadásra.

A Makovecz Központ és Archívum főbejárata
Fotó: Sándor Emese

A Városkúti út 2. szám alatt álló Makovecz Központ és Archívum épülete
Fotó: Sándor Emese

A világjárvány ideje alatt online és hibrid módon folytatódtak a konferenciák és a korábbi évek közlésre szánt előadás szövegeinek kiadása. Ezek többsége a *Valóság* című folyóiratban 2020-tól printformában, majd ezt követően online kiadásban jelent meg. Ugyancsak 2020-től indult el az *MMKI Magazin* is, amely 2022-ig került kiadásra.

Köztestületi döntés értelmében 2021 novemberétől a – Budapest, Városkúti úton lévő – Makovecz Központ és Archívum létrehozása és részbeni integrálása is az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet közreműködésével zajlott le.

Az alapítói elképzelés szerint a művészeti köztestület által létrehozott MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet működésének vélelmezett jövőbeni hozadéka, hogy a kortárs művészet és kultúra által megteremtett élményt és tudást mint ismerettöbbletet, valamint az erről szóló diskurzust a szakemberek körénél is szélesebben gazdagíthatja értékes hozzájárulással, elősegítve a társadalmi közbeszéd különböző fajtáit.

Mindezek által a tervek alapján már évtizedes távlatban működő MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet a művészeti pozíciók, a kritikai szempontok, valamint a művészeti intézményrendszer vizsgálatával gyarapítja és fogja gyarapítani a magyarországi művészeti közösség(ek) elméleti, valamint gyakorlati eszköztárát.

Mivel a fentiekben megfogalmazottak szerinti kutatási-elemzési elvek, illetve gyakorlatok nem bevettek a hazai tudományos és felsőoktatási intézményrendszerben, a jövő adja meg a választ, hogy az elvi megalapozását adó szemlélet és eljárások otthonává lesz-e a művészeti köztestület egykeként növekvő intézete, azaz mintegy autopoézisként megvalósítja-e azokat.

A Hild-villa új épületszárnya, a télikert
Fotó: Sándor Emese

A Hild-villa a megújult sétaúttal
Fotó: Sándor Emese

KECSKÉS NOÉMI

A Hild-villa története

A Budakeszi út Buda felől nézve Liebrich 1846-os festményén

Százhetvenegy év történelme elevenedik meg a Budakeszi út 38–40. szám alatti épületekben, amelyeket Hild József, a magyarországi klasszicista művészet kiemelkedő egyénisége maga számára tervezett és építtetett. Az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézetnek otthont adó Hild-villa nem pusztán egy régi ház, hanem történeti dokumentum is: beszél a XIX. század polgári életformájáról, a nyaralókultúra kialakulásáról, valamint arról, hogyan alakult a budai hegyvidék villanegyede.

A Budakeszi úti Hild-villa

Hild József a magyarországi klasszicista művészet kiemelkedő egyéniségei közé tartozik, számos bérházat, középületet, templomot épített Budapesten és vidéken. A klasszicista stílus magyar sajátossága, az antikizáló bécsi és itáliai hatások felhasználása, valamint a meghitt egyszerűségre törekvés jelent meg művein. 1844-ben, amikor már elismert és keresett, nagyra értékelt szakemberként tekintettek rá, családja és önmaga számára tervezett és építtetett nyaralót a Városmajor fölötti, akkor még csendes és félreeső budai hegyoldalban. A mester ekkor 55 éves volt, mögötte pedig egy gazdag életpálya. A villaépítés menekülési lehetőséget jelentett számára a főváros zajától és a mindennapi feladatok nyomásától. A Budakeszi úti birtok a család számára a pihenést szolgálta, egyfajta vidéki menedéket nyújtva a város peremén. Az elkészült villa eredetileg meglepően kis méretű volt. Homlokzatát portikusz – oszlopos előcsarnok – díszítette, mögötte tágas előtér nyílt, amelyből két irányba egy-egy szoba kapcsolódott, az épület alatt pedig pince húzódott. Bár Hild József a korszak egyik legkeresettebb építésze volt, saját nyaralóját egyszerű, arányos formákkal tervezte: a klasszicizmus letisztult vonalai domináltak, hangsúlyozva a környezet nyugalmát. A villa nem luxuspalota, inkább emberléptékű intim tér volt, amely a család meghitt együttlétének adott helyet.

Hild József portréja az épület fogadóterében
Fotó: Sándor Emese

Az árveréstől a Geist-családig

A Hild-család birtokában nem maradt sokáig az épület, az ötvenes évek közepén Hild József eladta Malvieux bankárnak, később a gondos és előrelátó Geist-család tulajdonába került. A Geistek fontos szerepet játszottak a nyaraló további sorsában: ők voltak azok, akik a növekvő igényeknek megfelelően kibővítették, átalakították, közben ügyelve arra, hogy a klasszicista összkép harmonikus maradjon. 1889-ben Pucher József építészt bízták meg a bővítéssel. Pucher érzékenyen nyúlt Hild munkájához: az oldalsó, eredetileg nyitott, oszlopos szárnyakat befalazta, s azokat oldalirányban saroktömbökkel egészítette ki. Ezáltal ugyan nőtt az épület tömege, de az arányok és a homlokzati karakter változatlan maradt. 1894-ben újabb jelentős átalakítás következett: a hátsó traktus építésével további négy helyiséget alakítottak ki, ezzel a villa a kor igényeinek megfelelő, tágas lakóhellyé vált.

A villa a XX. században

A történelem viharai a Hild-villát sem kímélték. A II. világháború után az épület eredeti funkcióját elveszítette: több kisebb lakásra osztották, amivel elveszett a belső terek egysége és hangulata. Ez a sors sok más budai villaépületet is érintett, a lakáshiány és a háborús károk miatt gyakran bontás vagy feldarabolás fenyegette a régi házakat. Az átalakítások és a funkcióváltás következtében a Hild-villa lassan elvesztette egykori fényét. A lakások felosztását követően hosszú ideig üresen állt, pusztulásnak indult, állapota egyre romlott. A falakban és a tetőszerkezetben károk keletkeztek, az eredeti belső díszítések megsemmisültek vagy megcsonkultak. A klasszicista homlokzat és az épület alapstruktúrája mégis túlélte a nehéz időket, és máig emlékeztet Hild József szellemére. 1997–1998-ban jelentős felújítást végeztek az ingatlanon, ekkor alakult ki a mai alaprajzi elrendezés.

A Hild-villa ünnepélyes átadása 2016. december 20-án. A képen Fekete György, az MMA elnöke (j) és Kocsis Miklós, az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet igazgatója a villa díszkulcsával (b)
Fotó: MMA

Régi-új pompájában a Hild-villa

A Hild-villa az 1690/2012. (XII. 29.) Korm. határozat és a 2013. október 18-án hatályba lépett a Magyar Művészeti Akadémia működésével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 2013. évi CLVII. törvény értelmében 2013. november 1-jei hatállyal került a Magyar Művészeti Akadémia tulajdonába. A műemléki védelem alatt álló épület és a mellette lévő Svájci-lak 2014 és 2016 között Kokas László (1959–) építész, belsőépítész vezetőtervező és a Kokas Műterem tervei alapján újult meg, otthont adva az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézetnek. A rekonstrukció célja, hogy az elmúlt száz év változásait visszafejtve, az eredeti

A Hild-villa fogadótere
Fotó: Sándor Emese

A Hild-villa díszkulcsát Katona Katalin ötvösművész, az MMA rendes tagja, a dísztokot Molnár Imre bőrműves iparművész, az MMA levelező tagja készítette
Fotó: MMA

Hild-féle koncepció szellemisége szerint valósuljon meg a felújítás, az elvárt funkciókat is biztosítva. A beruházás során a két szinten összesen 540 négyzetméter alapterületű Hild-villa és az ún. Svájci-lak műemléki rekonstrukciója valósult meg. A klasszicista stílus sajátosságait figyelembe véve korszerű technológiával végezték el az épület részleges bővítését, külső-belső felújítását és belsőépítészeti kialakítását. A felújítás eredményeképpen a Hild-villában kapott helyet a vezetői iroda titkársággal és tárgyalóval, a kutatók nagy része és az őket kiszolgáló helyiségek (pl. könyvtár, előadóterem, teakonyha). A kivitelezők a Svájci-lakban a vendégkutatók számára kis méretű apartmanlakást, az állandó kutatók számára tárgyalót, irodákat, valamint kiszolgálóhelyiségeket hoztak létre, emellett a villa körül helyreállították az angolparkjellegű kertet, felújították a kerti pavilont és a sétautakat.

A Hild-villa belsőépítészeti kialakítása során kiemelt figyelmet fordítottak a fogadótér (fogadószoba) berendezésére és a biedermeier enteriőr hangulatának felidézésére. A klasszicista stílushoz illeszkedve biedermeier hangulatú, cseresznyefából készült bútorokkal rendezték be a reprezentatív teret. A kandalló elé egy intarziás asztalt és négy fotelt helyeztek. A bejáratnál, a bal oldali fal mentén félköríves asztal fölé tükröket erősítettek, míg a jobb oldalon egy komód kapott helyet, fölötte Hild József arcképével, amelyet cseresznyefa keret díszít. A kandalló bal oldalán elhelyezett vitrinben az intézmény legfrissebb kiadványait mutatják be, a vele szemben állóban pedig a Hild-villa bronzból készült díszkulcsa látható bőrtokjával együtt. A falakat textiltapéta borítja, az alsó részt falábazattal egészítették ki. A villa fogadószobájának legimpozánsabb bútordarabja, egyben fűtőeszköze az 1894-ben épített, íves záródású, eklektikus stílusú kandalló. Fehér önmázas kerámialapokból készült, tűzterét sárgaréz keretezi, anyaga vas, míg az egész szerkezet mészkő talapzaton nyugszik. Érdekesség, hogy a 2016-os restaurálás során a kerámiaelemeket úgy illesztették össze, hogy a kandalló ismét alkalmas legyen a fűtésre.

A Hild-villa ünnepélyes átadására 2016. december 20-án került sor. Az ünnepségen részt vett Fekete György, a Magyar Művészeti Akadémia elnöke, Kucsera Tamás Gergely, a Magyar Művészeti Akadémia főtitkára, Kocsis Miklós, az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet igazgatója, Tuzson Bence kormányzati kommunikációért felelős államtitkár, Pokorni Zoltán, Budapest XII. kerület polgármestere.

CSÁJI LÁSZLÓ KOPPÁNY

Az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet kutatásszervezési profilja és tudományos stratégiája

Folyamatosság, adaptáció és változás

Az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet (MMA MMKI) alapítása után az első években az intézet kutatói gárdájának kiépítése és a szervezeti struktúra kialakítása mellett jelentős alapkutatásokat indított meg. Ezek között kiemelkedő szerepet játszottak a magyar művészet történeti, társadalmi és kulturális kontextusára, filozófiai és jogi aspektusaira vonatkozó kutatások. Példaként említhető a hazai társadalom- és kultúrtörténeti folyamatainak időről időre bekövetkező megszakítására, a történelmi traumák feldolgozásának nehézségeire, a diktatúrák hatására, a posztmodern kor kihívásaira fókuszáló elemzések. A művészetfilozófia, a kultúrtörténet és az irodalomelmélet kérdésein túl néhány sajátosan magyar jelenségre is felhívták a figyelmet. Ez utóbbiak közé tartozott például a táncművészet magyar fejlődési útjára (útjaira); az 1958 és 1996 közötti magyar ellenkultúra szerepére és változásaira; a magyar egyházzene hányatott, mégis komoly értékeket teremtő történetére; a nomád nemzedékre és a táncházmozgalomra; a majdnem teljesen elfeledett, 1938-as A Magyar Csupajáték összművészeti produkció rekonstruálására, kulturális kontextusának feltárására irányuló kutatás (sok egyéb mellett). E kutatási eredményekből megannyi, különböző tudományos folyóiratokban közzétett publikáció és tanulmánykötet született. A hiánypótló kutatásokra az MMA MMKI továbbra is nagy hangsúlyt fektet. Ilyen témákban a kutatóintézet kezdettől fogva számos konferenciát szervezett, amelyek jó részéből elektronikusan, ingyenes hozzáférhető kötetek születtek.

Minden tudományos kutatást folytató intézmény rendszeresen értékeli saját munkáját, kutatóinak eredményességét és a szakmai, társadalmi igényeket, amelyek létrejöttét, működését megalapozzák (az akadémiai és társadalmi diskurzust). Ezt az önvizsgálatot nemcsak a szakmai beszámolók segítik, hanem a partnerintézmények és a tudományos közélet visszajelzései, adott esetben kritikái, illetve a fenntartó (jelen esetben a Magyar Művészeti Akadémia [MMA]) iránymutatásai is. Ezenkívül az MMA MMKI esetében a Tudományos Tanácsadó Testület is arra hivatott, hogy időről időre értékelje és segítse a kutatóintézet tudományos munkáját. Ezért akkor, amikor az MMA MMKI kutatásstratégiai változásait ismertetem, az önreflexiós és megújulási képesség jegyében teszem ezt. Az adaptációt és a változást erényként és a tudományos élet természetes velejárójaként értékelem, de fontos kiemelnem a tartósan és stabilan érvényesülő irányokat is. Számos tekintetben ugyanis a kutatóintézet fókusza és munkája folyamatosságot mutat, illetve az előzményekre épít.

Az intézet tudományos munkájának kezdetektől fontos vonulatát képezik a művészet és a jog metszethalmazára vonatkozó kutatások. A szerzői jogi kérdések egyes művészeti ágak esetében olyan kötetek létrejöttét indukálták, amelyek a felsőoktatásban és a művészek körében is hasznosulnak. Ilyen például a *Színház és szerzői jog* (2025), a *Képzőművészet szerzői jogi lencsén át* (2022), a *Film és jog a gyakorlatban* (2021), a *Design és jog* (2020), a *Szerzői jogi sorvezető komolyzenei szakemberek számára* (2019), *Az építészet szerzői jogi kérdései* (2019), a *Mozgókép és paragrafusok* (2018).[1] A szerzői jogi kérdéseket feldolgozó sorozat munkálatai végigkísérik a kutatóintézet tíz évét, és a jövőben is sok izgalmas témát szeretnénk praktikus szerzői jogi ismeretek nyújtásával feldolgozni: például a mesterséges intelligencia jogi aspektusait, a népművészet rendkívül bonyolult, mégsem kellően szabályozott jogi kérdéseit.

A *Magyar irodalmi művek 1956–2016* című kiadvány lexikonformában

Szintén a folyamatosságot képviseli az MMA MMKI azon törekvése, hogy az MMA által elindított MMA Művészeti Ösztöndíjprogramnak és az MMA tagozati ösztöndíjasainak munkáit kiadja, vagy a kiadásukat elősegítse. Számos ösztöndíjas (nem csak a művészetelméleti szekcióból) folytatja munkáját a kutatóintézet projektjeiben megbízott kutatóként, vagy közreműködik az MMA MMKI tudományos írásaik publikálásában (az MMA MMKI égisze alatt vagy az MMA Kiadónál).[2] A művészeti ösztöndíjasok bevonása a kutatómunkába és a publikációs stratégiába tehát továbbra is fontos részét képezi a kutatóintézet munkájának.

A magyar filmművészet elméleti, gyakorlati és történelmi kontextusainak feltárása terén a kutatóintézet tíz éve alatt szintén töretlenül folytatja hiánypótló kutatómunkáját.[3] Ez a magyar filmművészeti oktatás (ideértve az animációoktatást is) számára is fontos küldetés. Ennek keretében születtek például az *Animációs körkép* (2016), a *Magyar forgatókönyvírók* (2017), a *Magyar animációs alkotók* (2019) és a *Magyar producerek* (2021) című könyvsorozatok első darabjai, majd a világhírű magyar rajzfilmkészítő és filmrendező, Csupó Gábor életét bemutató *Csupó Gábor – A Pannónia Stúdiótól a hollywoodi csillagig* című 2023-ban megjelent kötet, a *Filmfesztiválkörkép – A magyar filmfesztiválok működése és lehetőségei 2011–2020 között* (2023) és legutóbb *A magyar animációoktatás jövője – kihívások és fejlődési irányok* (2025).

Az MMA MMKI szervezte meg és bonyolította le a magyar filmművészetnek az alkotásokból kiinduló lexikális áttekintését is az MMA Kiadó számára, így született

1 E köteteknél leginkább Grad-Gyenge Anikó és Kollarik Tamás szakmai munkájára és szervezői közreműködésére támaszkodott és támaszkodik az intézet.

2 Csupán néhány példát említek, akik bekapcsolódtak az MMA MMKI munkájába: Kulin Borbála, Cseke Ákos, Nátyi Róbert, Sófalvi Emese, Zuh Deodáth, Tornai Szabolcs, Takó Sándor, Katona Vilmos, Bódi Barbara, Horváth Ágnes, Horváth Márton Levente és Adamovich Ferenc.

3 E projekteket Kollarik Tamás, az intézet megbízott kutatója szervezi és fogja össze, mint ahogyan a filmfesztiválokon és filmművészeti konferenciákon történő részvételt is, amelyekbe az MMA MMKI több kutatóját és művészeti ösztöndíjasát is bevonta.

A *Magyar Keresztény Egyházzenei Atlasz (MAKEZA)* szerkesztőbizottságának alakulóülése 2025. 02. 20-án a Hild-villában

meg a *Magyar filmek 1896–2021* című lexikon. Korábban a *Magyar irodalmi művek 1956–2016* című, szintén műközpontú lexikon is a kutatóintézet munkatársainak közreműködésével készült az MMA Kiadó számára, míg az online változat honlapjának fenntartója az MMA MMKI. Az átfogó, lexikális igényű kutatások egy kiemelkedő példája a jelenleg is folyó kutatások közül az elmúlt három évben *A magyar fotóművészet 300 alkotója* című, ami alkotói életutak és emblematikus alkotások segítségével, de stílusirányzatok mentén csoportosítva tekinti át a magyar fotóművészet múltját és jelenét.[4] Hasonlóan nagy ívű, átfogó képet kíván nyújtani a szakmának és a nagyközönségnek is a *Magyar Keresztény Egyházzenei Atlasz (MAKEZA)* online kataszteri térképe és adatbázisa, de *A magyar jazz kézikönyve*[5] és a határon túli magyar színházi műhelyeket elemző kötet is. Ez utóbbiak a történelmi és kulturális kontextus mellett a közönséghez fűződő viszony változásait, a tágabb művészeti szcénában történő elhelyezést is áttekintik.

A folyamatosságot szemléltetve szintén fel kell hívnom a figyelmet azokra a kutatásokra, amelyek a magyar művészet néhány meghatározó alakjához kapcsolódtak: többek között Arany Jánoshoz, Mihalovich Ödönhöz, Erkel Ferenchez, Kodály Zoltánhoz, Szabó Dezsőhöz, Németh Lászlóhoz, Szokolay Sándorhoz, Harag Györgyhöz, Csoóri Sándorhoz, Járdányi Pálhoz, Weöres Sándorhoz, Jankovics Marcellhez, Harangozó Gyulához, Tornai Józsefhez és Milloss Aurélhez. E törekvés máig tart: folyamatban van például Balassa Sándor hagyatékának és életművének áttekintő kutatása, Kocsár Miklós dalciklusainak monografikus igényű feldolgozása és a Lengyel Györgyről szóló monográfia elkészítése, de Buday György levelezésének feldolgozása is.

A kutatóintézet kutatógárdája jelenleg nyolc fő tudományos kutatóból áll, és több mint száz „külsős” (megbízott) kutatóból, szerzőből, szakíróból.[6] Mindannyian részt vesznek saját kutatásaik mellett a kutatásszervezésben

4 A szerkesztőbizottság elnöke Haris László, a szerkesztők Kincses Károly és Bán András. A bizottság további tagjai: Barta Zsolt Péter, Szalontai Ábel, Szarka Klára és Szigeti Tamás. A kötet tervezője Halász Gabriella, képszerkesztője Fejér Gábor.

5 Főszerkesztő: Zipernovszky Kornél, szerkesztők: Karrap Zoltán és Windhager Ákos.

6 Az állandó (közalkalmazottként foglalkoztatott) kutatók: Domokos Johanna, Egri Petra, Csáji László Koppány, Nemes Márk, Bólya Anna Mária, Kovács Örs Levente, Szepesi Judit és Windhager Károly Ákos (utóbbi négyen már a 2022-es átszervezés előtt is az intézet dolgozói voltak).

is. A korábbi munkatársak közül öten megbízott kutatóként továbbra is kötődnek az MMA MMKI-hoz.[7] A „külsős” megbízott kutatók közül is többen szintén dolgoztak az MMA MMKI különféle kutatási projektjein 2022 előtt is.[8]

A folyamatosság mellett azonban jelentős változások is történtek az intézet életében, kutatási stratégiájában. Ennek oka egyrészt annak a belátása volt, hogy az MMA MMKI – többek között a pénzügyi lehetőségek korlátozottsága miatt – nem tud minden egyes szakterületre, vagy legalábbis minden művészeti ágra megfelelő kutatót felvenni, másrészt az, hogy az ilyen állandó státuszok létesítése egyúttal szükségtelen feszültséget okozna más kutatóhelyekkel, akik az ottlévő munkaerő elvándorlásától tartanak. Harmadrészt szükségessé vált a kutatási stratégia szervezeti, szervezés-pragmatikai és kutatásmódszertani újraértékelése is. Egyértelművé vált, hogy a projektalapú kutatás körülhatárolhatóbb kérdésekre fókuszálható, a határidők és a pénzügyi keretek meghatározásával pedig sokkal jobban követhető és elszámoltatható a projektek keretében végzett kutatómunka, tervezhetőbb és ellenőrizhetőbb a költségfelhasználás. Ezáltal optimalizálható és eredményesebbé tehető az MMA MMKI működése. A kutatóintézet munkájára vonatkozó saját tapasztalatok, visszajelzések és kritikák fényében a kutatási témák hangsúlyainak, irányainak átgondolására, a kutatásszervezési irány erősítésére, továbbá a könyvkiadási stratégia változtatására is sor került az MMA elnökségének határozata alapján 2022 júniusától.[9] A kutatásszervezési profil projektalapú átszervezésében iránymutató volt az MMA MMKI számára a francia *Centre National de la Recherche Scientifique* (CNRS) mintája.

A kutatási stratégia 2022-es változásai

Az MMA elnöksége 2022. június 14-én hozott döntésével határozta meg az MMA MMKI átszervezésének irányelveit. Ennek egyik legfontosabb eleme, hogy elsősorban kutatásszervezési profillal, projektek keretében dolgozzon a kutatóintézet, viszonylag kis létszámú saját kutatói létszámmal, de egyre több külső – megbízott vagy ösztöndíjas – kutató és partnerszervezet (egyetemek, kutatóintézetek, MTA stb.) bevonásával. A projektek az MMA MMKI költségvetésében is megjelennek, a szerződések alapján a feladatok ütemezését, költségfelhasználását és eredményeit ellenőrizni lehet. Már a projektek tervezésekor figyelemmel vagyunk a disszeminációra: az eredményeket milyen célközönségnek milyen módon juttatjuk el. A disszeminációs stratégiában általában a szakmának szóló tudományos és a nagyközönségnek szánt ismeretterjesztő művek is szerepelnek, ezáltal a kutatóintézet munkájának eredménye közvetlenebbül hasznosul.

Az új irányelvek alapján a korábban domináns történelmi-filozófiai-elméleti irányultságú kutatásokhoz képest az MMA MMKI nagyobb hangsúlyt fektet a kurrens, induktív kutatási adatokra (terepmunkára, adatgyűjtésre, felmérésekre) épülő kutatásokra. A művészet helyére, a kortárs világban betöltött szerepére, a művészekre, műelemzésekre az intézet korábban is odafigyelt; ez most kiegészült a művészetszociológiai, művészetantropológiai és pragmatikai kutatásokkal, továbbá a művészetpedagógia és a művészettel nevelés területével.

2022 júniusától tovább nőtt a kutatási repertoárban már addig is szereplő *„Életművek félhomályban”* munkacímű témacsoport jelentősége. Ez a kánonokból méltatlanul kiszorult, vagy legalábbis a kellő figyelmet még

7 Boros János, Falusi Márton, Farkas Attila, Fehér Anikó és Wesselényi-Garay Andor.

8 Például Grad-Gyenge Anikó, Váradi Judit, Bán András és Kollarik Tamás.

9 Ld. az MMA elnökségének 37/2022. (VI. 14.) sz. határozatát.

A *Népi/vernakuláris építészet: a hagyományoktól a jövőig* című nemzetközi konferencia ünnepélyes megnyitója Budapesten a Walter Rózsi-villában 2023. 08. 27-én

nem kapott, maradandó értéket létrehozó művészek életművére irányuló kutatásokat fogja össze. Részben ide kapcsolódik a még nem kellően feldolgozott művészéletpályák kutatása (akár a hagyatékfeldolgozásban történő közreműködés), amelynek jelentősége szintén megnőtt. Ez utóbbiak inkább finomhangolás-jellegű változást jelentettek a kutatóintézet életében, hiszen egyfajta hangsúlyáthelyezésről beszélhetünk.

Radikálisabb változás történt azonban a nemzetközi együttműködés terén. A kutatóintézet idegen nyelvű publikációinak száma és a nemzetközi tudományos életben betöltött szerepe is jelentősen nőtt az elmúlt három évben. Számos olyan konferenciát szervezett az MMA MMKI, ami mérföldkő a magyar tudományos életben. Ilyen volt például a népi/vernakuláris építészet és a modern építészet kapcsolatát elemző *Folk/Vernacular Architecture – from the Tradition to the Future* című négynapos konferencia 2023 augusztusában Veszprémben.[10] Az e témában a világ legkülönbözőbb pontjain létrejött tudós társaságok vezetői jöttek el, akik közül többen itt találkoztak először; megfogalmazódott az az igény, hogy e kérdést rendszeresen (háromévente) továbbra is Magyarországon tárgyalják meg, ismertetve és megvitatva a három év alatt elért eredményeket. Ezáltal Magyarország a népi és vernakuláris építészet kutatásának egyik központjává válhat. 2024-ben a vallás és a művészet kapcsolatát tárgyalta a kutatóintézet és a SIEF Ethnology of Religions Working Group (vallásetnológiai munkacsoport) 2024 októberében a Hild-villában közösen megrendezett konferenciája *Religion Art and Power – Contestations and Affirmations* címmel.[11]

A konferenciák mellett a műhelymunka sokszor legalább olyan fontos, hiszen a szakemberek itt egyeztetik és vitatják meg az eredményeiket. Három rendkívül sikeres nemzetközi workshop is zajlott a kutatóintézet rendezésében 2024-ben. Az egyik ezek közül a misztikus költészetben a nyelvi kódváltásról szólt (*Translingualism in Mysthical Poetry* címmel).[12] A műhelymunka rendkívüli sikerén felbuzdulva 2025-ben a kutatóintézet eddigi történetének legnagyobb szabású tudományos rendezvényét valósította meg *Interweaving languages* címmel (ld. alább). Egy másik nagy sikerű workshopot 2024 őszén a közép- és kelet-európai szimfóniaköltészet zenetörténeti folyamatairól rendezte az MMA

10 Ezt a Szimmetria Alapítvánnyal közösen szervezte az intézet a Veszprém-Balaton Európa kulturális fővárosi projekthez kapcsolódva. Ezúton is köszönjük Nagy Dénes professzor úr szakmai vezetését, közreműködését.

11 A projekt szervezői az MMA MMKI részéről Csáji László Koppány és Nemes Márk.

12 A projekt vezetője az MMA MMKI részéről Domokos Johanna volt.

A Transcultural Fashion / Costume Narratives konferencia előadói az Esterházy-kastély parkjában 2025. 09. 05-én

MMKI, szintén a Hild-villában. A harmadikat pedig a magyar vonósnégyesek történetéről és nemzetközi kapcsolatairól tartotta Szegeden a REÖK Palotában.[13] A partnerek között megtalálhattuk a Szegedi Tudományegyetemet, a Debreceni Egyetemet, a Pécsi Tudományegyetemet, a Budapesti Corvinus Egyetemet, a Károli Gáspár Református Egyetemet és a Bielefeldi Egyetemet, de a résztvevők a világ szinte minden pontjáról érkeztek: Kelet-Ázsiától az Egyesült Államokig, a Közel-Keletről és a Kaukázus régiójától Közép- és Nyugat-Európán át egészen Indiáig.

A *Transcultural Fashion / Costume Narratives* című, a fertődi Esterházy-kastélyban és a Műcsarnokban 2025 szeptemberében megrendezett konferencia mérföldkő a magyar divatkutatásban (*fashion studies*), hiszen a divat és a színházi jelmez témájában ilyen komoly nemzetközi mezőnyt felvonultató konferencia még nem volt. New Yorktól Párizsig, Londonig és Oxfordig számos egyetem és kutatóintézet képviseltette magát, tucatnyi országból több mint harminc előadó vett rész az eseményen. Az *Interweaving languages – Multlilingualism in Art and Education* című konferencia pedig számos hazai és külföldi egyetem, kutatócsoport és a budapesti Finn Nagykövetség közreműködésével valósul meg a Hild-villában és a budapesti Finn Nagykövetségen, mintegy hetvenöt résztvevővel.[14] A 2024-es műhelymunka rendkívüli sikerén felbuzdulva 2025-ben is folytatódik a közép- és kelet-európai zenetörténeti workshop is, amelynek otthona ezúttal az MMA miskolci munkacsoportjának jóvoltából a miskolci MTA-székház lesz.[15] Végezetül egy nemzetközi művészetpedagógiai workshopot is tartottunk a Hild-villában, kapcsolódva egy rangos nemzetközi művészetpedagógiai konferenciához.

A sok nemzetközi konferencia és műhelymunka mellett az elmúlt három évben számos kitűnő tudóst láttunk vendégül, akik ismertették munkásságukat, illetve bemutatták azt a művészeti és tudományos világot, ahonnan érkeztek. Így kaphattunk a Hild-villában bepillantást például a pekingi filmakadémia világába, a Los Angeles-i

13 Ez utóbbi egyik nagy eredménye, hogy szemléletében meg kívánja haladni a centrum-periféria modellt, ami nem feltétlenül ennek cáfolatát, hanem más szempontok és perspektívák érvényre juttatását jelenti. Mindkét zenei tárgyú projekt szervezője az MMA MMKI részéről Windhager Ákos volt.

14 A projekt vezetője az MMA MMKI részéről Domokos Johanna. A nyelvészeti jellegű kiindulópont ezen az interdiszciplináris konferencián nemcsak a művészi nyelvek egymásba épülésének vizsgálatával egészül ki, hanem az embernek a transzcendenssel fennálló összetett kapcsolatával is. Az irodalomtól a zenén, a népművészeten és a táncművészeten át egészen a színházművészetig terjed az előadások tárgyköre.

15 A projekt szervezője az MMA MMKI részéről Windhager Ákos.

művészvilágba, a Fülöp-szigeteki művészeti életbe, a magyar irodalom svéd, angol és szerb fordításának kuliszszatitkaiba, de például az erdélyi magyar képzőművészet átfogó monográfiájáról Gazda József által tartott előadás révén a magyar képzőművészet e sajátos közegébe is betekinthettünk. Ezekre az alkalmakra nemcsak tudós kollégák érkeztek az MMA MMKI-ból és a partnerintézményekből (többek közt az Eötvös Loránd Tudományegyetemről, a Zeneakadémiáról, a Moholy-Nagy Művészeti Egyetemről, a Színház- és Filmművészeti Egyetemről, a Károli Gáspár Református Egyetemről, a Pécsi Tudományegyetemről és a Debreceni Egyetemről stb.), hanem – érdeklődési körüktől függően – az MMA akadémikusai és ösztöndíjasai közül is többen ellátogattak.

A hazai és nemzetközi konferenciák, workshopok és előadások szervezésében, a kutatási projektek megtervezésében és lebonyolításában a kutatóintézet nyolc tudományos munkatársa és főmunkatársa vesz részt a Kommunikációs Osztály mellett. Az MMA elnökségének 2022. júniusi iránymutatása alapján ugyanis a kutatásszervezési profilra történő áttérés azzal is járt, hogy a kutatóinkat e szervezési és ellenőrzési feladatokra is kapacitáljuk, ami nemcsak munkával jár, hanem nemzetközi kapcsolathálójuk is jelentősen bővül. Ennek hatására jelenthetjük ki azt, hogy a művészetantropológia, a művészetpedagógia és például a csúcstechnológiák hasznosítása terén létrejött nagy, nemzetközi társaságok munkájába is belefolyik az MMA MMKI, nemzetközi szinten is a kutatás élvonalába tartozik, annak aktív részese. A már említett SIEF (*International Society for Ethnology and Foklore*) és az InSEA (*International Society for Eduation through Art*) tagsága mellett meg kell említeni a csúcstechnológiák ipari és művészeti alkalmazásának világszervezetét, az IEEE-t (*Institute of Electrical and Electronics Engineers*). Utóbbi veszprémi konferenciájának szervezéséhez csatlakozott kutatóintézetünk is.[16]

2022 júniusában megváltozott a kutatóintézet publikációs stratégiája is. Az MMA elnöksége azt az elvárást fogalmazta meg, hogy lehetőség szerint nyilvánosan hozzáférhető e-könyveket adjon ki az MMA MMKI. Nyomtatott formához olyan társkiadót von be a kutatóintézet, amely egyes feladatokat átvállalva közreműködik a terjesztésben, akár a nyomda-előkészítési és nyomdai munkálatokban, ezáltal fajlagosan olcsóbban ad ki köteteket az MMA MMKI, másrészt pedig professzionális, az adott kötethez illő arculattal rendelkező társkiadó révén a szakma és a nagyközönség olvasóihoz is hatékonyabban tudnak eljutni az adott művek. Az intézet korábban is számos kiadóval dolgozott, például az MMA Kiadóval, az Akadémiai Kiadóval vagy például a L'Harmattan Kiadóval. Az MMA MMKI azóta a nyomtatott kötetek megjelentetését további kiadói együttműködések révén valósítja meg: így például a Napkút és a Gondolat Kiadóval, míg a *Magyarok Hollywoodban* sorozat Csupó Gáborról szóló kötetét a FilmHungary Kiadó közreműködésével publikálta. 2025-ben egy elektronikus és nyomtatott formában is megjelenő sorozatot indított a kutatóintézet a L'Harmattan Kiadóval közösen: a *Művészet és Elmélet / Art & Theory* sorozatot. Emellett továbbra is ad ki saját kiadású köteteket is, de immár jellemzően e-könyv formában.

A publikációs stratégia részeként az MMA MMKI érvényesíti azt a felismerést, miszerint a tudománymetrikai mérésekhez szükséges az, hogy a Magyar Tudományos Akadémia által vezetett Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT) ne csak tartalmazza az adott művet, hanem azt a kutatóintézethez is kapcsolja. Ez a korábbi gyakorlathoz képest azért változás, mert felismertük: ha nem szerepel társkiadóként a publikációban az MMA MMKI (nem kell feltüntetni a hivatkozások során), akkor hiába finanszírozott egy tudományos munkát, kimarad a tudománymetrikai mérésekből. A kutatóintézet informatikus-könyvtáros munkatársa, Szepesi Judit pedig az MTMT naprakész vezetésével és a publikációk bevezetésével segíti a megbízott (külső) és főállású (állandó státusszal rendelkező) kutatók által alkotott művek hivatkozásainak mérését, ezáltal növelve ezen munkák láthatóságát a tudományos közéletben. A publikációs stratégia harmadik elemeként a tudományos munkatársak és főmunkatársak rendszeresen beszámolnak saját publikációikról a kutatásszervezési osztály műhelykonferenciáján és értekezletein, elősegítve azt, hogy valóban kutatói közösségként működjön az intézmény: amennyiben valamelyik munkatársunknak van egy adott témában releváns tanulmánya, monográfiája, akkor a többi kolléga erről ismerettel bír és lehetőség szerint hivatkozni is tud az adott művekre.

A tudományos ismeretterjesztés és a nagyközönségnek szóló művek szerepe is megnőtt 2022-től: tudományos munkatársak és főmunkatársak felé elvárásként fogalmazódott meg az, hogy ne csupán tudományos írásműben, hanem más, közérthetőbb formában az érdeklődő nagyközönség vagy más tudományterületek számára is befogadhatóan fogalmazzák meg ismeretterjesztő művekben eredményeiket.[17] Ez nem csupán tudományos ismeretterjesztő és tudománynépszerűsítő művekben, könyvismertetésekben, kritikákban lehetséges, hanem podcastműsorokban, televíziós és rádiós interjúkban, beszélgetések során, kiállításmegnyitók alkalmával, vagy akár az MTA által szervezett A magyar tudomány ünnepe programsorozat részeként megrendezett események által is. A kutatóintézet már 2023-ban sokszínű és komoly közérdeklődés mellett szervezett több programot. A magyar tudomány ünnepe keretében, amelynek eredményeképpen 2024-től már az MTA kiemelt partnereként jelent meg a program honlapján; része lett tehát annak a fél tucat magyarországi intézménynek, akik e rangos elismerést kiérdemelték. A jubileumi kötetben alább ezekről a programokról külön fejezetben számolunk be.

Szintén új stratégiai irányként fogalmazódott meg az MMA tagozataival és akadémikusaival való szorosabb együttműködés. Egyre több olyan kutatási projekt indul, amelyet valamelyik tagozat vagy akadémikus javasolt, és több projektben részt vesznek akadémikusok is. Ezek közül kiemelkedik *A magyar fotóművészet 300 alkotója* című, lexikális igényű alkotás, amelynek egyik szerkesztője (Kincses Károly) és a szerkesztőbizottság elnöke (Haris László) akadémikus, de a szerkesztőbizottságban részt vesz Barta Zsolt Péter is.

Végezetül a tudományos stratégia részének kell tekinteni az éves munkaterv kiértékelési és csiszolódási folyamatának megújítását is. Az MMA MMKI éves munkatervei a véglegesítés előtt sokszoros érési, véleményezési folyamaton mennek keresztül. Először a lehetséges projekttémákat, ötleteket összesíti a kutatóintézet kutatásszervezési osztálya, majd ennek alapján készül el a munkaterv első változata. Ezt az MMA tagozatvezetői fóruma (TEF) véleményezi, majd az ennek alapján pontosított, átdolgozott munkaterv kerül az MMA MMKI Tudományos Tanácsadó Testületéhez vitára (általában a tárgyévet megelőző november hónapban), és a testület véleménye, javaslatai alapján készített harmadik szövegtervezet kerül az MMA elnöksége elé. Mivel az MMA elnöksége részt vesz a tagozatvezetői fórumon is, így nem először találkoznak a munkatervvel, láthatják annak csiszolódási, érési folyamatát. Az MMA MMKI vezetője és kutatói sohasem zárkóztak el attól, hogy az MMA bármelyik akadémikusával egyeztessenek, kérdéseikre válaszoljanak, meghallgassák kutatási ötleteiket, meglátásaikat. Bár az MMA MMKI igazgatója évente beszámol és egyeztet az MMA tagozataival azok ülésén, az ottani szigorú időkeret miatt a tapasztalat az, hogy az informális csatornákon a kérdések és javaslatok hatékonyabban egyeztethetők.

16 Az MMKI részéről Bólya Anna Mária közreműködött a szervezésben Baranyi Péter munkáját segítve.

17 Kétségtelen, hogy 2022 előtt is születtek olyan munkák, amelyek számot tarthattak szélesebb érdeklődésre, kiemelkedik ezek közül a *Magyar irodalmi művek (1956–2016)* című, műközpontú, lexikális igényű munka és a *Magyar filmek (1896–2021)* című, ami szintén művek segítségével, közérthető módon kíván átfogó képet adni a magyar filmművészetről. Mindkét könyvet az MMA Kiadó jelentette meg, az előbbit 2021-ben, az utóbbit 2020-ban. Az előbbi szerkesztői Pécsi Györgyi és Falusi Márton, míg utóbbié Gelencsér Gábor (főszerkesztő), továbbá Murai András, Pápai Zsolt és Varga Zoltán.

A Hild-villában tartotta alakuló ülését az MMA MMKI Tudományos Tanácsadó Testülete 2023. 06. 27-én
Fotó: Kecskés Noémi

Csáji László Koppány, az MMA MMKI igazgatója, mint házigazda (b), Richly Gábor, az MMA főtitkára, Maróth Miklós, a Tudományos Tanácsadó Testület elnöke és Vashegyi György, az MMA elnöke 2023. 06. 27-én
Fotó: Kecskés Noémi

A Tudományos Tanácsadó Testület szerepe az intézet működésében

A kutatóintézet 2022-es átszervezése előtt már megkísérelte egy állandó tudományos tanácsadó testület felállítását, ugyanakkor erre szervezeti jelleggel az intézmény szervezeti és működési szabályzatának a 2022. december 5-i elnökségi ülésen jóváhagyott módosításával került csak sor. 2023-tól a Tudományos Tanácsadó Testület elnöke Maróth Miklós, az MTA akadémikusa, 2008 és 2014 között az MTA alelnöke, az ELKH Magyar Kutatási Hálózat (majd Magyar Kutatási Hálózat, HUN-REN) elnöke (2019–2023). A testület további tagjainak felkérésére is 2023-ban került sor az MMA elnökével és főtitkárával történt konzultáció után. A szabályzat alapján a testület tagjainak fele az MMA tagja, másik fele pedig az MTA akadémikusa vagy más neves hazai szakember. A kutatóintézet Tudományos Tanácsadó Testületének tagja lett 2023 májusától Kroó Norbert, az MTA akadémikusa és korábbi főtitkára és Fülöp József, a MOME rektora (2014–2024), a Magyar Rektori Konferencia művészeti bizottságának tagja. Az MMA akadémikusai közül 2023 májusától a Tudományos Tanácsadó Testület tagja Solymosi-Tari Emőke (Széchenyi-díjas zenetörténész, az MMA Művészetelméleti Tagozatának vezetője), Farkas Ádám (Kossuth-díjas szobrászművész, a nemzet művésze, 2024-ig az MMA Oktatási, Képzési és Tudományos Bizottságának elnöke, a Képzőművészeti Egyetem korábbi rektora), továbbá Sulyok Miklós (Németh Lajos-díjas művészettörténész, a Római Magyar Akadémia korábbi művészeti titkára, építészettörténész).

A kutatóintézet Tudományos Tanácsadó Testületének ülésein állandó meghívottként vesz részt az MMA mindenkori elnöke és főtitkára. Lehetőség van egyes kérdésekben *ad hoc* testületi tagot is meghívni az ülésre, amennyiben egy adott kérdés ezt indokolja. A testület évente négy alkalommal egyeztet az intézettel, ebből kettő történhet elektronikus levelezéssel, legalább kettő pedig személyes egyeztetéssel. A Tudományos Tanácsadó Testület tagjai bármely projekt részleteire rákérdezhetnek, iratai alapján véleményt formálhatnak, de alapvető célja a tudományos kutatás stratégiai kérdéseinek áttekintése, véleményezése, az MMA MMKI távlati tudományos céljainak megfogalmazása és a kutatómunka jobbító szándékú értékelése. Bármely további tudományos kérdésben állásfoglalást, tanácsot kérhet a testülettől a kutatóintézet igazgatója, amire az elmúlt években sor is került, rendkívül tartalmas és konstruktív egyeztetések folytak a testület ülésein. A testület tagjainak, továbbá az MMA elnökének és főtitkárának ezáltal lehetősége nyílt nemcsak az intézet munkaterve és beszámolói alapján képet alkotni az MMA MMKI munkájáról, hanem aktívan alakítani is azt. A fókuszpontok, hangsúlyok kijelölése, egyes projektek véleményezése, új ötletek és szempontok felvetése, továbbá a tudományos munka során felmerülő esetleges nehézségek áthidalására vonatkozó tanácsok a kutatóintézet számára különösen hasznosnak bizonyultak az elmúlt években. A testület tagjainak megbízatása 2027. szeptember 30-ig tart.

A Tudományos Tanácsadó Testület legutóbbi, 2025. júniusi ülésén véleményezte a kutatóintézet egyik fontos távlati tervét: egy angol nyelvű online tudományos folyóirat elindítását. A *Contemporary Hungarian Art* című folyóirat a kortárs magyar művészetet és annak történelmi, kulturális és társadalmi kontextusát tudományos írásokban fogja elemezni a nemzetközi szakma számára informatív módon, értelmező jelleggel. Jelenleg ugyanis a magyar művészeti életről csak szórványosan, sokszor sajnos csak publicisztikai jellegű beszámolókat, néha egészen elfogult értékeléseket olvashatnak a külhoni érdeklődők. A folyóirat elindításával a kortárs magyar művészetről tájékozódni kívánó nemzetközi szakma (és akár az érdeklődő szakmai szervezetek, galériák, művészeti műhelyek stb.) számára kíván az intézet árnyalt, hiteles és induktív adatokra épülő eligazítást nyújtani. A folyóiratban elsősorban a művészettörténet, kulturális antropológia, szociológia, néprajz, európai etnológia, történettudomány, zenetörténet, irodalomtörténet, építészettörténet, muzeológia, pedagógia és más induktív kutatási eredményeket hasznosító tudományok képviselői szólalnának meg, de helyet kapnak elméletibb tudományos megközelítések is, köztük a művészetfilozófia és a nyelvészet is. A tágan értelmezett humán tudományok mellett pedig eseti jelleggel, adott témáktól függően, akár természettudományos írásokat is fogadna a folyóirat. Az évente öt alkalommal történő rendszeres megjelenés mellett tematikus lapszámok is készülnének.

A *Contemporary Hungarian Art* folyóiratban a tudományos tanulmányok mellett könyvismertetések és kutatási beszámolók is megjelennének, hogy az olvasók a magyar művészeti életről, valamint annak történelmi és társadalmi összefüggéseiről minél átfogóbb képet kapjanak. A működés során mind a szakmai hátteret, a hitelességet és a láthatóságot is egy partnerhálózat kiépítésével kívánja megalapozni az MMA MMKI. Ebben nemcsak felsőoktatási intézmények, kutatócsoportok és kutatóintézetek kapnak lehetőséget a közös munkára, hanem múzeumok, művészeti és tudományos intézmények is. A nemzetközi szerkesztőbizottság kijelölésével és a kettős lektorálási folyamat (*double blind peer review*) kialakításával a folyóirat alkalmas lesz a Scopus-minősítésre, ezáltal a nemzetközi rangsorban is megmérettetheti magát, elérve, hogy az ide érkező publikációk rangos nemzetközi publikációnak számíthassanak. Az MMA MMKI Tudományos Tanácsadó Testülete különböző érvek, lehetséges aggályok és kérdések részletes tárgyalása után egyhangúan támogatta és alapvető fontosságúnak ítélte a folyóirat megindításának tervét. A projekt elindításához jelentős többletforrás szükséges, ezért a szerkesztőbizottság tagjainak felkérése, a partnerintézmény-hálózat kiépítése, a folyóirat arculatának kidolgozása, az első tematikus számok témáinak kialakítása, továbbá a szerzők, szerkesztők, lektorok felkérése a továbbiakban alapvetően a pénzügyi lehetőségektől függ.

A tudományos kutatás főbb irányai

Az MMA MMKI 2022-től kiemelten az alábbi öt kutatási irányt (fókuszpontot) kívánja a projektek szervezésekor érvényesíteni:

1. A más kutatóhelyek, intézmények által nem (nem kellő mértékben vagy nem megfelelő hangsúlyokkal) kutatott, de az MMA társadalmi célkitűzései és értékrendje[18] miatt fontos művészetelméleti témák elemzése, közreadása.

   Ilyen például a magyar fotóművészetről átfogó képet adó kutatás, a *Magyar jazz kézikönyve*, a magyarországi világzene jelensége és nemzetközi kontextusának kutatása,[19] a Kárpát-medencei egyházzenei kórusok lexikális igényű katasztere (MAKEZA)[20] és a Magyar Formatervezési Tanács archívumának az Iparművészeti Múzeummal együttműködve történő rendszerezésre, kutathatóvá tételére irányuló kutatások.

   A *MAKEZA* elnevezésű, 2025 tavaszán indult, első ütemben bő kétévesre tervezett projekt keretében az MMA MMKI átfogó felmérést készít a magyar nyelvterületen működő liturgikus szolgálatot ellátó keresztény kórusok tevékenységéről. A felmérés célja, hogy dokumentálja és elemezze a kortárs magyar (első szakaszban többségében nyugati) keresztény egyházzenét, elősegítve annak megújulását. A kórusok és repertoárjuk kataszterbe vétele után az MMA MMKI a projekt keretében létrehoz egy naprakész egyházzenei adatbázist, amely hiteles képet ad a magyar ajkú keresztény egyházzenei együttesek jelenlegi működéséről, társadalmi jelenlétéről és hálózatáról. A következő lépésben mélyreható kutatói elemzések készülnek, amelyek megvizsgálják a történeti repertoár jelenlegi használatát, a kortárs zene megjelenését, a kórusok működését, az énekkultúra változásának következményeit, valamint a csökkenő hívőszám egyházzenére gyakorolt hatását. Ezzel párhuzamosan konkrét ajánlásokat fogalmaznak meg az egyházak vezetése felé, amelyekkel a kórusok minőségi működését támogatják. A felmérés minden keresztény felekezetű, liturgikus szolgálatot ellátó, legalább négytagú kórusra kiterjed, amely évente minimum két alkalommal szolgál és előzetesen próbál.

   Ugyanezen stratégiai irányba sorolható a romológia egy sajátos interdiszciplináris területén végzett, a roma művészek szociológiai, életművük művészettörténeti és esztétikai vizsgálatára irányuló kutatócsoporti projektünk, melynek fő kérdése, hogy beszélhetünk-e és hogyan a „roma művészetről”.[21]

18 A művészeti ágak közös gondolkodását, a felelősségteljes szabad gondolkodást, a nemzetünk iránti elköteleződést és a szerves (organikus) művészet iránti fogékonyságot vagy akár az embernek a transzcendenssel fennálló kapcsolatának sajátosságait szokás kiemelni, de még a látszatát is el szeretném kerülni annak, hogy ezt homogén vagy valamiféle intézményi értékrendnek állítsam be.

19 A világzenéről 2025 novemberében a Zeneakadémiával és a Hagyományok Házával közösen szervez kétnapos konferenciát az MMKI, a tudományos szervezőbizottságot az intézet részéről Fehér Anikó vezeti.

20 A szerkesztőbizottság munkájában részt vesznek: B. Kaskötő Marietta, Bódiss Tamás, Bólya Mátyás, Csákány Csilla, Dobszay Ágnes, Gulyásné Somogyi Klára, Hermann Szabolcs, Horváth Ágnes, Horváth Gergely, Horváth Márton Levente, Józsa Mónika, Juhász Zsuzsanna, Kónyáné Puskás Laura, Löfi Gellért, Márk Attila, Molnár Levente, Nemes Márk, Oberrecht Ádám, Orbán Csala, Péter Éva, Pócs Miklós, Potyó István, Sapszon Ferenc, Sebestyén-Dósa Eszter, Sófalvi Emese, Tardy László, Varga László atya és Windhager Ákos.

21 Az intézet részéről Egri Petra és Bódi Barbara vesz részt a kutatócsoportban.

Ezen stratégiához kapcsolódik továbbá a kortárs fazekas alkotóműhelyek és előzményeik felmérése (pl. fazekas alkotók, dinasztiák és iskolák), amely a magyar népi iparművészeti alkotók adatbázisának továbbfejlesztésére irányul. A projekt keretei közt műhelylátogatások és terepmunka során az alkotási folyamatok és a sajátos tudások dokumentálásra kerülnek (fotó- és videóanyag készül). Az egyéni, az alkotói invenciók és családi tradíciók mellett és az általuk feldolgozott vagy reprezentált tájegység(ek)re jellemző forma- és díszítésvilág vizsgálata során a kutatás kitér a szakmai fogásokra, a mesterekre, a tanítványokra, a termékválasztékra és az elért eredményeire is. A gyűjtött anyag értelmezéséhez életinterjúk, szakmai értékelés, motiváció, a változások és közönségrecepció dinamikájának felmérése is hozzátartozik.[22]

2. A kisebbségi magyar identitás és a művészetek elnevezésű projektcsoportba a határon túli magyar művészeti élet sajátosságaira, de egyúttal a határokon átívelő magyar kultúrába történő beágyazottságának, a többségi társadalomhoz való viszonyulásának elemzésére irányuló kutatások tartoznak.

   Ilyen például a határon túli színházi műhelyekre vonatkozó kutatás,[23] továbbá a gyergyószárhegyi művésztelep történetét a helyi és regionális társadalomban, a magyar művészvilágban betöltött szerepét vizsgáló multidiszciplináris kutatás.[24]

   Ide sorolható továbbá a Sepsiszentgyörgy mint Székelyföld egyik emblematikus kulturális központjának társadalmi hálózatára, kultúraszervezési, szociológiai és közönségelérési vizsgálatára vonatkozó kutatás is.[25] Fő kérdése: hogyan épül ki, alakul és hagyományozódik a kultúrafogyasztás és a kulturális értékközvetítés egy székelyföldi regionális központban a generációk közötti interakciók és az intézmények szervezési stratégiái, kínálata mentén, valamint milyen dialektikus viszonyban van a kettő.

3. Az eddig kellően fel nem dolgozott életművekre, művészhagyatékokra irányuló kutatások, különös tekintettel az MMA akadémikusaira és a kánonokból értékeik ellenére kimaradó (vagy méltatlanul kiszorított) művészekre.

   Ilyen az utóbbi években indult új projektek például a Harag György, Buday György, id. Jankovics Marcell, Balassa Sándor, Kocsár Miklós, Milloss Aurél, Tornai József, Harangozó Gyula, Dargay Lajos és Lengyel György életművének vagy az életmű bizonyos részének kutatása. Több esetben a határokon átnyúló kulturális hatásuk és hagyatékának (vagy ezek egyes részének) feldolgozására irányulnak kutatások. E kutatási irányba bevonandó további művészek meghatározásában a kutatóintézet továbbra is számít az MMA tagozatainak javaslataira.

4. A művészettel nevelés jelentőségére, jó gyakorlataira, kiemelkedő eredményeire vonatkozó kutatások és ezek közreadása a szakma és a nagyközönség számára. Ide tartoznak még a művészetpedagógiai módszerek fejlesztésére, a művészetoktatás szociológiai és más szakmai kérdéseire irányuló kutatások.

22 A projektet Nagy-Pölös Andrea vezeti.

23 A projekt vezetője az MMA MMKI részéről Kovács Örs Levente.

24 E projekt vezetője Ferencz Zoltán, korábbi művészeti ösztöndíjas.

25 A projekt vezetői az MMA MMKI részéről Windhager Ákos és Kovács Örs Levente, akik helyi szakemberekkel dolgoznak együtt a kutatáson.

Ilyen például a művészetoktatás és művész-utánpótlás művészetszociológiai vizsgálata,[26] valamint a művészettel nevelés szerepének kutatása, elemzése a gyermekek és a diákok személyiségfejlődésére, harmonikusabb életére, továbbá a társadalmi empátiára vonatkozóan, de ide tartozik a művészeteken jóval túlmutató készségekre gyakorolt hatásának kutatása is (a koncentráció, a kreativitás, a tanulási és együttműködési képességek fejlesztése a művészet által). Ennek egyik példája a már említett, nemzetközi kutatócsoport keretében történő munka a kreatív gondolkodás művészeti eszközökkel történő fejlesztésére,[27] egy másik pedig a Képező Műhely online és offline szférát összekötő élményszerű, interaktív művészettörténeti tudástárának előkészítésére. Továbbá ide sorolható a kutatóintézet által szervezett Művészettel Nevelés Hálózatban részt vevő művész- és művészetpedagógusok, intézmények és műhelyek jó gyakorlatainak összegyűjtése és feltárása is.

5. A művészek és a közönség válaszai a kortárs világ kihívásaira, változásaira, ezen belül kiemelten a felgyorsult technológiai változásokra.

A repertoár kutatás 40 év műsorait vizsgálja 1985 és 2025 között négy zenekar (Nemzeti Filharmonikus Zenekar és MÁV Zenekar – Budapest, valamint Kodály Filharmónia Debrecen és Savaria Szimfonikus Zenekar – Szombathely) műsorpolitikája alapján.[28] A vizsgálat célja feltárni a szocialista kulturális esztétika megszervezése során kialakított kánont és repertoárt, valamint ezek esetleges továbbélését, hatását a mai társadalmi recepcióra, választ adva a kérdésre: mennyire tud a kortárs közönség új műveket befogadni?

Az IEEE világszervezettel[29] és felsőoktatási intézményekkel (pl. a Corvinus Egyetemmel) együttműködve a művészetek és a mesterséges intelligencia, továbbá a 3D virtuális valóság sokrétű kapcsolatát, lehetőségeit és korlátait vizsgáló kutatás egyúttal a művészet kortárs átalakulását is elemzi. Ennek egyik fontos pilotprojektje a háromdimenziós tér és a virtuális valóság hasznosítására irányul a táncművészeti oktatásban.[30] A csúcstechnológia alkalmazási lehetőségeit kutató projekt nemzetközi együttműködés keretében kísérleti eszközökkel az offline és az online módszerek lehetőségeinek összehasonlító vizsgálatára irányul. Egyik célja a táncművészet terén egy új típusú mintatananyag kidolgozása, amelynél a 3D-videókat a néző lelassíthatja, megállíthatja és különböző nézőpontból elemezheti a mozgást és a dinamikát. Mindez természetesen nem helyettesíti, hanem segíteni kívánja a valós térben történő tánctanulást, és egyfajta oktatási segédanyag lehet. Egy másik kutatási projekt a mozgástanulás kognitív és affektív hátterének elemzésére irányul, a mozgásformák elemzésére irányuló kutatócsoport felállításában közreműködik az MMA MMKI.[31] A virtuális valóság és a hibrid tér felhasználásának a divatszakmában is egyre növekvő szerepe van (digitális ruhapróbák, a *slow fashion* ruhagyártás optimalizálása, NFT-k, a virtuális divat stb.). Az egyik kutatás ezekre az új utakra, elvárásokra és lehetőségekre vonatkozik, figyelmet szánva az ezzel járó veszélyek elemzésére is.[32]

26 Ide tartozik például a Váradi Judit által vezetett kutatócsoportok munkája.
27 A projektet 2024-től Kárpáti Andrea vezette, akinek halála (2025) után Gaul Emil veszi át e feladatot.
28 A projekt szakmai vezetője Váradi Judit és Windhager Ákos.
29 *Institute of Electrical and Electronics Engineers.*
30 E projektek vezetője az MMA MMKI részéről Bólya Anna Mária.
31 E projekt Adamovich Ferenc munkáját hivatott segíteni, aki művészeti ösztöndíjasként kezdte meg egy intézményközi kutatócsoport szervezését. A mozgástanulás kognitív és affektív hátterének elemzésére irányuló kutatás a testtudatos és készségszintű mozgásokat kívánja feltárni és elemezni neurobiológiai (elektromiográfia, elektroenkefalográfia, funkcionális közeli infravörös spektroszkópia) és kibernetikai (motion capture technika, LSTM-rendszer, VR stb.) kísérleti eszközök segítségével.
32 E projekt szervezője az MMA MMKI részéről Egri Petra volt, aki Tamás Ildikóval, az ELTE Humán Tudományok Kutatóközpontjának tudományos főmunkatársával működött együtt a megvalósításban.

A lokális és a globális folyamatok dialektikáját, a lokális művészeti törekvéseket, alkotóműhelyeket a kortárs iparművészet dinamikáját elemzi a *„Trendek, divatok, értékek – Értékteremtés, értékőrzés és értékközvetítés a magyar divattervezésben és ékszerművészetben”* munkacímű kutatás, amit egy intézeti kutatócsoport végez. Induktív kutatási módszerekre építve elméleti és összehasonlító igénnyel vizsgálnak egy-egy szűkebb művészeti területet, irányzatot, akadémikusok és ösztöndíjasok munkáit is bevonva az értékelésbe, elemzésbe.[33] A kutatási eredmények tanulságai más művészeti ágak kutatói számára is irányadók lehetnek.

A fenti öt fő irányon kívül természetesen helyet kapnak más jellegű projektek is a kutatóintézet stratégiájában, hiszen a történeti és elméleti irányultság változatlanul jelen van a kutatásban. A *Világkép és esztétika összehasonlító elemzése* című projektben például azt vizsgálják a kutatók, hogy a XX. század első felének magyar irodalmában megtalálható értékrendek és esztétikai törekvések hogyan éltek tovább, illetve alakultak át a XXI. században. Sturm László irodalomtörténész kutatása ugyanakkor akadémikusok és művészeti ösztöndíjasok alkotásait, művészi törekvéseit is bevonja az összehasonlító elemzésbe. Egy másik, alapvetően eszmetörténeti és filozófiai irányú projekt a *„Politika és poétika”* címmel szervezett kutatásokat fogja össze.[34] Művek és alkotói életutak, kultúrtörténeti folyamatok elemzésével a politika és a művészeti élet kapcsolatrendszerének komplex vizsgálatát végzik az ebben részt vevő kutatók. Főleg az 1948 utáni időszakra fókuszálnak, a politika és a hatalom (nemcsak a kultúrpolitika) művészekre gyakorolt hatását és a művészek (illetve a társadalom, a közönség) válaszait és átalakulását vizsgálják.

Korunkban a túl hangos, akár elvtelen kritika, a problémák túlhangsúlyozása sokszor elvonja a figyelmet a követendő jó példákról, értékes eredményekről, továbbvitelre érdemes hagyományokról és akár nagyjaink eredményeiről is. A túláradó viták, kritikák, fanyalgó vagy az épp a továbbvihető értékeket elhallgató diskurzusnak nem szabad azt eredményeznie, hogy nem tudunk kellően odafigyelni értékeinkre, a követendő példákra, a jó gyakorlatokra és nagyjainkra. Ezért az MMA MMKI a fent meghatározott fókuszpontokon belül a projektek kidolgozásakor inkább az értékteremtés és az értékközvetítés pozitív mintáira koncentrál, ezen belül például a kutatóintézet a magyar identitást, a lokális és etnikai kötődéseket erősítő művészeti és tudományos eredményekre fókuszál, például a művészettel nevelés terén és a művészeti élet alkotó műhelyeinek kutatásával. Ez nem jelenti a nemzetközi kapcsolatok és kontextus elhanyagolását, a globális trendek figyelmen kívül hagyását. Hisszük, hogy a szabad gondolkodás a tudomány és a művészet alapja is, de társulnia kell a felelősségérzettel és az emberi és lokális értékek iránti fogékonysággal, empátiával ahhoz, hogy valódi értéket képviseljen.

Az egyes projektek témakijelölésénél, a kutatási kérdések és módszerek meghatározásánál fontos szempont az, hogy az adott kérdést – lehetőség szerint, illetve szükség esetén – a kutatóintézet nemzetközi kontextusban is vizsgálja. A nemzetközi kitekintés már csak azért is fontos, mert ezáltal tudjuk felismerni, tudatosítani és megerősíteni saját értékeinket, pozitív sajátosságainkat. Külön kutatási irányt képvisel az MMA MMKI munkájában a tágabb összefüggések és határainkon túlnyúló folyamatok elemzése. A nemzetközi építészeti sajtófigyelést Dénes Eszter végzi, aki nemcsak a

33 A kortárs ún. *„fashion studies”* vezető kutatója az MMA MMKI részéről Egri Petra, míg a történeti irányultságú kutatásoké Zay Orsolya régész-történész, az intézet megbízott kutatója. A kutatócsoport külső tagja Tamás Ildikó, az ELTE Humántudományi Kutatóközpont Néprajzi Intézetének főmunkatársa.
34 Az ide tartozó kutatási projektet Boros János szervezi.

Dénes Eszter Pro Architectura díjas építész
és építészeti szakíró előadása
a Walter Rózsi–villában 2025. 09. 11–én
Fotó: Kecskés Noémi

fontos publikációkról készít rövid összefoglalókat, hanem bizonyos témákat szakmai előadás formájában is elemez. Előadásaiban többek között szó esett a jövő építőanyagairól (és ezen belül a CLT-fapanelekről), a Baleár-szigeteki, rendkívül előremutató szociális lakásépítés tanulságairól, a kínai múzeumépítés sajátosságairól és Afrika modern építészetéről. Kifejezett célja e kutatásnak, hogy ne csak az angol nyelvű szakirodalom és a nyugat-európai, észak-amerikai építészet kerüljön a szakma fókuszába, hanem a francia, spanyol, portugál és kínai építészeti irodalom, sőt akár Afrika és Ázsia alig ismert modern építészete is. A kortárs építészet nagy kérdései két vitaestsorozatot is indukáltak: először a Wesselényi-Garay Andor által szervezett *WARchitecture* sorozat, majd a Katona Vilmos által szervezett *A jövő építészete* című vitaestsorozaton szólaltak meg a szakma neves képviselői, elemzői. A vitaesteken a közönség is aktív részesévé vált az eszmecserének, fontos észrevételekkel, adatokkal gazdagítva az elhangzottakat. A vitaestekről készült felvételek az MMA MMKI honlapján elérhetők, visszanézhetők.

Kutatóintézetünk az MMA akadémikusainak kezdeményezésére és szakmai irányításuk mellett 2023-ban megalapította a Művészettel Nevelés Hálózatát, melyet külön fejezetben ismertetünk a jubileumi kötetben. A konzultatív és irányadó testület az MMA akadémikusaiból áll. Tagjai: Solymosi-Tari Emőke, Landgráf Katalin, Farkas Ádám és Balázs Mihály.[35] Nagy megtiszteltetés, hogy a 2024 júniusi műhelykonferencián nagyívű és rendkívül informatív előadást tartott Freund Tamás, az MTA elnöke, kiemelve a művészetek szerepét a személyiségfejlődésben és a társadalom harmonikusabb működésében. Az erről készített videofelvétel is visszanézhető a hálózat honlapján, ami egyúttal tartalmazza a több mint félszáz közreműködő művészetpedagógus és intézmény ismertetését, adatait is.

A kutatóintézet 2022 óta jelentősen növelte kutatóinak létszámát a megbízott kutatói státuszú kutatókkal, továbbá a társintézményi hálózat révén, és ahogy már említettem, a kutatásba és a kutatásszervezésbe az MMA egyre több akadémikusát vonja be. Az MMA MMKI a szakmai közönség és a nagyközönség szélesebb elérése érdekében tudománynépszerűsítő és ismeretterjesztő előadásokat, rendezvényeket szervez például A magyar tudomány ünnepe, a Kutatók éjszakája és a Kulturális Örökség Napjai, A magyar kultúra napja programokhoz, továbbá egyes kiemelt évfordulókhoz kapcsolódva.[36] Ezen túlmenően podcastműsorokat, kisfilmeket készít, növelve a kutatási eredmények hasznosulását a kortárs magyar társadalomban. A kutatóintézet kifejezetten szorgalmazza, hogy a kutatók tudományos eredményeiket közérthető formában is tegyék közzé. A tudománynépszerűsítő és tudományos ismeretterjesztő előadások, programok tárházát nyújtja A magyar tudomány ünnepe programsorozat.

E fejezetben korántsem tudtam minden tudományos kutatási projektet és az ezekben részt vevő kutatókat tételesen felsorolni, ezért csupán az elmúlt néhány évből vett példákat emeltem ki a főbb irányok, fókuszok áttekintésének illusztrálása érdekében. Az MMA MMKI e sokrétű és számos más kutatóintézettel, egyetemmel, kutatócsoporttal összefonódó munkájának pusztán keresztmetszetét tudtam adni. Bízom abban, hogy eredményeinket egyre szélesebb szakmai körhöz tudjuk eljuttatni, és a nagyközönséggel is egyre hatékonyabban tudjuk megismertetni.

Macedón táncház a Vujicsics Együttessel a Kutatók éjszakáján 2022. 09. 30–án
Fotó: Sándor Emese

35 Az MMA MMKI részéről a projekt koordinátora Szepesi Judit.

36 2025-ben például Jókai Mórhoz, Klebelsberg Kunóhoz és Nagy Lászlóhoz, de egyúttal a 95 éves Tímár Sándorhoz is egy-egy rendezvénnyel.

Kocsis Miklós, az MMA MMKI igazgatójának portréja
Fotó: Sándor Emese

KUCSERA TAMÁS GERGELY

In memoriam Kocsis Miklós

Kocsis Miklós 1983-ban született, Alsóörsön nevelkedett, majd a már akkor is országos elismertséggel bíró veszprémi Lovassy László Gimnáziumban érettségizett, ezt követően felsőoktatási tanulmányait Pécsett kezdte meg.

A gondviseléstől számos talentumot kapott.

Ezek egyike, hogy közösségi emberként egyszerre volt szolgálatkész kolléga és ha kellett bajtárs, valamint elkötelezett, fáradhatatlan vezető. Ezen tulajdonságok a szellemi párviadalt, intellektuális bátorságot nem nélkülöző sakkozóéi, valamint az egy csapatban gondolkozni és cselekedni tudó balatoni hajóséi – ezek voltak kedvenc időtöltései és sportjai.

Egyetemi tanulmányai mellett az országos hallgatói képviselet jogsegélyszolgálatában ugyanúgy tevékeny volt, mint amiképpen doktoranduszként feladatot vállalt a törvényben nevesített Doktoranduszok Országos Szövetsége vezetőségében, 2009-ben annak elnökeként. Mindez jelentős szakmai és közéleti tapasztalatot adott későbbi értelmiségi szerepvállalásaihoz.

Kiemelendő továbbá, hogy gyorsan tanult és nagy átlátóképességgel alkotott új szellemi értékeket. Jogi doktorrá a Pécsi Tudományegyetemen (PTE) 2006-ban avatták, majd 2011-ben munkajogi szakjogász, 2012-ben jogszabályszerkesztő szakjogász posztgraduális végzettségeket szerzett. 2013-ban letette az egységes jogi szakvizsgát, valamint okleveles közgazdász (MBA) szakon szerzett diplomát.

A jogi szakmai előmenetele mellett a tudomány világában is folyamatosan haladt előre: PhD-fokozatát 2010-ben szerezte a PTE-n, majd 2016-ban ugyanitt habilitált. Alkotmányjogi, kulturális jogi (művészeti és oktatásjogi) és közjogi területen kiterjedt kutatói, valamint szakértői tevékenységet folytatott. Rövid, de tartalmas élete utolsó szakaszában a filozófia, illetve a közgazdaságtan is érdeklődése tárgyává vált.

Kocsis Miklós kétszáz publikáció – köztük több általa írt vagy szerkesztett kötet – szerzője, a *Kodifikáció és Közigazgatás* folyóirat, továbbá a *Kodifikáció* című lap szerkesztőbizottsági tagja és szerkesztője volt, valamint szerkesztőként dolgozott még a *Közjogi Szemle*nél is.

Mindezeknek a kimagasló tehetségének az ötvözeteként is tekinthető a következő: a megszerzett tudását örömmel és könnyen adta át másoknak.

Oktatói karrierjét a PTE Állam- és Jogtudományi Karának Alkotmányjogi Tanszékén tudományos munkatársként kezdte, majd a PTE Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Karának Alkalmazott Művészetek Tanszékének tanszékvezető egyetemi docense, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem tudományos főmunkatársa lett. Utóbbi intézményben kutatómunkáját az Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar

A Magyar Csupajáték című kötetről Kocsis Miklós (j), Windhager Ákos (k) és Bólya Anna Mária (b) beszélget 2023. 09. 23-án a Pesti Vigadóban
Fotó: Sándor Emese

Alkotmányjogi és Összehasonlító Közjogi Tanszékén végezte 2019-től, továbbá már az előkészítésétől részese volt a Károli Gáspár Református Egyetem művészetigazgatási, művészetmenedzser-képzés megvalósításának, valamint több egyetem doktori iskolájának előadójaként, valamint a pécsi Filozófia Doktori Iskola törzstagjaként a tudományos utánpótlás biztosításában is szerepet vállalt.

Kocsis Miklós mindig szívügyének tartotta a tehetséggondozást: a pécsi Óriás Nándor Szakkollégium alapító elnöke, számos, a graduális és posztgraduális képzésben tanuló fiatal számára meghirdetett konferencia, tanulmányi verseny, szakmai találkozó ötletadója vagy szervezője is volt.

Mindig kiválóan felkészült és hallgatóságát magával ragadó előadó volt, ezért tudományos pályafutása során közel félszáz hazai és nemzetközi konferencia előadójaként őrzik emlékét felvételek, konferenciakötetek.

A fenti talentumai és azokhoz kötődő tapasztalatai megalapozták a Magyar Művészeti Akadémia (MMA) körében végzett munkáját. Már a köztesületet előkészítő munkájának is részese volt, majd az első években a jogi tanácsadáson túl a társadalmi kapcsolatok erősítésében is segítette a vezetőség munkáját, ekképpen az MMA belső szabályozóinak, valamint jogszabályi környezetének kialakítása egyaránt feladatai közé tartozott, amiképpen az alapítást követő években MMA-s szakértőként a Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács formálódó tevékenységében is részt vett.

Mindezek után nem volt előzmény nélküli, hogy 2015-ben intézményvezetői megbízással egybekötve az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézetnek (MMA MMKI) főmunkatársa lett, a köztestületi koncepció alapján egyaránt kialakította a szervezeti működés adminisztratív, valamint szakmai részét, a kutatási, illetve konferenciaszervezési, a könyvkiadási, a könyvgyűjteményezési és könyvtározási gyakorlatot, illetve integrálta az MMA MMKI-t a hazai kutatóintézetek közé. Két és fél évnyi sikeres munka után 2017 őszén 2018. márciusi kezdettel ötéves kinevezést kapott, amit halála okán nem tudott kitölteni.

S mégis mennyi mindent vitt végbe azon négy esztendő alatt is, amikor már kinevezett vezetője volt az MMA MMKI-nak? A teljesség igénye nélkül felsorolva: folytatta a kutatóintézet könyvsorozataiban az intézeti keretek között létrejött kötetek kiadását, s új sorozatot is indított, amiképpen egy ismeretterjesztő magazint is. Átvette a köztestületi Dokumentációs Központ és Szakkönyvtárt, integrálta a megalakuló Makovecz Központot és Archívumot, valamint az elinduló MMA Művészeti Ösztöndíjprogram lebonyolításával kapcsolatos feladatok esetében – amely utóbbi rövid idő alatt szívügyévé vált – koordinálta a pályázati kiírás előkészítését, a bírálati munka szervezését, az évközi találkozók lebonyolítását, melyek mind örömmel töltötték el.

Kocsis Miklós a *„széles körű társadalomelméleti, valamint tudományszervezői tevékenységéért”* 2020-ban a Magyar Érdemrend lovagkeresztje kitüntetésben részesült, majd ezt követően a Magyar Tudományos Akadémia köztestületi tagságán túl már az MMA köztestületének is tagjává választották. Elvégzett munkája okán Kocsis Miklós tudományos, oktatói és közéleti talentumai nem csupán a múlt, hanem a jelen értékei is.

De ezeken kívül még egy kiemelkedő adományt kapott: a családját, feleségét és két leányát, akikre Miklós mint életének teljességére tekintett; gyermekei az MMA MMKI-nak otthont adó Hild-villában és annak kertjében játszva lehettek akadémiai családunk legkisebb tagjai.

40. életévében, 2022 áprilisában kellett Miklóstól végső búcsút vennünk, hiánya mindmáig fájó.

Kocsis Miklós, az MMA MMKI igazgatója
Fotó: Sándor Emese

Az MMKI tudományos kutatásban részt vevő munkatársai és főmunkatársai, továbbá a tartós megbízással foglalkoztatott tudományos kutatói 2025-ben

10 ÉVES AZ MMA MŰVÉSZETELMÉLETI ÉS MÓDSZERTANI KUTATÓINTÉZET

Csáji László Koppány

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet igazgatója

Dr. Csáji László Koppány PhD író, kulturális antropológus és ügyvéd, az MMA MMKI megbízott igazgatója 2022. június 1. és szeptember 30. között, majd 2022. október 1-től öt évre kinevezett igazgatója.

A néprajzkutatók, folkloristák, etnológusok, kulturális és szociálantropológusok világszervezetében (SIEF, *International Society for Ethnology and Folklore*) a diákok és a fiatal kutatók mentorálásával, szervezésével, a nemzetközi tudóstársadalom utánpótlásával foglalkozó *Young Scholars Working Group* elnökségi tagja 2019-től 2023-ig és társelnöke 2021–2023 között. A SIEF égiszén belül Jonas Frykman svéd néprajzkutatóval, etnológussal közösen szervezte meg a 2025-ben megalakuló új szervezeti egységet (*Folk Art in/and the Contemporary*), ami a kortárs művészettel és népművészettel foglalkozik; e szervezeti egység társelnökévé választották (Fülemile Ágnes és Jonas Frykman mellett).

A Magyar Tudományos Akadémia köztestületi tagja, a Magyar Írószövetség, a Magyar PEN Club, a Magyar Néprajzi Társaság, a Budapesti Ügyvédi Kamara, a FilmJus és a Napút-kör tagja; továbbá a Magyar Kulturális Antropológiai Társaság (MAKAT) felügyelőbizottsági tagja 2016-tól.

2021-ben a FilmEU nemzetközi projektben négy tagállam (Belgium, Írország, Magyarország és Portugália) filmművészeti egyetemei és az Európai Unió által közösen szervezett és finanszírozott új, európai művészeti egyetem felállításán dolgozott. Magyar részről a minőségbiztosítással és akkreditációval foglalkozó minőségbiztosítási munkacsoportot vezette (WP9), továbbá tagja volt az új, többszintű nemzetközi szervezeti struktúrát kidolgozó *Future* Governance munkacsoportnak is (WP7). Mindkét munkacsoport „nemzetközi jó gyakorlatok” kötetének megírásában szerkesztő és társszerző is volt, továbbá részt vett a 2021. szeptemberi FilmEU-csúcstalálkozón Lisszabonban. A FilmEU-egyetem azóta megkezdte működését.

Az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán szerzett jogászdiplomát 1996-ban, szakdolgozatát a Filozófia és Nemzetközi Jogi Tanszéken közösen írta az emberiség közös örökségének és a jövő generációk jogának jogi és filozófiai aspektusairól. A Bolyai János Katonai Műszaki Főiskolán hadtápszakos tartalékos hadnagyi diplomát szerzett (1996). 1996 és 1999 között dr. Strasser Tibor ügyvéd ügyvédjelöltje volt, 1999-ben jogi szakvizsgát tett, és megalapította saját ügyvédi irodáját (Dr. Csáji Ügyvédi Iroda), amelynek irodavezető ügyvédje. A klaszszikus polgári és gazdasági jog területén dolgozik.

Eddig öt ügyvédjelöltet oktatott principálisként, hogy felkészüljenek a szakvizsgára. A Pécsi Tudományegyetem Néprajz-Kulturális Antropológia Tanszéken alapszakos és mesterszakos diplomát, majd a néprajz és kulturális antropológia tudományok doktora (PhD) fokozatot szerzett (2020) summa cum laude minősítéssel. Doktori dolgozatát hét éven át tartó Kárpát-medencei terepmunka eredményeként egy székely népi próféta XXI. századi életútjáról és az általa szervezett új vallási mozgalom jelentés- és értékalkotási folyamatáról írta. Az interpretatív antropológia módszereit a diskurzuselmélet és a kognitív szemantika eredményeivel ötvözve új antropológiai elméleti és módszertani keretet dolgozott ki.

Meghívott előadóként tartott előadást többek között a UCLA-n, a Kyoto Sangyo Universityn, a kaunasi Vytautas Magnus Universityn, a cseljabinszki Dél-uráli Állami Egyetemen és mintegy száz hazai és nemzetközi tudományos konferencián, számos hazai és nemzetközi tanulmányt publikált e témában. Antropológiai szakterületei a vallásantropológia és a vallási néprajz, az etnicitáskutatás és a művészetantropológia. A jelentés- és értékalkotó emberi közösségeket, lokális és szubkultúrákat etnológiai és antropológiai terepmunkára épülve kutatja. Etnológiai terepmunkáit Indiában, Nepálban, Pakisztánban, Kínában, Oroszországban (az Urál-vidéken), Japánban, Indonéziában, Észak-Makedóniában, Finnországban és Norvégiában, továbbá a Szahara egyes oázisaiban (pl. Dahla, Szíva, Qattara) végezte. Antropológiai terepmunkát Magyarországon, Romániában és Szerbiában végzett.

Etnológiai kutatóútjain 2001-től 2014-ig készített filmeket a Duna Televízió számára. Huszonkét dokumentumfilmjét és egy kisjátékfilmjét mutatta be a Duna Televízió, majd az MTVA csatornái, de számos mozi (Uránia Nemzeti Filmszínház, Tabán) is műsorára tűzte. 2018-ban a Magyar Nemzeti Filmalap történelmi nagyjátékfilm-pályázatának nyertese lett *Kezdetek és végzetek* című treatmentjével, majd a forgatókönyvet többéves fejlesztési folyamat után a Nemzeti Filmintézet gyártás-előkészítési támogatásra elfogadta (2024). A 2019-ben készült *Szabadság, harc* című történelmi kisjátékfilmjét (forgatókönyvíró: Csáji László Koppány és Gueth Ádám, producer: Csáji László Koppány és Sára Balázs, rendező: Sára Balázs, főszereplő: Dévai Balázs, Tóth János Gergely és Jerger Balázs) a Savaria és az Ars Sacra Filmfesztiválon is a döntős alkotások közé választották. Az 1849-ben játszódó kisjátékfilm vágási utómunkáiban 2019 nyarán Sára Sándor is közreműködött, ezért az alkotók az ő emlékének ajánlották az alkotást.

Producere és forgatókönyvírója volt az *Őseink nyomában* (2014, MTVA) című dokumentumjátékfilmnek, továbbá a *Lovasnomádok utódai Indiában* című tízrészes dokumentumfilm-sorozatnak (2007, Duna Televízió), a *Lovasnomádok hatása az indiai társadalomra és kultúrára* (2006, Duna Televízió), a *Kasztrendszer az atomkorban I–II.* (2005, Duna Televízió), *A fehér hunok nyomában Indiában* (2004, Duna Televízió), a *Viszontagságos út a khowárok földjére az afgán–pakisztáni határon* (2003, Duna Televízió), az *Ázsia elzárt szíve, Ujguria* (2003, Duna Televízió), valamint a *Hunza mítoszok Belső-Ázsiában* (2002, Duna Televízió) című dokumentumfilmeknek.

A ***Napút*** folyóirat szerkesztője (VoltJelen rovat) 2012-től. A Napkút Kiadónál megjelenő *Ómúltunk Tára* sorozat szerkesztője. A komoly közönségsikert arató sorozatban tudományos és tudományos-ismeretterjesztő kismonográfiák, tanulmánykötetek jelennek meg régészek, történészek és etnológusok tollából.

Magyarországon és külföldön jóval több mint száz verse, novellája és esszéje jelent meg a Napút, a Magyar Művészet, a Kalligram, a Búvópatak, az Irodalmi Jelen, a Lyukasóra, a Szózat, az Életünk, az Ezredvég, a Szcenárium, a Kethalo Drom, a Polísz, a Lenolaj, a Kapu, a QuArtett és a Muravidék folyóiratokban. Egyes írásait orosz, angol, szlovák és szerb nyelvre fordították. 2018-ban elnyerte az Aquincum Költőverseny közönségdíját a Julianus császárról írt időmértékes (hexameteres) versével, amelyben a késő antik Julianus császár életútját egy verses monodrámában meséli el, többek között az antik Mithras-misztérium beavatási fázisait is rekonstruálva. 2014-ben a Kőrösi Csoma Sándor-díjjal (emlékéremmel) tüntették ki a magyar kultúra és Kőrösi Csoma Sándor szellemi hagyatékának ápolásáért.

Tíz kiemelt publikációja az elmúlt évekből:

- Csáji László Koppány (2025): Brikolázs divathóbort vagy hiteles múltrekonstrukció? A hagyományőrzők, történelmi újrajátszók és a kísérleti régészek kihívásai. *Valóság*, LXVIII (7), 91–101.
- Csáji László Koppány (2024): Tánc, művészet, antropológia. A táncantropológia és a művészetantropológia viszonya. In: *Műfajok, módszerek, mesterek a táncművészetben.* Budapest: Táncművészeti Egyetem, 33–42.
- Csáji László Koppány (2023): Secularism and Ethnic Minorities: Comparative Case Studies on Ethnic, Religious, and Political Cognitions in Pakistani-Controlled Kashmir, Central Russia, Romania, and Northern Scandinavia. *Religions,* XIV (1), 117–143. http://doi.org/10.54742/tabula.2023.1.06
- Csáji László Koppány (2022): Contemporary Visions of Heaven and Hell by a Transylvanian Folk Prophet, Founder of the Charismatic Christian Movement The Lights. *Open Theology,* VIII (1), 372–390. http://doi.org/10.1515/opth-2022-0214
- Csáji László Koppány (2022): Etnicitás és nacionalizmus viszonya, fogalmi elhatárolásuk. In: *Antropológia – Gondolkodás – Alkotás*, Budapest: MAKAT, 427–441.
- Csáji László Koppány (2021). Angels as the shape of energy: How the threshold narratives shaped the meaning construction of 'angel' and 'energy' in a central and eastern European new religious group. ***Journal of Religion in Europe*** 13 (3–4), 265–299.
- Csáji László Koppány (2018). Mire jó a konteó? Az összeesküvés-elméletek szerepe a Kárpát-medencei új vallási mozgalmak közösségkonstrukciós folyamatában. In: Povedák István – Hubbes László Attila (szerk.) ***Tapasztalatból hallottam... Alternatív világképek: Összeesküvés-elméletek társadalomtudományi elemzése.*** Szeged: SZTE – MAKAT, 111–130.
- Csáji László Koppány (2018). Alá(t)rendelődés: A posztkolonialista fejlesztés-diskurzus evolucionista gyökerei és hatása. In: Offenbacher Ferenc (szerk.) ***A remény évei: A hatvanas-hetvenes évek művészete: értékrendek. Lemaradás komplexus.*** Eger: Kepes Intézet, 21–36.
- Csáji László Koppány (2017). Manasz – egy archaikus kirgiz hőseposz költői esztétikája. In: Sudár Balázs (Sudár Balázs A kora újkor története) MTA BTK/Történettudományi Intézet (szerk.) ***Dentumoger I. Tanulmányok a korai magyar történelemről.*** Budapest: MTA BTK Magyar Őstörténeti Kutatócsoport, 275–292.
- Csáji László Koppány (2013). Robinson pávája: Diskurzív és kreatív folyamatok a folklórban és a „magas művészetben". NAPÚT 15 (5): 87–109.

Adamovich Ferenc Tamás

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megbízott kutatója

Táncművészként, pedagógusként és gyakorlatvezető mentortanárként végzett a Magyar Táncművészeti Egyetemen, majd húsz éven keresztül Magyarország vezető színházaiban és nemzetközi produkciókban dolgozott, az elmúlt öt évben a Vígszínházban tevékenykedett. Színházi munkái közben 2022-ben elvégezte a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem Doktori Iskolájának színháztudományi képzését, ahol a doktori kutatásának témája a mozgás és az érzelmek közötti kapcsolatrendszer vizsgálatára épülő rendszer, az affektív mozgáspedagógia kialakítása volt. Mellette jógaoktatóként és drámapedagógusként segíti gyakorlati eredményekkel alátámasztani a rendszer előnyeit és korlátait. A kutatásával összefüggésben vett részt Jacques Lecoq *A költői test* című könyvének magyar nyelvű fordításában, amely a Magyar Táncművészeti Egyetem gondozásában jelent meg. Rendszeresen részt vesz a meghatározó fizikai színházi és testtudati tréningek nemzetközi workshopjain (Sztanyiszlavszkij, Mejerhold, Jacques Lecoq, Viewpoints, Mihail Csehov, Suzuki, Feldenkrais, hatha jóga). Elméleti és gyakorlati eredményeit a szakterületet meghatározó tánc- és színháztudományi konferenciákon publikálja. Az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram alumni-ösztöndíjas művésze, a kutatóintézet megbízott kutatója, emellett a Magyar Tudományos Akadémia köztestületi tagja és a Néprajztudományi Bizottság tagja. Az elmúlt tíz évben a mozgástanulás kognitív és affektív hátterének vizsgálatával foglalkozott. A kutatási programban a mozgásvégrehajtáson keresztül vizsgálja a figyelemvezetés következményeit az agyi aktivitásra. A mentális előfeszítéssel dolgozik, és a különböző motoros reprezentációk aktivitása és transzferhatása foglalkoztatja. Kutatási célja a mozgásanalizálás, a készség és a tudatos mozgásvégrehajtás közötti különbségek definiálása és ezek révén a mozgás és az érzelmek közötti kapcsolatrendszer vizsgálata három dimenzió együttes méréses vizsgálatán (a mozdulat formáján, az izomfeszültségen és az agyi aktivitáson) keresztül. A méréseket neurobiológiai (elektromiográfia, elektroenkefalográfia, funkcionális közeli infravörös spektroszkópia) és kibernetikai (motion capture technika, LSTM-rendszer, VR stb.) kísérleti eszközök segítségével végzi.

Bán András

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megbízott kutatója

Műkritikus, nyugalmazott egyetemi oktató. Kutatási területe a vizuális antropológia és a fotótörténet. Az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megbízásából 2018 óta életútinterjúkat készít idős fotóművészekkel. Projektjében magyar fotótörténet-írási alapkutatások hiányát pótolva és az írott források összegyűjtése mellett a XX. század második felében – a digitális kor előtt – tevékenykedő nagy generáció megszólaltatását tűzte ki céljául. Terjedelmes, 10–15 órás hangfelvételeiből az életútesemények mellett a szakma szerveződése és gyakorlásának módjai is feltárulnak az elmúlt félszáz évben, amely a fotográfia fénykorának tekinthető. Ekkor kialakultak a szakma intézményi keretei, lassacskán megindult a professzionális képzés, számos munkahelyen alkalmaztak hivatásos fotográfust, s ha nehezen is, de nyilvánossá vált a fotótörténeti gyűjtemény: röviden a képi kommunikációnak intenzív időszaka volt, amely a digitális átállással azóta alapvetően megváltozott. 2022 óta – Haris László és Kincses Károly, az MMA rendes tagjainak bevonásával – *A magyar fotóművészet 300 alkotója* című tanulmánykötet szerkesztésével foglalkozik (várható megjelenés: 2026). A tervezett könyv egyedülálló a magyar fotóművészet történetében, hiszen nem csupán bemutat háromszáz alkotót képekkel és esszéjellegű tanulmányokkal, hanem egyúttal meg is jeleníti a fotóművészet sokszínűségét és lehetséges értelmezési kereteit. A könyv egyfelől folytatása a kutatóintézet kiadásában megjelent két korábbi – irodalmi és filmes – műfajt teremtő lexikonjainak, másfelől jelentősen eltér azoktól a fotóművészet sajátosságai szerint: az elemző szövegek életműveket, műegyütteseket mutatnak be. A könyv nem időrendben, hanem fotográfusi mentalitások szerint tárgyalja a látvány stilizálásának, a fénykép formanyelvi kialakulásának és a sajátosan fényképszerű kép megkonstruálásának történetileg változó kihívásait.

Boros János

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megbízott kutatója

Boros János az MTA doktora, a Pécsi Tudományegyetem emeritus professzora. Svájcban, az Egyesült Államokban és Franciaországban végezte filozófiai tanulmányait az 1980-as években. 1990 és 2024 között a Pécsi Tudományegyetem oktatója, 1999 óta egyetemi tanára. Alapító szerepet játszott a pécsi egyetemen a filozófia szak (1992) és a PTE Filozófia Doktori Iskola megalapításában (2002), melynek nyugdíjba vonulásáig (2024) vezetője volt. Több mint harminc nemzetközi konferenciát szervezett a Pécsi Tudományegyetemen, olyan filozófusok részvételével, mint Jacques Derrida (1930–2004), Richard Rorty (1931–2007), Hilary Putnam (1926–2016) és Jürgen Habermas (1929–). Tizennégy monográfiája jelent meg, többek között Immanuel Kant filozófiájáról ismeretelmélet és etika tárgyban, továbbá az amerikai pragmatizmusról. 2025-ben Széchenyi-díjat kapott. Kidolgozta a Nemzeti Filozófia Program koncepcióját, melynek megvalósítására 2025-ben megalapította a Nemzeti Filozófia Központot. Az MMA MMKI-ban végzett kutatásainak főbb területei az újkori filozófiatörténet, az ismeretelmélet, a művészetelmélet, az etika, a társadalomfilozófia és a kommunikációfilozófia.

Fotó: Négyessy Nedda

Bódi Barbara

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megbízott kutatója

Bódi Barbara az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram alumni-ösztöndíjas művésze, társadalomkutató, művészetpedagógus, festőművész. Festőművészi tevékenysége során felfedezte a művészet és a szociológia tudománya közötti párhuzamot és bizonyos hiányosságokat is, melyeket kutatásaival igyekszik betölteni. 2024-től a Magyar Kulturális Antropológiai Társaság (MAKAT) és Magyar Szociológiai Társaság (MSZT) tagja. Az ELTE Társadalomtudományi Kar Szociológia Doktori Iskola interdiszciplináris társadalomtudományok programján szerezte doktori fokozatát 2024-ben Csepeli György tanszékvezető professzor és Kállai Ernő konzulens szakmai támogatásával. Doktori disszertációját *A XX. század második felében kibontakozó cigány/roma képzőművészeti mozgalom és változásának folyamata a társadalmi emancipáció kontextusában* címmel írta. A roma/cigány képzőművészeti mozgalom 1979-es megszületésének társadalom- és kultúrtörténeti hátterének feltárását követően a képzőművészet társadalmi emancipációs szerepvállalásának megjelenését kutatja a festészet, a grafika és a szobrászat műfajain belül. Kutatási céljának egyike a perifériára szorult nemzeti kisebbségek művészeti és kulturális értékeinek a dokumentálása, feltárása és elhelyezése a hazai társadalom- és kultúrtörténetben, valamint a művészeti térben. Kutatásaival az egyetemes művészet részeként kíván megjeleníteni olyan értékeket, amelyek eddig még nem kerültek a köztudatba. Foglalkoztatják a különböző identitásértelmezések megnyilvánulási módjai a művészetben, vizsgálja, hogy létezik-e etnikailag meghatározott művészet, illetve hogy mennyiben releváns kérdés a műalkotások értelmezésében és befogadásában a hovatartozás kérdése, a társadalmi környezet és a kulturális közeg hatása. Az intézménynél kutatómunkáját *A kortárs roma képzőművészeti jelenségek kutatása Magyarországon* címmel végzi a kortárs művészeti eredményeket előtérbe helyezve. 2025-től a Gypsy Lore Society tagja.

Bólya Anna Mária

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet tudományos főmunkatársa

Bólya Anna Mária néprajz és kulturális antropológia területén doktorált, művészetfilozófia területén habilitált kutató, zeneelmélet- és tánctörténettanár. Korábban művészetiiskola-alapító és -vezető, kórusvezető, ének-zene tanár és tantárgyfejlesztő. Fő kutatási területe a szakralitás, a tánc és a zene, valamint a mozdulati szimbolika, a tánc és a keresztény kultúra kapcsolata. Többféle empirikus anyagon végzi a tánc és az emberi mozdulat interdiszciplináris kutatását, a tánc és a mozdulat emberi közösségben betöltött szerepét tekintve. A magyar balett és a magyar színpadi néptánctörténet kezdeteinek multidiszciplináris megközelítésű kutatását végző kutatócsoportot vezetett. A néptánc mint kulturális örökség oktatásának innovatív módszerét kidolgozó kutatócsoportot és a kutatóintézet 3D-tánc oktatóanyag-készítő stúdióját vezeti. Monografikus írást jegyez a macedón rituális tánchagyományról. Részt vett a Milloss Aurél-monográfia szakfordításában. Az Arts and Research Bt. művészetszervező és művészetkutató cég ügyvezetője. Zeneismereti, tánctudományi, néprajzi és nyelvi témákban kurzusokat vezet magyar és külföldi egyetemeken. A Debreceni Egyetem Néprajzi és Történelmi Doktori Iskola, valamint a Pécsi Tudományegyetem Filozófiai Doktori Iskola oktatója, témakiírója. *Az Applications of Virtual Reality in Performing Arts,* valamint az *Interdisciplinary Student Conference on Dance and Musical Movement Research* nemzetközi konferenciák alapítója. A ***Macedón Tudományos és Kulturális Közlemények*** alapító főszerkesztője Bartha Elek vallásantropológus professzorral együtt, részt vesz a magyarországi macedónok kultúrájának propagálásában, az Ohrid Macedón Folkegyüttes alapítója.

Darvay Nagy Adrienne (Nagy Adrienne Gyopár)

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megbízott kutatója

Az ELTE Bölcsészettudományi Karának magyar–történelem szakán szerzett mesterdiplomát 1984-ben. Színházkutató, színháztörténész, hamletológus, húsz önálló és számos társszerzős kötet szerzője. A Kárpát-medencei magyar, kiváltképp a romániai színjátszás – azon belül az erdélyi alkotóműhelyek, mindenekelőtt a legrégibb folyamatosan működő Kolozsvári Állami Magyar Színház – szakértője. Kutatási területéhez tartozik továbbá a különböző nemzeti hagyományok kölcsönhatásának összehasonlító vizsgálata, a „Hamlet" mint sajátos antropológiai módszer alkalmazása, valamint a tévészínház is. E témákban gyakran tart előadásokat, rendez történeti tárlatokat (például 1992-ben az erdélyi magyar hivatásos színjátszás nagyszabású bicentenáriumi kiállítását a Kolozsvári Állami Magyar Színházban), illetve kérik fel szakértőnek itthon és külföldön egyaránt. 1997-től 2001-ig a ***Népszava*** Martos Gábor vezette művészeti rovatának speciális színházi tudósítója; 1998 és 2004 decembere között a ***Pesti Est*** *Súgó Határon Túl* rovatának a vezetője. Az egykori *Vendégségben Budapesten – Határon túli magyar színházi esték* című sorozat művészeti kurátora és szakmai vezetője, továbbá 2002-től 2008-ig a kisvárdai Határon Túli Magyar Színházak Fesztiválja művészeti szaktanácsadója volt. 1995-ben Magyar Állami Eötvös Ösztöndíjat kapott. 2002-ben a londoni *The Society for Theatre Research* egyik díját nyerte el. Külhoni személyiség kategóriában az Aranyalma-díj 2006-os kitüntetettje az erdélyi magyarságért végzett munkájáért. 2015-ben és 2018-ban elnyerte a MMA Színházművészeti Tagozat Művészeti Ösztöndíját. 2017-ben bekerült a British Publishing House által kiadott *Magyarország sikeres személyiségei 2.* kiadásába. Az erdélyi magyar hivatásos színjátszás 230. évfordulójára jelent meg *Az idő lenyomata. Tompa Gábor Hamletjei és az erdélyi reteatralizáció* című „Horatio könyve", melyet 2023. november 11-én a HTC230 / Studio 15 / UTE FEST 20 Nemzetközi Fesztivál keretében mutattak be a Kolozsvári Állami Magyar Színházban. Ennek a folytatása, egyúttal a huszadik önálló kötete – épp 35 évvel a legelső megjelenése után – a kolozsvári „Harag György Centenáriumi Emléknapok" alkalmából ugyancsak az Alutus Kiadó által gondozott *Én meghalok, te élsz. Hamlet színháza – Harag öröksége* 2025-ben. Az MMA MKKI *Kárpát-medencei magyar színházak* programjában *Erdélyi magyar színkép* címmel végez kutatómunkát.

Dénes Eszter

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megbízott kutatója

Dénes Eszter Pro Architectura díjas építész, az Év Háza és az Év Balatoni Háza díjjal is elismert tervező (DNS-Műterem). Korábbi francia szakos tanulmányai alatt megmutatkozó bölcsész vénáját később több kötet igazolta: építészmonográfiák (Dévényi Sándor, Turi Attila, Finta József) szerzőjeként, az azokhoz kapcsolódó életmű-kiállítások kurátoraként, valamint építészeti könyvek, könyvsorozatok szerkesztőjeként (*Mestermunkák – Ferencz István, Avasi egyházi együttes*; *Generációk – Istvánfi Gyula; Magyar építészet 2010–2020, 2000–2010*) és építészeti kisfilmek szakértőjeként is kamatoztatja íráskészségét, illetve szakmai tudását. Az arculati kézikönyvekben (Szentendre, Budapest II. kerület, Kesztölc – miniszteri dicséret) is kifejezésre jutó építészeti szemléletformáló képességét, publikációs tevékenységét a közelmúltban Ezüst Ácsceruza- és Wéber Antal-díjjal ismerték el. 2013 és 2020 között az ***Országépítő*** folyóirat szerkesztője, jelenleg az MMA Kiadó két építészeti könyvsorozatának (*Mestermunkák*, *Generációk*) egyik gondozója. A kutatóintézet munkájába a nemzetközi (francia és angol nyelvű, európai kitekintésű) építészeti szakirodalom sajtófigyelésével és az ezekhez kapcsolt előadásokkal csatlakozott. A Magyar Építészeti Múzeum és Dokumentációs Könyvtár megbízott szakértője, az Országos Építészeti Tervtanács tagja. A 2024 májusa és szeptembere között megrendezett *Helyi Érték III. Építészeti Nemzeti Szalon* vezető kurátora.

Fotó: Réfi Dénes

Domokos Johanna

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet tudományos főmunkatársa

Domokos Johanna irodalmár, nyelvész, műfordító, szerkesztő, költő. Magyar–angol (BBTE), finnugor–altajisztika (JATE) és szemiotikai (TU Berlin) tanulmányokat folytatott, összehasonlító világirodalomból 1999-ben doktorált (JATE) és 2011-ben habilitált (ELTE). Oktatói, kutatói és szervezői tevékenységet folytatott többek között a BBTE, a Berlini Humboldt Egyetem, az UCLA és a Bielefeldi Egyetem tanszékein. Jelenleg a SZFE és a Károli Gáspár Református Egyetem docense, valamint a kutatóintézet tudományos munkatársa. Szakterülete a kortárs Közép- és Észak-Európa irodalmi és kulturális fejleményei, különösen a művek nyelviségére, többnyelvűségére, multimodális megnyilvánulására, környezettudatosságára figyelve. Másfél száz tanulmány és öt monográfia szerzője. Legutóbbi művei: *Endangered Literature* (2018), *Literary code-switching and beyond* (2023, társszerző: M. Deganutti). A Bielefeldi Egyetem Nyelvi Tanszékén *a Gruppe B*[te] műfordítói és könyvkiadói műhelyét vezeti, mely diákok bevonásával kéttucatnyi könyvet készített és mutatott be különböző országokban és nyelveken. Társalapítója és társszervezője a *LangueFlow* nemzetközi kutatócsoportnak, mely a művészetekben előforduló többnyelvűséget kutatja és metodológiáját inspirálja (legutóbbi esemény: *Translingualism in Mystical Poetry* című workshop a kutatóintézet társszervezésben 2024. szeptember 10.). Az *Interweaving Languages: Multilingualism in Art and Education* című konferencia főszervezője. Számos irodalmi antológia szerkesztője, fordítója, társfordítója (gyakran diákjai bevonásával), mint a *Worte verschwinden* (2019, számi–német többnyelvű költészeti antológia, társszerzők: M. Riessler és Ch. Schlosser), *Csak a csöndnek engedelmeskedni* (2020, kortárs számi költőnők), *Megfeledkezni a világról magnóliavirágzáskor* (2022, skandináv antropocén irodalmi antológia), *A ma csüggedt szíve* (2024, walesi költészeti antológia). Jennifer Kwon-Dobbsszal együtt készített angol nyelvű műfordításért (N. Holmberg: *Underfeet*, 2022) elnyerte az Amerikai Skandináv Társaság 2022-es műfordítói díját, mely 2023-ban az Amerikai Műfordító Társaság toplistájára került fel. Legutóbbi verskötetei: *A rend szívdala*, *D'arpeggio*, valamint a Dukay Barnabással együtt készített mű, amelynek címe: *Az imádott* (2023).

Fotó: Kártyélyesi László

Egri Petra

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet tudományos munkatársa

Egri Petra 2023 januárjában szerzett PhD-fokozatot summa cum laude minősítéssel a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának Irodalom- és Kultúratudományi Doktori Iskolájában. Jelenleg a PTE KPVK Alkalmazott Művészetek Tanszékének vezetője és adjunktusa. Főbb kutatási területei: a kortárs művészet dinamikája, művészet és pszichoanalízis, a performanszművészet és a divat összefüggései, a divatipar működési modelljeinek társadalom- és kultúratudományi eszközökkel való feltárása, a divat mint kulturális rendszer lokális és globális változásai. Publikációi magyar, angol és orosz nyelven jelentek meg. Több színháztudományi kötet társszerkesztője (Kronosz Kiadó, Eötvös Collegium), a *MEDOK* folyóirat 2024/1-es *Divatmédiumok* lapszámának vendégszerkesztője. 2023 tavaszán jelent meg *Divatelmélet, teatralitás, dekonstrukció: kortárs divatperformanszok* című önálló kötete a Szépirodalmi Figyelő Alapítvány gondozásában, amely elnyerte Az Év Könyve díjat. 2024-ben önálló angol nyelvű könyvfejezete jelent meg a Bloomsbury *Digital Fashion: Theory, Practice, Implications* című kiadványában. 2024 őszén a Massachusetts College of Art, History of Art Department vendégoktatója, 2023 őszén az University of West Attica, 2022 tavaszán az Universidade Portucalense Erasmus vendégtanára volt. 2021 nyarán ösztöndíjas volt Robert Wilson archívumában (USA, New York). 2022-ben a Pécsi Tudományegyetem rektora Pro Cura Ingenii kitüntetésben részesítette a hallgatók tehetséggondozásában betöltött munkája miatt. 2024-ben elnyerte a PTE Kiváló Oktatója díjat. Kétszer részesült a Gypsy Lore Society ösztöndíjában (2022, 2023), egy alkalommal pedig a PsyArt Foundation Norman and Jane Holland ösztöndíjában. Egri Petra tagja a MTA köztestületének (Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya), a Magyar Szemiotikai Társaságnak és a Modern Líraelméleti és Líratörténeti Kutatócsoportnak. Emellett tagként részt vesz a következő nemzetközi tudományos társaságok munkájában is: International Federation for Theatre Research, PsyArt Foundation. 2023 őszén társkurátora volt a *Social East: Searching for Identity, Finding Nylon and Blue Jeans* című kiállításnak (New York, Liszt Intézet). 2024 szeptemberétől a kutatóintézet tudományos munkatársa, a *Tendenciák a divatkutatásban – A divat mediális közegei és társadalmi kontextusai*, valamint a *Transcultural Fashion/Costume Narratives* című konferencia főszervezője.

Falusi Márton

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megbízott kutatója

Jogászként végzett, jogbölcseletből szerzett PhD-fokozatot. Költő, író, irodalom- és eszmetörténész, szerkesztő. Irodalomtörténettel, művészetelmélettel és jogbölcselettel foglalkozik. Fő kutatási területei a magyar eszmetörténet, a magyar irodalom eszmetörténeti és társadalomfilozófiai problémái és a líratörténet. A *Magyar Művészet* folyóirat főszerkesztője, a Századvég Közéleti Tudásközpont Alapítvány Politikai Gondolkodás Kutatóintézet szenior kutatója. A Nagy László Szellemi Öröksége Alapítvány és a Tamási Áron Közhasznú Alapítvány kuratóriumainak tagja. József Attila-díjas, Junior Prima-díjas, Gérecz Attila-díjas, Nagy Gáspár-díjas és Bella István-díjas. Hét verseskötet, öt esszé- és tanulmánykötet, egy monográfia (*Jog és irodalom, haza és haladás a magyar eszmetörténetben*), valamint egy regény szerzője; a *Magyar irodalmi művek 1956–2016* című irodalomtörténeti munka egyik főszerkesztője. Két hangjátékát és egy drámáját mutatták be. Korábban a *Hitel* folyóirat szépirodalmi szerkesztőjeként, a *Magyar Napló* folyóirat világirodalmi rovatvezetőjeként, az *Országút* főszerkesztőjeként, valamint az M5 *Kritika* című művészetkritikai műsorának főszerkesztőjeként is tevékenykedett, valamint betöltötte a Könyves Szövetség – Szépirodalmi és Társadalomtudományi Kis Kiadó Szövetségének elnöki tisztjét, a Nemzeti Kulturális Alap (NKA) több kollégiumának tagja, valamint az NKA Szépirodalom Kollégiumának elnöke is volt. A kutatóintézetben 2015 és 2024 között számos konferencia szervezője és előadója. Intézeti kutatóként a magyar irodalom 1956-tól napjainkig tartó történetét, a művészetelméleti írásmódokat és az ehhez kapcsolódó fogalomtörténetet kutatta.

Fehér Anikó

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megbízott kutatója

Fehér Anikó karnagy, népzenekutató, a kutatóintézet megbízott munkatársa. Diplomáit a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen és a Sapientia Hittudományi és Szerzetesi Főiskolán szerezte. Korábban a Magyar Rádió népzenei szerkesztője, majd a Duna Televízió *Népi örökség* szerkesztőségének nívódíjas vezetője. Számos dokumentumfilm, rádió- és televízióműsor, portré-, beszélgetőműsor, sorozat elkészítése fűződik nevéhez. Korábban a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, a Pécsi Tudományegyetem, a Károli Gáspár Református Egyetem és az Eötvös Loránd Tudományegyetem óraadó oktatója. Rendszeres hazai és külföldi előadó, Kodály-módszert bemutató workshopjait többek között a Fülöp-szigeteken, az USA-ban és Kínában is megrendezte. Számos koncert és zenei esemény műsorvezetője. A KÓTA Népzenei Bizottságának elnöke, a KÓTA Aranypáva minősítőrendszerének állandó zsűritagja. Négy éven keresztül a Nemzetközi Kodály Társaság igazgatóságának tagja volt. A Népművészet Ifjú Mestere cím és a Magyar Köztársaság Ezüst Érdemkeresztjének tulajdonosa, többszörös rádiós és televíziós nívódíjas, a KÓTA-díj birtokosa karnagy kategóriában. A kutatóintézet kiadásában megjelent habilitációs munkája Járdányi Pál népzenekutató munkásságáról *„Kis Kidéből nékem el kell menni…”* címmel. 2023-ban látott napvilágot *Népzenei füveskönyve*, amely jelentős és izgalmas népzenei ihletésű, de a klasszikus zenéhez is közel álló tanulmányokat tartalmaz. 2024-ben a Napkút Kiadó gondozásában jelent meg a *Vágják az erdei utat – Egy mezőségi adatközlő, Szász István Bődi dalai* című kötete. Az MMA MMKI megbízott kutatójaként 2025-ben az *„A magyarországi világzene”* és a *„Timár Sándor életművének jelentősége a magyarországi néptánckultúra megújításában”* című konferenciák főszervezője.

Ferencz Zoltán

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megbízott kutatója

Ferencz Zoltán 2003-ban szerzett diplomát a Temesvári Képzőművészeti Egyetem Képgrafika Tanszékén Adriana Lucaciu tanítványaként. 2000 és 2001 között részképzésen vett részt a Magyar Képzőművészeti Egyetem Képgrafika Tanszékén Somorjai-Kiss Tibor osztályában. 2004-ben a kolozsvári Ion Andreescu Képzőművészeti Egyetem mesterképzős hallgatója volt. 2005 óta Gyergyószárhegyen él, 2014-től a Gyergyószárhegyi Alkotóközpont művészeti vezetőjeként dolgozik. Az egyetemi évek alatt és után képgrafikával foglalkozott, majd idővel egyre több anyagot próbált bevonni a téma ábrázolására. Leginkább az emberi kapcsolatok törvényszerűsége foglalkoztatja, továbbá az, hogy egy adott kultúra milyen személyiségjegyeket támogat és ezeknek pedig hogyan tudunk megfelelni személyiségünk érvényesítése közben. Tagja a Román Képzőművészeti Szövetségnek, a Barabás Miklós Céhnek, a MAMÚ Társaságnak, a Szolnoki Képzőművészeti Társaságnak. Rendszeresen vesz részt különböző szakmai megmérettetéseken (Bucharest International Print Biennale – különdíj [2016], Communitas-ösztöndíj [2015], Budapest Galéria-ösztöndíjak [2015, 2018, 2020], Hargita Szalon-fődíj [2016], Cre-Art-ösztöndíj, Litvánia [2017], számos NKA-ösztöndíj [2004, 2015, 2016, 2021]), valamint időszakosan jelen van különböző művésztelepeken, rezidensprogramokon. 2024-től a kutatóintézet megbízott kutatójaként a gyergyószárhegyi művésztelep (Gyergyószárhegyi Alkotóközpont) történelmi és kulturális szerepét kutatja és a művésztelepről szóló kétszerzős monográfia megalkotásán dolgozik.

Gombos László

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megbízott kutatója

Zenetörténész, kutatási területe a XIX. és XX. század magyar zenéje, elsősorban Liszt Ferenc, Hubay Jenő, Bartók Béla, Kodály Zoltán, Dohnányi Ernő, Farkas Ferenc, Szokolay Sándor és Balassa Sándor életműve, illetve a kor zeneélete, hangversenyei és zenei együttesei. A szombathelyi konzervatóriumban zongora-, orgona- és zeneelmélet-szolfézs, emellett Budapesten katolikus kántor-egyházzenészi tanulmányokat folytatott. A Zeneakadémián (Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem) 1990-ben középiskolai énektanári, karvezetői és zeneelmélet-tanári, 1995-ben zenetörténészi és zenetörténet-tanári diplomát szerzett, ugyanitt 1995–1998 között a Zenetudományi Doktori Iskola programját végezte. 1998–2002 között a Debreceni Egyetemen, 1995–2016 között a Bartók Konzervatóriumban tanított általános zenetörténetet. 1994 óta az MTA (jelenleg ELTE HTK) Zenetudományi Intézet kutatója. Háromszáznál több cikket, könyvet, tanulmánykötetet, katalógust publikált és szerkesztett. Európa-szerte harmincnál több önálló kiállítást rendezett magyar zenetörténeti témákban, illetve közreműködött a Zenetörténeti Múzeum másfél tucatnyi kiállításának létrehozásában is. 2009 óta mintegy kilencszáz hangversenyt szervezett, fellépési lehetőséget biztosítva több száz, többségében pályakezdő művész számára. Zenetudományi és zenei ismeretterjesztő tevékenységéért 2018-ban Szabolcsi Bence-díjban részesült. A Liszt Ferenc Társaság budapesti elnöke, a Hubay Jenő Alapítvány elnöke és a Hubay Társaság alelnöke, a Magyar Zenetudományi és Zenekritikai Társaság felügyelőbizottságának elnöke, az International Liszt F. Grand Prix du Disque Competition zsűritagja, 2020-tól zsűrielnöke. Az elmúlt évtizedben a kutatóintézet mintegy tucatnyi konferenciáján szerepelt előadóként, tanulmányokat közölt a kutatóintézet köteteiben, illetve lektorálta az intézet munkatársainak az MMA Kiadónál megjelent munkáit. 2023-tól Balassa Sándor zeneszerző, a nemzet művésze és az MMA egyik alapítója hagyatékának feldolgozását végzi, jelenleg a művészről készülő monográfián dolgozik.

Grad-Gyenge Anikó

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megbízott kutatója

Grad-Gyenge Anikó PhD 1996 és 2002 között folytatott zenetudományi tanulmányokat a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Zenetudományi Szakán, majd az ELTE ÁJK Állam- és Jogtudományi Karán végzett 2004-ben, ahol 2010-ben szerzett PhD-fokozatot szerzői jogi témában. 2003 és 2010 között az Igazságügyi és Rendészeti Minisztériumban szerzői jogi kodifikációval és jogharmonizációval foglalkozott, 2007-től a területért felelős osztály vezetője. 2010-től a ProArt Szövetség a Szerzői Jogokért tanácsadója. A Szerzői Jogi Szakértő Testület tagja, mely a Creative Commons és az European Public Licence honosítását vezette. 2010 szeptemberétől a Károli Gáspár Református Egyetem Polgári Jogi és Római Jogi Tanszékének oktatója, jelenleg tanszékvezető habilitált egyetemi docens. Óraadó az ELTE ÁJK-n, a Bibó István Szakkollégiumban, a Pécsi Tudományegyetemen és meghívott előadóként több más egyetem szerzői jogi tárgyú kurzusain. Az *Infokommunikáció és Jog* című folyóirat főszerkesztője, a Magyar Szerzői Jogi Fórum Egyesület és az ALAI Magyar Csoportjának alelnöke, a Magyar Irodalmi Szerzők Jogkezelő Egyesületének elnökségi tagja. Jelenleg 248 magyar és idegen nyelvű publikációja olvasható elsősorban szerzői jogi, iparjogvédelmi és médiajogi témákban. Rendszeresen ad elő hazai és nemzetközi konferenciákon. A kutatóintézetben a színházművészet, az építészet, a design, a fotó- és képzőművészet, valamint a szerzői jog közös metszetpontjairól publikált monográfiákat és kézikönyveket. 2017-től a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Karán az Üzleti Jog Tanszék tanszékvezetője, 2018–2025 között a kar innovációs, illetve tudományos dékánhelyettesi pozícióját töltötte be. 2025-től a Szerzői Jogi Szakértő Testület elnökségi tagja. Jedlik Ányos-díjas.

Dorian Hajdu

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megbízott kutatója

Dorijan Hajdu a Belgrádi Egyetem Skandináv Tanszékének professzora. Kutatási és oktatási tevékenysége több területre is kiterjed, köztük a szociolingvisztikára, a kultúratudományra, a svéd nyelvre, a fordítási módszertanra és a többnyelvűségre. 2014-ben szerezte meg PhD-fokozatát a Belgrádi Egyetem Filológiai Karán. Számos publikációja jelent meg e témában, gyakran interdiszciplináris perspektívát és innovatív megközelítéseket alkalmazva. Gyakori résztvevője nemzetközi konferenciáknak és számos vendégelőadást tartott Skandinávia-szerte egyetemeken, többek között az Uppsalai, a Stockholmi és a Koppenhágai Egyetemen is. A kutatóintézet megbízott kutatójaként Nagy László nemzetközi fogadtatásáról, művei fordításainak többnyelvű elemzéséről végez kutatást. A kutatóintézet *Art & Theory* című induló könyvsorozatának szerkesztőbizottsági tagja, továbbá a kutatóintézettel közreműködő *LangueFlow* kutatócsoport tagja. Kutatómunkája mellett elismert műfordító, számos nyelven és műfajban dolgozik, különös tekintettel a skandináv irodalomra. Olyan klasszikus és elismert svéd szerző műveit fordította, mint például H. Söderberg, J. H. Khemiri vagy éppen Steve Sam Sandberg. Főbb tudományos munkái közé tartozik például a *Cold but Open: Migration to Sweden from the 1960s Onward* című monográfia.

Kárpáti Andrea[1]

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megbízott kutatója

Prof. dr. Kárpáti Andrea művészettörténész, pedagógiai kutató, a Budapesti Corvinus Egyetem Marketing- és Kommunikációtudományi Intézetének egyetemi tanára, az MTA doktora. Kutatási területei: a vizuális alkotás és befogadás és a képi gondolkodás vizsgálata. Tizennégy monográfia, százharmincöt tanulmány és százhuszonnyolc könyvfejezet szerzője, melyek eddig öt nyelven jelentek meg. Legutóbbi a Taylor & Francis Kiadónál megjelent szerkesztett kötete, amelyben hét ország kutatói számolnak be a művészet erejéről és a pedagógia hatásáról, a szociális hátránnyal élők művészettel nevelésének sikeres programjait mutatja be. A Magyar Tudományos Akadémia (MTA) Közoktatási Elnöki Bizottságának tagja, az MTA Tantárgypedagógiai Kutatási Programjának társelnöke és a Pedagógiai Tudományos Bizottság választott tagja. Az *International Society for Education through Art* (InSEA, alapítva: 1953), az UNESCO-affiliált nemzetközi művészettel nevelési szervezet volt alelnöke, jelenleg az *International Association for Visual Literacy* (IVLA, alapítva: 1953) vezetőségi tagja. Jelentős díjai: a művészet pedagógiája területén végzett kutatásaiért 2023-ban elnyerte az MMA elnökének elismerő oklevelét. A Szent-Györgyi Albert-díj és a Magyar Köztársaság lovagkeresztje birtokosa, az International Ziegfield Award (InSEA) és a Distinguished Researcher Award (IVLA) kitüntetettje. A Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti Tagozatához kapcsolódó köztestület tagjaként 2023-ban mintegy kétszáz fő részvételével, az MMA támogatásával és a Magyar Képzőművészeti Egyetem partneri közreműködésével a Pesti Vigadóban megrendezett VI. Művészetpedagógiai konferencia egyik szervezője volt. Az MMA MMKI égisze alatt a Budapesti Corvinus Egyetemen Kárpáti Andrea vezetésével működő Vizuális Kultúrakutató Csoport közreműködésével 2024-ben megalakult finn, japán és olasz partnerekből álló nemzetközi kutatócsoport szakmai vezetője. A 2024-ben megkezdett, általa vezetett kutatás célja a kreatív, problémamegoldó gondolkodás összehasonlító vizsgálata és fejlesztése kisiskolás és középiskolás csoportokban, a művészettel nevelés eszközeivel.

1 A megbízott kutató 2025 nyarán hunyt el, küldetését, munkáját az MMA MMKI folytatni kívánja.

Katona Vilmos

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megbízott kutatója

Katona Vilmos az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram alumni-ösztöndíjas művésze, okleveles építészmérnök, szakíró, az épített környezet elméleti kutatója. 2008-ban szerzett diplomát a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építészmérnöki Karán, majd doktorrá is ugyanott avatták 2015-ben. Értekezését a kortárs templomépítészet témakörében írta, amelyet később *„Az Úr bevonul szentélyébe": Kortárs római katolikus templomépítészet a liturgia tükrében* címmel a Szent István Társulat könyv formájában is kiadott. Első tanulmánykötetét az építészettörténetnek (*Középkoron innen és túl: Építészettörténeti írások Guzsik Tamás emlékére*. Holnap Kiadó, 2019), utóbbit pedig a geometria magasabb szintű művelésének szentelte (*Szimmetria az építészetben: Fejezetek egy végtelen történethez*. Terc, 2021). Mindeközben több száz tudományos cikke és műkritikája jelent meg különböző hazai és nemzetközi folyóiratokban. 2014-től a *Metszet* építészeti magazin főszerkesztőjeként tevékenykedett, majd Darvas György fizikus felkérésére 2021-től elvállalta a *Symmetry: Culture and Science* tudományközi folyóirat főszerkesztői feladatait is, amelyben főként építészeti tematikájú lapszámokat publikált. Jelenleg a Vilniusi Műszaki Egyetem által gondozott *Journal of Architecture & Urbanism* szerkesztőbizottságának tagja, emellett 2022-től a Springer Kiadó *Nexus Network Journal* tudományos szaklapjának vendégszerkesztője. Oktatói pályáját a Soproni Egyetemen kezdte, óraadóként a Műegyetemen és a győri Széchenyi István Egyetemen is tanított. 2020-ban habilitált és egyetemi docensként tevékenykedett Sopronban, majd 2021–2023 között a Pécsi Tudományegyetem Műszaki és Informatikai Karán folytatta munkásságát. 2021 végétől három hónapig a Jyväskyläi Egyetem (JYU) vendégkutatója volt Finnországban. A Magyar Tudományos Akadémia Építészeti Tudományos Bizottság (köztestület), a Magyar Építőművészek Szövetsége, az *International Symmetry Association*, valamint a brit *Border Urbanism Research Centre* tagja. Rovaniemitől Sevilláig számos tudományos konferencia előadója, képzőművészeti kiállítások résztvevője, illetve kurátora.

Kollarik Tamás

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megbízott kutatója

A Moholy-Nagy Művészeti Egyetem egyetemi docense, Balázs Béla-, Bánffy Miklós-díjjal és Magyar Filmdíjjal elismert filmes szakember, filmalkotó. A kulturális, média- és filmes igazgatás számos területén tevékenykedett. Jogász, bölcsész, igazgatásszervező. Dolgozott az állam- és közigazgatásban, vezetett állami és magántulajdonú gazdasági társaságot is. Volt a Neumann János Digitális Könyvtár és Multimédia Központ Nonprofit Kft. és a Nemzeti Audiovizuális Archívum (NAVA) vezetője, a „Bűvösvölgy" Médiaértés-központ alapítója, majd vezetője. A 2010–2019 között működő Magyar Média Mecenatúra program létrehozója, koordinátora, amelynek keretében ezerháromszáz kortárs magyar audiovizuális alkotást támogattak, köztük az Oscar-díjjal elismert *Mindenki* című filmet is.

Könyvkiadóként, producerként, forgatókönyvíróként, szerkesztőként, szerzőként számos könyv, DVD, dokumentum- (többek között magyar embermentőkről, *Ocskay Lászlóról*, *Domonkos Miksáról* szóló dokumentumfilmek) és reklámfilm megalkotásában vett részt. Nemzetközi és hazai konferenciák és fesztiválok rendszeres előadója. Egri Lajos: *A drámaírás művészete* című legendás szakkönyv hazahozatala a nevéhez fűződik, Zukor Adolf és William Fox, a két hollywoodi filmmogul kutatója, a két önéletrajzi könyvük, valamint *Rózsa Miklós*, *Pressburger Imre* hazai kiadásának ötletgazdája, szerkesztője (*Magyarok Hollywoodban* könyvsorozat). Filmszakmai, filmtörténeti publikációk, cikkek szerzője. *Csupó Gábor* és *Janovics Jenő* monográfiájának (társ)szerzője és szerkesztője. A *Filmkészítők kézikönyve* című kötet (társ)szerzője. A Károli Gáspár Református Egyetem, a Színház- és Filmművészeti Egyetem, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem, a Pécsi Tudományegyetem, valamint a Metropolitan Egyetem megbízott oktatója, szakterülete a filmtörténet, a filmjog és a filmigazgatás. 2019-ben elnyerte a Magyar Filmdíjat, 2020-ban pedig Bánffy Miklós-díjban részesült. Évtizede a Magyar Speciális Filmszemle fővédnöke, 2022-ben a Magyar Speciális Filmezésért díjban, 2024-ben Nemeskürty István-díjban, 2025-ben Balázs Béla-díjban részesült.

A Savaria Nemzetközi Filmszemle, a Magenta Telefonfilmes Fesztivál, a Kulturális Filmek Fesztiválja, a Lakiteleki Filmszemle, a Helyi Televíziók Országos Egyesülete Helyi Érték díjának rendszeres zsűritagja. Volt a Trauner Sándor Nemzetközi Filmszemle zsűrielnöke, a Gödöllői Nemzetközi Filmfesztivál, a Kecskeméti Animációs Fesztivál, a CAD'oro Nemzetközi Építészeti Animációs Fesztivál és a CineFest Miskolc Nemzetközi Filmfesztivál zsűritagja.

Kollarik Tamás közel két évtizede foglalkozik az Aranycsapat és a Puskás-örökség méltó megőrzésével. Szöllősi Györggyel közösen ötletgazdája és szerkesztője volt az évszázad mérkőzése – *Anglia–Magyarország 3:6* – és az évszázad klubmérkőzése – *Real Madrid–Eintracht Frankfurt* – DVD-kiadásának. A Puskás Múzeum kurátora, a *Bölöni – Az erdélyi legenda* című egész estés dokumentumfilm ötletgazdája és rendezője.

Kovács Örs Levente

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet munkatársa

Kovács Örs Levente szociológus, történész. Egyetemi tanulmányait a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karán, PhD-tanulmányait a Pécsi Tudományegyetem Filozófia Doktori Iskolában végezte, a komplex vizsgát és abszolutóriumot követően jelenleg a doktori értekezésén dolgozik. Kutatási területe a kortárs magyar színházművészet művészetfilozófiai vizsgálata. A kutatóintézet állandó kutatója, korábban (2014–2017) a Magyar Művészeti Akadémia Elnöki Titkárságának munkatársa, a Művészetelméleti Tagozat titkára volt. A romániai magyar és a magyarországi kortárs színházművészeti tendenciák és rendezői gyakorlat összehasonlító elemzésének témájában 2018-ban kezdett el kutatni, ezt követően 2019 és 2020 között tagja volt a Harag György erdélyi rendező életművét feldolgozó akadémiai munkacsoportnak, valamint a Magyar Művészeti Akadémia köztestületének programjaként 2020–2022 között megvalósuló Harag György-emlékév szervezője és lebonyolítója volt. A kutatás és hagyatékfeldolgozás, majd az ezt követő anyaggyűjtés és rendszerezés eredményeképpen 2020 folyamán két könyv is megjelent a közreműködésével, illetve szerkesztésében *Át akarta ölelni az egész világot – Harag György színháza* emlékkönyv és az *Egy európai Kolozsváron – Harag György színházrendező* címmel. Utóbbi Ablonczy Lászlóval, a Magyar Művészeti Akadémia tagjával közösen szerkesztve az MMA Kiadó gondozásában jelent meg. A fentebb említett kötetek mellett 2018 és 2024 között a számos egyéb tanulmány és cikk szerzője, társszerzője. A kutatóintézet állandó kutatójaként négy projektért felel: 2022–2024 között *Magyar Csupajáték* címmel végzett kutatás továbbfejlesztéséért, melynek színpadi reprodukcióját és adaptálásának előkészítését Bólya Anna Máriával és Csáji László Koppánnyal közösen végezte. Továbbá 2023 óta Darvay Nagy Adrienn, Huszár Orsolya, Kozma András, Körmöci Petronella és Varga Emese közreműködésével *„Kárpát-medencei kortárs magyar színházi műhelyek”* címmel vezet kutatást. 2023 óta Lengyel György rendező életművének kutatásával és monografikus igényű feldolgozásával foglalkozik Huszár Orsolya színháztörténésszel. 2024 óta Windhager Károly Ákossal együtt a sepsiszentgyörgyi magyar kulturális hálózatok felmérését vezeti.

Kriston-Vízi József

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megbízott kutatója

Diplomás etnográfus és népművelő (KLTE, Debrecen, 1978), hosszú ideig vezető muzeológus Északkelet- és Dél-Magyarország közgyűjteményeiben, emellett a Néprajzi Múzeum (Budapest) kommunikációs és közönségkapcsolati tevékenységének újraépítésében volt kiemelt feladata. A kecskeméti Katona József Múzeumból 2018-ban vonult nyugdíjba. Kutatási területei a szokásváltozások magyar ajkú vidékeken, a mai folklór és folklorizmus, a hagyományos és kortárs játékkultúra Közép-Európában, a felnőtt társadalom, tudás- és kultúraközvetítés, valamint a kreativitás módszerei és intézményei. Vendégoktató Eger, Kecskemét, Sopron és Budapest felsőoktatási intézményeiben. Alapítója és vezetőségi tagja a Népművészeti Egyesületek Szövetségének, a Magyar Játék Társaságnak, a Pulszky Társaság – Magyar Múzeumi Egyesületnek, a Magyar–Japán Baráti Társaságnak, az Európa Jövője Egyesületnek, a Pro Ludo Társaskörnek, a Dargay Lajos Művészeti Alapítványnak, az Adria Interkulturális Egyesületnek. Tagja továbbá a Tudományos Ismeretterjesztő Társulatnak, a Magyar Néprajzi Társaságnak, a Magyar Szemiotikai Társaságnak, a Magyar Pedagógiai Társaságnak és az Európai Tudományos és Művészeti Akadémiának. 1997 és 2009 között Aomori város (Japán) jószolgálati követe. Szellemi Kulturális Örökség-tanácsadó, az „Ispiláng” Kézműves Műhely ügyvezetője. Ösztöndíjai, tanulmányútjai során Helsinki, Nürnberg, Kassa, Székelyföld, Csallóköz, Zenta és vidéke, Salzburg, Viborg és Skive (Dánia), Utrecht, Vitoria-Gasteiz (Portugália) területén végzett kutatómunkát. Többek közt Millenniumi Emlékérem, Közművelődésért díj, Kiss Áron-emlékérem; Pro Ludo-díj; Podmaniczky-díj; Pulszky Ferenc-díj, Éri István-díj birtokosa. Jelenleg tizenegy önálló kötetet jegyez. Az MMA MMKI megbízott kutatójaként Dargay Lajos ÉletMűTerem tárgyi világának kataszteri és archívumépítési munkálatait végezte, továbbá vezette a Dargay Lajos Művészeti Kutatócsoportot. Emellett az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézetnél megjelent *Vele haladt a kor?* című tanulmánykötet szerkesztője.

Marczin István

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megbízott kutatója

1983-ban diplomázott a Kossuth Lajos Tudományegyetem Történelem–Népművelés Szakán. 1997-ben kapott szociológus diplomát a Debreceni Egyetemen. 2010-ben szerzett PhD-fokozatot Kijevben a M.A.U.P. Egyetemen. 1989–2009 között tanársegédként és adjunktusként tanított a Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Karán és jogelődjein. 2010–2017 között docensként oktatott az Eötvös József Főiskolán, majd 2017–2020 között a Pécsi Tudományegyetem Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Karán folytatta munkáját. 2011–2022 között óraadó tanár volt a Debreceni Egyetem Politikatudományi és Szociológiai Intézetében, valamint a Debreceni Egyetem Pszichológiai Intézetében. Szűkebb tudományterülete a művészetszociológia. 2011 óta vezeti az Eötvös József Főiskola Kortárs Galériáját, 2021 óta a Türr István Múzeum és Bácskai Művelődési Központ kortárs képzőművészeti kurátora. 1994 óta szervezi és vezeti a kortárs képzőművészeti művésztelepeket. 2009 óta a Caffart Képzőművészeti Egyesület szakmai vezetője és a Caffart Nemzetközi Művésztelep vezetője. Folyamatosan szervezőként és megvalósítóként vesz részt a kortárs képzőművészeti projektekben, mint például a Víz és Élet Nemzetközi Képzőművészeti Biennálé, a Szárhegyi Nyilatkozat vagy az Essentia Artis. Fő kutatási területe a Kárpát-medencében található művésztelepek. Az első vonatkozó kutatása 2020–2021-ben zajlott. Eredménye megjelent a kutatóintézet *Műhelytanulmányok* című sorozatának IV. évfolyamában. Legutóbbi kutatásának célja a művésztelepek aktuális állapotának felmérése, az első kutatás óta történt változások utókövetése, a művésztelepeken alkotó művészek motivációinak és értékreferenciáinak megismerése.

Fotó: Beke Nóra

Nagy-Pölös Andrea

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megbízott kutatója

Etnográfia, muzeológia, régészet, történelem, magyar nyelv és irodalom szakos egyetemi diplomákkal, valamint fazekas, kiállításrendező, népi játszóházvezető és műtárgybecsüs végzettségekkel rendelkezik. PhD-tanulmányait a Debreceni Egyetem Történelem és Néprajz Doktori Iskolájában folytatta. Régészeti tanulmányai alatt és után a Łódzi Egyetem Régészeti Intézetének ásatásain vett részt, illetve a Volgográdi Állami Egyetem népvándorláskori ásatási anyagait tanulmányozta. Ásató régészként dolgozott a Budapesti Történeti Múzeum Középkori Osztályán, mely során Budaújlakon és Vízivárosban vezetett feltárásokat. OTKA-program keretében feldolgozta a visegrádi királyi palota déli épületrészének középkori kerámiáját. A Hagyományok Háza Magyar Népi Iparművészeti Múzeum muzeológusaként százhuszonnyolc kiállítás kurátora volt a tárgyalkotó népi iparművészet minden szakágából. A magyarországi kortárs fazekasság kutatójaként dolgozott. Az Országos Fazekaspályázat és Kiállítás és az Alföldi Triennálék sorából nyolc fazekaspályázat megvalósítása, a kapcsolódó konferenciák szervezése és katalógusaik szerkesztése és megírása fűződik a nevéhez. Tárgyi és szellemi néprajzi, iparrégészeti, készítéstechnikai, régészeti tanulmányokat jelentet meg, valamint rendszeresen tart előadásokat itthon és külföldön (Nemzetközi kerámiaszimposion, *Plants and Climate from Ancient Egyptians until Present*, VEAB kézművesipar-történeti konferencia, *Frumos. Ceramic. Folositor.*). Kresz Mária születésének 100. évfordulójára a Néprajzi Múzeummal együttműködve szervezett emlékkiállítást és konferenciát. A Nemzeti Tehetség Program keretében 2015 és 2021 között tizenegy alkalommal szervezett egyhetes szakmai tábort az őrségi fazekasságra épülve nádudvari és győri fazekastanulóknak Magyarszombatfán. Korábban a Néprajzi Múzeum Kerámiaterének fazekasszakértője, valamint szakértőként közreműködött az Országos Népművészeti Kiállításban és az UNESCO Szellemi Kulturális Örökség listára terjesztésében is.

Nátyi Róbert

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megbízott kutatója

Művészettörténész, kurátor. A Szegedi Tudományegyetem Bartók Béla Művészeti Kar dékánja, a Zene- és Művészettörténet Tanszék, illetve a Művészettudományi Intézet vezetője. A Regionális Összművészeti Központ (REÖK) vezető kurátora. 2013-tól a szegedi Móra Ferenc Múzeum, 2018-tól a szentesi Koszta József Múzeum művészettörténésze, kurátora. Több művészeti és tudományos folyóirat szerkesztője, a kutatóintézet megbízott kutatója. A Magyar Érdemrend lovagkeresztjének (2020), valamint a Magyar Művészeti Akadémia Művészeti Írói Díjának kitüntetettje (2021). 2019–2022 között a Magyar Művészeti Akadémia művészeti ösztöndíjasa. Számos könyv, művészeti monográfia szerzője és társszerzője. Több mint százharminc tudományos közleménye jelent meg konferenciakötetekben, folyóiratokban, katalógusokban és művészeti albumokban. Kétszáznál több nemzetközi és hazai kiállítás szervezője, rendezője, kurátora. Kutatási területe az ikonográfia, az ikonológia, a képtudomány, a kortárs és modern művészet és művészetelmélet. Ezenfelül foglalkozik a kurátori tevékenység elméletével és gyakorlatával, a művészethamisítás kérdéseivel, a XIX–XX. századi magyar műgyűjtéstörténettel, a XIX–XX. századi magyar festészettel, a XX. századi magyar grafika történetével, a szecessziós építészettel, illetve Szeged képzőművészetével. A kutatóintézet megbízott kutatójaként Buday György magyar grafikus levelezését és hagyatékának feldolgozását valósította meg, melyről monografikus kötet jelenik meg várhatóan 2026-ban.

Nemes Márk

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet fiatal kutatója és kutatásszervezési referense

Történész-filozófus-vallástudós, Magyar Állami Eötvös-ösztöndíjas kutató, a Szegedi Tudományegyetem Málnási Bartók György Filozófia Doktori Iskolájának doktora. 2024-től az MMA MMKI állandó kutatója. Szakterülete a kortárs vallásosság, az új vallási mozgalmak jelenségcsoportja, valamint a vallásosság határterületei, az esztétikai transzcendencia és a kortárs vallási élmény. Disszertációját a torinói *Centro studi sulle nuove religioni* (CESNUR) kutatóintézet látogató kutatójaként nyújtotta be 2024-ben Szegeden. 2019–2023 között Doktoranduszok Országos Szövetsége Filozófiatudományi Osztályának elnöke, jelenleg kiadványaik főszerkesztője. Az *International Study of Religion in Eastern and Central Europe Association* (ISORECEA) tagja, az *International Society for Ethnology and Folklore* (SIEF) több munkacsoportjának résztvevője, 2025-től az *Interdisciplinary Network of Pagan Studies* (INOPS) hazai képviselője, továbbá a Magyar Kulturális Antopológia Társaság (MAKAT) választmányi tagja. A *Central European Symposium for the Academic Study of Religion* (CESAR) alapítóinak egyike. Az Interdiszciplináris Vallástudományi Hallgatói Konferencia alapítója és főszervezője. 2021–2024 között önkéntes óraadó és témavezető a Szegedi Tudományegyetem Vallástudományi Tanszékén. 2018–2019 között az Erasmus+ pályázat keretei között Izlandon, majd 2022-ben a csehországi Pardubicei és Masaryk Egyetemeken végzett kutatómunkát. 2023–2024 között a *Centro studi sulle nuove religioni* látogató kutatója, 2025 januárjától a CESNUR igazgatóhelyettesi pozícióját tölti be. A kutatóintézet állandó kutatójaként a művészet és a valláselmélet közös metszetét vizsgálja. Kutatásának jelenlegi fókuszában a kortárs vallásosság művészeti aspektusai, az esztétikai transzcendencia, valamint az összművészetek társadalmi valóságot és vallási jelenségeket formáló hatásai állnak. Jelenleg a Magyar Keresztény Egyházzenei Atlasz módszertani szakértőjeként és szerkesztőbizottsági tagjaként, valamint az intézetben zajló 3D táncfejlesztési projektben vesz részt Windhager Károly Ákos és Bólya Anna Mária tudományos főmunkatársak vezetésével.

Sturm László

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megbízott kutatója

1967-ben született Budapesten. Az ELTE-n 1991-ben végzett magyar–orosz szakon. Ezután három hónapig Glasgow-ban, tíz hónapig Saarbrückenben volt ösztöndíjas. 1998-ban szerezte meg PhD-fokozatát (akkor még kandidátus). Disszertációjában Krúdy Gyula tényregényeivel foglalkozott, később ebben a témában jelent meg első könyve is. Számos kritikája, tanulmánya és műelemzése jelent meg hazai szakfolyóiratokban, utóbbiak kiemelt témája a felföldi magyar irodalom. Két részletben összesen tíz évig tanított Eperjesen. Monográfiája jelent meg Marsall Lászlóról, Vas Istvánról és Karátson Gáborról. Jelenleg az Eötvös Loránd Tudományegyetem Savaria Egyetemi Karán és az egykori Balassi Intézetben (ma KKM Magyar Diplomáciai Akadémia Kft.) tanít, a *Kortárs* című lap szerkesztője. Megbízott kutatóként a hazai irodalmi élet kiemelkedő egyéniségeiről, valamint az MMA ösztöndíjprogram díjazottjainak munkásságáról ír műelemzéseket, továbbá kritikai szemlét készít a modern magyar irodalom szélesebb köréből.

Szalai Katalin

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megbízott kutatója

Szalai Katalin zeneszerző 2003-ban végzett Orbán György osztályában a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen. Érdeklődése a zenén kívül a színházművészetre is kiterjedt, ezért 2013-ban a Pannon Egyetemen a Színháztudomány Szakon MA-oklevelet szerzett. Jelenleg a PTE Művészeti Karának Doktori Iskolájában folytatja tanulmányait. *Idézőjelek* című vonószenekarra és fúvós kvartettre írt művét a Müpa Fesztivál Színházában mutatták be 2024. június 4-én. Radnóti Miklós versére írt *Naptár* című, szopránra és mezzoszopránra komponált húszperces dalciklusából szívesen és gyakran énekelnek fiatal énekművészek. A hangszeres kamaraművek mellett alkotásainak döntő többsége vokális műfaj: három kamaraopera, kórusművek, ütőhangszerek által kísért mise, dalok, gyermekeknek írt pedagógiai etűdök. Díjazott művei is főleg énekhangra írt kompozíciók: például 2023-ban a Magyar Rádió Gyermekkórusa és a Bartók Rádió által kiírt Petőfi 200 zeneszerzői pályázat I. díja (*Pinty úrfi*) vagy a 2018-ban az Arany János-emlékév kapcsán megrendezett zeneszerzőverseny II. díja (*Hagyaték*), illetve még egyetemistaként írt *Le donne furiose* című első operája, melyet 2000-ben az Őszi Fesztivál is műsorára tűzött. Thomas Mann *Elcserélt fejek* (2021) című elbeszélése alapján írt operáját és Mátrai Dianával készített *Interludi* (2023) című zenés színpadi játékát nagy sikerrel mutatták be az Egri Kamaraopera Fesztiválon. A Magyar Zeneszerző Egyesület tagja, jelenleg a Debreceni Zeneművészeti Egyetem tanársegédje. A kutatóintézet megbízott munkatársaként lehetősége nyílt arra, hogy Kocsár Miklós dalait felkutassa, rendszerezze. A több mint nyolcvan dal analitikus feldolgozása még folyamatban van. A kutatás lehetővé teszi, hogy az MMA egyik alapító tagjának életműve áttekinthető, rendszerezett formában elérhető legyen az érdeklődők számára.

Szepesi Judit

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet kutató könyvtárosa, informatikus könyvtárosa

Bölcsészként a Szegedi Tudományegyetemen szerzett mesterdiplomát. Kutató és informatikus könyvtáros, e-learning-tanácsadó, kulturális szakértő. Szakterülete a könyvtári informatikai rendszerek, szolgáltatások működtetése, fejlesztése, a tudás- és információmenedzsment, a digitális dokumentumok előállítása, szolgáltatása és újrahasznosítása az oktatási folyamatokban. A kutatóintézetben a tudományos szakkönyvtári feladatokon túl a kutatási adatok menedzselésével és az ezekhez kapcsolódó szolgáltatások kialakításával foglalkozik. Kutatási és kutatásszervezési területe a művészetpedagógia, a művészeti és a művészettel nevelés módszereinek vizsgálata. A Művészettel Nevelés Hálózata projektfelelőse. 2023-ban az MMA Oktatási, Képzési, Tudományos Bizottsága és az MMA MMKI közös projektet dolgozott ki, amelynek célja a művészeti és művészettel oktatás módszertani lehetőségeinek vizsgálata, a művészetpedagógia társadalmi szerepének feltérképezése, az egyes kortárs és népi művészeti ágak egymásra hatásának elemzése és módszereik beépítése az oktatásba. Ennek érdekében jó gyakorlatokat gyűjt, a kiemelkedő eredményeket a kommunikáció és a média eszközeivel nyilvánosságra hozza, valamint az érintett kutatótanárok, művészetpedagógusok, intézmények közötti kapcsolati hálót építi ki. A hálózat feladata, hogy a művészeti és a művészettel nevelés területén támogassa a szakmai tájékozódást, információszerzést, a továbbképzést és a szakmai kapcsolatok létrejöttét. A hálózat a jövőben szeretne aktív szerepet vállalni és bekapcsolódni a hazai és a nemzetközi pedagógiai és tudományos közéletbe és információáramlásba. Ezért szakmai kapcsolatok, együttműködések kialakítására törekszik a közös kutatási profilú szervezetekkel. A hálózat tagja lehet a művészettel nevelés és a művészetpedagógia területén kimagasló eredményeket elért gyakorló művészeti szakember, továbbá kutató is.

Váradi Judit

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megbízott kutatója

Váradi Judit zongoraművész, a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar egyetemi tanára, művészeti igazgatója és művészeti menedzsere, a Partiumi Keresztény Egyetem óraadója. Közép- és felsőfokú tanulmányait Debrecenben, majd a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen és az Eötvös Loránd Tudományegyetemen végezte. 2010-ben szerzett doktori fokozatot Finnországban a Jyväskylä-i Egyetemen. Értekezésének címe: *Hogyan neveljünk értő közönséget a komolyzenének*. 2021-ben habilitált a Debreceni Egyetemen. A Debreceni Egyetem Zeneművészeti Karán 1988 óta folytat oktatói tevékenységet, 2023 óta egyetemi tanár. 2015 óta a Debreceni Egyetem Neveléstudományi Doktori Program törzstagja, témavezetője és oktatója. A Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesület elnökségi tagja, a Zenepedagógiai Szakosztály vezetője. Az Ifjú Zeneművészek Nemzetközi Nyári Akadémiája és a Kodály Zoltán Ifjúsági Világzenekar művészeti igazgatója. Hat hangversenysorozat alapítója és művészeti vezetője. A Magyar Zenei Tanács elnökségi tagja. A Magyar Tudományos Akadémia és a Magyar Művészeti Akadémia köztestületi tagja. 2017-ben alapította és évi rendszerességgel szervezi a Zenepedagógiai konferenciát. Publikációi a zenei nevelés, a zenehallgatás és a koncertpedagógia témakörében jelennek meg rangos nemzetközi folyóiratokban. Több kiadvány szerkesztője, nemzetközi folyóiratok szerkesztőbizottságának tagja. Európa országai mellett az Egyesült Államokban is koncertezett. Művészeti tevékenysége során kiemelt figyelmet fordít a kortárs magyar művek bemutatására. 18 zeneművet dedikáltak számára. Három CD-lemezt adtak ki állandó kamarapartnerével, Puskás Leventével 2017-ben *Szaxon*, 2019-ben *Tetra*, 2024-ben *Fragments* címmel, amelyen magyar zeneszerzők szaxofonra és zongorára írt művei hallhatók. 2021-ben indították közös YouTube-csatornájukat, amelyen az oktatást segítő, szaxofonra és zongorára írt műveket jelentetik meg. Kitüntetései: Artisjus Előadóművészeti Díj (2010, 2021); Debrecen Kultúrájáért Díj (2019); Magyar Arany Érdemkereszt (2021); Berettyóújfalu város díszpolgára (2021); Debrecen város Csokonai-díja (2021); a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti Tagozatának Művészetpedagógusi Különdíja (2021). 2018 óta az MMA MMKI megbízott kutatójaként kutatócsoportjával négy országos vizsgálatot folytatott a zenei nevelésről, az online zenei oktatásról, a szülői támogatás szerepéről és a zeneművészeti szakgimnazisták pályaorientációjáról. Jelenleg két projektje zajlik, melyek a hazai zeneművészeti utánpótlás kérdéskörét, valamint négy hazai jelentős zenekar repertoárjának változásait kutatják.

Varga Emese

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megbízott kutatója

Mgr. art. Varga Emese DLA a pozsonyi Színház- és Filmművészeti Egyetemen (Vysoká škola múzických umení – Bratislava), színházi dramaturgia szakon szerzett diplomát, majd a budapesti Színház- és Filmművészeti Egyetem Doktori Iskolájában folytatta tanulmányait, ahol színháztörténetből szerzett doktori fokozatot. Kutatási területe a szlovákiai magyar hivatásos színjátszás története.
Jelenleg a komáromi Jókai Színház dramaturgja, valamint óraadó tanár a pozsonyi Színház- és Filmművészeti Egyetemen. Emellett részt vesz a Kárpát-medencei magyar színházak kutatási programjában, amely a régió magyar színházainak történeti és kulturális vizsgálatával foglalkozik.

Wesselényi-Garay Andor

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megbízott kutatója

Wesselényi-Garay Andor építészetteoretikus, a győri Széchenyi István Egyetem egyetemi tanára, az építészettörténet és -elmélet tantárgyak oktatója, közel négyszáz tudományos cikk, publikáció, tanulmány és könyvfejezet szerzője. 1988-ban kezdte meg felsőfokú tanulmányait a Budapesti Műszaki Egyetem Építészmérnöki Karán. 1994-ben ugyanitt kapta meg építészmérnöki diplomáját kiváló minősítéssel. Diplomaterve a Magyar Építőművészek Szövetsége diplomadíj-pályázatán III. díjat ért el. 1995-ben saját építészirodát alapított Osváth Gáborral *GYÁR* néven. A műhely tevékenysége az építészeti tervezői szakmagyakorlás teljes spektrumát felölelte, így az építészet, a belsőépítészet, a várostervezés, a műemlékvédelem és a design egyenlő súllyal képviselte az irodát. 2001-től önálló irodát alapított *W-G-A PSYCHODESIGN* néven és érdeklődése az építészet elméleti oldala felé fordult. 2000 és 2009 között az ***Alaprajz*** című folyóirat külsős munkatársa, illetve tanácsadó testületének tagja, 2002-től az ***Atrium*** magazin építészeti főmunkatársa, 2006-tól 2009-ig pedig vezető szerkesztője. 2009 óta a ***Metszet*** című folyóirat tanácsadó testületének tagja. Doktori fokozatát 2008-ban szerezte meg a Nyugat-magyarországi Egyetem Faipari Mérnöki Karán *summa cum laude* minősítéssel. Értekezését az építészeti mimézis témaköréből írta. 2012-ben habilitált a Pécsi Tudományegyetem Pollack Mihály Műszaki Kar Breuer Marcell Doktori Iskolájában. 2009-ben a MODEM-ben rendezett *A mindenség modellje* című kiállítás kurátora. 2010-ben Ferencz Marcell-lel a 12. Nemzetközi építészeti kiállítás – *la Biennale di Venezia* – alkalmával a magyar pavilonba tervezett installáció társkurátora és tervezője. Az installáció 2011-ben a hg.hu által alapított *Design Award*on finalistaként végzett. 2008 és 2011 között a Debreceni Egyetem Építészmérnöki Tanszékén főiskolai docens, 2011 és 2018 között a Soproni Egyetem Alkalmazott Művészeti Intézetében egyetemi docens, 2018 és 2020 között a Budapesti Metropolitan Egyetemen egyetemi docens. 2018 és 2024 között az MMA MMKI tudományos főmunkatársa és a Kutatási Főosztály vezetője. 2020 óta a Széchenyi István Egyetem Művészeti Karának egyetemi tanára. 2012-ben jelent meg Bazsányi Sándorral közösen írt könyve a Kalligram gondozásában *Kettős vakolás* címmel. A kötet esszéi az építészet és az irodalom kapcsolatait vizsgálják. Közel négyszáz építészetelméleti cikk szerzője, amelyek az ***Alaprajz***, a ***Metszet***, a régi-új ***Magyar Építőművészet***, az ***Atrium***, a ***Magyar Művészet***, az ***Octogon*** és a ***Valóság*** című periodikákban jelentek meg. Hivatkozásainak száma meghaladja a százat. Oktatási és publikációs tevékenysége mellett mintegy százórányi konferencia-hozzászólása és szakmai beszélgetése tekinthető meg a YouTube-on. 2019 és 2024 között szervezte meg a *Tesztoszteronépítészet* című monografikus életműsorozatot, továbbá az első magyar huszonnégy órás építészeti interjúmaratont. Kutatásainak középpontjában a kortárs magyar fiatal építészet és a Kárpát-medencei regionalizmusok állnak. 2025 eleje óta az Ybl Miklós Építéstudományi Karának professzora.

Windhager Ákos Károly

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet tudományos főmunkatársa

Kutatási területe a közép-európai kulturális emlékezet interdiszciplináris vizsgálata. Munkájában ötvözi az esztétikai (zenei, irodalmi műalkotások esetén), eszmetörténeti és kulturális antropológiai szempontokat. Feltárt életműveket (pl. Mihalovich Ödön, Terényi Ede, Szabados György), vizsgálta a vertikális emlékezetet (pl. Trianon; késő modern undergroundmozgalmak) és horizontális emlékezetnarratívákat (1848, Krúdy, 1956), valamint a közép-európai közös emlékezet elbeszéléseit (horvát–magyar, osztrák–magyar, szerb–román–magyar dimenzióban). Tudományos párbeszédet kezdeményezett Cziffra György és Kobzos Kiss Tamás életművéről. Nemzetközi tudományos tevékenysége kiterjedt: öt különböző országban (Kanada, Egyesült Királyság, Ausztria, Szlovénia, Románia) tartott előadásokat, aktív tagja a BASEES és SIEF nemzetközi tudományos társaságoknak. Oktatói munkáját a Pécsi Tudományegyetem Filozófia Doktori Iskolában témavezetőként, valamint a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Karán adjunktusként végzi. Húsz hazai és kilenc nemzetközi tudományos konferenciát szervezett, ötvennégy magyar nyelvű konferencia- és ötvenhét ismeretterjesztő előadást tartott, huszonkettő nemzetközi konferencián adott elő, tizennégy magyar és négy angol nyelvű kötetet szerkesztett, hetvennél több magyar, tíz angol és öt német tanulmánya jelent meg. A jelenlegi nagykutatások közül kiemelkedik a Kelet- és közép-európai szimfóniák nemzetközi tudományos műhelysorozata, valamint a Magyar Keresztény Egyházzenei Atlasz-kutatás. Részt vesz a sepsiszentgyörgyi magyar kulturális hálózatok felmérésben, valamint a magyar szimfonikus zenekarok repertoárjai kutatásban, illetve *A magyar jazz kézikönyve* szerkesztői munkálataiban. Kutatóként hangsúlyt fektet a komolyzenei repertoárfrissítésre és a közönségnevelésre. Ennek keretében szervezett rendhagyó hangversenyt 1956 tiszteletére (kutatása alapján adták elő: Járdányi Pál *Divertimento concertante* és *Tisza mentén* művét, Károlyi Pál *In memoriam 1956* miséjét), a magyar romantika felfedezéséért (Mihalovich Ödön: *Toldi szerelme* – keresztmetszet), valamint népszerű darabok újragondolásáért (Csajkovszkij: *A diótörő*, Liszt: *Szent Erzsébet legendája*, Kacsóh: *János vitéz* – kamrazenei újraírása és kortárs újraértelmezése fiatalok számára). Tevékenysége jelentős közművelődési hatással bír: ismeretterjesztő előadásai, a kutatók északája programjai és a Klebelsberg Emlékház-beli előadás-sorozatai révén széles közönséghez juttatja el a magyar zenei örökséget.

Zay Orsolya

az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megbízott kutatója

Régész-történész, az ELTE Történettudományi Doktori Iskolájában a magyar középkori és kora újkori viselettörténet írott, képi és régészeti forrásaival foglalkozik. A nemzetközi *EuroWeb* textilkutató csoport tagja, melynek szervezésében több rövid távú online és jelenléti textiltörténeti workshopon és előadás-sorozaton vett részt, többek között Izlandon (*University of Iceland*) és Dél-Olaszországban (*Muro Leccese*). Hazai és nemzetközi konferenciák rendszeres előadója (*European Archaeological Association Conference, Élet a török hódoltságban konferencia, Végvár konferencia*), illetve hazai múzeumi és kulturális intézményekben tart életmódtörténeti workshopokat és előadásokat (Márai Kulturális Központ, Laczkó Dezső Múzeum, Damjanich János Múzeum, Magyar Nemzeti Múzeum). Emellett kísérleti régészeti projektekben viselet- és életmódtörténeti témákat dolgoz fel, továbbá múzeumok és magánszemélyek számára készít történeti viseletrekonstrukciókat. Régészként feltárásokon hazai és nemzetközi kutatásokban vesz részt, illetve viseleti és életmódtörténeti feldolgozások során szakmai tanácsadói feladatokat vállal. Óraadó az ELTE BTK Régészettudományi Intézetében, illetve az EKKE Történeti Tanszékén régészeti, muzeológiai és életmódtörténeti témákkal. Gasztronómiatörténettel 2011 óta foglalkozik, 2014 óta a Mátyás Király Múzeum középkori konyháját vezeti a júliusi *Palotajátékok* című rendezvényen, illetve a sütőházban szervez kísérleti régészeti módszerekkel gasztronómiai programot a sárospataki Rákóczi Múzeum *Ostromhétvégéjén*. Múzeumpedagógiai és múzeumandragógiai fejlesztésekben 2013 óra vesz részt a Magyar Nemzeti Múzeum és a Dobó István Vármúzeum közművelődési programjában. Ennek kapcsán az élő történelem (*historical live interpretation*) módszertanának egyik hazai meghonosítója és fejlesztője.

A korinthoszi oszlopfőt díszítő akantuszlevél-minta a Hild-villa főbejáratánál
Fotó: Sándor Emese

ÖSSZEÁLLÍTOTTA: SZEPESI JUDIT

Az MTA által vezetett Magyar Tudományos Művek Tárában (MTMT) az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézethez kapcsolt tudományos és ismeretterjesztő munkák (2015–2025) alapján készült reprezentatív bibliográfia

ÉPÍTŐMŰVÉSZET

2025

Katona, Vilmos – Buras, Nir, H. – Mehaffy, Michael, W. – Salingaros, Nikos, A. (2025). *A critical history of architectural modernism. Journal of Architecture and Urbanism, XLIX* (1), 23–36. http://doi.org/10.3846/jau.2025.21776 (2025. 09. 04.)

Katona Vilmos (2025). *Az építész, aki Ausztráliában történelmet írt. Penelope Seidlerrel beszélgettünk.* Hely.hu https://hely.hu/hirek/az-epitesz-aki-ausztraliaban-tortenelmet-irt-penelope-seidlerrel-beszelgettunk/ (2025. 09. 04.)

Katona Vilmos (2025). *Egykor Horthyval és Zita királynéval is találkozott – most ismét Budapesten járt Micky Wolfson világhírű műgyűjtő.* Hely.hu https://hely.hu/hirek/egykor-horthyval-es-zita-kiralyneval-is-talalkozott-most-ismet-budapesten-jart-micky-wolfson-vilaghiru-mugyujto/ (2025. 09. 04.)

Katona Vilmos (2025). *Elfeledett misztériumok csarnoka: a Malinverni-család villájában jártunk.* Hely.hu https://hely.hu/hirek/elfeledett-miszteriumok-csarnoka-a-malinverni-csalad-villajaban-jartunk/ (2025. 09. 04.)

Katona Vilmos (2025). *Duino: kastély a tenger felett, ami szó szerint költői.* Hely.hu https://hely.hu/hirek/duino-kastely-a-tenger-felett-ami-szo-szerint-koltoi/ (2025. 09. 04.)

Katona Vilmos (2025). *Aquileia: az ókori világ kapuja a Velence felé vezető úton.* Hely.hu https://hely.hu/hirek/aquileia-az-okori-vilag-kapuja-a-velence-fele-vezeto-uton/ (2025. 09. 04.)

Katona Vilmos (2025). *Vice versa – Párbeszéd Sebestyén Sára vizuális világával.* Hely.hu https://hely.hu/hirek/vice-versa-parbeszed-sebestyen-sara-vizualis-vilagaval/ (2025. 09. 04.)

Katona Vilmos (2025). *Thomas Albrecht: Húsz aranyszabály a klasszikus építészet harcosai számára.* Hely.hu https://hely.hu/hirek/thomas-albrecht-husz-aranyszabaly-a-klasszikus-epiteszet-harcosai-szamara/ (2025. 09. 04.)

Katona Vilmos (2025). *Elhunyt Léon Krier, a tradicionális városépítés kiemelkedő alakja.* Hely.hu https://hely.hu/hirek/elhunyt-leon-krier-a-tradicionalis-varosepites-kiemelkedo-alakja/ (2025. 09. 04.)

Katona Vilmos (2025). *Az emberek azt szeretik, amit értenek. Beszámoló az MCC budapesti építészeti konferenciájáról.* Hely.hu https://hely.hu/hirek/az-emberek-azt-szeretik-amit-ertenek-beszamolo-az-mcc-budapesti-epiteszeti-konferenciajaro (2025. 09. 04.)

Katona Vilmos (2025). *Rend a zűrzavarban. Egy elmélet az építészetről Nikos Salingaros szemével.* Hely.hu https://hely.hu/hirek/rend-a-zurzavarban-egy-elmelet-az-epiteszetrol-nikos-salingaros-szemevel/ (2025. 09. 04.)
Katona Vilmos (2025). *Ég és Föld találkozása Gödöllőn – mit jelent ma egy tradicionális templom?* Hely.hu https://hely.hu/hirek/eg-es-fold-talalkozasa-godollon-mit-jelent-ma-egy-tradicionalis-templom/ (2025. 09. 04.)
Katona Vilmos (2025). *Fotográfia és algoritmus határán. Bátori Zsolt építészeti fotókiállítása.* Hely.hu https://hely.hu/hirek/fotografia-es-algoritmus-hataran-batori-zsolt-epiteszeti-fotokiallitasa/ (2025. 09. 04.)
Katona Vilmos (2025). *Ház a tenger mellett. Eileen Gray és egy másik modern.* Hely.hu https://hely.hu/hirek/haz-a-tenger-mellett-eileen-gray-es-egy-masik-modern/ (2025. 09. 04.)
Katona Vilmos (2025). *Építészmesterek – Pogány Frigyes, az utazó.* Hely.hu https://hely.hu/hirek/epitesz-mesterek-pogany-frigyes-az-utazo/ (2025. 09. 04.)
Katona Vilmos (2025). *Forma, funkció… és felelősség? A Goodwill Pharma Campus és az építészet határhelyzetei Szegeden.* Hely.hu https://hely.hu/hirek/forma-funkcio-es-felelosseg-a-goodwill-pharma-campus-es-az-epiteszet-hatarhelyzetei-szegeden/? (2025. 09. 04.)
Katona Vilmos (2025). *Építészet nem csak építészeknek. Mit jelent a szerves építészet?* Hely.hu https://hely.hu/hirek/epiteszet-nem-csak-epiteszeknek-mit-jelent-a-szerves-epiteszet/ (2025. 09. 04.)
Katona Vilmos (2025). *Az AI támadása az építőművészet ellen.* Hely.hu https://hely.hu/hirek/az-ai-tamadasa-az-epitomuveszet-ellen/ (2025. 09. 04.)
Katona Vilmos (2025). *Egy új időszak margójára.* Építészfórum.hu https://www.epiteszforum.hu/egy-uj-idoszak-margojara--valasz-a-makovecz-vitaestrol-szolo-kritikara (2025. 09. 04.)
Katona Vilmos (2025). *A brutalista film rejtett szimbolikája.* Hely.hu https://hely.hu/hirek/a-brutalista-film-rejtett-szimbolikaja/ (2025. 09. 04.)
Katona Vilmos (2025). *Építészet nem csak építészeknek – Mi is az a modern?* Hely.hu https://hely.hu/hirek/epiteszet-nem-csak-epiteszeknek-mi-is-az-a-modern/ (2025. 09. 04.)
Katona Vilmos (2025). *Öt géniusz a magyar építészetben (4. rész): Bizánc szelleme és a hazai tervezők.* Hely.hu https://hely.hu/hirek/ot-geniusz-a-magyar-epiteszetben-bizanc-szelleme-es-a-hazai-tervezok/ (2025. 09. 04.)

2024

Katona Vilmos (2024). *Öt géniusz a magyar építészetben (3. rész). Észak és Kelet szelleme.* Hely.hu https://hely.hu/hirek/ot-geniusz-a-magyar-epiteszetben-eszak-es-kelet-szelleme/ (2025. 09. 04.)
Katona Vilmos (2024). *Öt géniusz a magyar építészetben (2. rész). Dél és Nyugat szelleme.* Hely.hu https://hely.hu/hirek/ot-geniusz-a-magyar-epiteszetben-del-es-nyugat-szelleme/ (2025. 09. 04.)
Katona Vilmos (2024). *Öt géniusz a magyar építészetben (1. rész). A szellemi alapok.* Hely.hu https://hely.hu/hirek/ot-geniusz-a-magyar-epiteszetben-a-szellemi-alapok/ (2025. 09. 04.)

2023

Wesselényi-Garay, Andor (2023). The barn as inspitarion. *Symmetry: art and science (Special Issue for the Conference) 34* (1–4) 170–174.

2022

Wesselényi-Garay Andor (2022). *Most mi lesz? Kortárs magyar építészet 2010–2020.* MMA MMKI.
Wesselényi-Garay Andor (2022). *A kultúra mint DNS – Idea- és formatörekvés az elmúlt száz év magyar építészetében.* In: Fehér Anikó (szerk.). *Kultúraláncolatok – Tóth Árpád kora és szellemi örökösei.* (61–79). MMA MMKI.

2021

Grad-Gyenge Anikó (2021). *Az építészet szerzői jogi kérdései – Szerzői jogi útmutató az építészeti gyakorlat számára.* MMA MMKI.
Wesselényi-Garay Andor – Beke Márton – Fekete Nóra – Haba Péter – Masznyik Csaba – Smiló Dávid (2021). *Szubjektív Makovecz-jegyzetek.* Hello Wood Kft.
Wesselényi-Garay Andor – Köllő Miklós (2021). *Az organikus építészet nullfoka.* In: Jász Borbála – Zuh Deodáth (szerk.). *Szociologizáló hagyományok a magyar építészetelméletben* (165–192). Martin Opitz Kiadó.
Wesselényi-Garay Andor (2020). *A műemléktől a mű emlékig. Országút, I* (3). 42–44.

2020

Wesselényi-Garay Andor (2020). István teteje [építész Köllő Miklós]. *Metszet, XI* (2). 12–13.
Wesselényi-Garay Andor (2020). Kuckó a rengetegben [építész V. Marton Rozália, Villányi Norbert]. *Metszet, XI* (3). 12–13.
Wesselényi-Garay Andor (2020). Vízre rótt grafika: a TTS úszóház az Árpád hídnál [építész Ferencz Marcel, Détári György]. *Metszet, XI* (3). 42–49.
Wesselényi-Garay Andor (2020). A ház mint szabásminta. *Metszet, XI* (4). 8–9.
Wesselényi-Garay Andor (2020). A posztorganikus építészet után. *Metszet, XI* (4). 10–17.

2019

Wesselényi-Garay Andor (2019). A tér és a test játéka. *Metszet, X* (1). 18–25.
Wesselényi-Garay Andor (2019). Hímzett építészet. *Metszet, X* (2). 38–43.
Wesselényi-Garay Andor (2019). Paradigmák között. *Tempevölgy: kultúra, művészet, tudomány. XI* (1). 43–52.
Wesselényi-Garay Andor (2019). Tárgytöredék az építészetről. *Metszet, X* (2). 12–13.
Wesselényi-Garay, Andor (2019). ***Space, Comminuty, Architecture.*** In: Windhager Károly, Ákos (szerk.). *The Influence of the „k. und k." Cultural Memory in the Central European Indentity*. (95–123). MMA MMKI.
Wesselényi-Garay, Andor (2019). Body, Design, Mimesis. In: Karina Vissonova (szerk.). *Biomimicry Budapest perspective.* (78–82). Institute of Advance Design Studies Nonprofit Kft. https://static1.squarespace.com/static/627cf954dce3303971990147/t/67348cdc5c8c992620b90e4e/1731497205339/Biomimicry+Budapest+Perspective+e_book.pdf (2025. 09. 14.)
Wesselényi-Garay Andor (2019). Tér///erő, közösség és építészet. II. Építészeti Nemzeti Szalon. *Régi-új Magyar Építőművészet, XIX* (3). 83–85.
Wesselényi-Garay Andor – Emresz Adrienn (2019). Talált tárgy Balfon. *Metszet, X* (4). 6–7.
Wesselényi-Garay Andor (2019). Belvedere-torony Szovátán. *Metszet, X* (6). 8–10.
Wesselényi-Garay Andor (2019). Szövegmontázs egy sarokházról. *Metszet, X* (7. Klnsz.). 44–49.
Wesselényi-Garay Andor (2019). Egészséges elitizmus. *Metszet, X* (5). 16–27.
Wesselényi-Garay Andor (2019). Tüskék a tájban. *Metszet, X* (5). 14–15.
Wesselényi-Garay Andor – Emresz Adrienn (2019). Vajszínű árnyalat. *Metszet, X* (4). 8–17.
Wesselényi-Garay Andor – Köllő Miklós (2019). Keserű történet. *Metszet, X* (különszám). 14–15.

2018

Wesselényi-Garay Andor (2018). Progresszív regionalizmus. *Metszet, IX* (1). 48–51.
Wesselényi-Garay Andor (2018). Paradigmák metszéspontja. *Metszet, IX* (2). 40–43.
Wesselényi-Garay Andor (2018). Átmeneti állapot. *Metszet, IX* (3). 22–27.
Wesselényi-Garay Andor (2018). A szoc-techtől a kerámiapáncélig. *Metszet, IX* (4). 36–41.
Wesselényi-Garay Andor (2018). Dobozok a lejtőn. *Metszet, IX* (5). 14–15.
Wesselényi-Garay Andor (2018). Egy villa átalakulása. *Metszet, IX* (5). 48–51.
Wesselényi-Garay Andor (2018). Ikon és ősfunkció. *Metszet, IX* (különszám). 6–15.
Wesselényi-Garay Andor (2018). Szellemtáncosok. *Metszet, IX* (6). 8–9.
Wesselényi-Garay Andor (2018). Nézőpontok között. *Metszet, IX* (6). 10–17.
Wesselényi-Garay Andor – Emresz Adrienn (2018). Tér, tárgy, szín és forma. *Magyar Iparművészet, XXV* (3). 45–50.
Wesselényi-Garay Andor (2018). Origami emberléptékben. *Metszet, IX* (1). 12–13.

FILM- ÉS FOTÓMŰVÉSZET

2025

Csáji László Koppány (2025). *Filmalkotások történelmi hitelességéről.* Napútonline.hu http://www.naputonline.hu/2025/08/05/csaji-laszlo-koppany-filmalkotasok-tortenelmi-hitelessegerol/ (2025. 09. 02.)

Kollarik Tamás – Petri Zsolt – Cseporán Zsolt (2025). *Az animációoktatás jövője – kihívások és fejlődési irányok.* MMA MMKI.

Kollarik Tamás (2025). Előszó. In: Koltay Gábor. *Nemeskürty István, a film szerelmese. (5–8).* Püski Kiadó.

Kollarik Tamás (2025). Bevezetés. In: Kollarik Tamás – Petri Zsolt – Cseporán Zsolt. *Az animációoktatás jövője – kihívások és fejlődési irányok.* (11–13). MMA MMKI.

Kollarik Tamás – Takó Sándor (2025). A mesterséges intelligencia térnyerésének filmes jogi kérdései. *Valóság, LXVIII* (3), 48–55.

2024

Cseporán Zsolt – Kollarik Tamás – Petri Zsolt (2024). A magyar animációoktatás strukturális változásai és fejlődési irányai. 4. rész. *Valóság, LXVI* (1) 2–15.

Kollarik Tamás – Takó Sándor (2024). *Filmkészítők kézikönyve.* Bp., FilmHungary Kft.

2023

Csáji László Koppány (2023). *Az útifilm és a portréfilm szerelmének gyümölcse.* Napútonline.hu http://www.naputonline.hu/2023/09/26/csaji-laszlo-koppany-az-utifilm-es-a-portrefilm-szerelmenek-gyumolcse/ (2025. 09. 02.)

Cseporán Zsolt – Kollarik Tamás – Petri Zsolt (2023). A magyar animációoktatás strukturális változásai és fejlődési irányai. 3 rész. *Valóság, LXV* (12) 12–26.

Cseporán Zsolt – Kollarik Tamás – Petri Zsolt (2023). A magyar animációoktatás strukturális változásai és fejlődési irányai. 2 rész. *Valóság, LXV* (11) 2–15.

Cseporán Zsolt – Kollarik Tamás – Petri Zsolt (2023). A magyar animációoktatás strukturális változásai és fejlődési irányai. 1. rész. *Valóság, LXV* (10) 2–11.

Kollarik Tamás – Lovass Tibor (szerk.) (2023). *Művészet, média, marketing. A 2022-es Savaria Filmszemle konferenciakötete.* MMA MMKI.

Kollarik Tamás (2023). Előszó. In: Kollarik Tamás – Lovass Tibor (szerk.). *Művészet, média, marketing. A 2022-es Savaria Filmszemle konferenciakötete.* (7–11). MMA MMKI.

Kollarik Tamás (szerk.) (2023). *Filmfesztiválkörkép. A magyar filmfesztiválok működése és lehetőségei 2011 és 2020 között.* MMA MMKI, FilmHungary Kft., Savaria Filmalapítvány.

Kollarik Tamás (2023). Előszó – Konferenciák előtt, konferenciák után. In: Kollarik Tamás (szerk.). *Filmfesztiválkörkép. A magyar filmfesztiválok működése és lehetőségei 2011 és 2020 között.* (7–13). MMA MMKI, FilmHungary Kft., Savaria Filmalapítvány.

Kollari Tamás – Vincze Zsuzsanna (2023). A magyar filmfesztiválok szerepe és helyzete 2010 és 2019 között. – A filmfesztivál mint a magyar kortárs kultúra bemutatkozása és találkozási helye. In: Kollarik Tamás (szerk.). *Filmfesztiválkörkép. A magyar filmfesztiválok működése és lehetőségei 2011 és 2020 között.* (13–37). MMA MMKI, FilmHungary Kft., Savaria Filmalapítvány.

Kollarik Tamás – Takó Sándor (szerk.) (2023). *Kevin Macdonald: Pressburger Imre. Egy forgatókönyvíró élete és halála.* FilmHungary Kft.

Kollarik Tamás – Takó Sándor (2023). Előszó. In: Kollarik Tamás – Takó Sándor (szerk.). *Kevin Macdonald: Pressburger Imre. Egy forgatókönyvíró élete és halála.* FilmHungary Kft.

Kollarik Tamás (szerk.) (2023). *Magyar animációs alkotók II.* MMA MMKI.

Kollarik Tamás (2023). Előszó. In: Kollarik Tamás (szerk.). *Magyar animációs alkotók II.* (7–8). MMA MMKI.

2022

Kollarik Tamás – Takó Sándor (2022). *Csupó Gábor – A Pannónia Stúdiótól a hollywoodi csillagig.* MMA MMKI, FilmHungary Kft.

Kollarik Tamás – Takó Sándor (szerk.) (2022). *Rózsa Miklós: Kettős élet.* FilmHungary Kft.

Kollarik Tamás – Takó Sándor (2022). Előszó. In: Kollarik Tamás – Takó Sándor (szerk.). *Rózsa Miklós: Kettős élet.* (6–9). FilmHungary Kft.

Kollarik Tamás – Takó Sándor (szerk.) (2022). *Hubai Gergely: Zene: Miklós Rózsa.* FilmHungary Kft.

Kollarik Tamás – Takó Sándor (2022). Előszó. In: Kollarik Tamás – Takó Sándor (szerk.). *Hubai Gergely: Zene: Miklós Rózsa.* (10–12). FilmHungary Kft.

Kollarik Tamás – Zágon Bálint (szerk.) (2022). *Janovics Jenő. Egy élet a magyar kultúra szolgálatában.* FilmHungary Kft.

Kollarik Tamás – Zágoni Bálint (2022). Előszó. In: Kollarik Tamás – Zágoni Bálint (szerk.). *Janovics Jenő. Egy élet a magyar kultúra szolgálatában.* FilmHungary Kft.

Kollarik Tamás – Zágoni Bálint (2022). Janovics Jenő, a magyar filmgyártás úttörője. In: Kollarik Tamás – Zágoni Bálint (szerk.). *Janovics Jenő. Egy élet a magyar kultúra szolgálatában.* (115–179). FilmHungary Kft.

Kollarik Tamás – Takó Sándor – Vincze Zsuzsanna (szerk.). *Szerződéstípusok a filmgyártásban.* Moholy-Nagy Művészeti Egyetem.

Kollarik Tamás – Takó Sándor – Vincze Zsuzsanna (2022). Előszó. In: Kollarik Tamás – Takó Sándor – Vincze Zsuzsanna (szerk.). *Szerződéstípusok a filmgyártásban.* (6). Moholy-Nagy Művészeti Egyetem.

2021

Káel Csaba (2021). *Élmény. Minden tekintetben. – Kulturális FMCG, avagy fast moving cultural goods.* MMA MMKI.

Kollarik, Tamás – Fülöp, József – Vincze, Zsuzsanna (2021). *Knowledge in motion.* Moholy-Nagy Művészeti Egyetem (MOME).

Kollarik, Tamás – Csányi, Dóra – Vincze, Zsuzsanna (2021). Holy Mahogany! In: Kollarik, Tamás – Fülöp, József – Vincze, Zsuzsanna. *Knowledge in motion* (10). Moholy-Nagy Művészeti Egyetem (MOME).

Kollarik Tamás (2021). Magyarok Hollywoodban – Csupó Gábor. In: Kollarik, Tamás – Fülöp, József – Vincze, Zsuzsanna. *Knowledge in motion* (68). Moholy-Nagy Művészeti Egyetem (MOME).

Kollarik Tamás (2021). A film mint stratégiai ágazat. A filmtámogatás gazdasági és jogfejlesztő hatása Magyarországon. *Valóság, LXIV* (6) 44–53.

Kollarik Tamás (szerk.) (2021). *Magyar producerek I.* MMA MMKI.

Kollarik Tamás – Szeniczey Gréta – Takó Sándor (2021). *Film és jog a gyakorlatban – A filmalkotás folyamatát övező egyes magánjogi kérdések.* MMA MMKI.

Kollarik Tamás (2021). Előszó. In: Kollarik Tamás (szerk.). *Magyar producerek I.* (9–13). MMA MMKI.

Kollarik Tamás – Vincze Zsuzsanna (2021). *Filmtámogatási modellek Európában és a magyar szabályozás rendszere dióhéjban.* In: Kollarik Tamás (szerk.). *Magyar producerek I.* (229–246). MMA MMKI.

Kollarik Tamás – Csányi Dóra (2021). *Nem elég magyarnak lenni.* Múlt-kor.hu https://mult-kor.hu/nem-eleg-magyarnak-lenni-hollywood-megalapitoja-zukor-adolf-20211001?fbrkMR=desktop&&pIdx=1&openImage=35267 (2025. 07. 30.)

Kollarik Tamás – Csányi Dóra – Vincze Zsuzsanna (2021). A fényjátékos. *Múlt-kor, XX* (3), 12–18.

Kollarik Tamás – Csányi Dóra (2021). Az ember, aki elfelejtett aludni. *Múlt-kor, XX* (2) 92–99.

Kucsera Tamás (2021). *Globalizált média, mediatizált kultúra.* MMA MMKI.

Kollarik, Tamás – Zágoni, Balázs (2021). The career of Janovics Jenő (1872–1945). In: Windhager Károly, Ákos (ed.). *Shostakovich-Syndrome – The Burdened Memories of Central European Societes in the 20th century. A közép-európai kulturális identitás ráerőltetett elemei (1920–2020).* (87–99). MMA MMKI.

Kollarik Tamás (2021). A filmfesztiválok története. Zárszó. In: Demeter Éva. *A szolnoki filmfesztiválok története.* (53–55). Tisza Mozi Kft.

2020

Kollarik Tamás (2020). *A Farkas utcától a Corvin Filmgyárig.* Országút.hu https://orszagut.com/eloadomuveszet/a-farkas-utcatol-a-corvin-filmgyarig-575 (2025. 07. 30.)

Kollarik Tamás (2020). *Bácsborsódtól a világhírnévig.* Országút.hu https://orszagut.com/kepzomuveszet/bacsborsodtol-a-vilaghirnevig-542 (2025. 07. 30.)

Kollarik Tamás – Takó Sándor (2020). *Magyar úttörők az álomgyárban.* Országút.hu https://orszagut.com/ertekezes/magyar-uttorok-az-alomgyarban-296 (2025. 07. 30.)

Kollarik Tamás – Takó Sándor (2020). A Zukor- és Fox-sztori – Hollywood magyar alapítói. *Valóság*, *LXIII* (6) 47–56.

Kollarik Tamás – Takó Sándor (szerk.). *Zukor Adolf: A közönség sohasem téved.* FilmHungary Kft.

Kollarik Tamás – Takó Sándor (2020). Szerkesztői előszó a magyar kiadáshoz. In: Kollarik Tamás – Takó Sándor (szerk.). *Zukor Adolf: A közönség sohasem téved.* (5–8). FilmHungary Kft.

Kollarik, Tamás – Takó, Sándor (szerk.) *Upton Sinclar: William Fox.* FilmHungary Kft.

Kollarik Tamás – Takó Sándor (2020). Előszó a magyar kiadáshoz. In: Kollarik, Tamás – Takó, Sándor (szerk.). *Upton Sinclar: William Fox.* (5–8). FilmHungary Kft.

2019

Fülöp, József – Kollarik, Tamás – Kurutz, Márton – Mikulás, Ferenc – Varsányi, Ferenc (eds.) (2019). *HUNIMATION, Hungarian animation goes to Teheran.* Moholy-Nagy Művészeti Egyetem.

Kollarik Tamás – Fülöp József (szerk.) (2019). *Magyar animációs alkotók I.* MMA MMKI.

Kollarik Tamás – Fülöp József (2019). Előszó. In: Kollarik Tamás – Fülöp József (szerk.). *Magyar animációs alkotók I.* (7–9). MMA MMKI.

Kollarik Tamás – Fülöp József – Vincze Zsuzsanna (2019). A sorok között. In: Kollarik Tamás – Fülöp József (szerk.). ***Magyar animációs alkotók. I.*** (251–274). MMA MMKI.

Kollarik Tamás – Kállay Eszter – Takó Sándor (2019). *A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanácsa, valamint az Országos Rádió és Televízió Testület által a helyi (és körzeti) televíziók számára nyújtott támogatások jogszabályi háttere, a támogatás eszközrendszere és a támogatás mértéke 199–2019 között. Annales: Universitas Budapestiensis De Metropolitan, Annales tanulmánykötet-sorozat, Tomus XII.* / Annales book series. (268–306). MET.

2018

Falvai, György – Kollarik, Tamás – Orosz, Anna Ida – Vincze, Zsuzsanna (eds.) (2018). *HUNIMATION, Hungarian animation goes global.* Moholy-Nagy Művészeti Egyetem.

Kollarik Tamás – Varga Balázs (szerk.) (2018). *Mozgókép és paragrafusok – a filmgyártás intézményi és szabályozási kérdései.* MMA MMKI.

Kollarik Tamás (szerk.) (2018). *Mecenatúra 2018 – A Magyar Média Mecenatúra programban támogatást nyert alkotások 2011–2016.* Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanácsa.

Kollarik Tamás – Varga Balázs (2018). Bevezető. In: Kollarik Tamás – Varga Balázs (szerk.). *Mozgókép és paragrafusok – a filmgyártás intézményi és szabályozási kérdései.* (7–11). MMA MMKI.

Kollarik Tamás – Vincze Zsuzsanna (2018). A nemzeti filmgyártások támogatásának kérdései Európában. In: Kollarik Tamás – Varga Balázs (szerk.), *Mozgókép és paragrafusok – a filmgyártás intézményi és szabályozási kérdései.* (27–40). MMA MMKI.

Kollarik Tamás – Vincze Zsuzsanna (2018). A nemzeti filmgyártások támogatásának kérdései Európában. In: Kollarik Tamás – Varga Balázs (szerk.), *Mozgókép és paragrafusok – a filmgyártás intézményi és szabályozási kérdései.* (27–40). MMA MMKI.

Kollarik Tamás – Vincze Zsuzsanna (2018). A magyar filmes szabályozási és intézményi rendszer rövid bemutatása. In: Kollarik Tamás – Varga Balázs (szerk.). *Mozgókép és paragrafusok – a filmgyártás intézményi és szabályozási kérdései.* (7–108). MMA MMKI.

Kollarik Tamás – Vincze Zsuzsanna (2018). A Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság Médiatanácsa és a Magyar Média Mecenatúra program. In: Kollarik Tamás – Varga Balázs (szerk.). *Mozgókép és paragrafusok – a filmgyártás intézményi és szabályozási kérdései.* (13–170). MMA MMKI.

2017

Barkóczi Janka (2017). *Ezerszemű filmhíradó.* L'Harmattan Kiadó.

Kollarik Tamás – Köbli Norbert (szerk.) (2017). *Magyar forgatókönyvírók I.* MMA MMKI.

Kollarik Tamás – Köbli Norbert (2017). Előszó. In: Kollarik Tamás – Köbli Norbert (szerk.). *Magyar forgatókönyvírók I.* (7–9). MMA MMKI.

Kollarik Tamás – Köbli Norbert (2017). A magyar forgatókönyvírás rövid története. In: Kollarik Tamás – Köbli Norbert (szerk.). *Magyar forgatókönyvírók I.* (283–300). MMA MMKI.

Kollarik Tamás (szerk.) (2017). *Mecenatúra 2017 – A Magyar Média Mecenatúra programban támogatást nyert alkotások 2011–2017.* Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanácsa.

Kollarik Tamás (2017). *A filmkészítés intézményi háttere.* Budapesti Metropolitan Egyetem, Média- és Mozgóképművészeti Intézet.

Kollarik, Tamás – Takó, Sándor (2017). Film financing and audiovisual policy in Hungary after teh accession to the European Union. In: Szabó, Marcel – Láncos, Petra Lea – Varga, Réka. *Hungarian Yearbook of International Law and European Law 2017.* (287–310). Eleven International Publishing.

2016

Kollarik Tamás – Fülöp József (szerk.) (2016). *Animációs körkép*. MMA MMKI.

Kollarik Tamás (szerk.). *Mecenatúra 2016 – A Magyar Média Mecenatúra programban támogatást nyert alkotások 2011–2016*. Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanácsa.

Kollarik Tamás – Taba Miklós – Vincze Zsuzsanna (2016). A magyar animáció támogatási lehetőségei és gyakorlata Európában és Magyarországon. In: Kollarik Tamás – Fülöp József (szerk.). *Animációs körkép.* (185). MMA MMKI.

Kollarik Tamás – Vincze Zsuzsanna (2016). Az állami felelősségvállalás, avagy a magyar állam lehetőségei és szerepe az audiovizuális művészet támogatásában. In: Cseporán Zsolt (szerk.). *Az alkotás szabadsága és a szerzői jog metszéspontjai.* (5–76). MMA MMKI.

Fülöp József – Kollarik Tamás – Taba Miklós – Vincze Zsuzsanna (2016). Függelék. In: Kollarik Tamás – Fülöp József (szerk.). *Animációs körkép*. (26–318). MMA MMKI.

10 ÉVES AZ MMA MŰVÉSZETELMÉLETI ÉS MÓDSZERTANI KUTATÓINTÉZET

IPARMŰVÉSZET ÉS TERVEZŐMŰVÉSZET

2025

Csáji László Koppány (2025). Brikolázs divathóbort vagy hiteles múltrekonstrukció? A hagyományőrzők, történelmi újrajátszók és a kísérleti régészek kihívásai. *Valóság, LXVIII* (7), 91–101.

Csáji László Koppány (2025). Honfoglalás és művészet. A történelmi újrajátszás, a hagyományőrzés és a kísérleti régészet művészetantropológiai perspektívából. In: Gucsik Arnold (szerk.). *Kőrösi Csoma Sándor – a magyarok és Európa* (112–125). Kőrösi Csoma Sándor Közművelődési Egyesület. https://drive.google.com/file/d/15dgsR0jndZIaXEUrSR3IFkws0ngV6jTU/view (2025. 09. 14.)

Egri Petra (2025). Az idősödő női test reprezentációja a divatmédiában. *Korunk (Kolozsvár), XXXVI* (9) 11–18.

Egri Petra – Maksa Gyula (2025). Divatkutatási lehetőségek populáris geopolitikai nézőpontból. In: Karlovitz, János Tibor (szerk.). *Studies on Human and Social Problems* (225–235). SWF–IRI https://www.irisro.org/tarstud2025junius/51EgriPetra-MaksaGyula.pdf (2025. 09. 14.)

Egri Petra – Maksa Gyula (2025). Személytelenül személyes divattartalmak: CGI-divatinfluenszerek márkakollaborációi. *Médiakutató, 26* (2–3), 79–92.

Egri Petra (2025). Az ageizmus dekonstrukciója a divatiparban: Iris Apfeltől Zsigmond Dóra kifutójáig. *Szépirodalmi Figyelő, XXIV* (1), 74–84.

Egri Petra (2025). Multiszenzorális élmények és üvegkoporsóban szunnyadó szépségek? *Szépirodalmi Figyelő, XXIV* (1), 157–162.

Egri, Petra – Domoszlai-Lantner, Doris (2025). Poor Things: Teamwork, shared responsibility and experiences in costume realization in Hungary. *Studies in Costume and Performance, X* (1), 121–135.

Egri Petra (2025). A digitális divattartalmak ideje. *Korunk (Kolozsvár), XXXVI* (4), 97–103.

Tamás Ildikó (2025). Kié a hagyomány? Modellváltás kulturális keretben. *Korunk (Kolozsvár), XXXVI* (4), 75–82.

Tamás Ildikó (2025). Az „etnodivat" a sziámi nemzeti identitásépítésben és az interetnikus konfliktusok reprezentációjában. *Szépirodalmi Figyelő, XXIV* (1), 97–109.

2024

Egri Petra (2024). *Zsigmond Dóra: „Az ember egyéni értéke inspirál".* Glamour.hu https://www.glamour.hu/divathirek/zsigmond-dora-bcefw-2025/cq9lqtz (2025. 07. 30.)

Egri Petra (2024). *Romani Design a magyar divathéten: szabadság és szépség a divatban.* Glamour.hu https://www.glamour.hu/divathirek/romani-design-2025/vls5y6e (2025. 07. 30.)

Egri Petra (2024). Az otthonka. In: Szatmári Judit Anna (szerk.). *Divat és Város,* (260–261). BTM Kiscelli Múzeum.

Egri Petra (2024). A farmer. In: Szatmári Judit Anna (szerk.). *Divat és Város,* (286–287). BTM Kiscelli Múzeum.

Egri Petra (2024). Király Tamás. In: Szatmári Judit Anna (szerk.). *Divat és Város,* (310–311). BTM Kiscelli Múzeum.

Egri Petra (2024). Dekonstrukciós divat. In: Szatmári Judit Anna (szerk.). *Divat és Város,* (330–331). BTM Kiscelli Múzeum.

Egri, Petra (2024). The Derridean (Un)hostility of Fashion. *Pázmány papers, II* (1), 73–83. http://doi.org/10.69706/PP.2024.2.1.5 (2025. 07. 30.)

IRODALOM

2025

Csáji, László Koppány (2025). Can The Lord's Beloved Flowers be Considered as Sufi Folk Songs? Transitional Circular Metaphors of Sufi Mystical Poetry in Chitral (Pakistan). In: Domokos, Johanna (szerk.). *Translingualism in Mystical Poetry.* Károli Könyvek. Budapest, L'Harmattan, KGRE.

Sturm László (2025). Termékeny fényöröm – Halmai Tamás. *Magyar Napló, XXXVII* (8), 40–46.

Sturm László (2025). Elvek és szavak próbája – Beszélgetés Nyilasy Balázzsal új alkalmából. *Kortárs, LXVIII* (7–8), 111–117.

Sturm László (2025). Az elveszett nemzedék – Albert László levelezése. *Kortárs, LXVIII* (1), 83–85.

Sturm László (2025). Modern és hagyományos ötvözete. (Zsidó Ferenc: A fák magukhoz húzzák az esőt.) *Hitel, XXXVII* (2), 121–124.

Sturm László (2025). *„Az írás megváltoztatta a világnézetemet." Grendel Lajos: Összegyűjtött elbeszélések.* Kortars.hu https://www.kortarsfolyoirat.hu/archivum/2025/03/sturm-grendel.html (2025. 07. 30.)

Sturm László (2025). Sorsjegyek – Szilágyi István: Távolodó jégtáblákon. *Magyar Művészet, XIII* (2), 97–100.

Sturm László (2025). Öregség és múló korszakok (Tőzsér Árpád: Suttogások sötétben). *Valóság, LXVIII* (4), 100–112.

Sturm László (2025). ...megtisztulás, a fölösleg elhagyása (Filip Tamás: Töredék Yoricknak). *Kortárs, LXIX* (9), 73–79.

2024

Csáji László Koppány (2024). *Café Oran – délután* (verses afrikai terepnapló). Sárkány Mihály 80.hu *https://sarkanymihaly80.nti.abtk.hu/csaji-laszlo-koppany.html* (2025. 09. 02.)

Falusi Márton (2024). Antiutószó, avagy egy kívülálló bennfentes elmélkedései. *Hitel, 1* (1), 9–32.

Falusi Márton (2024). Szorongás és idill szemhatárán – gondolatfutamok Borbély Szilád Bukolikatájban című kötetéről. *Parnaszszus, XXX* (3), 87–90.

Falusi Márton (2024). Ott van a haza, hol az abszurd. A politikai közösség konstitúciója Grendel Lajos regényeiben. *Magyar Művészet, XII* (4), 47–60.

Falusi Márton (2024). Tandori-inspiráció. *Irodalmi Magazin, XII* (1), 92.

2023

Falusi Márton (2023). Az esszé, mint szellemtörténeti műfaj. *Magyar Művészet, XI* (2), 96–100.

Falusi Márton (2023). Menedék a névben. *Kortárs, LXVII* (6), 92–95.

Falusi Márton (2023). *Várható elbukásunk.* Nap Kiadó.

Falusi Márton (2023). Isten négy útja a kortárs költészethez. *Credo, III* (3), 12–22.

Falusi Márton (2023). *Szükség és érték, népszerűség és minőség. Gondolatok a magaskultúráról.* Index.hu. https://index.hu/velemeny/2023/08/16/kultura-fogyasztas-civilizacio-piaci-verseny/ (2025. 07. 30.)

Falusi Márton (szerk.) (2023). *Bicskám és szívem kinyitva. Szécsi Margit válogatott versei.* Petőfi Kulturális Ügynökség.

Falusi Márton (2023). ***„Nem magunknak repülünk."*** Szécsi Margit költészetéről. In: Falusi Márton (szerk.). *Bicskám és szívem kinyitva. Szécsi Margit válogatott versei* (241–253). Petőfi Kulturális Ügynökség.

2022

Falusi Márton (2022). A teljesebb felé a teljesség igénye nélkül. *Irodalmi Magazin, VII* (2), 29–35.

Falusi Márton (2022). ***Az alkaioszi strófaszerkezet műgondja Tóth Árpádtól a kortársakig.*** In: Fehér Anikó (szerk.). *Kultúraláncolatok – Tóth Árpád kora és szellemi örökösei* (15–23). MMA MMKI.

Farkas Attila (2022). Test és lélek, monológ és dialógus Tóth Eszter költészetében. *Valóság, LXV* (4), 34–38.

Fehér Anikó (szerk.) (2022). *Kultúraláncolatok – Tóth Árpád kora és szellemi örökösei.* MMA MMKI.

Smid Róbert (2022). Számonkérés, számadás, számbavétel – A költészet mint híradás és a késő modernség egyéb dilemmái Tóth Eszternél. In: Fehér Anikó (szerk.). *Kultúraláncolatok – Tóth Árpád kora és szellemi örökösei* (23–35). MMA MMKI.

Windhager Ákos Károly (2022). Jókai személyes, csodás történelme – Az 1848/1849-es mitologéma változatai. In: Hoppál Bulcsú – Szabados György (szerk.). *Mítosz és történelem II., Tanulmányok Hoppál Mihály 80. születésnapjára.* (427 460). Európai Folklór Intézet. Magyar Vallástudományi Társaság.

2021

Falusi Márton – Pécsi Györgyi (szerk.) (2021). *Magyar irodalmi művek, 1956–2016.* Magyar Művészeti Akadémia.

Falusi Márton (2021). A (szobor)csoportszemélyiség tudathasadása, avagy Szabó Dezső, a szépíró. In: Farkas Attila – Kovács Dávid (szerk.). *Szabó Dezső helye a magyar kultúrában* (69–76). MMA MMKI.

Falusi Márton (2021). *Leheletem is ordít: Meghaltak a fák. – Nagy László és az ökokritika.* In: Smid Róbert – Wesselényi-Garay Andor (szerk.). *Méregzöld* (71–79). MMA MMKI.

Farkas Attila – Kovács Dávid (szerk.). *Szabó Dezső helye a magyar kultúrában.* MMA MMKI.

Farkas Attila (2021). *A pamflet retorikája.* In: Farkas Attila – Kovács Dávid (szerk.). *Szabó Dezső helye a magyar kultúrában* (113–124). MMA MMKI.

Windhager, Károly Ákos (2021). An Imaginary Diplomat's Central Europe – Based on the Novels Protokoll (Protocol) and A legkisebb jégkorszak (The Smallest Ice Age) by János Térey. In: Windhager, Ákos Károly (szerk.). *A Political or a Cultural Project? Contemporary Discourses on Central European Identity.* (7–88). MMA MMKI.

2020

Falusi Márton – Balogh Csaba (2020). *Németh László a magyar művelődéstörténetben.* MMA MMKI.

2019

Falusi Márton – Balogh Csaba (2019). *„A teljesség felé." Tanulmányok Weöres Sándorról.* MMA MMKI.

Falusi Márton (2019). Modern? Posztmodern? Orfeuszi? Próteuszi? In: Falusi Márton – Balogh Csaba. *„A teljesség felé." Tanulmányok Weöres Sándorról.* (13–25). MMAMMKI.

Falusi Márton – Pécsi Györgyi (szerk.) (2019). A *kortárs magyar irodalom kislexikona 1956–2016.* Bp., MMA MMKI.

Falusi Márton (2019). Zuglischer Manó és a flasztercsőrű égivándorok. *Pannon Tükör, XXIV* (5), 46–47.

Falusi Márton (2019). Szabályszerű szabályszegés vagy szabályszegő szabálykövetés? Kenyeres Zoltán: Harmadik csöngetés. Visszahumanizálási kísérletek. 2010–2018. *Kortárs, LXIII* (4), 64–74.

Farkas Attila (2019). A hatalom képei: politika Weöres Sándor drámáiban. In: Falusi Márton – Balogh Csaba. *„A teljesség felé." Tanulmányok Weöres Sándorról.* (53–64). MMA MMKI.

2018

Falusi Márton (2018). A radikális hasonlóság elve Csoóri Sándor költészetében. In: Windhager Károly Ákos – Falusi Márton. *Sereglés voltam egymagam.* (85–93). MMA MMKI.

Falusi Márton (2018). „Eb ura fakó, Ugocsa non coronat." *Jura, XXIV* (1), 226–251.

Farkas Attila (2018). Romantikus viszonyok. In: Windhager Károly Ákos – Balogh Csaba. *Hullatja levelét az idő vén fája… Tanulmányok Arany János születésének 200. évfordulójára.* (7–17). MMA MMKI.

Kulin Borbála (2018). *Etikum és esztétikum kapcsolata Illyés Gyula életművében.* L'Harmattan Kiadó.

Windhager Károly Ákos – Falusi Márton (2018). *Sereglés voltam egymagam – Tanulmányok Csoóri Sándorról.* MMA MMKI.

Windhager Károly Ákos – Balogh Csaba (2018). *Hullatja levelét az idő vén fája… Tanulmányok Arany János születésének 200. évfordulójára.* Bp., MMA MMKI.

2017

Falusi Márton (2017). A radikális hasonlóság elve Csoóri Sándor költészetében. *Bárka, XXV (4),* 75–80.

Falusi Márton (2017). *A kortárs irodalomértelmezés perspektívái.* MMA MMKI.

Falusi Márton (2017). *Mit jelent az irodalom „filozofikussága"?* In: Falusi Márton. *A kortárs irodalomértelmezés perspektívái.* (pp.15–23). MMA MMKI.

Falusi, Márton – Windhager, Károly Ákos (szerk.) (2017). *The Central European Refugee's Cultural Memory in the Homelands.* MMA MMKI.

Falusi, Márton (2017). Identity Talk in the Literary Artworld. In: Falusi, Márton – Windhager, Károly Ákos (szerk.). *The Central European Refugee's Cultural Memory in the Homelands* (39–46). MMA MMKI.

Falusi Márton (2017). Zuglói, fagyzugos kertek. *Kortárs, LXI* (9), 38–41.

Falusi Márton (2017). A város szerepálmai. Tűnődések a szülőföldemről. *Kortárs, LXI* (10), 43–53.

Windhager Károly Ákos (2017). Toldi szerelme. *Napút, XIX* (6), 139–160.

2016

Falusi Márton (2016). Intézményesség a rendszerváltás utáni magyar irodalomban. *Hitel, XXIX* (4), 102–112.

Falusi Márton (2016). A politikus a népnek, az író a nemzetnek felelős. *Hitel, XXIX* (6), 89–100.

Falusi Márton (2016). Szabadító, égi szilencium. *Hitel, XXIX* (11), 183–195.

Falusi Márton (2016). Intézményesség a rendszerváltás utáni magyar irodalomban. In: Cseporán Zsolt (szerk.). *Az alkotás szabadsága és a szerzői jog metszéspontjai.* (153–162). MMA MMKI.

Falusi Márton (2016). Barbárok. *Kortárs, LX* (4), 34–37.

2015

Farkas Attila (2015). Etnikai sztereotípiák az angol pamfletirodalomban. *Studia mundi – economica, II* (3), 21–32. http://doi.org/10.18531/Studia.Mundi.2015.02.03.21-32

Windhager Károly Ákos (2015). Az ősmagyar mitológia mítosza – avagy az ősmagyar hiedelemrendszer szépirodalmi újraírásai. In: Hubbes László Attila – Povedák István (szerk.). *Már a múlt sem a régi... Az új magyar mitológia multidiszciplináris elemzése.* (146–168). MTA-SZTE Vallási Kult.kut. Csop.

KÉPZŐMŰVÉSZET

2025

Bódi, Barbara (2025). *Interpretations of Identity in Visual Art: Hungarian Roma Fine Art.* Eriac.hu https://eriac.org/interpretations-of-identity-in-visual-art-hungarian-roma-fine-art/ (2025. 07. 30.)

Marczin István – Marczin I. Bence – Márton Sándor (2025). *Művésztelepek a Kárpát-medencében II. (2023).* Bp., MMA MMKI.

2024

Csáji László Koppány (2024). Néhány gondolat a gömör-kishonti gótikus falképek jelentőségéről. In: Ferenczné Szőcs Éva (szerk.). *Kőrösi Csoma Sándor – a magyar lét rejtelmei* (207–211). T3 Kiadó https://drive.google.com/file/d/1OLYSeRKD-n6UDbKLYCdldExWwXPd8vF1Y/view (2025. 09. 02.)

Csáji László Koppány (2024). *Agyagból született, fénybe fonódó.* Napútonline.hu http://www.naputonline.hu/2024/01/06/csaji-laszlo-koppany-agyagbol-szuleto-fenybe-fonodo/ (2025. 09. 02.)

2023

Csáji László Koppány (2023). *Megfestett zene.* Napútonline.hu http://www.naputonline.hu/2023/11/08/csaji-laszlo-koppany-megfestett-zene/ (2025. 09. 02.)

Csáji László, Koppány (2023). *Kapuk testén átlépő meztelen lélek.* Napútonline.hu http://www.naputonline.hu/2023/09/13/csaji-laszlo-koppany-kapuk-testen-atlepo-meztelen-lelek/ (2025. 09. 02.)

2022

Csáji László Koppány (2022). *Csodaszarvas, örök álom.* Napútonline.hu http://www.naputonline.hu/2022/11/22/csaji-laszlo-koppany-csodaszarvas-orok-alom/ (2025. 09. 02.)

Gálhidy Péter (2022). *Hol van a szobor helye?* Bp. MMA MMKI

Grad-Gyenge Anikó – Timár Adrienn (2022). *Képzőművészet szerzői jogi lencsén át.* MMA MMKI.

Marczin István (2022). *Művésztelepek a Kárpát-medencében – Empirikus kutatás (2020).* MMA MMKI

2021

Orosz István (2021). *Kékplakátok.* MMA MMKI.

2017

F. Orosz Sára – Farkas Attila – Rudnák Ildikó – Varga Erika (2017). *Kommunikáció a kortárs térben (Communication in the contemporaray space).* Szent István Egyetemi Kiadó.

Farkas, Attila – Varga, Erika – Rudnák, Ildikó (2017). Challenges of cross-cultural business communication. In: Orosz Sára – Farkas Attila – Rudnák Ildikó – Varga Erik. *Kommunikáció a kortárs térben (Communication in the contemporaray space).* (60–69). Szent István Egyetemi Kiadó.

Farkas Attila – Varga Erika – F. Orosz Sára (2017). Beszédaktus-elmélet és manipulációelmélet. In: Orosz Sára – Farkas Attila – Rudnák Ildikó – Varga Erika. *Kommunikáció a kortárs térben (Communication in the contemporaray space).* (37–52). Szent István Egyetemi Kiadó.

NÉPMŰVÉSZET

2025

Csáji László Koppány (2025). A szerelem mint jogszokás-alakító tényező: a népdaléneklésre vonatkozó közösségi szabályok átalakulása Nyugat-Nepálban az ezredfordulón. In: Nagy Janka Teodóra – Bognár Szabina – Szabó Ernő (szerk.). *Jogszokáskutatás Európában és Ázsiában. Jogi néprajzi, jogtörténeti és jogi kultúrtörténeti tanulmányok.* Szekszárd, Pécsi Tudományegyetem KPVK, 89–105.

2024

Bólya Anna Mária (2024). Adalékok az állami népi együttesek történetéhez: a folklóranyag színpadi feldolgozásának kérdései a szkopjei állami népi együttes kapcsán. In: Fehér Anikó (szerk.). *A magyar néptánc évtizedei* (27–39). MMA MMKI.

Bólya Anna Mária (2024). Néptánc vagy táncszínház: Az állami népi együttesi stílus néprajzi és művészeti kérdése, a szkopjei Tanec Együttes esettanulmányával. *Ethnographia, 135* (4), 658–682.

Cseke-Marosi Eszter (2024). *Sokszínű hagyományátadás az óvodában.* Raabe Klett Kiadó.

Fehér Anikó (2024). *Vágják az erdei utat.* MMA MMKI, Napkút Kiadó.

Fehér Anikó (szerk.) (2024). *A magyar néptánc évtizedei.* MMA MMKI.

Fehér Anikó (2024). A Kállai kettős. In: Fehér Anikó (szerk.). *A magyar néptánc évtizedei* (39–47). MMA MMKI.

Fehér Anikó (2024). Röpülj páva! – A táncházmozgalom előzményei a televízióban. *Valóság, LXVII* (10), 69–73.

Varga Kinga Anikó (2024). *Egyszer volt, hol nem volt… Beszámoló A mese ma című szakmai műhelynapról.* Irodalmi Jelen Online. https://www.irodalmijelen.hu/2024-okt-20-2024/egyszer-volt-hol-nem-volt (2025. 07. 30.)

2023

Bólya Anna Mária (2023). Vujcsics Tihamér és a tradíció. *Valóság, LXVI* (3), 90–97.

Bólya Anna Mária (2023). Az etnomuzikológia aksak kérdésének egy lehetséges értelmezési kerete. In: Kavecsánszki Máté (szerk.). *A tánckultúra antropológiája. Konferenciakötet.* (108–127) https://www.educultcentre.hu/_data/_vfs/2024-05-07-tancantropologia-hu-digi-a4-l.pdf (2025. 09. 14.)

Csáji László Koppány (2023). A (nép)költészet. In: Legeza László (szerk.). *Művészettel Istenhez.* (22–29). Ecclesia Szövetkezet.

Fehér Anikó (2023). *Népzenei füveskönyv.* MMA MMKI.

2022

Fehér Anikó (2022). *„Közművelődési divatdiktátorok lettünk…"* Lyukasóra.hu https://epa.oszk.hu/03900/03982/00056/pdf/EPA03982_lyukasora_2022_03.pdf (2025. 09. 14.)

Fehér Anikó (2022). Tágasságot nekünk is. 50 éves a táncházmozgalom. *MMA MMKI Magazin, tavasz/nyár,* 2–28.

2021

Fehér Anikó (2021). *„Tudom, hogy eretnek vagyok…" Hajdani beszélgetés Almási Istvánnal.* Folkmagazin.hu https://lapozo.folkmagazInhu/mag21_4/?page=1 (2025. 09. 14.)

Fehér Anikó (2021). Az „ág, amin ülünk". A magyar népművészeti hagyomány jelentősége korunkban. *MMA MMKI Magazin, ősz–tél,* 106–109.

Fehér Anikó (2021). „A dalnak megvan a maga ideje…" Beszélgetés Makovecz Imrével. *Magyar Művészet, IX* (1) 87–93.

2020

Fehér Anikó (2020). (Nép)zenebiológia. *Valóság, LXIII* (9), 1–5.

2019

Fehér Anikó (2019). Gyöngyfelhők. *Folkmagazin, XXVI* (3), 11–11.

2018

Fehér Anikó (2018). *„Kis Kidéből nékem el kell menni...” – Járdányi Pál, a népzenekutató.* MMA MMKI.

Fehér Anikó (2018). „Szántottam gyöpöt...” Csoóri Sándor és a népzene. In: Windhager Károly Ákos – Falusi Márton. *Sereglés voltam egymagam* (179–188). MMA MMKI.

2017

Fehér Anikó (2017). Képzelt interjú Bartók Bélával. *Folkmagazin, XXIV* (2), 27–29.

Fehér Anikó (2017). *Hagyományőrzés és zene a televízióban.* MMA.hu https://www.mma.hu/documents/10180/7238353/tv+-kozizles_konferencia.pdf/6c59e36a-0d34-4623-923d-cc6f1b85be25 (2025. 09. 14.)

2016

Fehér Anikó (2016). „A nótás tanár úr”. *Hitel, XXIX* (9), 62–69.

Fehér Anikó (2016). Konferencia és koncert Bartók Béla és Járdányi Pál emlékére. *Zeneszó, XXVI* (4), 18–18.

Fehér Anikó (2016) *„… amit a tanár úr csinál, az a legszebb!” Járdányi Pál halálának 50. évfordulójára.* Parlando.hu https://www.parlando.hu/2016/2016-4/FeherAniko-Jardanyi.htm (2025. 09. 14.)

Fehér Anikó (2016). *„…* hallgasd népzenénk remekeit a falun!” *Folkmagazin, XXIII* (2), 8–9.

Fehér Anikó (2016). *„*A zenéről beszélni olyan, mint az építészetet eltáncolni.*” Folkmagazin, XXIII* (2), 12–12.

Fehér Anikó (2016). A lélekmentő. *Folkmagazin, XXIII* (3), 37–37.

Fehér Anikó (2016). Járdányi Pál, a népzenekutató. *Folkmagazin, XXIII* (5), 8–11.

SZÍNHÁZMŰVÉSZET

2025

Domokos Johanna (2025). *Színházról a kamerán keresztül. Alternatív megközelítések a színházról való gondolkodáshoz*. Bp., MMA MMKI https://muveszettelneveles.mma-mmki.hu/storage/01JY47AFZN2R12FA7SYVGXB1V0.pdf (2025. 07. 30.)

Domokos, Johanna (2025). *Multilingualism in everyday use*. Langueflow.hu https://langueflow.eu/multilingualism-in-every-day-use/ (2025. 07. 30.)

Domokos, Johanna (2025). *Languages, body and mind*. Langueflow.hu https://langueflow.eu/languages-body-and-mind/ (2025. 07. 30.)

Domokos Johanna (2025). Tzveta Sofronieva: Az Édenkert elültetése. *Új Forrás,* (3), 8–15.

Domokos Johanna (2025. *Tzveta Sofronieva: Élni és írni a multiverzumot*. Napútonline.hu http://www.naputonline.hu/2025/07/10/tzveta-sofronieva-irni-es-elni-az-irodalmi-multiverzumban/ (2025. 07. 30.)

Grad-Gyenge Anikó – Cseporán Zsolt – Sápi Edit (2025). *Színház és szerzői jog.* MMA MMKI.

Varga Kinga Anikó (2025). *Az íróasztaltól a streamingszolgáltatóig.* Irodalmi Jelen.hu https://www.irodalmijelen.hu/2025-jul-30-1100/iroasztaltol-streamingszolgaltatoig (2025. 07. 30.)

Varga Kinga Anikó (2025). *Életpálya-lehetőségek a kortárs magyar bábművészetben*. Prae.hu. https://www.prae.hu/article/14131-eletpalya-lehetosegek-a-kortars-magyar-babmuveszetben/ (2025. 07. 30.)

Varga Kinga Anikó (2025). Száz éve született Harag György. *Criticai Lapok, XXXIV* (1–2), 15–17.

Varga Kinga Anikó (2025). *Tanmese az életről. Legyetek jók, ha tudtok. Zenés játék a Magyar Színházban.* Prae.hu. https://www.prae.hu/article/14275-tanmese-az-eletrol/ (2025. 07. 30.)

2024

Bólya Anna Mária (szerk.) (2024). *Auróra 3–4. A magyarországi balett születése – A Magyar Királyi Operaház megnyitásától Guerra Miklós érkezéséig. Magyarországi balettművészet Nicola Guerra alkotói munkásságának idején.* MMA MMKI.

Bólya Anna Mária – Györffy Ágnes (2024). *„Les petits rats” – a művészettől a szórakoztatás felé: a „balettpatkányok” korszaka és hatásuk a mai balett-termek világára.* In: Bólya Anna Mária (szerk.). *Auróra 3–4. A magyarországi balett születése – A Magyar Királyi Operaház megnyitásától Guerra Miklós érkezéséig. Magyarországi balettművészet Nicola Guerra alkotói munkásságának idején.* (65–92). MMA MMKI.

Bólya, Anna Mária (2024). The Change of a Medieval Fashion Dance: Formal and functional aspects of the discourse of dance becoming an independent art. *Acta Cultura et Paedagogica*, 1. 48–59 https://kpvk.pte.hu/sites/kpvk.pte.hu/files/acta-cultura-et-paedagogicae.2021_b5_mm_07.16-hv-20230516.pdf (2025. 09. 14.)

Bólya Anna Mária (2024). Vaclav Nizsinszkij – a művész és az ember. In: Bólya Anna Mária (szerk.). *Auróra 3–4. A magyarországi balett születése – A Magyar Királyi Operaház megnyitásától Guerra Miklós érkezéséig. Magyarországi balettművészet Nicola Guerra alkotói munkásságának idején.* (169–215.). MMA MMKI.

Bólya Anna Mária (2024). A Guerra-tanítvány Nádasi Ferenc képe, Péter László visszaemlékezései. In: Bólya Anna Mária (szerk.). *Auróra 3–4. A magyarországi balett születése – A Magyar Királyi Operaház megnyitásától Guerra Miklós érkezéséig. Magyarországi balettművészet Nicola Guerra alkotói munkásságának idején.* (215–229). MMA MMKI.

Csáji László Koppány (2024). Tánc, művészet, antropológia. A táncantropológia és a művészetantropológia viszonya. In: Tongori Ágota – Szente Dorina Eszter (szerk.). *Műfajok, módszerek, mesterek a táncművészetben. Konferenciakötet.* (33–42). MTE https://mte.eu/wp-content/uploads/2024/06/2024-konferenciakotet_Final_web_beliv.pdf (2025. 09. 14.)

Varga Kinga Anikó (2024). Kiragyogni a karból. Molnár Ferenc: Egy, kettő, három; Az ibolya – Nemzeti Színház, Gobbi Hilda Színpad. *Criticai Lapok, XXXIII* (7–8), 11–12.

Varga Kinga Anikó (2024). Két szereplő rendezőt keres. Bánsági Ildikó eldobja az agyát, Jeney Luca elkapja. Y Csoport, B32 Galéria és Kultúrtér. *Criticai Lapok, XXXIII* (9–10), 16–17.

Varga Kinga Anikó (2024). Kései találkozás. *Criticai Lapok, XXXIII* (11–12), 3.

Varga Kinga Anikó (2024). *A feledés ellenében. Emlékkonferencia Harangozó Gyula halálának 50. évfordulója alkalmából.* Tánckritika.hu https://tanckritika.hu/kategoriak/jegyzet/1811-varga-kinga-a-feledes-elleneben (2025. 07. 30.)

2023

Bólya Anna Mária (2023). Izzó planéták a hideg univerzumban – Markó Iván táncszínháza. *Valóság, LXVI* (5), 42–50.

Csáji László Koppány (2023). Térhasználat, mozgás, művészet – és a tánc (a művészetantropológia és a táncantropológia viszonyáról). In: Kavecsánszki Máté (szerk.). *A tánckultúra antropológiája. Konferenciakötet.* (25–50). Csokonai Színház.

Falusi Márton (2023). A kötéltáncos és a légtornász. *Színháztudományi Szemle, LI* (2), 44–47.

Kovács, Örs Levente (2023). Hungarian Elektra – The choreographer and the dancer make magic together. *Macedón tudományos és kulturális közlemények, 6* (2), 2–10. http://doi.org/10.56309/zjkscp83 (2025. 07. 30.)

2022

Bólya Anna Mária (2022). *Utak, irányok a hazai táncéletben.* MMA MMKI.

Bólya Anna Mária (2022). Rítus és idő A tavaszi áldozatban. *Valóság, LXV* (11), 56–64.

Bólya Anna Mária (2022). A tánc reszakralizálódása a XX. századi tán-modernizmus életműveiben. *Magyar Művészet, X* (3), 71–80.

Bólya Anna Mária (2022). Egy középkori divattánc megváltozása. Formai és funkcionális vonatkozások a tánc önálló művészetté válásának diskurzusához. In: Kovács Dávid – Farkas Attila (szerk.). *Eszmetörténeti lehetőségek*. (89–98). MMA MMKI.

Bólya Anna Mária – Windhager Károly Ákos (szerk.) (2022). *A kiválasztott – A magyar tánckultúra Nizsinszkij-öröksége.* MMA MMKI.

Bólya Anna Mária (2022). Rítus és idő A tavaszi áldozatban. In: Bólya Anna Mária – Windhager Károly Ákos (szerk.). *A kiválasztott – A magyar tánckultúra Nizsinszkij-örksége.* (11–19). MMA MMKI.

Gombos László (2022). Pierrette fátyola – egy pantomimrémdráma a századfordulón. In: Bólya Anna Mária – Windhager Károly Ákos (szerk.). *A kiválasztott – A magyar tánckultúra Nizsinszkij-öröksége.* (43–59). MMA MMKI.

Kovács Örs Levente (2022). Cseresznyéskert – Tóth Árpád a színház világában. In: Fehér Anikó (szerk.). *Kultúraláncolatok – Tóth Árpád kora és szellemi örökösei.* (35–45). MMA MMKI.

Kovács Örs Levente (2022). Cseresznyéskert – Tóth Árpád a színház világában. *Valóság, LXV* (4), 49–56.

Windhager Ákos Károly (2022). Magyar rondó – Kodály „balettkoncepciója" I. In: Bólya Anna Mária – Windhager Károly Ákos (szerk.). *A kiválasztott – A magyar tánckultúra Nizsinszkij-öröksége.* (71–87). MMA MMKI.

2021

Bólya Anna Mária (2021). Táncnyelvi crossover és bartóki egység. In: Bólya Anna Mária – Windhager Károly Ákos (szerk.). *Az idő küszöbén – A magyar balett története.* (59–72). MMA MMKI.

Bólya Anna Mária (2021). *A Magyar Csupajáték-produkció – A magyar tánctradíció kialakításának modellje.* MMA MMKI.

Bólya Anna Mária – Pónya Gyöngyi – Dani Erzsébet (2021). AranyVáRy-projekt. In: Bólya Anna Mária – Windhager Károly Ákos (szerk.). *Az idő küszöbén – A magyar balett története.* (23–32). MMA MMKI.

2020

Bólya Anna Mária (2020). Bor, Bartók, Barbaro. *Országút, 1* (16), 36–37.

Bólya Anna Mária (szerk.) (2020). *Auróra – A magyarországi balett születése.* MMA MMKI.

Bólya Anna Mária (2020). Miért lehet jogosultsága a tánctörténetnek a művészetelméletben és az eszmetörténet kutatásában? In: Bólya Anna Mária (szerk.). *Auróra – A magyarországi balett születése.* (15–20). MMA MMKI.

Bólya Anna Mária (2020). A romantikus balett Nyugat-Európában. In: Bólya Anna Mária (szerk.). *Auróra – A magyarországi balett születése.* (21–28). MMA MMKI.

Bólya Anna Mária (2020). A test keretek közé szorítása. In: Bólya Anna Mária (szerk.). *Auróra – A magyarországi balett születése.* (87–104). MMA MMKI.

Bólya Anna Mária (2020). Vaclav Nizsinszkij: a művész és az ember. *Valóság, LXIII* (8), [9–]–101.

Kovács Örs Levente (szerk.) (2020). *Át akarta ölelni az egész világot. Harag György színháza*. MMA Kiadó.

Kovács Örs Levente – Ablonczy László (szerk.) (2020). *Egy európai Kolozsváron. Harag György színházrendező*. MMA Kiadó.

Kovács Örs Levente (2020). A (nép)táncszínház, mint az autentikus, hiteles színpadi néptánc lehetősége a Magyar Elektra kontextusában. *Valóság, LXIII* (8), 102–108.

Pálfalusi Zsolt (2020). Tánc és geometria. *Valóság, LXIII* (8), 8–90.

2019

Bólya, Anna Mária – Rácz, Anna – Gilanyi, Attila – Chmielewska, Katarzyn. (2019). *A Virtual Exhibition on the History of Hungarian Ballet.* In: 10th IEEE International Conference on Cognitive Infocommunications, (CogInfoCom 2019) (431–432). http://doi.org/10.1109/CogInfoCom47531.2019.9089890 (2025. 07. 30.)

ZENEMŰVÉSZET

2025

Fehér Anikó (2025). Lajtha László a népzenepedagógus és a pedagógus. In: Szőkéné Károlyi Annamária – Vavrinecz András (szerk.). *„Fújnak a fellegek Somogy megye felől…" Olsvai Imre népzenekutató öröksége.* (674–681). Hagyományok Háza.

Fehér Anikó (2025). *Járdányi Pál 105.* Parlando.hu https://www.parlando.hu/2025/2025-2/JARDANYI_PAL-105.htm (2025. 09. 14.)

Pótfi Melinda – Kerekes Rita – Kelemen Henrietta – Váradi Judit (2025). ***Ki lesz zenész? A zeneművészeti szakgimnazisták pályaválasztását befolyásoló tényezők vizsgálata.*** In: Márkus Edina – Máté-Szabó Barbara (szerk.). *Közösségek a tanulás világában: Hungarian Conference on Educational Research. HuCER.*

Pótfi Melinda – Kerekes Rita – Kelemen Henrietta – Váradi Judit (2025). A középfokú zeneművészeti képzésben részt vevő diákok pályaválasztási motivációi. In: Váradi Judit – Pótfi Melinda – Pető Áron (szerk.). *A 21. század kihívásai a zenepedagógia és a zenei élet világában / The challenges of the 21st century in music education and music life.* Debrecen, Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar, 44.

Windhager Károly Ákos (2025). M. Ö. úr X-ből. *Magyar Művészet, XIII* (4), 98–103.

Windhager Károly Ákos (2025). „A szimfónia nagyon személyes mű." *Gramofon, XXX* (151), 4.

Windhager Károly Ákos (2025). Bruckner Szigfrid a gyerekműsorok kedvence lehetne (?) A késő romantikus szimfonikus zene helye a gyermekprogramokban. Tapasztalati kutatás a hazai koncertrepertoár pedagógiai vetületeiről. In: Váradi Judit – Pótfi Melinda – Pető Áron (szerk.). *A 21. század kihívásai a zenepedagógia és a zenei élet világában / The challenges of the 21st century in music education and music life.* (74). Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar.

Windhager, Károly Ákos (2025). *Early Hungarian Radio Play Conception: A Case Study of Antal Németh's Studio Productions of The Tragedy of Man.* History of Audio Drama in Central, Eastern, and Southern Europe. http://doi.org/10.30866/eshad24.10 (2025. 07. 30.)

2024

Fehér Anikó (2024). Koudela Géza, az 1938-as budapesti Eucharisztikus Kongresszus himnuszának szerzője. *Valóság, LXVII* (1) 104–110.

Varga Kinga Anikó (2024). *Szimfóniák szárnyán – Műhelykonferenciát tartott a Magyar Művészeti Akadémia egyik kutatóintézete.* Papageno.hu https://papageno.hu/zene/2024/12/szimfonia-muhelykonferencia-magyar-muveszeti-akademia/ (2025. 07. 30.)

Varga Kinga Anikó (2024). *Komolyzenéről vidáman. Beszámoló a Felfedezőúton koncertsorozat négyszázadik előadásáról.* Országút.hu https://orszagut.com/eloadomuvesz et/szent-istvan-filharmonikusok-zaborszky-kalman-felfedezouton-komolyzenerol-vidaman-6423 (2025. 07. 30)

Windhager Károly Ákos (2024). Az Ünnepi nyitányon túl. A főváros hangjai zenében I. rész. *Gramofon, XXIX* (1), 22–28.

Windhager Károly Ákos (2024). A medvetánctól a rádiószignálig. Budapest a zenében II. rész. *Gramofon, XXIX* (2), 22–28.

Windhager Károly Ákos (2024). Bevezetés a magyar szimfóniák történetébe I. – A hazai romantikusok zenekari útkeresésének tanulságai 1815 és 1869 között. *Magyar Művészet, XII* (5), 30–45.

Windhager Károly Ákos (2024). Táblázat a magyar szimfóniák történetéhez (1815–2023). *Magyar Művészet, XII* (5), 46–61.

Windhager Károly Ákos (2024). A magyar gramofongyártás korai remekműve: Németh Antal Tragédia-lemeze. *Gramofon, XXIX* (4), 8–13.

Windhager Károly Ákos (2024). Erkel-operák toposzai a Bánk bánban. *Irodalmi magazin, XII* (3), 66–73.

Windhager Károly Ákos (2024). A Kodály-életmű elfelejtett területe: a táncdráma. In: Bólya Anna Mária (szerk.). *Auróra 3–4. A magyarországi balett születése – A Magyar Királyi Operaház megnyitásától Guerra Miklós érkezéséig. Magyarországi balettművészet Nicola Guerra alkotói munkásságának idején.* (181–214). MMA MMKI.

Windhager Károly Ákos (szerk.) (2024). *A magyar egyházzene történetei.* Bp. MMA MMKI.

Windhager Károly Ákos (2024). ***Terényi Ede miseparafrázisa.*** In: Windhager Károly Ákos (szerk.). *A magyar egyházzene történetei.* (155–166). MMA MMKI.

2023

Fehér Anikó (2023). „Megszállottak mindig lesznek..." Búcsú Párkai Istvántól. In: Magyar Kodály Társaság Hírei, (44–51).

Windhager Károly Ákos (szerk.) (2023). *Cantus vitae – Tanulmányok Az ember tragédiájáról.* MMA Kiadó.

Windhager Károly Ákos (2023). „Óh, ha él az Isten, […] új népet hozzon s új eszmét a világra" / Ádám értelemkeresése a Tragedia megzenésítéseiben. In: Windhager Károly Ákos (szerk.). *Cantus vitae – Tanulmányok Az ember tragédiájáról.* (159–315). MMA Kiadó.

Windhager Károly Ákos (2023). A komolyzene Petőfi-képe. 1. *Magyar Művészet, XI* (3) 59–68.

Windhager Károly Ákos (2023). A komolyzene Petőfi-képe. 2. *Magyar Művészet, XI* (4), 22–39.

Windhager Károly Ákos (2023). Apokalipszis- és apoteózisképe a Petőfi-szimfóniákban. *Axis, 4* (1), 161–181. http://doi.org/10.61176/Axis.2023.4.1.13 (2025. 07. 30.)

Windhager, Károly Ákos (2023). Scriabin and Kodaly in the Reading of Antal Molnár, Imre Molnár and Emil Haraszti. *Studia Universitatis Babes-Bolyai series musica, LXVIII* (1), 221–240.

Windhager Károly Ákos (2023). „Sohase tiszteletteljes a jelen." *Gramofon, XXVIII* (4), 12–17.

Windhager Károly Ákos (2023). „Credo, quia absurdum." *Gramofon, XXVIII* (3), 16–21.

Windhager Károly Ákos (2023). *Jellemkép a magyar zene világából. Ábrányi Kornél-est születése 200. évfordulóján.* Parlando.hu http://www.parlando.hu/2023/2023-1/Windhager_Akos.pdf (2025. 07. 30.)

2022

Fehér Anikó (2022). B. Sztojanovits Adrienne karnagy és kora. In: Fehér Anikó (szerk.). *Kultúraláncolatok – Tóth Árpád kora és szellemi örökösei.* (45–55). MMA MMKI.

Fehér Anikó (szerk.) (2022). *„Mélyebb barázdát húzni..." – Zene a keresztény egyházban.* MMA MMKI.

Fehér Anikó (2022). Aranymiatyánk. In: Fehér Anikó (szerk.). *„Mélyebb barázdát húzni..." – Zene a keresztény egyházban.* (49–61). MMA MMKI.

Windhager Károly Ákos (2022). Ideálok, avagy a Klebelsberg-emlékhangversenyek tanulsága. In: *In memoriam Klebelsberg Kuno. A miniszter a művészetek emlékezetében.* Visegrádi Négyek Építészeti Alapítvány https://klebelsbergkastely.hu/wp-content/uploads/2022/12/Klebelsberg-és-a-magyar-zenevilág-Windhager.pdf (2025. 09. 14.)

Windhager Károly Ákos (2022). Utóhang. A valódi szerelem, avagy gondolatok Molnár Antal hallgatása közben. In: Fejérváry Gergely (szerk.). ***Molnár Antal: A zeneesztétika feladata.*** (435–446). MMA Kiadó.

Windhager Károly Ákos (2022). Molnár Antal zeneműveinek jegyzéke. In: Fejérváry Gergely (szerk.). *Molnár Antal: A zeneesztétika feladata.* (448–458). MMA Kiadó.

Windhager, Károly Ákos – Bólya, Anna Mária (2022). Life and Oeuvre: Women Composers in Hungarian Music Since 1918. In: Reissig, Elfriede – Stefanija Leon (eds.). Composing Women: ‚Femininity' and Views on Cultures, Gender and Music of Southeastern Europe since 1918. (277–303). Vienna, Horlitzer.

2021

Fehér Anikó (szerk.) (2021). *„Életet az énekbe!" Bárdos Lajos munkássága.* MMA MMKI.

Fehér Anikó (2021). *A klasszikus zenétől a népzenéig – A népzene értelmezése Bárdos Lajos zenei írásaiban.* In: Fehér Anikó (szerk.). *„Életet az énekbe!" Bárdos Lajos munkássága.* (63–75). MMA MMKI.

Váradi Judit (2021). Ferenczy György, a tudatos szabadság művésze. In: Windhager Károly Ákos (szerk.). *Tripolisz, Miskolc, Senlis – Cziffra György emlékezete / Tripoli, Miskolc, Senlis – György Cziffra's Remembrance.* (157–166). MMA MMKI.

Váradi Judit (2021). *A néma hangversenytermek világa. A zenehallgatás új formái a digitális térben.* Parlando.hu https://www.parlando.hu/2021/2021-3/Varadi_Judit.pdf (2025. 09. 14.)

Windhager Károly Ákos – Berlász Melinda (szerk.) (2021). *Ödön Mihalovich*. Budapest Music Center (BMC).

Windhager Károly Ákos (szerk.) (2021). *Kortársunk, Erkel. Tanulmányok*. MMA MMKI.

Windhager, Károly Ákos – Bólya, Anna Mária (2021). *What is Female in Hungarian Music? Acta Cultura et Paedagogicae, 1*. 59–85 https://kpvk.pte.hu/sites/kpvk.pte.hu/files/acta-cultura-et-paedagogicae.2021_b5_mm_07.16-hv-20230516.pdf (2025. 09. 14.)

Windhager Károly Ákos (szerk.) (2021). *Tripolisz, Miskolc, Senlis – Cziffra György emlékezete / Tripoli, Miskolc, Senlis – György Cziffra's Remembrance*. MMA MMKI.

Windhager Károly Ákos (2021). ***Tripoli, Miskolc, Senlis – Portrait of György Cziffra Based on Contemporary Research (Forward).*** In: Windhager Károly Ákos (szerk.). *Tripolisz, Miskolc, Senlis – Cziffra György emlékezete / Tripoli, Miskolc, Senlis – György Cziffra's Remembrance.* (195–203). MMA MMKI.

Windhager Károly Ákos (2021). Előszó. Tripolisz, Miskolc, Senlis. In: Windhager Károly Ákos (szerk.). *Tripolisz, Miskolc, Senlis – Cziffra György emlékezete / Tripoli, Miskolc, Senlis – György Cziffra's Remembrance.* (11–22). MMA MMKI.

2020

Fehér Anikó (2020). 130 éve született B. Sztojanovits Adrienne karnagy. *Zeneszó, XXX* (1), 16–17.

Fehér Anikó (2020). „...kis pacsirta." *Zeneszó, XXX* (2), 14–14.

Fehér Anikó (2020). A Zeneakadémia négyes terme. In: Márkusné Natter-Nád Klára (szerk.). *Szőnyi Erzsébet emlékére.* (40–48). KOTA.

Fehér Anikó (2020). Az új stílusú magyar népdal megjelenése Kodály kórusműveiben és etűdjeiben. In: Mocskonyi Mirella (szerk.). *Hangról betűre. Rendhagyó konferenciák. „A szó elszáll, az írás megmarad."* (59–63). KÓTA.

Fehér Anikó (2020). Képzelt beszélgetés Kodály Zoltánnal. *Folkmagazin, XXVII* (4), 27–29.

Fehér Anikó (2020). A zene a legfontosabb! Beszélgetés a Kodály-módszer külföldi megjelenéséről. *Valóság, LXIII* (7), 114–119.

Windhager Károly Ákos (szerk.) (2020). *Symphonia Ungarorum. Tanulmányok Nagy Gáspár és Szokolay Sándor életművéről.* MMA MMKI.

Windhager Károly Ákos (2020). *„Utód, de aki ős is." – Mihalovich Ödön pályaképe.* MMA MMKI.

Windhager Károly Ákos (2020). Terényi Ede Miseparafrázisa négy olvasatban. In: *Certamen,* VII. 287–300.

Windhager Károly Ákos (2020). Erkel Bánk bánja az átiratok és értelmezések tükrében. *Szcenárium, VII* (8), 45–62.

Windhager Károly Ákos (2020). Szokolay Sándor protestáns credói. *Valóság, LXIII* (6), 79–84.

Windhager Károly Ákos (2020). Szokolay Sándor protestáns credói. In: Windhager Károly Ákos (szerk.). *Symphonia Ungarorum. Tanulmányok Nagy Gáspár és Szokolay Sándor életművéről.* (35–40). MMA MMKI.

Windhager Károly Ákos (2020). A többszörös kezdet. In: Bólya Anna Mária (szerk.). *Auróra – A magyarországi balett születése.* (71–86). MMA MMKI.

2019

Fehér Anikó (2019). Zenei kétnyelvűség egy Duna menti faluban, Bátyán. In: Windhager Károly Ákos – Balogh Csaba (szerk.). *Miklós és Petar.* (19–37). MMA MMKI.

Fehér Anikó (2019). Két egyházi kóruskötet és népzenei kapcsolatai. *Magyar Cantuale és Harmonia Sacra.* In: Fehér Anikó (szerk.). *Vallás – nép – művészet – Egyházművészeti tanulmányok.* (85–95). MMA MMKI.

Fehér Anikó (2019). Miklós Kocsár, a composer (1933–2019). *Bulletin Of The International Kodály Society, XXXXIV* (2), 46–46.

Grad-Gyenge Anikó – Lehóczki Zsófia (2019). *Szerzői jogi sorvezető komolyzenei szakemberek számára.* MMA MMKI.

Windhager Károly Ákos – Balogh Csaba (szerk.) (2019). *Miklós és Petar.* MMA MMKI.

Windhager Károly Ákos – Berlász Melinda (szerk.) (2019). *Mihalovich Ödön*. Budapest Music Center (BMC).

Windhager Károly Ákos (2019). Pejacsevich Dóra és Mihalovich Ödön történeti szimfóniája. In: Windhager Károly Ákos – Balogh Csaba (szerk.). *Miklós és Petar.* (63–75). MMA MMKI.

Windhager, Károly Ákos (2019). Dicsőszentmártontól Breughellandig. A Le grand macabre öt elemzési kísérlete. In: Hausmann-Kóródy Alice (szerk.). *Ottontudat és európaiság az erdélyi zenében.* (21—33). Partiumi Keresztény Egyetem.

Windhager Károly Ákos (2019). Az események titkos története. Szabados György szimfonikus alkotásai. In: Bicskei Zoltán (szerk.). *Szabados* (139–174). MMA Kiadó.

2018

F. Orosz Sára (2018). Bartók a vizuális kultúrában. In: Fehér Anikó – Windhager Károly Ákos (szerk.). *Divertimento concertante.* (111–122). MMA MMKI.

Fehér Anikó – Windhager Károly Ákos (szerk.) (2018). *Divertimento concertante*. Bp., MMA MMKI.

Fehér Anikó (2018). „Hej de jönnek újra, édes..." A magyarországi világzene története. In: *Kalocsai Múzeumi Értekezések. Hagyomány – szellemi kulturális örökség – népies rendezvény. 19*. (265–278)

Fehér Anikó (2018). „Valami nagyon tiszta, friss levegő…" A népzene megjelenése Bárdos Lajos zenei elemző írásaiban. *Magyar Művészet, VI* (3) 20–27.

Windhager Károly Ákos (2018). Divertimento concertante – Előszó. In: Fehér Anikó – Windhager Károly Ákos (szerk.). *Divertimento concertante.* (7–11). MMA MMKI.

Windhager Károly Ákos (2018). Járdányi Pál Vörösmarty-portréi. In: Fehér Anikó – Windhager Károly Ákos (szerk.). *Divertimento concertante*. (47–53). MMA MMKI.

Windhager Károly Ákos (2018). Antione és Desiré iskolába megy. In: *Legyen a könnyűzene is mindenkié! Konferenciakötet.* (121–128). BMC.

Windhager, Károly Ákos (2018). Béla Bartók's Central-European Counter-history. In: Ender, Daniel – Flamm, Christoph (eds). *Voices of Identities* (126–142). Cambridge Scholars Publishing.

Windhager Károly Ákos (2018). Erkel-napok árnyán. *Zeneszó, XXVIII* (4), 5–7.

Windhager Károly Ákos (2018). Közösségi és szakrális síkok Szokolay Sándor és Csoóri Sándor Télvégi tavaszváró kantátájában. In: Windhager Károly Ákos – Falusi Márton (szerk.). *Sereglés voltam egymagam.* (159–172). MMA MMKI.

Windhager Károly Ákos (2018). Terényi Ede Erdély-képe zenekari művei alapján. In: Hausmann-Kóródy Alice (szerk.). *Erdélyiség a magyar zeneszerzők műveiben.* (84–99). Partium Kiadó.

Windhager Károly Ákos (2018). Terényi Ede Erdély-képe zenekari művei alapján. *Magyar Művészet, VI* (4), 42–51.

2017

Fehér Anikó (2017). *„A zene érzelmek nélkül nem sokat ér… ”*. Parlando.hu https://www.parlando.hu/2017/2017-1/Feher-Dubrovay.htm (2025. 09. 14.)

Fehér Anikó (2017). *Nógrádi Péter zeneszerző portréja.* Parlando.hu http://www.parlando.hu/2017/2017-3/Feher-Nogradi.htm (2025. 09. 14.)

Fehér Anikó (2017). *„Én azért jöttem a világra, hogy adjak."* Parlando.hu http://www.parlando.hu/2017/2017-2/Tanmuv-FeherA.htm (2025. 09. 14.)

Fehér Anikó (2017). *„Egyenként építem bele a kórusom tagjait a zenébe."* Parlando.hu http://www.parlando.hu/2017/2017-2/Elhunyt-Mohayne-Feher.htm (2025. 09. 14.)

Fehér Anikó (2017). *60 év, 60 hangszer. Birinyi József köszöntése.* Kota.hu https://kota.hu/wp-content/uploads/2019/05/ZeneSzo-2017-01.pdf (2025. 09. 14.)

Fehér Anikó (2017). *Járdányi Pál népzenekutató munkássága és kidei gyűjteménye.* kjnt.ro http://kjnt.ro/szovegtar/pdf/KJNTEvk_25_2017_KV-SzA-VTE_szerk_Neprajzkutatas_10_FeherA (2025. 09. 14.)

Fehér Anikó (2017). „Nagyon nehéz megmondani, mitől jó a zene…" Népzene-világzene. Interjú Éri Péterrel, a Muzsikás együttes tagjával. *Magyar Művészet, V* (2) 58–64.

Windhager, Károly Ákos (2017). The Symphonies of Sympathy towards Hungary. In: Falusi, Márton – Windhager, Károly Ákos (szerk.). *The Central European Refugee's Cultural Memory in the Homelands.* (63–75). MMA MMKI.

Windhager Károly Ákos (2017). A Kőmíves Kelemen ballada motívumai Dohnányi, Bartók és Kodály életművében. *Irodalmi Magazin, V* (2), 94–98.

Windhager Károly Ákos (2017). Szokolay Sándor protestáns crédói. *Irodalmi Magazin, V* (4), 112–115.

2016

Windhager, Károly Ákos (2016). *Playing with Anthems.* Muzikologija-musicology.com https://muzikologija-musicology.com/index.php/MM/article/view/274/269 (2025. 07. 30.)

Windhager Károly Ákos (2016). Fújd meg a tülköt, trombitálj, valamit játssz – avagy a zenekultúra civilizációszervező jelentősége. In: Cseporán Zsolt (szerk.). *Az alkotás szabadsága és a szerzői jog metszéspontjai.* (163–175). MMA MMKI.

ESZMETÖRTÉNET, MŰVÉSZETFILOZÓFIA, ESZTÉTIKA ÉS VALLÁSTUDOMÁNY

2025

Csáji László Koppány (2025). „Karaul táltos öröksége közkincs!" Utódlási kísérletek, szétrajzás és örökségesítés egy újpogány csoport (aranykopjások) alapítójának halála után. *Kultúra és Közösség*, 2025/IV.

Nemes Márk (2025). Egy formálódó „Pogány-Mekka". *Kultúra és Közösség, XVI* (3), 13–145. https://kulturaeskozosseg.hu/pdf/2025/03/10_Nemes_2025_03.pdf (2025. 09. 02.)

Nemes, Márk (2025). Report on the CESAR International Conference in Vienna, 4–6 October, 2024. *Religio, XXXIII* (1), 103–109. http://doi.org/10.5817/Rel2025-40553 (2025. 07. 30.)

Nemes, Márk – Miklovicz, Attila (2025). The „Born-Into Effect": Investigating Identity among Hungarian Second-Generation Scientologists. *Nova Religio, XXVIII* (4), 83–95. http://doi.org/10.1353/nvr.2024.a958967 (2025. 07. 30.)

Nemes, Márk (2025). Examining dance in new religious movements – A morphology of religions approach. In: Moving Cultures – Interdisciplinary Student Conference on Dance and Musical Movement Research. (22).

Nemes, Márk (2025). *Reconsidering Theoretical Approaches to New Religious Movements and their Surrounding Phenomena. [Az új vallási mozgalmak és az őket körülvevő jelenségek elméleti megközelítésének újragondolása.]* Doktori dolgozat, Szegedi Tudományegyetem.

2024

Boros János (szerk.) (2024). *A művészet közege III–IV. – Vírus és háború.* MMA MMKI.

Boros János (2024). Poézis a vírus idején. In: Boros János (szerk.). *A művészet közege III–IV. – Vírus és háború.* (11–23). MMA MMKI.

Boros János (2024). Béke és háború. In: Boros János (szerk.). *A művészet közege III–IV. – Vírus és háború.* (23–33). MMA MMKI.

Nemes, Márk – Mokrý, Matouš (2024). CESAR 2022–2023: connecting researchers in Pardubice, Vilnius and Szeged. *Religio, XXXII* (1), 203–210. http://doi.org/10.5817/Rel2024-38108 (2025. 07. 30.)

Nemes, Márk (2024). An Atypical Base-community. *International Journal for the Study of New Religions, 12* (2), 235–259. http://doi.org/10.1558/ijsnr.27701 (2025. 07. 30.)

Nemes Márk (2024). Az új vallási mozgalmak sokfélesége. In: Máthé-Tóth András (szerk.). ***A konvivencia kihívásai.*** (141–165). L'Harmattan Kiadó.

Nemes, Márk (2024). Variations for coping with inherited traumata in Hungarian new religious movements. In: *Churches and Minorities: The Role of Religion in the (Re)production of Ethnocultural Identities. Book of Abstract, CESAR,* 19–20.

Nemes Márk (2024). Az új vallási mozgalmak kutatásának fellegvárai. Beszámoló a CESNUR-ról és torinói könyvtáráról. *Vallástudományi Szemle, XX* (1), 223–230.

Nemes Márk (2024). Ninian Smart vallásfenomenológiai modelljének alkalmazási lehetőségei az új vallási mozgalmak tárgykörére. In: *A VI. Interdiszciplináris Vallástudományi Hallgatói Konferencia Program- és Absztraktkötet. CESAR,* 15–16.

Nemes, Márk (2024). Report on the Center for Studies on New Religions' 2024 conference, held in Bordeaux, France, from 12 to 15 June, 2024. *Religio, XXXII* (2), 363–373.

Varga Kinga Anikó (2024). *Egy polihisztor nyomában – Jankovics Marcell emlékezete.* Ma7.sk. https://ma7.sk/hethatar/egy-polihisztor-nyomaban-jankovics-marcell-emlekezete (2025. 07. 30.)

Windhager, Károly Ákos (2024). Why is Roger Scruton important for us? In: B N. Genda (ed.). *Hungarian Scruton Hub Yearbook 2023–2024.* (6–11). Hungarian Scruton Hub and The Batthyányi Lajos Alapítvány.

2023

Boros, János (2023). Adversus Haereses. *Magyar Művészet, XI* (4), 80–82.

Csáji, László Koppány (2023). Secularism and Ethnic Minorities: Comparative Case Studies on Ethnic, Religious, and Political Cognitions in Pakistani-Controlled Kashmir, Central Russia, Romania, and Northern Scandinavia. *Religions, XIV* (1), 117. http://doi.org/10.3390/rel14010117 (2025. 07. 30.)

Csáji László Koppány (2023). A folyók természeti és természetfeletti léte az antropocén előtt, alatt és után. *Uránia, III* (1), 91–101 https://urania.szfe.hu/wp-content/uploads/2024/06/1_Urania_2023-01_HUN_p091-101_ESS_Csa%E2%95%A0uji.pdf (2025. 09. 02.)

Csáji László Koppány (2023). Jelentésfelhők, diskurzusterek és diskurzushorizontok. In: Antalóczy Tímea – Povedák István (szerk.). *Mítoszok, szimbólumok, kapcsolatok.* (116–139). MOME.

Csáji László Koppány (2023). Etnicitás és nacionalizmus – a két fogalom jelentése és viszonya. In: Ferenczné Szőcs Éva (szerk.). *Tények és érvek a magyarságkutatásban.* (491–507). Kőrösi Csoma Sándor Közművelődési Egyesület.

Csáji László Koppány (2023). GA (A. Gergely András) az esztéta. *Acta Ethnologica Danubiana. XXV*, 325–327. https://real.mtak.hu/190074/1/2023_JakabAZs-PetiL_Abansagicsehek_ActaED_189--214_AcademiaEdu.pdf (2025. 09. 02.)

Falusi Márton (2023). *Van-e művészet kritika nélkül?* Magyar Nemzet.hu https://magyarnemzet.hu/lugas-rovat/2023/11/van-e-muveszet-kritika-nelkul (2025. 07. 30.)

Farkas Attila (2023). Pop és eszmetörténet: a punkpélda. *Valóság, LXVI* (4), 91–107.

Nemes Márk (2023). Beszámoló a Central European Symposium for the Academic Study of Religion 2022–2023-as tevékenységéről. *Tabula, XXIV* (1), 1–11 http://doi.org/10.54742/tabula.2023.1.06 (2025. 07. 30.)

2022

Boros János (2022). A nemzet mint feladat. Falusi Márton nemzetfogalmának értelmezése. *Hitel, XXXV* (2), 3–10.

Boros János (2022). Művészet és filozófia. *Valóság, LXV* (1), 56–61.

Boros János (2022). Eszmetörténet – Értelmezési kísérlet. In: Kovács Dávid – Farkas Attila (szerk.). *Eszmetörténeti lehetőségek.* (9–16). MMA MMKI.

Boros János – Kocsis Miklós (szerk.) (2022). *A művészet közege II. Kihívások a XXI. század elején.* MMA MMKI.

Csáji, László Koppány (2022). Contemporary Visions of Heaven and Hell by a Transylvanian Folk Prophet, Founder of the Charismatic Christian Movement The Lights. *Open Theology, VIII* (1), 372–390. http://doi.org/10.1515/opth-2022-0214 (2025. 09. 02.)

Csáji László Koppány (2022). Etnicitás és nacionalizmus viszonya, fogalmi elhatárolásuk. In: Bali János – Papp Richárd – Povedák István – Szász Antónia – Tomory Ibolya (szerk.). *Antropológia – Gondolkodás – Alkotás. AGA 70. kötet* (427–441). MAKAT https://drive.google.com/file/d/1SVvCFXP0q4ItCAv7A7aRlN2c0fi21cVD/view (2025. 09. 14.)

Cseporán Zsolt (2022). Az állami semlegesség és a művészeti élet sokszínűségének egyensúlya. In: Kovács Dávid – Farkas Attila (szerk.). *Eszmetörténeti lehetőségek.* (17–30). MMA MMKI.

Falusi Márton (2022). Eszmetörténet és/vagy kultúratudomány – avagy van-e a jog és irodalomkutatásoknak módszertana? In: Kovács Dávid – Farkas Attila (szerk.). *Eszmetörténeti lehetőségek.* (31–49). MMA MMKI.

Farkas Attila (2022). A nemzetállam és a posztszuverén utópia. *Valóság, LXV* (1), 83–90.

Farkas Attila (2022). Eszmetörténeti úton. In: Kovács Dávid – Farkas Attila (szerk.). *Eszmetörténeti lehetőségek.* (75–88). MMA MMKI.

Kovács Dávid – Farkas Attila (szerk.) (2022). *Eszmetörténeti lehetőségek.* MMA MMKI.

2021

Boros János – Kocsis Miklós (2021). *A művészet közege.* Bp., MMA MMKI.

Boros János (2021). A politikai esszé normatív diskurzusa – Szabó Dezső néhány írása. In: Farkas Attila – Kovács Dávid (szerk.). *Szabó Dezső helye a magyar kultúrában.* (139–182). MMA MMKI.

Boros János (2021). A művészet intézményfilozófiája. *Valóság, LXIV* (2), 108–116.

Boros János (2021). Mindig filozófiát kell művelnünk. *Esély, XXXII* (1), 138–140.

Boros János (2021). Az ígéret földje – Amerika. *Valóság, LXIV* (8), 11–22.

Boros János (2021). A Most az Apokalipszis? *Kultúratudományi Szemle, III* (3), 65–68.

Boros, János (2021). Freedom, Force and Culture. In: Windhager, Károly Ákos (ed.). *Shostakovich-Syndrome: the Burdened Memories of Central European Societies in the 20th Century.* (163–169). MMA MMKI.

Farkas Attila (2021). A tánc filozófiája. *Valóság, LXIV* (11), 71–77.

Farkas Attila (2021). A totális közeg: művészet az ipari civilizációban. *Valóság, LXIV* (5), 37–46.

Farkas Attila (2021). Az önző ész kritikája. *Magyar Művészet, IX* (2), 103–105.

Farkas Attila (2021). Diszharmónia, apokalipszis és hatalom. *Kultúratudományi Szemle*, (3), 69–71.

Fehér Anikó (2021). Üdvözlégy Krisztusnak drága szent teste. *Magyar Kórus,* (1) 1–3.

Wesselényi-Garay Andor – Smid Róbert (2021). *Méregzöld – A természet, mint művészet(elmélet)i probléma.* Bp. MMA MMKI.

Wesselényi-Garay Andor – Smid Róbert (2021). *Előszó – méregzöld árnyalatok.* In: Wesselényi-Garay Andor – Smid Róbert. *Méregzöld* (7–11). MMA MMKI.

Wesselényi-Garay Andor (2021). Szép, jó és hasznos. In: Wesselényi-Garay Andor – Smid Róbert. *Méregzöld* (11–24). MMA MMKI.

Wesselényi-Garay Andor (2021). A papír tere. *Valóság, LXIV* (6), 54–75.

Wesselényi-Garay Andor (2021). A snassztól a spontánig. *Magyar Művészet, IX* (1), 53–59.

Wesselényi-Garay, Andor – Köllő, Miklós (2021). Reactions to Guest Identities. In: Windhager, Károly Ákos (ed.). *Shostakovich-Syndrome: the Burdened Memories of Central European Societies in the 20th Century.* (183–209). MMA MMKI.

Windhager Károly Ákos (2021). Párbeszédben a hatalommal. *Valóság, LXIV* (2), 72–84.

2020

Boros János (2020). Agykutatás. *Országút, 1* (22), 26–29.

Boros János (2020). Költészet és politika. *Kultúratudományi Szemle, 2* (2–3), 5–41.

Boros János (2020). *Filozófiaművészet.* Bp., MMA MMKI.

Boros János (2020). Filozófiaművészeti jelenlét teljes erővel. A zene és a tánc esztétikai ontológiája: A magyar balett története. In: Bólya Anna Mária (szerk.). *Auróra – A magyarországi balett születése.* (7–14). MMA MMKI.

Boros János (2020). A politikai esszé normatív diskurzusa: Szabó Dezső néhány írásának elemzése. *Kultúratudományi Szemle, 2* (1), 7–43.

Boros János (2020). A látható és a láthatatlan. In: Kovács Lajos (szerk.). *A transzcendens mutatkozása.* (43–60). Jezsuita Kiadó.

Boros, János (2020). Identity as a Concept of Action. In: Windhager, Károly Ákos (szerk.). *A Political or a Cultural Project? Discourses on Central European Identity.* (25–34). MMA MMKI.

Dér Cs. Dezső – Márkus Renáta (2020). *Új utak a kulturális marketingben.* MMA MMKI.

Falusi Márton (2020). Mi a nemzeti oldal? *Országút, 1* (15), 5–5.

Farkas Attila (2020). A széphez vezető ösvények. *Valóság, LXIII* (2), 117–120.

Farkas Attila (2020). A történelemmel és a történelem ellen. In: Falusi Márton – Balogh Csaba (szerk.). *Németh László a magyar művelődéstörténetben.* (41–48). MMA MMKI.

Farkas Attila (2020). Az állam egy magyar bankár szemével. *Országút, 1* (3), 40–41.

Farkas Attila (2020). Gyilkos béke. *Országút, 1* (15), 44–45.

Farkas Attila (2020). A szép, az igaz és a jó. *Valóság, LXIII* (9), 111–114.

Fehér Anikó (2020). Az arany meg az asszony – Krúdy Gyula és Kenessey Jenő operája. In: Wesselényi-Garay Andor – Windhager Károly Ákos (szerk.). *Krúdy: Egy város anatómiája.* (97–101). MMA MMKI.

Fehér Anikó (2020). Az arany meg az asszony. *Valóság, LXIII* (12), 96–99.
Fehér Anikó (2020). Az új stílusú magyar népdal megjelenése Kodály kórusműveiben és etűdjeiben. In: Mocskonyi Mirella (szerk.). *Hangról betűre. Rendhagyó konferenciák. „A szó elszáll, az írás megmarad."* (59–63). KOTA.
Wesselényi-Garay Andor (2020). Méltatni vagy hasba szúrni? *Magyar Művészet, VIII* (1), 24–30.
Wesselényi-Garay Andor (2020). A snassztól a spontánig. *Magyar Művészet, VIII* (4), 116–128.
Windhager Károly Ákos (2020). A legboldogtalanabb Szindbád. *Valóság, LXIII* (12), 100–109.
Windhager, Károly Ákos (szerk.) (2020). *Krúdy: Egy város anatómiája*. Bp., MMA MMKI.
Windhager, Károly Ákos (2020). A legboldogtalanabb Szindbád. In: Windhager Károly Ákos (szerk.). *Krúdy: Egy város anatómiája.* (103–114). MMA MMKI.
Windhager Károly Ákos – Wesselényi-Garay Andor (2020). Előszó. In: Windhager Károly Ákos (szerk.). *Krúdy: Egy város anatómiája.* (7–10). MMA MMKI.
Windhager Károly Ákos (2020). Hagyomány és korszerűség a magyar könnyű szimfonikus stílusban. In: Falusi Márton – Balogh Csaba. *Németh László a magyar művelődéstörténetben.* (159–171). MMA MMKI.
Windhager, Károly Ákos (szerk.) (2020). *A Political or a Cultural Project? Contemporary Discourses on Central European Identity.* MMA MMKI.

2019

Boros János (2019). Új valóság, új lények, új egyetemek. *Kultúratudományi Szemle, I* (1), 20–29.
Boros János (2019). Bölcsészettudományok a demokráciában. *Kultúratudományi Szemle, I* (1), 86–97.
Boros, János (2019). Normative Monarchy: The Procedural Aesthetics of Power. In: Windhanger, Károly Ákos (szerk.). *The Influence of the „k. und k." Cultural Memory in the Central European Indentity.* (11–19). MMA MMKI.
Boros János (2019). Identitás és igazságosság. *Kultúratudományi Szemle, 1* (2–3), 4–13.
Boros, János (2019). L'éthique esthétique de la biographie. In: Orbán, Jolán – Radvánszky, Anikó (szerk.). *Dons et résistances. Études sur Jacques Derrida.* (265–271). L'Harmattan Kiadó.
Farkas Attila (2019). Az egyetlen ész filozófusa: könyv Immanuel Kantról. *Valóság, LXII* (5), 113–116.
Farkas, Attila (2019). The Image of Peace in the Prewar and Postwar Philosophical Context. In: Windhager, Károly Ákos (szerk.). *The Influence of the „k. und k." Cultural Memory in the Central European Indentity.* (21–35). MMA MMKI.
Farkas Attila (2019). Kényszerek és lehetőségek: a magyar népi harmadik út. In: F. Orosz Sára (szerk.). *Jelenségek és diszciplínák.* (75–90). SZIE Kiadó.
Farkas Attila (2019). Mese és filozófia Weöres Sándor drámáiban. *Bárka, XXVII* (5), 97–104.
Fehér Anikó (szerk.) (2019). *Vallás – nép – művészet*. MMA MMKI.
Fehér Anikó (2019). A lélek kenyere – Imádkozási szokások a XXI. században. In: Fehér Anikó (szerk.). *Vallás – nép – művészet*. (35–55). MMA MMKI.
Klima Gyula (2019). *A lélek mint a test formája, és a művészet mint a lélek formája*. Bp., MMA MMKI.
Kocsis Miklós – Kucsera Tamás Gergely – Balogh Csaba – Falusi Márton (szerk.) (2019). *A magyar művészetelmélet hagyományai.* MMA MMKI.
Wesselényi-Garay Andor (2019). Paradigmák között. In: Hörcher Ferenc – Tóbiás Krisztián – Körmendy Imre (szerk.). *A kisváros dicsérete.* (96–110). Balatonfüred Városért Közalapítvány.
Wesselényi-Garay Andor (2019). Mondatvégi pont. *Új Művészet, XXX* (12), 51–51.
Wesselényi-Garay Andor (2019). Műerdő. *Új Művészet, XXX* (6), 8–10.
Windhager Károly Ákos (2019). Kísérlet a magyar könnyű szimfonikus stílus újrateremtésére. *Magyar Művészet, VII* (4), 112–118.
Windhager, Károly Ákos (szerk.) (2019). *The Influence of the „k. und k." Cultural Memory in the Central European Indentity.* MMA MMKI.
Windhager, Károly Ákos (2019). From Protest to Nostalgia. In: Windhager, Károly Ákos (ed.). *The Influence of the „k. und k." Cultural Memory in the Central European Indentity.* (63–79). MMA MMKI.

2018

F. Orosz Sára – Farkas Attila (szerk.) (2018). *Multikulturalitás IV.* Szent István Egyetemi Kiadó.
F. Orosz Sára – Farkas Attila (2018). Az állami művészetfinanszírozás elvei. In: F. Orosz Sára. *Vizuális művészet és közösségi tér. XX. századi muráliák jelenléte a Szent István Egyetem Gödöllői Campusán.* (18–28). SZIE Kiadó.
F. Orosz Sára – Farkas Attila (szerk.) (2018). *Tér és tudomány*. Szent István Egyetemi Kiadó.
Falusi Márton (2018). *Jog és irodalom, haza és haladás a magyar eszmetörténetben.* MMA MMKI.
Farkas Attila (2018). A művészeti kommunikáció társadalomelmélete. In: F. Orosz Sára – Farkas Attila (szerk.). *Tér és tudomány.* (108–117). SZIE Kiadó.
Farkas Attila (2018). A felejtés tanúja. *Valóság, LXI* (8), 109–112.
Farkas Attila (szerk.) (2018). *A gazdaság kulturális szerkezete. Cultural Structure of Economic*. Szent István Egyetemi Kiadó.
Farkas Attila (2018). Culture and Civilization. In: Farkas Attila (szerk.). *A gazdaság kulturális szerkezete. Cultural Structure of Economic,* (61–69). SZIE Kiadó.
Farkas Attila (2018). A fogyasztási függvény eszmetörténeti interpretációja. In: F. Orosz Sára (szerk.). *Egyén és kontextus.* (64–77). SZIE Kiadó.
Farkas Attila (2018). A murália művészetfilozófiai kérdései. In: F. Orosz Sára. *Vizuális művészet és közösségi tér. XX. századi muráliák jelenléte a Szent István Egyetem Gödöllői Campusán.* (12–17). SZIE Kiadó.
Wesselényi-Garay Andor (2018). Térbe írt történelem. *Magyar Művészet, VI* (2), 92–102.
Windhager Károly Ákos (2018). Magas Déva várát. In: Povedák István – Hubbes László Attila (szerk.). *Tapasztalatból hallottam... Alternatív világképek.* (235–256). MTA-SZTE Vallási Kultúrakutató Csoport.
Windhager Károly Ákos (2018). Pierre Ménard esete Adornóval. *Magyar Művészet, VI* (2), 135–140.

2017

Falusi Márton (2017). Kultúra arisztokrácia nélkül? *Magyar Művészet, V* (1), 38–48.
Falusi Márton (2017). „Eb ura fakó, Ugocsa non coronat." In: Fekete Balázs – H. Szilágyi István – Kiss Anna – Ződi Zsolt (szerk.). *Iustitia körülnéz. Tanulmányok a jog és irodalom köréből.* (29–67). Szent István Társulat.
Farkas Attila (szerk.)(2017). *A multikulturalitás útján*. Szent István Egyetemi Kiadó.
Farkas, Attila (2017). Theory of art and the border of the work of art. In: F. Orosz Sára – Farkas Attila – Rudnák Ildikó – Varga Erika (szerk.). *Kommunikáció a kortárs térben (Communication in the contemporaray space).* (53–59). SZIE Kiadó.
Farkas Attila – F. Orosz Sára – Rudnák István (szerk.) (2017). *Tudományterületek a multikulturalitás kontextusában. Branches of Sciences in Multicultural Context*. Szent István Egyetemi Kiadó.
Falusi, Márton – Windhager, Károly Ákos (szerk.) (2017). *The Central European Refugee's Cultural Memory in the Homelands.* MMA MMKI.
Fehér Anikó – Kocsis Miklós (szerk.) (2017). *Keresztény egyházművészet a XXI. században.* MMA MMKI.
Fehér Anikó – Kocsis Miklós (szerk.) (2017). *Lélek – Vallás – Művészet.* MMA MMKI.
Jász Borbála (2017). *Modernizmus sátortetővel.* L'Harmattan Kiadó.
Windhager Károly Ákos (2017). „Az örökkévalóságba távozott magyar szent." *Magyar Művészet, V* (4), 120–127.
Windhager, Károly Ákos (2017). Zoltán Kodály's Personal, National and Sacral Creeds. *Bulletin Of The International Kodály Society, XXXXII* (2), 15–27.

2016

Cseporán Zsolt (szerk.) (2016). *Az alkotás szabadsága és a szerzői jog metszéspontjai.* MMA MMKI.

Farkas Attila – F. Orosz Sára – Rudnák István (szerk.) (2016). *A megértés lehetőségei.* SZIE Kiadó.

Farkas, Attila (2016). *Painted and Suspended Philosophy*. In: Farkas Attila – F. Orosz Sára – Rudnák István (szerk.). *A megértés lehetőségei.* (119–124). SZIE Kiadó.

Farkas Attila – Kiss Gyula – Komor László (2016). A modernizáció tartalma és politikai szerepváltozásai az 1980-as évek francia társadalmában. In: Farkas Attila – F. Orosz Sára – Rudnák István (szerk.). *A megértés lehetőségei.* (98–118). SZIE Kiadó.

Farkas Attila (2016). Keynes időszerűsége és gazdaságelméletének három alapfogalma. In: *Tanulmányok. Dr. Völgyesy Pál köszöntése 80. születésnapján.* (74–83). Kontakt Alapítvány.

Farkas, Attila – Poór, József – Fodor, Péter – Kollár, Attila – Farkas, János – Fehér, Patrick – Woock (2016). Idealism and Relativism in Ethichs: Comparing China and Central Eastern Europe (CEE). In: Wardega, Johanna (ed.). *China-Central and Eastern Europe cross-cultural dialogue* (.13–34). Jagiellonian University Press.

Farkas, Attila (2016). Destiny of the Philosophy of Economics. In: Rudnák Ildikó (szerk.). *Gazdaság – Multikulturalitás – Kommunikáció.* (167–174). SZIE Kiadó.

Farkas Szilárd (2016). *Nihilizmustól a krizeológiáig.* L'Harmattan Kiadó.

Kocsis Miklós (2016). A művészet szabadságának alkotmányossági és közpolitikai kérdései. In: Cseporán Zsolt (szerk.). *Az alkotás szabadsága és a szerzői jog metszéspontjai.* (137–151). MMA MMKI.

Mórocz Gábor (2016). *Túl a diszharmónián.* L'Harmattan Kiadó.

Pető Zoltán (2016). *Edmund Burke és kritikusai.* L'Harmattan Kiadó.

Rippl Dóra (2016). *Filozófia, lélektan és metafizika.* L'Harmattan Kiadó.

Szilveszter László Szilárd (2016). *Félúton ÉG és FÖLD között.* L'Harmattan Kiadó.

Tóth Gábor (2016). *A tömeg- és az elitművészet esztétikai jelentése.* L'Harmattan Kiadó.

Windhager Károly Ákos (2016). Négy próféta a saját hazájában. *Századvég, XXI* (79), 23–51.

Windhager Károly Ákos (2016). Hungaria, 1956. *Magyar Művészet, IV* (4), 130–137.

Windhager, Károly Ákos (2016). *Vivente e moriente*. L'Harmattan Kiadó.

Windhager Károly Ákos (2016). Bujdosik az árva madár… *Hitel, XXIX* (9), 70–90.

Windhager Károly Ákos (2016). A jelképiségbe öltöztetett tragikus fenség. In: Jánosi Zoltán – Kordics Noémi – Mirtse Zsuzsa (szerk.). *Emlékpajzs Szigetvárnak* 1566–2016. (260–281). Magyar Napló.

2015

Cseke Ákos (2015). *Igaz szó, igaz élet.* L'Harmattan Kiadó.

Cseporán Zsolt – Kocsis Miklós (2015). A jog hatékonyságának egyes kérdései a Magyar Művészeti Akadémia kodifikációjának tükrében. In: Nochta Tibor – Monori Gábor (szerk.). *Ius Est Ars.* (141–158). PTE ÁJK.

Falusi Márton – Kucsera Tamás Gergely (szerk.) (2015). *Túl posztokon és izmusokon*. L'Harmattan Kiadó.

Farkas Attila – Kiss Gyula (2015). Diderot szerepe a francia felvilágosodásban. *Fluentum, II* (3), 1–12.

Kocsis Miklós – Kucsera Tamás Gergely (2015). Művészet – szabadság – humor – erkölcs. *Magyar Művészet,* III (2), 158–162.

Windhager Károly Ákos (2015). 1956 emlékezete a komolyzenében. In: Falusi Márton – Kucsera Tamás Gergely (szerk.). *Túl posztokon és izmusokon.* (165–190). L'Harmattan Kiadó.

KÖNYVTÁR- ÉS INFORMÁCIÓTUDOMÁNY

2025

Szepesi Judit (2025). *Irodalmi szemle a kreatív gondolkodás fejlesztéséről.* Művészettel nevelés.hu https://muveszettelneveles.mma-mmki.hu/storage/01K2Y5HVFFTVHKWERZA7X1BEX9.pdf (2025. 09. 01.)

Varga Kinga Anikó (2025). *Amit tudni akarsz a filmkészítés jogi és üzleti hátteréről.* Prae.hu https://www.prae.hu/article/14160-amit-tudni-akarsz-a-filmkeszites-jogi-es-uzleti-hattererol/ (2025. 07. 30.)

2024

Szepesi Judit (2024). *Gondolatok John Dewey-ról és az Art as Experience című művéről.* E-nyelv.hu. https://e-nyelvmagazIn-hu/2024/10/01/szepesi-judit-gondolatok-john-dewey-rol-es-az-art-as-experience-cimu-muverol/ (2025. 07. 30)

2022

Boros János (2022). Ragály Regény. *Alföld, LXXIII* (2), 49–54.

2021

Szepesi Judit (2021). A művészeti könyvtárak szerepe a digitális korban, avagy művészet, innováció, könyvtár. *Könyv Könyvtár Könyvtáros,* XXX (11), 13–22.

Szepesi Judit (2021). Az online tanulás módszerei és eszközei, avagy gondolatok egy blended képzés margójára. *Könyv Könyvtár Könyvtáros, XXX* (1), 9–15.

Vass Johanna (2021). Magyar Csupajáték az online adatbázisokban. In: Bólya Anna Mária – Windhager Ákos (szerk.). *Magyar Csupajáték.* (8–89). MMA MMKI.

2020

Fehér Anikó (2020). Almási István új kötetéről. *Folkmagazin, XXVII* (1), 35–35.

Kocsis Miklós (2020). Fontolva haladó gondolatok Boros János: Filozófiaművészet c. könyve kapcsán. *Kultúratudományi Szemle, II* (1), 172–175.

Szepesi Judit (2020). E-learning szabványok összehasonlítása: AICC, SCORM, xAPI, cmi 5. *Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, LXVII* (5), 280–285.

Szepesi Judit (2020). E-learning metaadatszabvány: Learning Object Metadate. *Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, LXVII* (6), 364–368.

Szepesi Judit (2020). Körkép a nemzeti könyvtárak e-learning szolgáltatásairól. *Könyv Könyvtár Könyvtáros, XXIX* (4), 12–20.

2019

Boros János (2019). Az irodalom ünnepe: A kortárs magyar irodalom lexikona mint korszakalkotó kezdeményezés. *Kultúratudományi Szemle, 1b* (2–3), 125–127.

Vass Johanna (2019). Könyvtári beszélgetések 2019. *Könyvtárvilág, VII* (6), 6325–6330.

2018

Falusi Márton (2018). Keményen kötöző, tündéri láncok: Márkus Béla: Szólamból szólamra. *Kortárs, LXII* (6), 79–85.

Vass Johanna (2018). Magyar irodalom @ világhálón. *Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, LXV* (11), 570–574.

Vass Johanna (2018). *Az RDA és a szemantikus elemkészletek.* In: *Valóságos könyvtár – könyvtári valóság.* 277–283. http://doi.org/10.21862/vkkv2018.277 (2025. 07. 30.)

MŰVÉSZETPEDAGÓGIA, MŰVÉSZETTEL ÉS MŰVÉSZETI NEVELÉS, OKTATÁS

2025

Adamovich Ferenc (2025). Utam az affektív mozgáspedagógia felé. In: Kékesi-Kun Árpád – Porogi Dorka – Muntag Vince (szerk.). *Borsószemek a földön. Írások Jákfalvi Magdolna 60. születésnapjára.* (11–19). Theatron Műhely Alapítvány.

Cseke-Marosi Eszter – Sándor Ildikó (2025). „Látjátok-e a meselátó szemetekkel...?" – Fábián Éva hagyományos élőszavas mesemondása az Óbudai Népzenei Iskolában. In: Hercz Mária – Fenyődi Andrea (szerk.). *Mester és tanítvány 9.* ELTE Tanító- és Óvóképző Kar.

Fehér Anikó (2025). *Igó Lenke 75.* Parlando.hu https://www.parlando.hu/2025/2025-3/Igo_Lenke-75.pdf (2025. 09. 14.)

Fehér Anikó (2025). *Rozgonyi Éva. „Az iskola számomra mindig nagy betűs."* Parlando.hu https://www.parlando.hu/2025/2025-2/Rozgonyi_Eva-85.pdf (2025. 09. 14.)

Katona Vilmos (2025). *Egy új iskola alapítása?* Hely.hu *https://hely.hu/hirek/egy-uj-iskola-alapitasa-berlinben-mozdult-meg-europa-klasszikus-epiteszete/* (2025. 07. 30.)

Katona Vilmos (2025). *Ahol a rajz még élő gondolat. Építészképzés a Notre Dame-i Egyetemen.* Hely.hu https://hely.hu/hirek/ahol-a-rajz-meg-elo-gondolat-epiteszkepzes-a-notre-dame-i-egyetemen/ (2025. 07. 30.)

Szepesi Judit (2025). Alkotó felnőttek a cél. *Országút, VI.* (148), 1–11.

Szepesi Judit (2025). Természetművészet. *Új Pedagógiai Szemle, 75* (5–6), 59–62. https://upszonline.hu/resources/volumes/75/issues/05-06/upsz_75(05-06)_2025__009__eross--szepesi.pdf (2025. 07. 30.)

Szepesi Judit (2025). Improvizáció három „tételben". *Új Pedagógiai Szemle, 7.* (1–2), 44–48. https://upszonline.hu/resources/volumes/75/issues/01-02/upsz_75(01-02)_2025__009__szepesi--apagyi.pdf (2025. 07. 30.)

Szepesi Judit (2025). *Küzdök az anyaggal.* Országút.hu https://orszagut.com/kepzomuveszet/kuzdok-az-anyaggal-7818 (2025.07.30.)

Varga Kinga Anikó (2025). *Beszámoló az MMA MMKI műhelykonferenciájáról.* Irodalmi jelen.hu https://www.irodalmijelen.hu/2025-jan-29-1718/konyv-olvasaskultura-valtozasanak-nyomaban (2025. 07. 30.)

2024

Bólya, Anna Mária – Gilányi, Attila – Chmielewska, Katarzyna (2024). *Applications of Virtual Reality for Teaching Dance History*. IEEE 15th conference http://doi.org/10.1109/CogInfoCom63007.2024.10894734 (2025. 09. 14.)

Fehér Anikó (2024). *„Azért tanítottam, mert szerettem." Beszélgetés Kocsárné Herboly Ildikóval.* Parlando.hu https://www.parlando.hu/2024/2024-2/Kocsarne-Herboly_Ildiko.htm (2025. 09. 14.)

Szepesi Judit (2024). *A szép, a művészet, a tudomány és a művészetpedagógia*. Napútonline.hu http://www.naputonline.hu/2024/10/29/szepesi-judit-a-szep-a-muveszet-a-tudomany-es-a-muveszetpedagogia/ (2025. 07. 30.)

Váradi Judit – Kerekes Rita (2024). Zeneművészeti szakgimnáziumi tanulók pályaorientációja. In: *Újmédia és zeneoktatás.* (23–34). Zenei Tanács. https://zeneitanacs.hu/felmeres-a-magyar-zeneoktatasrol/ (2025. 09. 14.)

Váradi Judit (2024). A zeneművészeti felsőoktatás hallgatóinak pályaképe. In: *Újmédia és zeneoktatás.* (35–47). Zenei Tanács. https://zeneitanacs.hu/felmeres-a-magyar-zeneoktatasrol/ (2025. 09. 14.)

Váradi Judit – Józsa Gabriella – Pető Áron (2024). A zeneművészeti terület tanárainak és oktatóinak jellemzése és a pályaválasztásukat meghatározó tényezők vizsgálata. In: *Újmédia és zeneoktatás.* (49–66). Zenei Tanács. https://zeneitanacs.hu/felmeres-a-magyar-zeneoktatasrol/ (2025. 09. 14.)

Váradi Judit – Pető Áron (2024). Zenetanárok önmeghatározása a különböző tanítási szinteken. In: *Újmédia és zeneoktatás.* (67–79). Zenei Tanács. https://zeneitanacs.hu/felmeres-a-magyar-zeneoktatasrol/ (2025. 09. 14.)

Váradi Judit – Pető Áron (2024). Hogyan látjuk önmagunkat? In: *Újmédia és zeneoktatás.* (81–89). Zenei Tanács. https://zeneitanacs.hu/felmeres-a-magyar-zeneoktatasrol/ (2025. 09. 14.)

Váradi Judit – Józsa Gabriella (2024). Az alapfokú zeneoktatás jellemzői virtuális térben a Covid–19 ideje alatt. *Képzés és Gyakorlat, XXII* (1), 7–18. http://doi.org/10.17165/tp.2024.1.7-18 (2025. 07. 30.)

Váradi Judit – Józsa Gabriella (2024). Az online zeneoktatás és a zenetanári attitűd szülői megítélése. *Képzés és Gyakorlat, 22* (1), 77–85. http://doi.org/10.17165/tp.2024.1.77-85 (2025. 07. 30.)

Váradi, Judit – Radócz J., Miklós – Mike, Ádám – Óváry, Zoltán – Józsa, Gabriella (2024). Lessons from the COVID pandemic in music education the advantages and disadvantages of online music education. *Heliyon, X* (15). https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e35357

Váradi, Judit – Radócz J., Miklós – Kerekes, Rita – Pótfi, Melinda (2024). Determining factors in the career choice of music high school students. *International Journal of Educational Research, VI* (6). https://doi.org/10.1016/j.ijedro.2024.100321 (2025. 09. 15.)

Váradi Judit – Héjja Bella Emerencia – Szűcs Tímea (2024). A zenei pálya előnyei és hátrányai intézményvezetői szemszögből. *Iskolakultúra, 34* (5), 84–94. https://doi.org/10.14232/iskkult.2024.5.84 (2025. 09. 14.)

Varga Kinga Anikó (2024). *Adjon a művészet mindennap élményt! Beszámoló az MMA MMKI művészettel nevelés tematikájú konferenciájáról.* Irodalmi Jelen.hu https://www.irodalmijelen.hu/2024-nov-24-1734/adjon-muveszet-mindennap-elmenyt (2025. 07. 30.)

2023

Adamovich, Ferenc Tamás (2023). The role of multimodal studies from the perspective of affective movement pedagogy in the study of kinesthetic representation. In: Antonelli, Carlotta (ed.). *III. International Liberty Interdisciplinary Studies Conference.* (155–164). Liberty Academic Books. https://www.libertyacademicbooks.com/_files/ugd/d0a9b7_ce775879e27b4ce6812b886ba868376d.pdf?fbclid= IwAR2A0ntS5T-0QG1VNnHcu3OCwSXBF96G9Gp7jN-wnsOdrfVDG5QfrpAWhkM (2025. 09. 14.)

Bólya, Anna Mária – Csáji, László Koppány (2023). Benefits of Virtual Reality in Ballet Didactics. In: *2nd IEEE International Conference on Cognitive Aspects of Virtual Reality – cVR 2023.* 000103–000108. http://doi.org/10.1109/CVR58941.2023.10394904 (2025. 07. 30.)

Bólya, Anna Mária – Gilányi, Attila – Chmielewska, Katarzyna (2023). Testing a ballet historical three-dimensional classroom as an educational, collaborative and promotional space. *Macedón tudományos és kulturális közlemények, VI* (1), 9–15. http://doi.org/10.56309/qkjja579 (2025. 07. 30.)

Fehér Anikó (2023). *Oktatás és művészet.* Oktatas.hu https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/pok/Budapest/2023/pedagogiai_laPOK6.pdf (2025. 09. 14.)

Váradi Judit – Kerekes Rita – Pótfi Melinda – Radócz J. Miklós (2023). A zeneművészeti szakgimnazisták pályaválasztásának meghatározó tényezői. *Educatio, XXXII* (4) 655–664.

Váradi Judit (2023). *A művészeti nevelés helyzete és szerepe a 21. században*. Balassi Kiadó.

Váradi Judit – Héjja Bella Emerencia (2023). *A középfokú zenei oktatás jellemzői, betekintés a zenei szakgimnáziumok adataiba.* Parlando.hu https://www.parlando.hu/2023/2023-4/Varadi_Judit-Hejja_Bella.pdf (2025. 09. 14.)

Váradi, Judit – Józsa, Gabriella – Sz. Fodor, Adrienne – Molnár-Tamus, Viktória – Szűcs, Tímea (2023). Investigating music teachers' ICT skills and technical possibilities in the field of online music education during the COVID–19 pandemic. *Heliyon, IX* (6) https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e16463 (2025. 09. 14.)

Váradi, Judit – Józsa, Gabriella (2023). Factors Affecting Attendance of and Attitudes towards Artistic Events among Primary School Children. *Social Science, XII* (7). https://doi.org/10.3390/socsci12070404 (2025. 09. 14.)

2022

Adamovich Ferenc (2022). A multimodális vizsgálatok szerepe az affektív mozgáspedagógia szemszögéből a kinesztetikus reprezentációt vizsgálva. In: Bolvári-Takács Gábor – Sirató Ildikó (szerk.). *Tánc a változó világban. Konferenciakötet.* (13–22) MT https://drive.google.com/file/d/1XWYZf1KYTcC7VA7YQAP0awEwBxenWy4N/view (2025. 09. 14.)

Adamovich Ferenc Tamás (2022). Affektív mozgáspedagógia. *Theatron, XVI* (2), 70–80. https://theatron.hu/theatron_cikkek/affektiv-mozgaspedagogia/ (2025. 09. 14.)

Bólya Anna Mária – Dani Erzsébet (2022). Oktatás mai generációknak. A hiperfigyelmet kezelő HY-DE modell implementációs projektjei a magyar táncos tradíció tananyagával. In: Bihari Nagy Éva (szerk.). *Tánc – tananyag – módszer. Módszertani jegyzet.* (34–50). Néprajzi Múzeum, DE Néprajz Tanszék https://neprajz.unideb.hu/sites/default/files/upload_documents/tanc-tananyag-modszer.pdf (2025. 09. 14.)

Cseke-Marosi Eszter (2022). Több, mint tánc. *Műhely, XLV (5–6),* 90–92.

Cseke-Marosi Eszter (2022). Komplex hagyománypedagógia az óvodában. In: *Szó – kép – ritmus.* (113–125).

Váradi Judit (2022). *Zeneoktatás távhangolásban.* MMA MMKI.

Váradi Judit (szerk.) (2022). *Az online tér megjelenése a zeneművészeti oktatásban és a hangverseny-látogatásban.* MMA MMKI.

Váradi Judit – Józsa Gabriella – Szűcs Tímea (2022). *A zenetanárok digitális attitűdjére ható tényezők vizsgálata.* In: Váradi Judit (szerk.). *Az online tér megjelenése a zeneművészeti oktatásban és a hangverseny-látogatásban.* (39–52). MMA MMKI.

Váradi Judit – Péter Csaba (2022). A hangverseny-látogatás új formái a digitális térben. In: Váradi Judit (szerk.). *Az online tér megjelenése a zeneművészeti oktatásban és a hangverseny-látogatásban.* (117–132). MMA MMKI.

Várady Judit – Óváry Zoltán (2022). Kitekintés a maszk mögül. A pandémia hatása a zeneoktatásra a világ különböző országaiban. In: Váradi Judit (szerk.). *Az online tér megjelenése a zeneművészeti oktatásban és a hangverseny-látogatásban.* (87–102). MMA MMKI.

Váradi Judit (2022). Zeneoktatás távhangolásban. *Valóság, LXV* (9) 87–102.

2021

Bognár-Borbély Réka – Váradi Judit (2021). Töretlen hittel menni tovább az élet alakította úton. *MMA MMKI Magazin,* tavasz–nyár, 20–26.

Bólya Anna Mária – Windhager Károly Ákos (szerk.) (2021). *Tánc és módszer.* MMA MMKI.

Bólya Anna Mária (2021). Zenei kurzustartalmak – elmélet és gyakorlat összhangja. In: Bólya Anna Mária – Windhager Károly Ákos (szerk.). *Tánc és módszer.* (45–47). MMA MMKI.

Bólya Anna Mária (2021). A modern társastáncoktatáshoz felhasználható szakkönyvek. In: Bólya Anna Mária – Windhager Károly Ákos (szerk.). *Tánc és módszer.* (89–89). MMA MMKI.

Bólya Anna Mária – Gilányi Attila – Dani Erzsébet – Györffy Ágnes (2021). A felsőoktatási tevékenység innovatív megközelítése. In: Bólya Anna Mária – Windhager Károly Ákos (szerk.). *Tánc és módszer.* (51–63). MMA MMKI.

Váradi, Judit (2021). Music on the Air. In: *Music Pedagogy in the Context of Present and Future Changes 7. Multidisciplinary Crossroads. Researches in Music Education* (159–176) https://mapu.unipu.hr/images/50033647/07%20OR_Glazbena%20pedagogija%20u%20svjetlu%20sadanjih%20i%20buduih%20promjena%207%20tisak.pdf (2025. 09. 14.)

Váradi, Judit (2021). New Possibilities in Cultural Consumption. The Effect of the Global Pandemic on Listening to Music. *Central European Journal of Educational Research, 3* (1), 1–15. https://doi.org/10.37441/cejer/2021/3/1/9345 (2025. 09. 14.)

Váradi Judit – Józsa Gabriella (2021). A tanórán kívüli művészeti tevékenység hatása a művészeti rendezvények iránti attitűdre. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat, I,* (3) 28–43. https://doi.org/10.31074/gyntf.2021.3.28.43 (2025. 09. 14.)

2020

Bólya Anna Mária – Dani Erzsébet (2020). A HY-DE módszeren alapuló tánctörténeti kurrikulum implementációja. *Kultúratudományi Szemle, II* (2–3), 84–100.

Fehér Anikó (2020). Zenepedagógia és népdal. *Kultúratudományi Szemle, II* (1), 99–113.

Fehér Anikó (szerk.) (2020). *„Mozgó dó..." Gondolatok Kodály Zoltán zenepedagógiai módszeréről.* MMA MMKI.

Fehér Anikó (2020). Kodály-módszer kontinenseken át. In: Fehér Anikó (szerk.). *„Mozgó dó..."* (63–81). MMA MMKI.

Fehér Anikó (2020). A zene a legfontosabb! – Beszélgetés a Kodály-módszer külföldi megjelenéséről. In: Fehér Anikó (szerk.). *„Mozgó dó..."* (87–92). MMA MMKI.

Váradi Judit (szerk.) (2020). *Művészeti körkép. Kutatás a művészeti nevelés helyzetéről és lehetőségeiről, a tanórai és tanórán kívüli művészeti tevékenységről és rendezvényekről.* MMA MMKI.

Váradi Judit – Kiss Julianna (2020). A művészeti nevelés kurrikuláris lehetőségei: Intézményvezetői tükör. In: Váradi Judit (szerk.). *Művészeti körkép.* (19–35).

Váradi Judit (2020). A szülők kulturális attitűdjének jellemzői. In: Váradi Judit (szerk.). *Művészeti körkép.* (171–192). MMA MMKI.

Váradi Judit – Hörich Balázs – Márkus Edina (2020). Az extrakurrikuláris művészeti tevékenységek és rendezvények lehetősége. A kutatás mintája és módszere. In: Váradi Judit (szerk.). *Művészeti körkép.* (13–35). MMA MMKI.

Váradi Judit (2020). *Egy felmérés eredményei a tanulók részvételéről élőzenei hangversenyen és operaelőadáson.* In: Váradi Judit (szerk.). *Művészeti körkép.* (9–106). MMA MMKI.

2019

Fehér Anikó (2019). Kodály-módszer kontinenseken át. *Kultúratudományi Szemle, I* (2–3), 117–129.

Fehér, Anikó (2019). „A character-shaping power…" The past and present of specialists primary schools based on the Kodaly concept and their impact on music. In: *Kodály, the music educator. A fifty-year legacy.* (68–76.). LFZE.

Fehér Anikó (2019). *A Kodály-módszert alkalmazó mintaiskolák múltja és jelene.* Papageno.hu https://papageno.hu/featured/2019/07/a-kodaly-modszert-alkalmazo-mintaiskolak-multja-es-jelene/?fbclid=IwAR38Xhs-7xeP47epTRyZ_Y_rkP_-FLKlmSTEzT9OTRJqYtBcDz1luTudQ3Q (2025. 09. 14.)

Váradi Judit (2019). Az élménypedagógia szerepe a művészeti nevelésben. In: *Magyar Művészet, VII* (3) 59–67.

2017

Kucsera Tamás Gergely – Szabó Andrea (2017). *A felsőfokú művészeti képzés Magyarországon.* MMA MMKI.

CSÁJI LÁSZLÓ KOPPÁNY
KŐVÁRI-SZELI DORINA

Az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram története és statisztikai adatai

A 2018-ban alapított MMA Művészeti Ösztöndíjprogram keretében minden évben száz 18 és 50 év közötti művész és művészetelméleti szakember részesül hároméves, havi bruttó kétszázezer forint összegű ösztöndíjban és szakmai mentorálásban. Az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet (MMA MMKI) egyik fő feladata e program teljes lebonyolítása, ideértve egyrészt a bírálati folyamat megszervezését az MMA elnökének irányításával és a tagozatok közreműködésével, másrészt a szakmai mentorálást, a négyhavonta rendezett szakmai találkozók megszervezését. Harmadrészt ide tartozik az ösztöndíjasok számára rendezett, egyre szélesebb körű szakmai programspektrum biztosítása is az ösztöndíjas eredmények népszerűsítése, a résztvevők kapcsolathálójának és látókörének szélesítése érdekében. Az ösztöndíjasok életrajzát, portfólióját és a program eseményeit, az ösztöndíjasokról szóló híreket az MMA MMKI egy külön honlapja tartalmazza, ezen keresztül tehát elektronikus úton történik a pályázás is.

Az ösztöndíjasok számára rendezett programok rendkívül sokrétűek. A minden évben szeptember 1-én induló új ösztöndíjas évfolyam nyitóünnepsége a Pesti Vigadóban, míg a hároméves időszakot lezárók számára rendezett záróünnepség hagyományosan a Hild-villában zajlik. Az ösztöndíjas időszak során négyhavonta ún. szekciótalálkozók – szakmai mentorok bevonásával megvalósított egyeztetések – zajlanak, amelyre minden ösztöndíjas és akadémikus meghívást kap, nemcsak az érintett évfolyamok tagjai. Ezenfelül az MMA tagozatai és a vidéki munkacsoportok is szerveznek bemutatkozási alkalmakat az ösztöndíjasok számára. Az aktív és az ún. „alumni" – ösztöndíjas időszakukat sikerrel zárt – díjazottaknak is lehetősége van részt venni az MMA MMKI közreműködésével szervezett művésztelepeken (Debrőd, Gyergyószárhegy, Munkács, Tokaj). Továbbá a végzett ösztöndíjasok az MMA MMKI szervezésében egy új összművészeti fesztiválon mutatkozhatnak be évről évre. Ez az *Essentia Artis* kiállítás és rendezvénysorozat, melyre a Pesti Vigadóban, az MMA székházában kerül sor. Továbbá szintén 2023-ban indult el az *Ösztöndíjas eredmények népszerűsítési programja* (az ún. ÖSZNÉP), amelyben financiális és szervezési közreműködést vállal az intézet korábbi ösztöndíjasok munkáinak nagyközönséghez történő közvetítésében.

Ezeken kívül az MMA MMKI nem csak az ösztöndíjasoknak, de őket is bevonva szakmai programokat rendez, ahol az MMA akadémikusain kívül a magyar és nemzetközi művészvilág további neves képviselőivel is megismerkedhetnek. Ilyen programok többek között a Kutatók éjszakája, a kutatóintézet által meghívott nemzetközi vendégművészek és vendégkutatók megannyi előadása, workshopja, valamint a szervezett könyvbemutatók, szakmai vitafórumok és premier előtti sajtóbemutatók. Mindemellett az MMA MMKI egyéb szakmai segítséget is nyújt az ösztöndíjasoknak: ajánlásokat ad, fellépések megvalósulását segíti elő (például a Liszt Intézetekben az MMA Titkárságának közvetítésével), de kiállítás- és koncertszervezésben is közreműködik, továbbá podcastadásokat és filmes bemutatkozásokat, rövid portrékat készít az ösztöndíjasokkal. Ezt a rendkívül szerteágazó feladatkört az MMA MMKI Pályázatkezelési és Támogatási Osztálya koordinálja. Az osztály 2024 tavaszáig Plavecz Márta vezetésével működött, azóta Szeli Dorina (2025 nyarától neve: Kővári-Szeli Dorina) vette át az osztályvezetői feladatkört. Az osztály három főből áll, akik rendszeres és közvetlen kapcsolatban vannak az ösztöndíjas évfolyamok teljes tagságával, sőt a már végzett (ún. alumni) ösztöndíjasokkal is.

Az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram célja és indulása

Már 2013 nyarán felmerült az MMA részéről egy nagyszabású művészeti ösztöndíjprogram elindítása, melyről az MMA elnöksége által elfogadott koncepció szerint 2014 és 2017 között zajlottak kormányzati egyeztetések. Ezt követően Magyarország kormánya az 1696/2017. (IX. 22.) Kormányhatározata alapján az MMA művészeti ösztöndíjrendszerének megújítására 2018-ban 96 millió forintot, 2019-ban 384 millió forintot, 2020-ban 672 millió forintot, majd 2021-től beépülő jelleggel 864 millió forint többletforrást biztosított. Ez az összeg tartalmazza az évi száz-száz fő ösztöndíjas havi bruttó 200 000 Ft mértékű ösztöndíját három évre, és a lebonyolításhoz szükséges egyéb érdemi (nem adminisztrációs) kiadásokat. Az MMA elnöksége 2018. március 18-án hozott határozatával indította el a programot.

Fontos hangsúlyozni, hogy az MMA már korábban és jelenleg is nyújt rövidebb időtartamra kisebb összegű ösztöndíjakat (pl. tagozati ösztöndíjak). Ezek párhuzamosan működnek az MMA Művészeti Ösztöndíjprogrammal, amely utóbbiban minden évben száz-száz új, fiatal és középgenerációs művésznek és művészetelméleti szakembernek nyújt lehetőséget az MMA életművük kibontakoztatásához, kapcsolataik és lehetőségeik bővítéséhez. 2025 őszére a már végzett, hároméves időszakát lezárt résztvevőkkel együtt mintegy nyolcszáz ösztöndíjas vett részt a programban. Rengeteg új személyes és munkakapcsolat született az egyes művészeti ágak képviselői között. Az MMA akadémikusai is egyre nagyobb számban kapcsolódnak be a mentorálásba és vesznek részt a négyhavi ösztöndíjas szekciótalálkozókon, rendezvényeken, valamint a program szakmai lebonyolításában is.

Az ösztöndíjprogram alapkoncepciójához tartozik, hogy a bemeneti követelményeket egyrészt úgy határozza meg, hogy a határon túli magyar művészek és szakemberek is könnyen pályázhassanak, másrészt ne zárja ki a speciális művészeti vagy művészetelméleti képzéssel nem rendelkezőket, hiszen sok olyan előadóművész, népművész, képzőművész van, aki diploma hiányában alkot maradandót. Bár így a lehető legszélesebb kör számára áll nyitva a pályázat, az elbírálás során szigorú szakmai szempontok alapján bírálják a pályázatokat. A pályázatok minősítésének két fő szempontja van: egyfelől a már eddig elért eredmények, az eddigi életmű kvalitása, másfelől a hároméves ösztöndíjidőszakra vonatkozó munkaterv színvonala és annak szakmai és művészeti relevanciája.

A pályázatok elbírálásának folyamata

2018 és 2022 között a pályázatok elbírálása úgy zajlott, hogy az MMA tagozataival egyeztetett széles körű bírálói körből két – egymás véleményét nem ismerő – anonim bírálat született minden pályázatra az MMA MMKI igazgatójának felkérésére; nagymértékű véleménykülönbség esetén pedig egy harmadik bírálót is bevont az intézet. Ezt követően a pályázatok teljes anyaga és a bírálók által adott pontszámok (0–100 pont közötti minősítés) alapján egy tíztagú döntőbizottság választotta ki a száz nyertes pályázatot. A döntőbizottságban az MMA elnökén kívül az általa minden tagozatból felkért egy-egy tag vett részt, így a kilenc tagozatból összesen kilencen. Az első pályázati időszak 2018. április 3-tól május 8-ig tartott. Ezt azóta kissé korábbra, február végétől április elejéig tartó mintegy másfél hónapra időzíti az MMA elnöksége, hogy bőven maradjon idő a bírálatra. Erre az időre szükség is van, ugyanis évről évre rendkívül nagy a túljelentkezés, általában tíz-tizenötszörös, de egyes művészeti ágakban előfordul húszszoros túljelentkezés is. Ilyen volt például a 2021-es képzőművészeti szekció, melynek esetében 273 beérkezett pályázatból a nyertes szekció végül 13 fővel indult.

Művészeti terület	Létszám 2018–2021	Létszám 2019–2022	Létszám 2020–2023	Létszám 2021–2024	Létszám 2022–2025	Létszám 2023–2026	Létszám 2024–2027	Létszám 2025–2028
Építőművészet	10	11	10	10	8	9	8	7
Film- és fotóművészet	9	11	12	11	13	14	14	14
Ipar- és tervezőművészet	14	13	12	11	12	11	13	14
Irodalom	8	13	12	11	11	10	13	10
Képzőművészet	17	11	12	13	14	15	17	18
Művészetelmélet	6	7	8	8	9	9	9	8
Népművészet	7	10	11	10	10	10	9	10
Színházművészet	14	10	11	12	10	9	9	8
Zeneművészet	15	14	12	14	13	13	8	11
ÖSSZESEN	100	100	100	100	100	100	100	100

I. táblázat: Az ösztöndíjasok szekciók szerinti megoszlása az egyes évfolyamokban

A korábbi tapasztalatok alapján a bírálati folyamat jelentős változtatásáról döntött az MMA elnöksége 2022-ben. 2023-tól az elbírálás továbbra is kétlépcsős maradt, tehát a végső szót továbbra is a döntőbizottság mondja ki, de a két- vagy háromfős egyéni bírálók helyett az MMA kilenc tagozatának megfelelően kialakított kilenc szakmai zsűri kollektív döntést hozva határozza meg azt a húsz legjobb pályázatot (és ezek sorrendjét) az adott művészeti ágban vagy a művészetelmélet területén, amelyeket a döntőbizottság elé terjeszt. A döntőbizottság végül ezek közül választhatja ki a nyerteseket. Így a „döntőbe jutottak" körét és a pályázatok értékrangsorát is az ún. „előzetes bírálóbizottságok" vagy más néven „előzsűrik" határozzák meg. A döntőbizottság nem nyilvánítható nyertessé olyan pályázatot, amely nem szerepelt az előterjesztésben. Így tehát a döntőbizottság kilencszer húsz pályázatot kap meg. A felterjesztett húsz-húsz pályázat sorrendje is irányadó a döntőbizottság számára, de indokolt esetben ezt megváltoztathatja. Az MMA elnöke jelöli ki és kéri fel az előzsűrik elnökeit, és az MMKI igazgatójával és a zsűrielnökökkel történő konzultáció után szintén az MMA elnöke dönt az előzsűrik további négy vagy hat tagjának kinevezéséről, akiknek a felkérését az MMA MMKI igazgatója végzi. Rendkívül nagyszámú pályázat esetén – az MMA elnökének jóváhagyásával – póttagok is kijelölhetők. Így egy olyan kollektív döntés születik, amelyért a zsűri felelősséget vállal és a döntőbizottság nem negligálhatja előterjesztésüket (csak a sorrenden módosíthat kis mértékben). A döntőbizottság egyik legfontosabb feladata annak meghatározása, hogy az MMA kilenc tagozatának megfelelő kilenc ösztöndíjas szekció hány főből álljon. A tapasztalat ugyanis az, hogy jelentős különbségek vannak az egyes művészeti ágak pályázóinak számában. A döntőbizottság ezért a kilenc szekció létszámát egymástól eltérően határozza meg, figyelembe véve az egyes művészeti ágakban beérkezett pályázatok minőségi összetételét is (mennyire „erős" az adott évfolyam), nemcsak az egyes pályázók számát és pontszámait.

Művészeti terület	2018		2019		2020		2021		2022		2023		2024		2025	
	ÖSSZESEN	ÉRVÉNYES	ÖSSZESEN	ÉRVÉNYES	ÖSSZESEN	ÉRVÉNYES	ÖSSZESEN	ÉRVÉNYES	ÖSSZESEN	ÉRVÉNYES	ÖSSZESEN	ÉRVÉNYES	ÖSSZESEN	ÉRVÉNYES	ÖSSZESEN	ÉRVÉNYES
Építőművészet	NINCS ADAT	**74**	85	**85**	58	**58**	51	**51**	43	**43**	75	**75**	46	**45**	44	**44**
Film- és fotóművészet	NINCS ADAT	**169**	181	**181**	166	**161**	199	**196**	125	**123**	179	**174**	134	**127**	159	**158**
Ipar- és tervezőművészet	NINCS ADAT	**131**	151	**151**	143	**142**	153	**149**	114	**114**	140	**129**	110	**110**	159	**158**
Irodalom	NINCS ADAT	**152**	207	**207**	130	**129**	137	**136**	111	**111**	120	**118**	117	**116**	117	**112**
Képzőművészet	NINCS ADAT	**211**	240	**238**	265	**264**	273	**272**	219	**218**	263	**257**	214	**209**	235	**234**
Művészetelmélet	NINCS ADAT	**83**	94	**93**	93	**92**	93	**92**	79	**78**	99	**95**	71	**68**	84	**84**
Népművészet	NINCS ADAT	**95**	88	**88**	121	**121**	147	**145**	90	**90**	120	**114**	66	**65**	104	**104**
Színházművészet	NINCS ADAT	**44**	94	**94**	119	**118**	256	**251**	102	**100**	104	**100**	69	**66**	86	**86**
Zeneművészet	NINCS ADAT	**162**	187	**187**	211	**207**	277	**273**	149	**149**	164	**161**	106	**101**	119	**119**
ÖSSZESEN	1385	**1121**	1327	**1324**	1306	**1292**	1586	**1565**	1032	**1026**	1264	**1223**	933	**907**	1107	**1099**

II. táblázat: Összes beérkezett és érvényes (formailag megfelelő) pályázat megoszlása

Emiatt előfordulhat, hogy kitűnő pályázók is kimaradnak egy adott év ösztöndíjasai közül. Őket a döntőbizottság külön is értékeli, mint a döntőbe jutott pályázókat, és az MMA MMKI értesíti őket erről annak érdekében, hogy jövőre is benyújthassák a pályázatot, szükség esetén továbbfejlesztve, aktualizálva. Ezen túlmenően ún. „tartaléklista" is készül a bírálat során a döntőbe jutott pályázók közül. A nyertes pályázók utáni soron következő három pályázó kapja meg ezt a státuszt arra az esetre, ha valaki a nyertesek közül nem tudna szerződést kötni vagy időközben kiesne az ösztöndíjprogramból. Átlagosan az évfolyamok 99%-a teljesíti az ösztöndíjas vállalását és sikeresen zárja le az ösztöndíjidőszakot.

Az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram statisztikai adatai

A pályázók körében a nemek aránya az évek során kiegyenlítődni látszik, és 2022-ben a nyertes pályázatok között már a hölgyek voltak többségben. Az egyes szekciók összetételében azonban rendkívül nagy különbségek tapasztalhatók.

Művészeti terület	2018		2019		2020		2021		2022		2023		2024		2025	
	FÉRFI	NŐ	FÉRFI	NŐ	FÉRFI	NŐ	FÉRFI	NŐ	FÉRFI	NŐ	FÉRFI	NŐ	FÉRFI	NŐ	FÉRFI	NŐ
Építőművészet	33%	67%	82%	18%	40%	60%	70%	30%	50%	50%	44%	56%	75%	25%	71%	29%
Film- és fotóművészet	69%	31%	81%	19%	85%	15%	58%	42%	50%	50%	64%	36%	64%	36%	71%	29%
Ipar- és tervezőművészet	47%	53%	29%	71%	25%	75%	82%	18%	31%	69%	36%	64%	46%	54%	43%	57%
Irodalom	63%	38%	83%	17%	62%	38%	55%	45%	64%	36%	70%	30%	62%	38%	80%	20%
Képzőművészet	76%	24%	40%	60%	67%	33%	38%	62%	57%	43%	60%	40%	65%	35%	50%	50%
Művészetelmélet	100%	0%	67%	33%	71%	29%	43%	57%	33%	67%	56%	44%	22%	78%	38%	63%
Népművészet	50%	50%	22%	78%	45%	55%	40%	60%	30%	70%	60%	40%	44%	56%	50%	50%
Színházművészet	80%	20%	64%	36%	55%	45%	50%	50%	44%	56%	67%	33%	44%	56%	38%	63%
Zeneművészet	50%	50%	67%	33%	55%	45%	64%	36%	75%	25%	92%	8%	100%	0%	64%	36%
ÖSSZESEN	63%	37%	61%	39%	56%	44%	56%	44%	49%	51%	62%	38%	58%	42%	56%	44%

III. táblázat: Ösztöndíjasok nemek szerinti arányainak megoszlása a szekciókban

Az egyes szekciók nemek szerinti arányainak megoszlásában különösen nagy eltérések figyelhetők meg, amit a III/A–III/I grafikonban ismertetünk, éves bontásban. E grafikonok alapján megállapítható, hogy például a művészetelmélet terén a hölgyek arányának nagyarányú növekedése figyelhető meg az elmúlt években, míg az ipar- és tervezőművészet, továbbá a népművészet terén a hölgyek javára megmutatkozó kezdeti arányeltolódás kiegyenlítődött a vizsgált időszakban. A bírálat során főleg az elmúlt években merült fel igényként az, hogy a nemek arányos megoszlására is figyelemmel legyen az előzsűri, amit természetesen nem mechanikusan, hanem pragmatikusan valósítanak meg. Ennek ellenére úgy tűnik, hogy a nemi megoszlás arányosítása terén még létezik fejlődési perspektíva.

III/A–III/I grafikon: Ösztöndíjasok nemek szerinti aránya a szekciókban

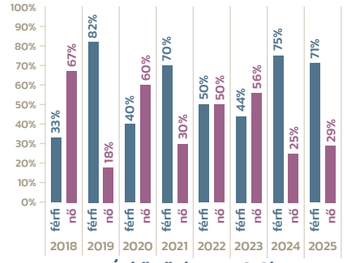

Építőművészet szekció nyertesek nemi megoszlása évenként

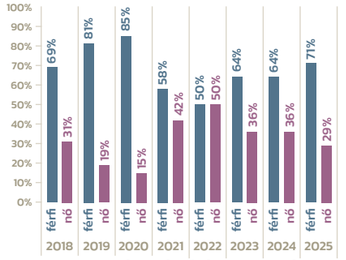

Film- és fotóművészet szekció nyertesek nemi megoszlása évenként

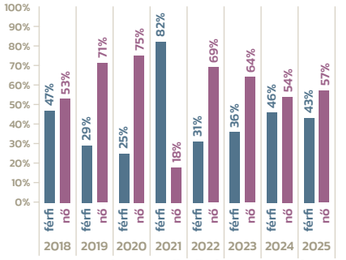

Ipar- és tervezőművészet szekció nyertesek nemi megoszlása évenként

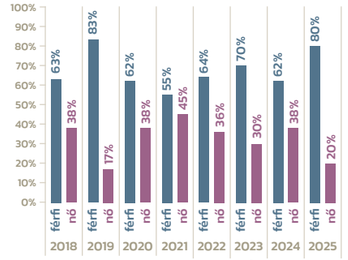

Irodalom szekció nyertesek nemi megoszlása évenként

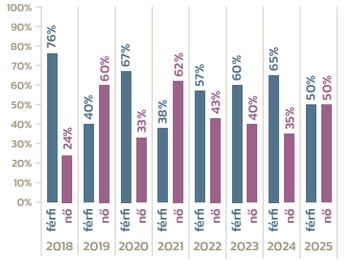

Képzőművészet szekció nyertesek nemi megoszlása évenként

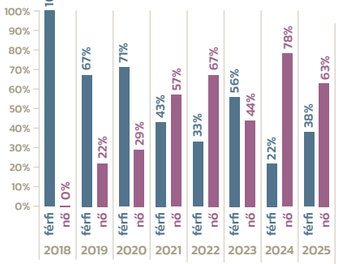

Művészetelmélet szekció nyertesek nemi megoszlása évenként

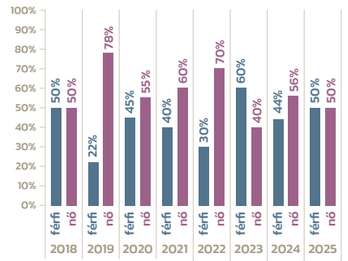

Népművészet szekció nyertesek nemi megoszlása évenként

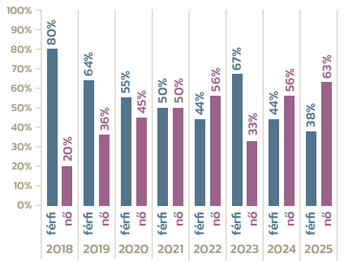

Színházművészet szekció nyertesek nemi megoszlása évenként

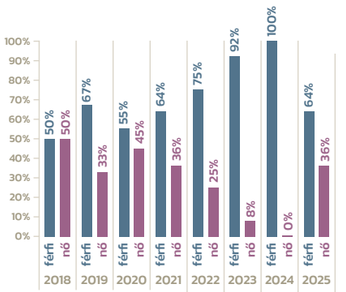

Zeneművészet szekció nyertesek nemi megoszlása évenként

Hasonló arányosulás figyelhető meg az ösztöndíjat nyert határon túli pályázók tekintetében is, ami 2024-ben érte el eddigi csúcsát. Ekkor az adott évfolyam 14%-a (14 fő) érkezett határon túlról.

Művészeti terület	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Építőművészet	1	2	0	0	1	0	1	0
Film- és fotóművészet	0	2	0	2	1	3	1	3
Ipar- és tervezőművészet	0	0	0	0	1	0	0	0
Irodalom	3	2	1	2	3	1	3	1
Képzőművészet	2	0	0	3	3	3	2	2
Művészetelmélet	0	0	1	0	2	0	2	1
Népművészet	1	0	1	4	1	1	1	0
Színházművészet	0	0	1	1	0	2	1	1
Zeneművészet	0	1	0	1	0	0	3	0
ÖSSZESEN	7	7	4	13	12	10	14	8

IV. táblázat: Határon túli ösztöndíjasok megoszlása az egyes évfolyamokban

Amennyiben ezt az arányt a beérkezett összes pályázattal vetjük össze, láthatjuk, hogy a döntőbizottság valamennyivel nagyobb eséllyel ad ösztöndíjat határon túlról érkezőknek, mint anyaországiaknak, hiszen az összes beérkezett pályázatból 2019-ben 5%, míg a nyertesek 7%-a volt határon túli. 2020-ban ez az arány 4% és 5%, 2021-ben 4% és 9%, 2022-ben 7% és 10%, 2023-ban 8–8%, 2024-ben 6% és 13%, 2025-ben 8% és 10%. Az egyes művészeti ágak és az egyes évek tekintetében is rendkívül nagy eltérés figyelhető meg, általában az irodalom vonzza a legmagasabb arányban a határon túli jelentkezőket.

Az ösztöndíjasoknak saját szerkesztői belépési lehetőségük van az ösztöndíjas honlapra, ahova – az MMA MMKI adminjának jóváhagyásával – a pályájukra, a velük kapcsolatos eseményekre vonatkozó híreket, beszámolókat tölthetnek fel, mely elvárás is velük szemben. Így válik ugyanis naprakésszé a személyre szóló felületük a honlapon. E feltöltési lehetőség nem szűnik meg a hároméves ösztöndíjas időszak lezárása után sem, de a tapasztalat az, hogy az erre vonatkozó figyelemfelhívás ellenére jóval kevesebben és ritkábban töltenek fel híreket az életpályájukról az ösztöndíjas időszak lejártát követően, ami köszönhető az erre vonatkozó elvárás megszűnésének. Átlagosan a korábbi (alumni) ösztöndíjasok 13%-a tölt fel híreket.

2025 nyaráig összesen 13 115 online bejegyzés történt az MMA MMKI által fenntartott honlapra az ösztöndíjasok részéről. Ezek egytől egyig személyes jellegű, nyilvános információk, médiatartalmak a résztvevő művészekről, művészetelméleti kutatókról. Újsághírek, rádió- és tévéinterjúk, kiállításmegnyitók, katalógusok, koncertbeszámolók és megannyi más konkrét program és esemény olvasható az ezáltal folyamatosan bővülő ösztöndíjas honlapon. Korábban a legtermékenyebb szekciók a film- és fotóművészeti, a színházművészeti és a képzőművészeti voltak, de az elmúlt két évben az irodalom és a népművészet vette át a képzőművészet mögött a „dobogós” helyeket.

Szekció	Elmúlt két év bejegyzéseinek száma
Építőművészet	207
Film- és fotóművészet	317
Ipar- és tervezőművészet	256
Irodalom	536
Képzőművészet	633
Művészetelmélet	261
Népművészet	451
Színházművészet	223
Zeneművészet	392
ÖSSZES BEJEGYZÉS	3276

V. táblázat:
Az ösztöndíjas honlap bejegyzéseinek száma az elmúlt két évben

Mivel az egyes művészeti ágak és a művészetelmélet területén megalakuló szekciók nagyon eltérő létszámúak és sokféle művészeti területet egyesíthet egy adott szekció (gondoljunk például az ipar- és tervezőművészet vagy a színházművészet rendkívül széles spektrumára), szakmai mentorálásukról is egyre több akadémikus és más külsős szakember gondoskodik.

Az ösztöndíjra pályázók korcsoportjában is jelentősebb különbségek figyelhetők meg. A 18–50 év közötti pályázói kört négy csoportra bontva, évről évre a 18–25 évesek jelentik a legkisebb arányt, míg a legnagyobb mértékben a 34–41 és főleg a 42–50 évesek pályáznak sikerrel.

Év-folyam	Életkor	A pályázók %-os megoszlása	A nyertesek %-os megoszlása
2018	18–25	11%	0%
	26–33	31%	15%
	34–41	29%	29%
	42–50	29%	56%
2019	18–25	6%	3%
	26–33	29%	15%
	34–41	31%	33%
	42–50	34%	49%
2020	18–25	6%	1%
	26–33	27%	22%
	34–41	32%	36%
	42–50	35%	41%
2021	18–25	7%	3%
	26–33	30%	16%
	34–41	30%	22%
	42–50	33%	59%
2022	18–25	7%	0%
	26–33	27%	25%
	34–41	31%	30%
	42–50	35%	45%
2023	18–25	7%	4%
	26–33	27%	20%
	34–41	32%	33%
	42–50	34%	43%
2024	18–25	8%	2%
	26–33	25%	16%
	34–41	33%	38%
	42–50	34%	44%
2025	18–25	6%	1%
	26–33	25%	19%
	34–41	35%	39%
	42–50	34%	41%

VI. táblázat:
A korcsoportok aránya a pályázók és a nyertes ösztöndíjasok között

Ennek oka egyrészt abban rejlik, hogy eddigre már komolyabb életművekkel rendelkeznek, így a rangsorolásban az eredményeik miatt előnyösebb helyzetben vannak az idősebb pályázók. Egy másik oka ennek az is, hogy az előzsűri és a döntőbizottság bevonhatja a mérlegelésbe azt a szempontot, hogy valaki a következő évben már nem pályázhat, mivel kifut a korosztályi limitációból. A rendkívüli túljelentkezésnek köszönhetően ugyanis egyre nő azok aránya a nyertes pályázók között, akik már második, harmadik vagy akár negyedik-ötödik alkalommal nyújtják be a pályázatukat, mire nyernek. A VII/A táblázatban a 18–25 éves, míg a VII/B táblázatban a 26–33 éves korosztály, míg a VII/C táblázatban a 34–41 és a VII/D táblázatban a 42–50 éves korosztály arányát mutatjuk be a teljes pályázók és a nyertes pályázók tükrében. Ebből kitűnik, hogy az idősebb pályázók jóval nagyobb eséllyel kapnak pozitív elbírálást, mint a pályakezdők.

18–25 év közöttiek		
Évfolyam	Pályázók	Nyertesek
2018	11%	0%
2019	6%	3%
2020	6%	1%
2021	7%	3%
2022	7%	0%
2023	7%	4%
2024	8%	2%
2025	6%	1%

26–33 év közöttiek		
Évfolyam	Pályázók	Nyertesek
2018	31%	15%
2019	29%	15%
2020	27%	22%
2021	30%	16%
2022	27%	25%
2023	27%	20%
2024	25%	16%
2025	25%	19%

34–41 év közöttiek		
Évfolyam	Pályázók	Nyertesek
2018	29%	29%
2019	31%	33%
2020	32%	36%
2021	30%	22%
2022	31%	30%
2023	32%	33%
2024	33%	38%
2025	35%	39%

42–50 év közöttiek		
Évfolyam	Pályázók	Nyertesek
2018	29%	56%
2019	34%	49%
2020	35%	41%
2021	33%	59%
2022	35%	45%
2023	34%	43%
2024	34%	44%
2025	34%	41%

VII/A–VII/D táblázat: Az egyes korosztályok aránya a pályázók és az ösztöndíjasok között

A művészeti ösztöndíjprogram rendszeres eseményei: a szekciótalálkozók

Az ösztöndíjprogram gerincét a négyhavonta rendezett szekciótalálkozók alkotják. Ezeknek általában a Hild-villa ad otthont, azonban már több találkozó is megvalósulhatott a Makovecz Központ és Archívumban. A találkozókon egy adott évfolyam meghatározott művészeti ágba tartozó ösztöndíjasai ismertetik a pályázathoz készített munkatervük szerinti munka előrehaladását, aktuális eredményeiket és esetleges nehézségeiket. A kutatóintézet által felkért szekcióvezető vagy szekcióvezetők mellett a beszámolók véleményezésében, szakmai mentorálásában gyakran részt vesznek az MMA akadémikusai is. A szekcióvezetők feladatköre sokrétű:

1. A szekcióvezetők tanulmányozzák az ösztöndíjasok munkatervét és nyomon követik annak előrehaladását, készültségi fokát. Amennyiben az ösztöndíjas megakad a munkájában vagy nehézsége adódik a teljesítésében, segítik őt a munkaterv megvalósításában vagy szükség esetén annak észszerű módosításában. Amennyiben az ösztöndíjasok munkájukhoz segítséget kérnek a szekcióvezetőtől, de ezt a szekcióvezető bármely okból nem tudja teljesíteni, jelzi az ösztöndíjas kérését az intézet Pályázatkezelési és Támogatási Osztálya részére és ha szükséges, észrevételt, javaslatot tesz a kérés teljesítésével vagy a probléma megoldásával kapcsolatban.
2. A szekciótalálkozókat a szekcióvezető felügyeli, amelyről jelenléti ívet vesz fel és rövid beszámolót készít. A szekcióülés-időszakokban (január 15. és február 15. között, május 10. és június 10. között, szeptember 1. és szeptember 30. között) megtartandó munkamegbeszélések, szekciótalálkozók összehangolt lebonyolítása érdekében az MMA MMKI Pályázatkezelési és Támogatási Osztályának munkatársai az ösztöndíjas találkozó előtt legalább 35–40 nappal egyeztetnek a szekcióvezetőkkel a soron következő szekcióülés időpontjáról, elkerülendő az esetleges ütközéseket más szekciókkal és kutatóintézeti rendezvényekkel.[1] A szekcióvezetők a szekcióüléseket úgy bonyolítják le, hogy az lehetőség szerint délelőtt 10 óra és délután 16 óra közötti időszakban megtartható legyen, de legkésőbb 17 óráig lezáruljon. Ennek elsődlegesen oka a vidéki ösztöndíjasok hazautazásának lehetővé tétele. A szekcióüléseken célszerű 10, legfeljebb 15 percben maximálni az egyes ösztöndíjasok beszámolóinak időtartamát, lehetőséget adva a szekción belüli szabad konzultációra.
3. Az ösztöndíjasok négyhavonta részbeszámolót, a három év leteltét megelőző hónapban pedig záróbeszámolót készítenek. Ezeket az intézet Pályázatkezelési és Támogatási Osztálya küldi meg a szekcióvezetők részére véleményezésre. A rész- és záróbeszámolók véleményezése az intézet jóváhagyását megelőzi. Az előrehaladás nyomon követése, a részfeladatok teljesítésének igazolása azért fontos, mert ez az ösztöndíj folyósításának feltétele. A szekcióvezetők a beszámolókról lehetőség szerint rövid, írásbeli véleményezést adnak az MMA MMKI-nak és ezeket az intézet dokumentálja. Amennyiben bármely ösztöndíjas rész- vagy záróbeszámolója hiányos vagy azt a munkatervtől eltérőnek tartja a szekcióvezető (esetleg a munkaterv teljesülését más okból veszélyeztetve érzi), arról a Pályázatkezelési és Támogatási Osztályt mielőbb, de legkésőbb az adott ösztöndíjas időszak utolsó napjáig tájékoztatják (a határidők: augusztus 31., december 31., április 30.). Amennyiben aggály, módosítási, kiegészítési javaslat nem érkezik az adott szekcióvezető részéről, az intézet úgy tekinti, hogy az érintettek az adott rész- és záróbeszámolót jóváhagyták és javasolják a teljesítésigazolás kiadását az intézet igazgatója által.
4. A szekcióvezetők, konzulensek vagy egyéb akadémiai szervezeti egységek (pl. tagozatok, eseti vagy állandó bizottságok, regionális munkabizottságok) által az ösztöndíjasok számára szervezett találkozási alkalmakról (pl. műterem-látogatás, egy művészeti eseményen való részvétel, az intézeten kívüli szekcióegyeztetések) a szekcióvezetők az adott eseményt követő 15 napon belül rövid beszámolót írnak, melyet az intézet Pályázatkezelési és Támogatási Osztálya számára küldenek meg az ösztöndíjprogram minél teljesebb dokumentációja érdekében.
5. Az MMA MMKI szorgalmazza, hogy az intézet által szervezett rendezvényekről, konferenciákról a szekcióvezetők közvetlenül is tájékoztassák az adott témában értintett ösztöndíjasokat, hívják fel rá a figyelmüket. Az események meghívóját az intézet Pályázatkezelési és Támogatási Osztálya küldi ki előzetesen.

1 A Hild-villában egyszerre csak két szekcióülés bonyolítható le, és a résztvevők létszáma is limitált a helyiségek befogadóképessége miatt. Ezért általában az egyes művészeti ágak évfolyamai külön-külön tartanak szekciótalálkozót. Ezáltal bőven van hely arra, hogy akadémikusok vagy más évfolyamba, szekcióba tartozó ösztöndíjasok érkezzenek az adott találkozóra, amelyet szekcióvezetők moderálnak.

6. Az ösztöndíjprogram fejlesztésével, lebonyolításával kapcsolatosan javaslatokat tesznek, az MMA MMKI igazgatójával konzultálnak.
7. Az *Ösztöndíjas eredmények népszerűsítési programban* (ÖSZNÉP) benyújtott kérelmeket a kutatóintézet előzetes véleményezésre megküldi a szekcióvezetőknek, akik észrevételt, javaslatot tehetnek a kérelem minőségével, egyes részletkérdéseivel kapcsolatban a bírálóbizottsági ülés előtt.
8. A szekcióvezetők segítséget nyújtanak az *Essentia Artis* kiállítás és programsorozat megrendezésében, szakmai tanácsaikkal segítve az ösztöndíjasokat, illetve javaslatokat adva az MMA MMKI számára.

A három évfolyam kilenc-kilenc szekcióülésének lebonyolítása általában egy hónapot vesz igénybe, hiszen négyhavonta huszonhét találkozót kell megszervezni, összehangolni a helyszíneket és időpontokat az akadémikusokkal, ösztöndíjasokkal. A találkozók január közepétől február közepéig és a május közepétől június közepéig tartó időszakokban zajlanak. Ezekre a meghívót nemcsak minden ösztöndíjas kapja meg (minden szekcióra vonatkozóan), hanem az akadémikusok is, hiszen nagy öröm és megtiszteltetés, ha közülük is minél többen bekapcsolódnak a szakmai egyeztetésbe. A találkozók általában reggeltől délutánig zajlanak, hogy bőven legyen idő a szakmai konzultációra, egyeztetésre, akár vitára.

Az egyes évfolyamokban indult ösztöndíjas szekciók szekcióvezetőit a következő táblázat tartalmazza. A táblázatból látszik, hogy szerencsére egyre szélesebb körben vállalnak az MMA akadémikusai is szekcióvezetést. A szekcióvezetők felkérésére az MMA MMKI igazgatója jogosult, aki rendszeresen kikéri az MMA tagozatvezetőinek javaslatát ennek érdekében, majd az MMA elnökével és főtitkárával konzultálva alakul ki a végleges lista.

Rendhagyó szekcióülések 2025. 09. 24-én a Pesti Vigadóban
az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram nyolcadik évfolyamának nyitóünnepségén
Fotó: Walter Péter

Művészeti terület	2018–2021. évfolyam	2019–2022. évfolyam	2020–2023. évfolyam	2021–2024. évfolyam
Építőművészet	Wesselényi-Garay Andor	Wesselényi-Garay Andor	Ferencz Marcel Wesselényi-Garay Andor	Rudolf Mihály Wesselényi-Garay Andor
Film- és fotóművészet	Buglya Sándor	Buglya Sándor Haris László	Buglya Sándor Haris László	Buglya Sándor Haris László
Ipar- és tervezőművészet	Szenes István	Szenes István	Szenes István	Szenes István Simon Zsolt József
Irodalom	Pécsi Györgyi	Falusi Márton	Pécsi Györgyi	Falusi Márton
Képzőművészet	Farkas Ádám	Farkas Ádám	Farkas Ádám	Farkas Ádám Sturcz János
Művészetelmélet	Kucsera Tamás Gergely	Kucsera Tamás Gergely	Kucsera Tamás Gergely	Kucsera Tamás Gergely
Népművészet	Fehér Anikó	Fehér Anikó Landgráf Katalin Szerényi Béla	Landgráf Katalin Szerényi Béla	Landgráf Katalin Szerényi Béla
Színházművészet	Szalay Tamás	Szalay Tamás Kiss János	Szalay Tamás	Szalay Tamás
Zeneművészet	Tóth Péter	Tóth Péter	Dobozy Borbála	Vas Bence

Művészeti terület	2022–2025. évfolyam	2023–2026. évfolyam	2024–2027. évfolyam	2025–2028. évfolyam
Építőművészet	Vadász Bence Wesselényi-Garay Andor	Ferencz Marcel Salamin Ferenc	Rudolf Mihály	Gutowski Robert Salamin Ferenc
Film- és fotóművészet	Haris László Mispál Attila	Haris László Mispál Attila	Haris László Mispál Atllia	Haris László Mispál Atllia
Ipar- és tervezőművészet	Szenes István Simon Zsolt József	Szenes István Hefkó Mihály	Szenes István Hefkó Mihály	Szenes István Hefkó Mihály
Irodalom	Erős Kinga	Iancu Laura Nagy Koppány Zsolt	Jánosi Zoltán Iancu Laura	Iancu Laura Nagy Koppány Zsolt
Képzőművészet	Farkas Ádám	Baksai József Barabás Márton Csontó Lajos Gaál József Gálhidy Péter Sinkó István	Barabás Márton Csontó Lajos	Baksai József, Barabás Márton Csontó Lajos Gaál József Gálhidy Péter Sinkó István
Művészetelmélet	Sulyok Miklós	Pávai István Jánosi Zoltán	Berlász Melinda Sturcz János	Deák-Sárosi László Sulyok Miklós
Népművészet	Budainé Kósa Klára Jánosi András	Fábián Éva Gosztonyi Zoltán	Landgráf Katalin Kósa Klára Szerényi Béla Gosztonyi Zoltán	Landgráf Katalin, Szerényi Béla Gosztonyi Zoltán
Színházművészet	Nagy Viktor Hirtling István	Rátkai Erzsébet Kiss József	Rátkai Erzsébet Kiss József	Galántai Csaba Rátkai Erzsébet Kiss József
Zeneművészet	Vas Bence	Vas Bence	Olsvay Endre Vas Bence	Tóth Péter Vas Bence

Fényfestés a Pesti Vigadó falán 2025. 03. 07-én az Essentia Artis 2025 első tematikus nap estéjén
Fotó: Balogh Sára Borbála

Az Essentia Artis összművészeti fesztivál koncepciója

Az első művészeti ösztöndíjas évfolyam (2018–2021) 2021. augusztus 31-én végzett. Számukra a Pesti Vigadóban 2022 februárjában két kiállítást szervezett az MMA a hatodik emeleti kiállítótérben: egyet a képzőművészek és egy másikat az ipar- és tervezőművészek számára *Departure* (Érkezés) címmel. Felmerült azonban az igény, hogy ne csak e tárgyalkotó művészek tudják megmutatni, hogy mit értek el a hároméves ösztöndíjas időszak alatt, hanem az összes többi művészeti ág és a művészetelmélet is. Ezért az MMA MMKI 2023-ban egy összművészeti rendezvényt szervezett *Essentia Artis* címmel, amelynek nevét és logóját is védjegyeztette, így jött létre Budapest egy új „fesztiválja", kifejezetten a művészeti ösztöndíjasok részvételével. Az *Essentia Artis* sikerén felbuzdulva az MMA és az MMA MMKI a folytatás mellett döntött, így azóta a rendezvény évről évre megrendezésre kerül. A nézettségi adatok már az első évben felülmúlták a várakozásokat, ami azóta jelentősen nőtt, így immár jóval tízezer fő feletti közönséget vonz az esemény.

Az *Essentia Artis* egyik alapkoncepciója az, hogy ne külsős szakemberek „rendezzék" a kiállítást és ne kívülről jövő ötletek alapján mutatkozzanak be az előadóművészek, irodalmárok, művészetelméleti és színházművészeti ösztöndíjasok, hanem maguk az ösztöndíjasok vállaljanak kurátori feladatokat a kiállításon és az ösztöndíjasok saját kezdeményezései valósuljanak meg az egyéb programokban is. Így egy rendkívül széles repertoár született: filmvetítések, koncertek, táncházak, műhelybeszélgetések, kézművesfoglalkozások, táncművészeti és színházművészeti produkciók, tudományos előadások, kerekasztal-beszélgetések, élőzenés divatbemutató, fényfestés a Pesti Vigadó homlokzatán és még felsorolhatatlanul sok egyéb műsor. A kiállítást kiegészítő programsorozat rendezését első ízben külsős szakemberre, Serfőző Krisztinára bízta az MMA MMKI, 2024-től kezdődően azonban már az MMA MMKI saját csapata végzi Kecskés Noémi, az MMA MMKI kommunikációs osztályvezetője irányításával. A koncepció másik fontos elve, hogy a kiállítás ne szegregáltan mutassa be az egyes művészeti ágakat, hanem ezek lépjenek egymással diskurzusba. A Pesti Vigadó impozáns, 6. emeleti óriási kiállítási tereiben így egymás mellett kapnak helyet a képzőművészek alkotásai, az ipar- és tervezőművész ösztöndíjasok munkái, de jelen vannak a népművészek, a fotóművészek, sőt az építészek víziói is. Bonyolult feladat és nagy kihívás az ösztöndíjas kurátorok számára, hogy a szerteágazó, rendkívül heterogén anyagból egységes arculatú kiállítást hozzanak létre, ugyanakkor ez a feladat eddig minden évben kitűnő minőségben sikerült.

A kiállítás mellett lehetőség van egyéb programok megszervezésére. Ezeket általában tematikus napokon szervezi meg az MMA MMKI, bevonva a népművészet, az iparművészet, a színház-, a film- és a fotóművészet alkotóit, továbbá a zeneművészet, az irodalom, a művészetelmélet és más területek képviselőit. Ők a Pesti Vigadó különböző helyszínein (díszterem, Makovecz-terem, Déli-terem, Sinkovits-terem, illetve a 6. emeleti kiállítótérben) lépnek fel, mutatkoznak be, és demonstrálják, hogy milyen sokszínű és értékes alkotások születtek a hároméves MMA Művészeti Ösztöndíjprogram keretében.

Az ösztöndíjas eredmények népszerűsítési programja (ÖSZNÉP)

2021-ben, az első hároméves időszak lejártával, az MMA elnöksége egy ún. *„alumniprogram"* bevezetése mellett döntött. Ennek keretében a hároméves ösztöndíjas időszakot további egy évvel meghosszabbítja az MMA a tíz legeredményesebb művészeti ösztöndíjas számára. Az egyéves hosszabbítás keretében eddig tíz ösztöndíjas tudta folytatni a munkáját 2023-ig, de azt követően velük is megszűnt volna az intenzív szakmai kapcsolat. Ezért az MMA elnökének, Vashegyi Györgynek és főtitkárának, Richly Gábornak, továbbá az MMA MMKI igazgatójának egyeztetése és kezdeményezése alapján az MMA elnöksége felülvizsgálta az alumniprogramot és egy merőben új koncepció mentén szervezte újjá azt. Az MMA elnökségének 2022. december 5-i ülésén elfogadott új *Ösztöndíjas eredmények népszerűsítési programja* néven indított programja minden, a hároméves ösztöndíjas időszakot sikeresen lezáró ösztöndíjas számára nyitva áll az ösztöndíj lezárultát követő további öt évig. E programban a korábbi ösztöndíjasok félévente egy háromoldalú együttműködési szerződés megkötésére tehetnek javaslatot, amelyben az MMA MMKI esetenként ötszázezer és egymillió-ötszázezer forintos, évente legfeljebb huszonötmillió forintos összegben tud közreműködést vállalni olyan projektek dologi jellegű kiadásaiban, amely kiadások a korábbi művészeti ösztöndíjasoknak hároméves időszaka alatt eredményeihez közvetve vagy közvetlenül kapcsolódnak. Ilyen lehet például a könyv- vagy katalóguskiadásban történő közreműködés, koncertek, előadások költségeihez történő hozzájárulás, kiállítások, kézművesműhelyek, kötetbemutatók, workshopok és egyéb programok szervezése, de akár nemzetközi expókon, kiállításokon történő részvétel is.

Krulik Eszter hegedűművész és Rohmann Ditta csellóművész
az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram 2019–2022-es évfolyamának záróünnepségén
Fotó: Sándor Emese

A program során az MMA MMKI nem az ösztöndíjasnak nyújt „támogatást”, nem is ösztöndíjat ad, hanem egy bizonyos projektben szervezési, kommunikációs és akár anyagi részt vállal, részbeni vagy teljes egészében átvállalva a külső partner részére kifizetendő dologi jellegű kiadásokat. Ezért szükséges háromoldalú együttműködési szerződést kötni, amelyben az egyik fél az ösztöndíjas, aki vállalja az aktív részvételt, a megvalósítást, a másik fél az MMA MMKI, mint részben finanszírozó és együttműködő partner, harmadrészt pedig a szakmai fél egy olyan számlaképes vállalkozás, aki a projekt bizonyos részét megvalósítja, és erről számlát bocsát ki az ösztöndíjas felé. Az MMA MMKI ezt a számlát tudja fedezni részben vagy egészben, minimálisan félmilliós, maximálisan másfél milliós összegkeretben. A projekt érdemi megvalósítását a szakmai partner és az ösztöndíjas közösen vállalja.

A programban történő részvételre a kérelmeket félévente lehet benyújtani december 15-ig és június 15-ig, az elbírálás pedig a következő hónapban zajlik. A projekteknek az adott naptári évben sikeresen le kell zárulniuk és ezt az MMA MMKI felé igazolni az utófinanszírozáshoz. A program a kezdetektől rendkívül népszerű, minden eddigi időszakban három-ötszörös túljelentkezés van a rendelkezésre álló anyagi forrásokra. A kérelmek elbírására egy akadémikusokból, volt ösztöndíjasokból és az ösztöndíjas programban részt vevő szekcióvezetőkből (intézményi mentorokból) álló bizottság hivatott. A bizottság ülése előtt a kérelmeket benyújtó ösztöndíjasok az adott szekció vezetőivel is véleményeztetik a kérelmet. A szerződéskötésre javasolt kérelmeket pedig az MMA MMKI Szervezési és Adminisztrációs Osztálya veszi át, hogy a háromoldalú együttműködési szerződés megkötését és lebonyolítását megvalósítsa az MMA titkársága közreműködésével. Ennek háttere abban rejlik, hogy az MMA MMKI önálló pénzügyi és gazdasági szervezeti egységgel nem rendelkező költségvetési szerv, ezért minden ilyen jellegű feladatát a fenntartó, a Magyar Művészeti Akadémia titkársága látja el.

Művésztelepi részvétel, alkotótáborok

2022-ben Bodonyi Csaba az MMA részéről kezdeményezte az MMA MMKI-ban, hogy a makoveczi szellemiség és az MMA eredeti célkitűzéseinek megfelelően a Művészeti Ösztöndíjprogram összekötésre kerüljön a művésztelepi részvétellel. Mindezt úgy, hogy ne csupán egyénileg, ki-ki a maga ismeretségi hálóján keresztül jusson el egyes helyszínekre, hanem jöjjön létre közösség, csapatmunka az MMA művészeti ösztöndíjasai között, továbbá a művészeti ágakra szakosodott művésztelepek látókörét is bővítse a különböző művészeti ágak párbeszéde. E koncepció része volt az is, hogy lehetőség szerint a művésztelepeken ne csak ösztöndíjasok vegyenek részt, hanem akadémikusok és más helyi művészek is. Kezdeményezésében kifejezte, ezen helyszínek legyenek a művészeti szabadgondolkodás és ismerkedés, párbeszéd új platformjai az MMA részéről. Az MMA MMKI örömmel fogadta a kezdeményezést és az MMA titkárságának költségvetési jóváhagyásával 2023-tól egyre kiszélesedő művésztelepi részvételi lehetőséget nyújt ösztöndíjasai számára. Az ösztöndíjprogram első ízben 2023-ban bővült ki azzal a lehetőséggel, hogy – az MMA MMKI közreműködésével és részleges financiális segítségével – művészeti ösztöndíjasok művésztelepeken vehettek részt, ismerkedhettek meg egymással, illetve az adott térség művészeivel és a meghívott akadémikusokkal. Az első művésztelep, amin ösztöndíjasok részt vettek, a kassai ROVÁS művészcsoport által Debrődön szervezett nemzetközi alkotótábor volt, amely a felvidéki magyar és szlovák művészek mellett a tágabb régió lengyel, ukrán, cseh művészeinek, de a távolabbi országok (pl. Hollandia, Németország) alkotóinak is fontos terepe. E művésztelepen az ösztöndíjasok

Az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram 2019–2022-es évfolyamának záróünnepsége 2022. 08. 31-én a Hild-villában
Fotó: Sándor Emese

Az *Értjük egymást* című alkotótábor
Debrődön 2023 nyarán

Összművészeti tábor Kárpátalján a beregszentmiklósi
művésztelepen 2025. 05. 01–15. között

MMA művészeti ösztöndíjasok Kárpátalján
2025. 05. 01–15. között

nem csak egymást, de egy sokkal tágabb kört is megismerhettek és már az első évben rendkívüli eredmények születtek. Több, Debrődön összegyűlt ösztöndíjas azóta is rendszeren találkozik és közös programokat, fellépéseket szervez a legkülönfélébb művészeti ágak képviseletében. Van köztük képzőművész, zeneszerző, irodalmár, de táncművész és művészetelméleti szakember, opera- és operetténekes és énekművész is.

E várakozáson felüli eredményeken felbuzdulva 2024-tól egy további alkotótáborral is kapcsolatot létesített a kutatóintézet: a gyergyószárhegyi művésztelepel. 2024 júliusában itt az MMA akadémikusai (Gaál József, Csontó Lajos) és ösztöndíjasai mellett néhány kitűnő további művész is (pl. Richter Sára, Tasnádi Ferenc) végzett alkotómunkát. 2025-ben ez a lehetőségek köre ismét tovább bővült: a Magyar a Magyarért Alapítvány jóvoltából a Matl Péter által szervezett munkácsi és tokaji művésztelepeken a legkülönfélébb művészeti ágba tartozó művészek vehettek rész közös alkotásban. Ez utóbbi 2025-ben unikális célkitűzéssel jött létre: az 1970-es években épült (és azóta elbontott) tokaji Makovecz-pavilon újjáépítését tűzték ki célul, mely rendezvény a szakemberek (ácsok, építőmunkások) részvétele mellett ösztöndíjasok aktív közreműködésére is számított. Az építésben részt vevő jelenlegi fiatal generáció e táborban megismerkedhet a régi nagy generáció még élő tagjaival. A szervezők meghívták egy-egy napra Sebő Ferencet, Zelnik Józsefet, Vidák Istvánt és a Nomád Nemzedék megannyi más emblematikus tagját. A velük való megismerkedés, beszélgetés lehetősége páratlan lehetőséget jelentett a fiatal ösztöndíjasok és a résztvevők számára.

A művésztelepi részvétel lehetősége és a résztvevők száma az elmúlt két évben dinamikusan nőtt. Míg 2023-ban az MMA MMKI 10 művészeti ösztöndíjasnak tudott lehetőséget adni a művésztelepen történő részvételre, addig 2024-ben már 24 főnek, majd 2025-ben 33 főnek tudott lehetőséget biztosítani. A legnépszerűbb alkotótábor 2025-ben továbbra is a debrődi és a gyergyószárhegyi volt. Utóbbiban az ösztöndíjasok évről évre az MMA akadémikusaival közösen tudnak alkotni egy tíznapos időszakban, ami rendkívüli lehetőséget biztosít az MMA és az ösztöndíjprogram kapcsolatának elmélyítésére. A debrődi tábort látogatják akadémikusok is (pl. Bodonyi Csaba, Rudolf Mihály), ahogy a tokaji alkotótábor 2025. augusztus 5-i megnyitóján is az MMA több akadémikusa részt vett, nem is beszélve a Nomád Nemzedék nagyjainak már említett későbbi részvételéről.

Vendégművészek, vendégelőadók (Art Residency program) és egyéb rendezvények

Az MMA MMKI 2023-ban indította útnak azt az *Art Residency* programot, aminek keretében külföldi vendégművészeket, kutatókat és vendégelőadókat hív meg, akiknek a Hild-villa parkjában, a főépület mellett lévő Svájci-lakban kialakított vendégapartmanban biztosít szállást rövidebb vagy hosszabb ideig. Ezáltal megismerkednek a magyar művészeti élettel és kapcsolatokat létesítenek hazai művészekkel. Az *Art Residency* programot kifejezetten abból a célból indította el a kutatóintézet, hogy elősegítse az akadémikusok és művészeti ösztöndíjasok külhoni ismeretségi hálójának bővítését, szakmai kapcsolataik kiszélesítését. Ennek során az elmúlt bő két évben a legkülönfélébb szakemberek vettek részt e programban Los Angelestől Pekingig, a Fülöp-szigetektől Észak-Makedónián és Erdélyen át Németországig, Svédországig és Szerbiáig. Vendéglődásaik és workshopjaik során különböző régiók és kultúrkörök művészeti életébe, művészvilágába kaptak bepillantást a látogatók, köztük az ösztöndíjasok, akadémikusok és külső érdeklődők is.

Az Art Residency programban részt vevők előadást tartanak egyrészt saját művészi életpályájukról, másrészt betekintést nyújtanak abba a lokális, regionális művészvilágba, ahonnan érkeztek. Emellett műhelymunkát is szervezhetnek. Eddig három kontinensről tucatnyi vendégelőadó és vendégművész érkezett már a kutatóintézetbe, akik egytől egyig szuperlatívuszokban számoltak be élményeikről, és e lehetőség jelentőségét nagyra értékelték. Olyan „utazó nagykövetei” ők az MMA-nak és az MMA MMKI-nak, akik első kézből tudnak beszámolni a magyar művészeti élet sokszínűségéről és értékéről, továbbá a felelősségteljes művészeti szabadgondolkodás fellegvárának tekintik Magyarországot, és azon belül az MMA-t és MMA MMKI-t. Nagyon fontos ez egy olyan polarizált és a média által gerjesztett törésvonalaktól szabdalt világban, ahol felemelő érzés a különböző művészeti területekről érkező, eltérő gondolkodásmódú, akár nagyon eltérő értékrendű alkotókat közös platformon látni. Az ilyen alkalmak hozzájárulnak a kívülről generált sztereotípiák árnyalásához, szükség esetén félretételéhez, és egy szabadabb légkörű, a művészeti és emberi értékekre koncentráló közös gondolkodást teremtenek.

Az *Art Residency* programban elsőként 2023 nyarán Gilah Yelin Hirsch Los Angeles-i festőművész, film- és fotóművész látogatott el intézetünkbe, aki a USC neves oktatója és a világ minden táján ismert alkotó. Kamarakiállítást rendezett az intézet a művésznő festményeiből, levetítette néhány filmjét. Ezt követően Bágyi Balázs művészeti ösztöndíjas vezette

Gilah Yelin Hirsch
Art Emerita
professzor és
multidiszciplináris
Los Angeles-i
művész
a Hild-villában
2023. 06. 22-én
Fotó:
Kecskés Noémi

etnojazzduó a park szaletlijében a környező füves-fás parkban helyet foglaló közönségnek nagy hatású, rendkívül emlékezetes koncertet adott.

Szintén 2023-ban Xie Fei, a Kínai Filmakadémia professzorát látta vendégül az MMA MMKI, aki az intézet részére adományozta a Kínai Filmakadémia elmúlt években végzett diákjainak vizsgafilmjeit kitűnő felbontásban külső adathordozón. A több filmes generációt oktató, berlini Arany és Ezüst Medve-díjas, montreali nagydíjas filmrendező a magyar filmek kínai fogadtatásáról tartott nagyszerű előadást, majd az MMA Film- és Fotóművészeti Tagozatának akadémikusaival, az MMA művészeti ösztöndíjasaival és az MMA MMKI kutatóival konzultált. Az intézet bemutatta *A fekete paripa* című játékfilmjét is, ami az első mongol nyelven készült játékfilm Kínában, és teljes egészében lovasnomádok között játszódik, betekintést nyújtva életvilágukba, mentalitásukba, értékrendjükbe.

Rajtuk kívül is számos kutató és művész vett részt az elmúlt bő két évben az Art Residency programban. Emlékezetes előadást tartott például Ma Macrise Pascual Fülöp-szigeteki szobrásznő és kulturális antropológus, Dorijan Hajdu, a Belgrádi Egyetem irodalomtörténész professzora, Gazda József, az erdélyi magyar kulturális élet neves alakja, a kovásznai Körösi Csoma Sándor Közművelődési Egyesület elnöke az erdélyi magyar képzőművészetről, de makedón etnográfus, szerbiai zeneművész és megannyi más alkotó is részt vett a programban.

Kiállítások a Hild-villában, médiareprezentáció és a Kutatók éjszakája

Az MMA MMKI mindezeken túlmenően olyan médiaplatformot és láthatóságot biztosít az ösztöndíjprogramnak és az ösztöndíjasoknak, ami nemcsak podcastadásokban, az MTVA-ban és más fórumokon történő vetítésre szánt kisfilmek, rövid portrék készítésében, interjúszervezésben nyilvánul meg, hanem abban is, hogy többek közt az Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság által szervezett vagy társszervezett konferenciákon előadóként ösztöndíjasaink is részt vehetnek, továbbá alkotásaikat bemutathatják a Hild-villa időszaki tárlatain.

A Hild-villa felújítása során a geotermikus energiát hasznosító hűtő-fűtő gépészeti vezetékek, továbbá kábelek és egyéb műszaki berendezések padlóban és a falakban történő elhelyezése miatt kezdeti nehézségbe ütközött a Hild-villa kiállításra alkalmas térré alakítása. A tervrajzok mellett a falakban futó vezetékek és csövek tényleges elhelyezkedésének műszeres mérésére is szükség volt ahhoz, hogy a szakemberek kijelöljék azokat a rögzítőpontokat, ahova függesztőtipliket és síneket lehetett elhelyezni kiállítási tárgyak felfüggesztéséhez. Több ilyen rögzítőpont már rendelkezésre állt 2016-tól, de ezek nem voltak elegendők egy átfogóbb, a villa különböző tereit kiállítótérré alkalmassá tevő installációra. 2025 elejére sikerült e műszaki megoldásokat kivitelezni, ezért ettől az évtől a kutatóintézet négyhavonta új kiállítást kíván létrehozni a művészeti ösztöndíjasok munkáiból a Hild-villában. Első ízben 2025 tavaszán nyílt meg az MMA képzőművészeti ösztöndíjasainak munkáiból kialakított tárlat, majd 2025 augusztusában ezt a fotóművész ösztöndíjasok munkáira cserélte a kutatóintézet. Legközelebb 2025–2026 fordulóján várható új kiállítás a kutatóintézetben.

Az MMA MMKI aktívan közreműködik a művészeti ösztöndíjasoknak az ösztöndíjas programban elért eredményeinek nagyközönséghez való közvetítésében is. Ennek egyik eleméről, az ösztöndíjas eredmények népszerűsítési programjáról (ÖSZNÉP) már szó esett. Ezenfelül azonban számos más módon is hozzájárul az MMA MMKI az ösztöndíjasok láthatóvá tételéhez. Ezek egyike a kiállítások szervezése, amit részben az MMA vidéki munkacsoportjai közreműködésével (2025 őszén például Miskolcon nyílik ilyen tárlat), részben pedig más rendezvényekhez kapcsolódóan valósít meg. Koncerteket, színházi előadásokat, film- és kötetbemutatókat alapvetően szakmai konferenciák, nyitó- és záróünnepségek és más programsorozatok keretében rendez a kutatóintézet. Ennek példája a tízéves jubileumi rendezvényhez kapcsolódó *Aranyváros hercege* című „musicalopera," melynek díszbemutatójára 2025. október 27-én kerül sor a Pesti Vigadóban.

Az MMA MMKI a művészeti ösztöndíjasok számára – főleg egyes kutatóintézeti programokhoz kapcsolódóan – számos televíziós és rádiós interjút, podcastadást és egyéb médiamegjelenést szervez. Ezenkívül a pARTfogó adásaiban lehetőséget ad a művészeti ösztöndíjasok riportfilmes bemutatkozására, amelyek utána a kutatóintézet honlapján visszanézhetőkké válnak, de adott esetben megjelennek az MMA rendezvényein, a kiállításokon, a közmédiában és televíziós csatornákon is. Ehhez a népszerűsítéshez kapcsolódik az a törekvés is, hogy minél több művészeti ösztöndíjas kapjon helyet a külhoni magyar kulturális életben, főleg a Liszt Intézetek hálózatának segítségével. Ezért az ösztöndíjasok javaslatait, portfólióit az MMA titkársága közvetítésével juttatja el a kutatóintézet az illetékes programszervezőkhöz. Ezenfelül az MMA nagyobb rendezvényein rendszeresen lépnek fel művészeti ösztöndíjasok, bemutatkozva az akadémikusok, köztestületi tagok és vendégek előtt.

Strohmayer Ádám cizellőr a *Kutatók éjszakája – Időutazás a Hild-villában* című rendezvényen 2025. 09. 26-án
Fotó: Balogh Sára Borbála

Végezetül komoly bemutatkozási lehetőség nemcsak a kutatók, hanem a művészeti ösztöndíjasok számára is a Kutatók éjszakája programsorozat, amiben évről évre nemcsak az a kutatóintézet tudományos munkatársai, főmunkatársai, hanem művészeti ösztöndíjasok is aktívan részt vesznek. 2025-ben például az *Kutatók éjszakája – Időutazás a Hild-villában* címmel szervezett az MMA MMKI rendezvényt több kutató és ösztöndíjas részvételével. Ennek központi témája a különböző korok művészeinek életvilágát, technikáit, módszereit megidéző tudományos ismeretterjesztés volt. A kísérleti régészeten kívül a művészettörténet, a néprajz és a történeti antropológia tudományterülete is képviseltette magát a rendezvényen, megannyi általános iskolai osztályt, családot és egyéni látogatót vonzva. A program nemcsak azt mutatta be, hogy hogyan hatotta át elődjeink hétköznapjait és ünnepeit a művészet, hanem azt is, hogy milyen sokrétű tudás kellett a hajdani kódexek és miniatúrák elkészítéséhez, a pénzveréshez, az ékszerkészítéshez, az írnoki munkához, a fazekasság fejlődéséhez, az ötvösművészethez, a színjátszáshoz, de a gyermek- és felnőtt társasjátékok és kártyák elkészítéséhez is.

CSÁJI LÁSZLÓ KOPPÁNY
KECSKÉS NOÉMI

Essentia Artis, az MMA művészeti ösztöndíjasok kiállítása és programsorozata

Új művészeti fesztivál Budapest kulturális térképén

Az elmúlt három évben felkerült a magyar kulturális élet színpadára egy új rendezvény,[1] az *Essentia Artis*, amit sokan az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram összművészeti fesztiváljának tartanak.[2] Nem véletlen ez a képzettársítás, hiszen az előző évben végzett művészeti ösztöndíjasoknak a Pesti Vigadóban, az MMA székházában rendezett kiállításához több tucat más művészeti esemény is kapcsolódik: koncertek, táncház, filmbemutatók, könyvbemutatók, ruha-, ékszer- és jelmeztervezők, továbbá népművészek élő zenével színesített divatbemutatója, gyermekprogramok, táncművészeti, színházművészeti előadások és még felsorolhatatlanul sok más program. Különböző művészeti ágak képviselői együtt szerepelnek, így jön létre például táncművészeti előadással gazdagított könyvbemutató vagy zenés-verses könyvismertetés.

Az Essentia Artis 2023 sajtótájékoztatója a Centrál Kávéházban 2023. 02. 15-én
Fotó: Walter Péter

1 Első ízben 2023-ban került megrendezésre az *Essentia Artis*.

2 Még ha önmeghatározása nem is ilyen ambiciózus, a résztvevők és a közönség egy tekintélyes részében ezt a fogalmat hívja elő. A Funzine online magazin 2025. március 29-i *15 egyedülálló tavaszi fesztivál Budapesten áprilisra, ha valami izgalmasra vágytok* című írása rögtön az első helyen az *Essentia Artis* „fesztivált" emeli ki.

Szmrecsányi Boldizsár BOLDI *Odysseus* című márványszobra az Essentia Artis 2023 kiállításban
Fotó: Balogh Sára Borbála

Polgár Botond Geyer Stefi portréja
Fotó: Balogh Sára Borbála

A kiállításban is a legkülönbözőbb művészeti ágak mutatkoznak be közös térben: a képzőművészek mellett iparművészek, tervezőművészek, építészek, fotóművészek és népművészek, filmművészek és az olvasósarokban az ösztöndíjasok által írt könyvek. A kurátorok a művészek alkotásait úgy helyezik el, hogy egységes arculata legyen a kiállításnak, mégis izgalmas átlátások és intim terek, egységek alakuljanak ki – a művek párbeszédbe lépjenek egymással.

A rendezvény sajtóvisszhangja pozitív.[3] Az interjúk, ismertetések, beszámolók, podcastadások évente legalább százötven különféle megjelenést eredményeztek. A látogatottság 2025-re az előző évek másfélszeresére, mintegy tizenegyezer főre emelkedett, ami jól mutatja a növekvő érdeklődést. Tízezer példányban kerül ki a részletes program színházak, mozik, közintézmények és más közösségi terek pultjaira a Papageno vagy a Fidelio műsorújságok különszámaként a „fesztivál" időszakában. Az Essentia Artis honlap nemcsak a programot, a katalógust, a fényképes és videós beszámolókat tartalmazza, de megtekinthető az előző évet összegző archívum és itt nyílik lehetőség regisztrálni a különböző programokra. Ezáltal a kutatóintézet és az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram népszerűsítése mellett az MMA teljes intézménycsaládjához egyfajta hidat képez kattintható „hiperlinkek" segítségével. A weboldal látogatói átnavigálhatnak az akadémikusok és az ösztöndíjasok saját honlapjára, az intézménycsalád más tagjainak oldalára vagy az A–Z Opusra.

Az *Essentia Artis* legfontosabb célja, hogy megmutassa a nagyközönség számára a hároméves ösztöndíjas időszakban létrehozott alkotásokat (és az alkotókat), felhívva a figyelmet az ösztöndíjprogram sokszínűségére és a résztvevők rendkívül értékes munkájára. Olyan közönségsikerre számot tartó programot álmodtak meg a szervezők, ami a legkülönbözőbb életkorba és érdeklődési körbe tartozó személyeket és közösségeket (osztályokat, művészcsoportokat) éri el és hívja meg egy-egy tartalmas művészeti élményre. Együttesen azonban áttekintést ad a fiatal, feltörekvő művészgeneráció útjairól és értékrendjéről.

3 A nagyszabású, művészeti élményt nyújtó műsorral egybekötött sajtótájékoztatókat egy átfogó sajtó- és médiakampány követi, amelynek megvalósításában az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet mellett az MMA titkárságának sajtókommunikációért felelős munkatársai is közreműködtek, de komoly segítséget nyújt a Pesti Vigadó is azzal, hogy a honlapján és műsorfüzeteiben népszerűsíti a rendezvényt.

Essentia Artis 2023 programsorozat népművészeti napjának egy programja
Fotó: Balogh Sára Borbála

Rabóczky Judit alkotásai az Essentia Artis 2023 kiállításban
Fotó: Balogh Sára Borbála

Az Essentia Artis 2024 kiállítás katalógusa

A programsorozat ingyenes, csak a kiállítás megtekintésére kell jegyet váltani, ha nem a kapcsolódó események alkalmával tekinti meg azt valaki (a programokra regisztráltak egyúttal jegyvásárlás nélkül tekinthetik meg a kiállítást is). Az *Essentia Artis*hoz egy reprezentatív katalógus is kapcsolódik, amelyben minden résztvevő művész és művészetelméleti szakember egy oldalpárt kap, amelyen röviden bemutatkozhat. A kiállítás kurátorai is ösztöndíjasok, de a programokat is velük közösen alakítja ki a kutatóintézet, hogy ne egy kívülről, felülről jövő kezdeményezés legyen, hanem az ösztöndíjasok saját ötletei, fiatalos lendülete és elvárásai érvényesüljenek.

Előzmények (Departure) és az Essentia Artis koncepciójának kidolgozása

A képzőművészek, valamint az ipar- és tervezőművészek először 2022-ben a *Departure* című kiállítás keretében – ekkor még külön-külön – mutatkoztak be a Pesti Vigadó hatodik emeleti reprezentatív kiállítóterében. A képzőművészek kiállítása az egyik, az iparművészek és a tervezőművészek a másik kiállítótérben kaptak helyet, ezáltal kétségtelen, hogy két összefogott, kompakt anyagot tártak a látogatók elé. Az ikertárlaton tizenöt művész állította ki alkotásait.[4] A kiállítás fő kurátora Farkas Ádám Kossuth-díjas szobrászművész, az MMA elnökségi tagja volt. A két, egymás melletti sikeres kiállítás sikerén felbuzdulva az ösztöndíjasokban és az MMA vezetésében is felmerült az igény arra, hogy 2023-ban már ne csak a képzőművészek, az ipar- és tervezőművészek tudjanak bemutatkozni, hanem a többi ösztöndíjas is.

A Pesti Vigadóban 2022. 03. 18.–2022. 05. 08. között látható *Departure* című kiállítás katalógusborítója

2022. év végén elkezdődött az *Essentia Artis* sokrétű koncepciójának kidolgozása, hiszen rendkívül komoly és ütemezett szervezést igényelt az, hogy a kiállítás a következő év február–március fordulóján megnyithassa kapuit, valamint hogy az egyéb eseményekről szóló, tízezer példányban Budapest-szerte kihelyezhető fényképes programfüzet legalább két héttel korábban elkészüljön. A szervezők nem csupán egy kiállításban kívántak gondolkodni: a nem tárgyalkotó művészek, a zeneművészek, a színházművészek, a táncművészek, az irodalmárok, a művészetelméleti írók, a filmművészek, a népművészek és más alkotóknak is bemutatkozási lehetőséget kaptak. Az *Essentia Artis* időszakát a szervezők évről évre úgy határozták meg, hogy fedésbe kerüljön a pályázati időszakkal. Ezáltal ugyanis a rendezvényről szóló sajtóhírek felhívták a figyelmet az ösztöndíjprogram aktuális pályázati lehetőségére is. A koncepció kidolgozásában főleg Serfőző Krisztina, a 2023-as első *Essentia Artis* programigazgatója, Kecskés Noémi, a kutatóintézet kommunikációs osztályának vezetője és Csáji László Koppány, az intézet igazgatója vett részt. A kiállítás alapgondolatát pedig korábbi ösztöndíjas kurátorok adják.

Az Essentia Artis 2023 kiállítás és programsorozatban részt vevő MMA Művészeti Ösztöndíjprogram végzős művészei
Fotó: Balogh Sára Borbála

Az *Essentia Artis* alapkoncepciójának fontos elemét jelentette a kezdetektől, hogy a különböző művészeti ágak közös gondolkodását és alkotóközösségeit reprezentálja. E folyamat révén alakult ki az a struktúra, hogy a szervezők évről évre három-négy teljes napot töltenek meg programokkal a Pesti Vigadóban[5], a kiállítóteret más napokon is használják könyvbemutatók, előadások, kamarakoncertek, tárlatvezetések és performanszok céljára. Serfőző Krisztina javaslatára az intézet tematikus napokat szervezett, ahol néhány, sokakat megérintő gondolat (érték, üzenet) kerül a fókuszba, ezáltal a sajtó számára jól tematizálható és a közönség számára érthető vonalvezetést kap a rendezvény. Így a szervezők külön napot dedikáltak a kiállításkurátorok alapgondolatának (*Őrizni, használni, teremteni*) 2023. március 9-én; a további tematikus napok hívógondolatai a *Tiszta forrásból*, a *Kultúra és innováció*, illetve *A közösség ereje* voltak. A következő

4 A kiállítók: Balanyi Zoltán, Csomortáni Gál László, Erdélyi Gábor, Erős Apolka, Gálhidy Péter, Bódi Barbara, Incze Mózes, iski Kocsis Tibor, Kondor Attila, Menasági Péter, Monori Sebestyén, Részegh Botond, Szabó Ábel, Szász Sándor és Verebics Ágnes.

5 A díszterembe főleg koncerteket és táncházat szerveztünk, de megannyi programmal töltöttük meg a Makovecz-termet, a Sinkovits-termet, a Déli-termet és a kiállítóteret is. Sőt 2025-től a Pesti Vigadó előtti térre is szerveztünk programot és az épület külső falát egy alkalommal fényfestéssel varázsoltuk izgalmas művészi felületté.

Bán Miklós elektroakusztikus hangszerét Szászvárosi Sándor szólaltatta meg 2023. 03. 29-én
Fotó: Balogh Sára Borbála

A Feledi Project Csehov: Sirály című produkciója az Essentia Artis 2023 programsorozat 2023. 03. 16-i napján
Fotó: Balogh Sára Borbála

években a tematika Kecskés Noémi osztályvezető javaslatára úgy módosult, hogy inkább a művészeti ágakat – és ezek kapcsolódását – helyezték a középpontba: a színház- és filmművészetet, a népművészetet, az irodalmat és a zeneművészetet. A többi művészeti ág és a művészetelmélet képviselői is ezekhez a fő irányokhoz csatlakozva tudtak közös eseményeket, művészeti kapcsolódásokat teremteni.

Az *Essentia Artis* összművészeti kiállítás és programsorozat első ízben 2023. március 1. és április 2. között került megrendezésre a Pesti Vigadóban, az MMA székházában. A 2023-as tárlat kurátorai alumni-ösztöndíjas művészek: iski Kocsis Tibor, Doboviczki Attila és Simon Zsolt József voltak. A rendezvény katalógusát 2023-ban és 2024-ben is egy alumni-ösztöndíjas, Mogán Orsolya művészettörténész szerkesztette és a címlapon egy-egy ösztöndíjas művész emblematikus alkotása volt látható.[6] A kurátorok célja kezdettől az volt, hogy a kiállításon a különböző művészeti ágakban alkotók művei egymásra reflektáljanak, közös térben jelenjenek meg, ugyanakkor egy olvasósarokban a „könyveket alkotó" művészek és művészetelméleti ösztöndíjasok is kapjanak lehetőséget a bemutatkozásra. A kiállításhoz 2023-ban négy tematikus nap kapcsolódott, továbbá a szervezők a kiállítótérben egyedi programokkal várták a látogatókat, köztük kurátori tárlatvezetésekkel, művészetpedagógiai foglalkozásokkal és koncertekkel, színművészeti előadásokkal, kerekasztal-beszélgetésekkel és filmvetítésekkel is.

Majoros Áron Zsolt szobrászművész *Katekézis* című alkotása az Essentia Artis 2024 kiállításában
Fotó: Balogh Sára Borbála

Már az első, 2023-as rendezvényre kidolgozásra került az *Essentia Artis* arculata. Az egy nagy körben több kisebb körből álló logó sokrétű jelentéstartalommal bír, egyúttal izgalmas animációvá is formálható. A kilenc kör a kilenc művészeti ágat szimbolizálja, ahol bár a körök különállók, mégis közös metszeteik vannak, ezzel is utalva arra, hogy a művészetek hatnak egymásra, összekapcsolódnak, közösen egy teljes egészet, a magyar művészközösséget alkotják. Ezen túlmenően az egységbe összefonódó körök jelképezik az ösztöndíjasprogram közösségépítő célkitűzését, az egyre nagyobb körök a felnövő és egymásra épülő művészgenerációkat és azt is, hogy a kör mint a holisztikus látásmód jelképe a különböző művészeteket összeadódó cseppekként egyesíti.

6 2023-ban Antal Malvina, 2024-ben Majoros Áron Zsolt, 2025-ben Sipos Balázs alkotása. Ezek az alkotások képezték egyúttal az adott év plakátjainak, műsorfüzeteinek központi arculati elemét is.

Essentia Artis az adatok tükrében

2023

Az első, 2023-as *Essentia Artis* rendezvényen négy tematikus napot szervezett a kutatóintézet, és már a mintegy félezer főt megmozgató kiállításmegnyitó is jelezte: nemcsak az elvárások magasak, hanem a szervezők és a résztvevők által megálmodott célok is ambiciózusok.[7]

Az első, *Tiszta forrásból* című tematikus napon, március 9-én Bartók Béla születésnapjára emlékeztek a művésztek. A hagyományos motívumrendszerből építkező művészeti produkciókra példa Káel Norbert és Berecz Mihály zenei előadása. Az öltözködés korokon átívelő jelentés- és értékközvetítő erejére számos érdekes beszélgetés és divatbemutató kínálkozott. Utóbbiakon a népművészek és a kortárs divattervezők közösen vettek részt. Egy kerekasztal-beszélgetésen a magyar divattervezés kiemelkedő ösztöndíjas alkotói arról folytattak diskurzust, hogyan öröklődnek, formálódnak, válnak a modern világ természetes részévé

7 A 2023. március 1-i megnyitón beszédet mondott Turi Attila, az MMA elnöke, Richly Gábor, az MMA főtitkára és Csáji László Koppány, az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet igazgatója. Fellépett Török Máté versenéklő-előadóművész, Balogh Vera fuvolaművész és vendégművésze, Győri István gitárművész.

Az Essentia Artis 2023 kiállítás kurátorai: Doboviczki Attila (b), Simon Zsolt József (k) és iski Kocsis Tibor (j)

Essentia Artis 2023 kiállításmegnyitó a Pesti Vigadóban 2023. 03. 01-jén mintegy 500 fő részvételével
Fotó: Balogh Sára Borbála

Káel Norbert improvizációs workshopja 2023. 03. 08-án
Fotó: Balogh Sára Borbála

Berecz Mihály zongoraművész és Navratil Andrea népdalénekes közös produkciója 2023. 03. 09-én
Fotó: Balogh Sára Borbála

Várnagy Andrea lányával közös négykezes zongorakoncertje 2023. 03. 22-én
Fotó: Balogh Sára Borbála

Zeke Gyula (b), Csuja László és Kecskés Noémi az Essentia Artis 2024 programsorozat keretében a 150 év szépségideáljairól beszélget
Fotó: Balogh Sára Borbála

a régi motívumok, alapanyagok és technikák az általuk megálmodott ruhák, textilek, ékszerek vonatkozásában.

Március 16-án az *Őrizni, használni, teremteni* című tematikus napon az irodalomra került a hangsúly. A történelmi regény szerepéről szóló beszélgetésen például a történelem narratív feldolgozásáról, értékekről és bűnökről, a múlt máig ható jelenlétéről Arday Géza, Bene Géza, Weiner Sennyey Tibor és Bán János egy kerekasztal-beszélgetés keretében folytatott eszmecserét. Március 22-én *A közösség ereje* című tematikus napon Várnagy Andrea négykezes zongorakoncerttel hozta közelebb a gyermekekhez a klasszikus zene világát és az is kiderült, hogy mit üzennek nekik a zeneszerzők. Navratil Andrea népzenei utazásra invitálta a legkisebbeket. A délutáni kerekasztal-beszélgetések Hamvas Béla március 23-i születésnapjának jegyében teltek; többek közt szó volt a hamvasi filozófiáról, a magány és a közösség összefüggéseiről, valamint a hit erejéről. A napot Bagdy Emőke pszichológiai vonatkozású gondolatai zárták.

A *Kultúra és innováció* című tematikus napon, március 29-én, Orosz Márton művészettörténész Kepes Györgyről szóló dokumentumfilmjének premier előtti vetítését követően egy kerekasztal-beszélgetésen a fényművészet került fókuszba. A beszélgetőpartnerek áttekintették a magyar művészek és tudósok nemzetközi szinten jelentős és igen széles körű tevékenységét, kiemelve olyan alkotókat, mint Moholy-Nagy László, Gábor Dénes, Schöffer Miklós, valamint Kepes György és Csáji Attila. A nap Rohmann Ditta csellóművész és Krulik Eszter hegedűművész, továbbá Molnár Ottó és a Szent Korona Kórus fellépésével folytatódott, majd Kecskés D. Balázs zeneszerző estjével ért véget, amelyen a Kárpát-medencei kortárs zeneszerzők és a komolyzenei élet színe-java részt vett.

A 2023-as *Essentia Artis* során az ifjabb korosztály márciusban húsz program közül választhatott: többek közt mesemondás, filmvetítés, zenei társasjáték várta őket a Duna-parti Tündérpalotában, tizenkét alkalommal múzeumpedagógiai foglalkozásokat tartott a Képező Műhely csapata, továbbá a Déryné Társulat is négy ifjúsági előadással készült. A gyerekedukációs programokra elsősorban iskolai csoportok jelentkezését várták a szervezők. A programokban részt vevő művészek száma több mint 200 fő volt és összesen 54 program valósult meg. A kiállítást 4470 fő tekintette meg és a programsorozat a résztvevőkkel együtt több mint 8500 főt mozgatott meg. A televízióis, a rádiós, az online és a nyomtatott médiumokban megjelent riportok, interjúk, hírek közrejátszottak abban is, hogy az előző évi Művészeti Ösztöndíjpályázathoz viszonyítva mintegy 20%-kal magasabb volt a 2024-es pályázók száma.

2024

A kutatóintézet második alkalommal 2024. március 1.–május 7. között rendezte meg az *Essentia Artis* összművészeti seregszemlét.[8] A művészünnep programigazgatója Kecskés Noémi, az Essentia Artis háziasszonya Benedekffy Katalin ösztöndíjas művész volt. Az első év tapasztalatait figyelembe véve a szervezők e második alkalommal kevesebb, mégis arányaiban nagyobb közönségfigyelmet kiváltó programmal, és hosszabb, több mint két hónapig nyitva tartó tárlattal készültek. Bemutatkozási lehetőséget kizárólag az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram ösztöndíjas művészei, valamint az általuk meghívott vendégművészek kaptak. Az eredményesebb kommunikáció érdekében a kiemelt, tematikus napok egymáshoz közelebbi dátumokra kerültek, „tömbösítve" kaptak helyet a programnaptárban – ezáltal is erősítve a rendezvény fesztiváljellegét. A 2024-es kiállítás kurátorai iski Kocsis Tibor, Szentgyörgyi Szandra alumni-ösztöndíjasok voltak, a katalógust ebben az évben is Mogán Orsolya művészettörténész készítette. Az *Essentia Artis Őrizni – Használni – Teremteni II.* című tárlatán negyvenegy művész állított ki.

Az első tematikus nap a *FolkulTúra – Kalandozás a népművészet világában* címet kapta (2024. március 23.). A családok húsvét- és tavaszváró kézműves-foglalkozáson és akvarellfestés-workshopon vehettek részt. A keresztény egyházi ünnepek dallamai és játékai közül nagyböjti és húsvéti népénekekkel és népzsolozsmával elevenítette fel az ünnepek hangulatát Medgyesy-Schmikli Norbert, Bárdosi Ildikó népdalénekes pedig különböző női sorsokat mutatott be a

8 A mintegy 220 főt megmozgató ünnepélyes megnyitón, 2024. március 1-én beszédet mondott Turi Attila, az MMA elnöke, Rátóti Zoltán, az MMA alelnöke és Csáji László Koppány, az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet igazgatója. Az alkalmon fellépett Török Máté versénéklő-előadóművész, továbbá Balogh Vera fuvolaművész és (vendégművészként) Győri István gitárművész.

Rendhagyó népművészeti divatbemutató 2024. 03. 23-án
Fotó: Balogh Sára Borbála

Az Essentia Artis 2024 kiállítás és programsorozatban részt vevő MMA Művészeti Ösztöndíj-program végzős művészei a szervezőkkel
Fotó: Balogh Sára Borbála

CSEREBOGARAK – Animációs történetek magyar bajnokokról című rajzfilmsorozat aktuális epizódjáról Kecskés Noémi az Essentia Artis 2024 programigazgatója B. Nagy Ervin animációs rendezővel és Kiss Gergely olimpiai bajnok magyar vízilabdázóval beszélget 2024. 03. 24-én
Fotó: Balogh Sára Borbála

Osztrosits Éva hegedűművész és zenésztársai 2024. 03. 27-én a Pesti Vigadó dísztermében

Dávid Ádám Zoltán, Kárász Eszter és Bata István zenés programja gyermekeknek 2024. 03. 27-én
Fotós: Balogh Sára Borbála

ESSZENCIÁK – Bella Máté és Kutrik Bence vonószenekari koncertje a Danubia Zenekar előadásában 2024. 03. 27-én
Fotó: Balogh Sára Borbála

balladákon keresztül. Kiemelhető a programok közül a zene- és irodalomtörténeti jelentőségűnek is mondható alkalom, amelyen Török Máté ösztöndíjas meghívására a még élő magyar versénekmondók színe-java, például Dévai Nagy Kamilla, Vitai Ildikó, Huzella Péter, Csörsz-Rumen István, Róka Szabolcs, a Kaláka együttesből Gryllus Dániel, Gryllus Vilmos, Radványi Balázs, továbbá Kiss Ferenc, Sebő Ferenc, (Lantos) Szabó István és Tolcsvay Nagy Béla is részt vett, nem csupán beszélgetőtársként, hanem énekkel is hozzájárulva az esthez. Sokak szerint soha nem szerepelt a magyar versénekmondók ilyen széles köre egy színpadon. A nap zárásaképpen élőzenés táncházat tartott a Góbé Folkside, a tánctanítást Berecz István néptáncos vezette.

Március 24-én *SzínpadOn – Reflektorfényben a színház-, cirkusz- és filmművészet* című tematikus napon először a gyermekek leshettek be egy cirkuszművészeti workshop során a szórakoztatás kulisszatitkaiba Egyed Brigittával, de a nap folyamán akár szinkronszínészként is kipróbálhatták magukat és nagy magyar olimpikonok gyermekkoráról szóló animációs filmek megtekintése után az alkotóval, B. Nagy Ervinnel és a legendás vízilabdázó olimpikonnal, Kiss Gergellyel is találkozhattak. E tematikus napon dokumentumfilmet láthattunk a magyar származású William Fox és Adolph Zukor személyes történetéről. A rövidfilm egyedülálló időutazást kínálva repítette vissza a nézőt a századfordulós Európába és az Egyesült Államokba, felidézve Hollywood hős- és aranykorát. A nap végén egy különleges technikával készült dokumentumfilm ismertette meg a közönséggel a II. világháború alatt embereket mentő katolikus papnövendék, Baranski Tibor életét – párhuzamba állítva egy hasonló korú és hátterű „negatív hős” („Kun páter”) szörnyű szerepével.

Március 27-én a *Bébikönnyűtől Bartókig – Koncertmaraton kicsiknek és nagyoknak* című tematikus napon a legkisebbeket Dávid Ádám Zoltán, Kárász Eszter és Bata István zenés mondókákkal várta. Este Balogh Vera fuvolaművész Verebi Végh Ignác kottatárából két unikális fuvolanégyes újkori bemutatójával készült, amelyek a Traverata kvartett előadásában szólaltak meg korhű hangszereken. A program második részében Osztrosits Éva hegedűművész Veress Sándor és Bartók Béla kamaramuzsikáiból válogatott. A nap zárásaképpen *Esszenciák* címmel Bella Máté és Kutrik Bence vonószenekari koncertjére került sor. A vonószenekari kompozíciók a Danubia Zenekar előadásában szólaltak meg.

A tematikus napokon kívül számos más programmal is várta az *Essentia Artis 2024* a közönséget a Pesti Vigadó 6. emeleti kiállítótermében, ahol a kiállítás egészen május 7-ig volt látogatható. A kurátori tárlatvezetések

mellett *Hét város kincsei* címmel alföldi városok örökségéről hallhattak beszélgetést, az *Egy csipet Erdély* című műsorral Benedekffy Katalin mutatkozott be, de láthatott és hallhatott a közönség tizennégy késő antik víziót a szobrászatról, megtekinthette a szakrális színház genealógiáját egy bábművész szemével és segítségével, de a marimba hangszer fejlődését is az *Afrikai hangok Közép-Amerikából* című műsor révén.

A 2024-es *Essentia Artis* 30 programján részt vevő művészek száma meghaladta a 160 főt. A kiállítást 6971 fő tekintette meg.

2025

2025. március 1. és május 10. között a Magyar Művészeti Akadémia 2024-ben végzett művészeti ösztöndíjasai mutatkoztak be.[9] A 2021–2024-es évfolyam 100 ösztöndíjas művésze közül 79 alkotó vett részt a kiállításban és a hozzá kapcsolódó programsorozatban. Az *Őrizni – Használni – Teremteni III.* című tárlatban 52 ösztöndíjas alkotó mutatta be közel 130 alkotását. A tárlat koncepciója Sipos Balázs Ferenczy Noémi-díjas üvegművész, Ferencz S. Apor Barcsay-díjas erdélyi festőművész és iski Kocsis Tibor Munkácsy-díjas képzőművész kurátori gondolatai mentén formálódott. A kiállítás katalógusát Buzás Boglárka készítette. A kiállítókat 2025-ben főleg a fenntarthatóság, a család és a szociális kapcsolatok kérdése foglalkoztatta az urbánus és vidéki színterek összefonódása mellett. A kiállításon 2025-ben a korábbiaknál hangsúlyosabban volt jelen az üveg, a kerámia és néhány izgalmas építészeti projekt. Figyelembe véve, hogy a Pesti Vigadó kiemelt turisztikai célpont, ezért – a külföldi látogatók és turisták nagyobb arányú elérése érdekében – a tárlat teremszövegeit idén először angol nyelven is elérhetővé tették a szervezők.

2025-ben a kiállítást kísérő programsorozat rendezvényeinek száma 43 volt.[10] Rendkívül sikeres ötletnek bizonyult, hogy a Pesti Vigadó igazgatója, Nagy Zsombor kezdeményezésére az *Essentia Artis* finisszázsát 2025. május 10-re, a Pesti Vigadó Nyitott ház napjára időzítették a szervezők. 2025-ben történt először, hogy a programok egy része szabad téren valósult meg (tűzshow, fényfestés).

Turi Attila, az MMA elnöke köszöntőbeszédet mond 2025. 02. 28-án az Essentia Artis 2025 kiállításmegnyitóján
Fotó: Balogh Sára Borbála

Pattantyús Gergely Gábor
Modern római fejpalackok című alkotása
Fotó: Balogh Sára Borbála

9 2025. február 28-án tartott megnyitón köszöntőt mondott Turi Attila, az MMA elnöke. A kiállítást és a programsorozatot Rátóti Zoltán, az MMA alelnöke nyitotta meg. Az eseményen közreműködött Spischak Dávid basszusgitáros, nagybőgős, muzikológus és Csáki András gitárművész. A megnyitóünnepségen mintegy 400 fő volt jelen.

10 A 2025-ös *Essentia Artis* 43. attrakciója ugyanis az első tematikus nap végén, napnyugta után megvalósuló fényfestés volt: a Pesti Vigadó homlokzatát Kőszegi Tamás ösztöndíjas művész kifejezetten erre az alkalomra készített alkotásai díszítették, amelyek még a budai várból is jól látszottak.

Finisszázs: Boros Misi koncertje 2025. 05. 10-én
Fotó: Balogh Sára Borbála

Finisszázs: Boros Misi koncertje 2025. 05. 10-én
Fotó: Balogh Sára Borbála

2025. március 7-én *Zenei svédasztal – A kínai dallamoktól a kortárs klasszikusokig* című tematikus napon a gyermekek először Sántha Emőke zenés könyvbemutatója keretében kaptak ízelítőt a magyar népzenéből, az egzotikus hangok kedvelői pedig kínai dallamokkal ismerkedtek meg a *Pattanj a liudongra! – kínai dallamok szárnyán* című programon. Ebben Dévity Zoltán karnagy a kínai gyermekdalok kutatása során szerzett tapasztalatai alapján állított össze egy koncertet. A közönség ízelítőt kapott az eredeti kínai dalokból és az általuk inspirált gyermekkari művekből a Liszt Ferenc Gyermekkar, a Deák Téri Evangélikus Gimnázium ifjúsági kórusa és a Selyemút Énekegyüttes tolmácsolásában. Este Bizják Dóra és Zentai Károly zongoraművészek, illetve Miranda Liu hegedűművész és zenészbarátai adtak koncertet. A David Spischak Quartet izgalmas jazzakkordokat szolgáltatott, míg Bátori István orgonaművész egy reneszánsz orgonaiskola titkaiba avatta be az érdeklődőket. Paganini korában a gitár jelentős népszerűségnek örvendett, az akkor használt hangszer azonban mind hangzásban, mind kinézetre különbözött a napjainkban elterjedt modern változattól. Ebbe engedett betekintést Csáki András gitárművész műsora. A nap Dragony Tímea zeneszerző szerzői estjével zárult, amelyen darabjai hazánk elismert zeneművészei, illetve a Liszt Ferenc Kamarazenekar és a Szolnoki Bartók Béla Kamarakórus tolmácsolásában csendültek fel.

Dévity Zoltán művei révén a kínai dallamokkal ismerkedhetett meg a közönség 2025. 03. 07-én
Fotó: Balogh Sára Borbála

David Spischak Quartet koncertje 2025. 03. 07-én
Fotó: Balogh Sára Borbála

Bácsi Róbert portréfotós workshopot tart 2025. 03. 08-án
Fotó: Balogh Sára Borbála

A tavaszi ünnepkör szokásait Sikentáncz Szilveszter, Berecz István, Pusko Márton és ifj. Szerényi Béla mutatta be 2025. 03. 28-án
Fotó: Balogh Sára Borbála

Március 8-án a *Válts fókuszt! – Kamerák kereszttüzében* című tematikus napon a családok díszlettervezők módjára játszhattak a térrel Kern Orsolya workshopján. Bakonyi Tímea egy digitális rajztábla segítségével mutatta be egy töredékes festmény fotóján, hogy a középkori itáliai táblaképeket miként lehet virtuálisan helyreállítani, rekonstruálni. Bácsi Róbert portréfotós workshop keretében ismertette, hogy mitől működik egy emberközpontú fotóművészeti alkotás. A dokumentarista fotósokból álló Pictorial Collective tagjai arra vállalkoztak, hogy feltérképezzék a hazánkban Petőfiről elnevezett utcákban zajló életet. A sorozat elkészítésének tanulságairól beszélgetett Bácsi Róbert, Pályi Zsófia és Végh László. Hajdú D. András tíz éven átívelő, díjnyertes kongói riportjának kulisszái mögé engedett betekintést, és a legérdekesebb háttérsztorikról ifj. Vitray Tamás, a National Geographic magazin főszerkesztője beszélgetett a fotóssal. A *Véletlenül írtam egy könyvet* című családi film kulisszatitkairól Sümeghy Claudia és Topolánszky Tamás Yvan producerek és Zsurzs Kati színésznő beszélgetett. A napot Zurbó Dorottya *A boldogság ügynöke* című egész estés dokumentumfilmje zárja. A vetítés után a nézők is megtudhatták, hogyan „teljesítenének” egy hasonló boldogságmérésben.

Március 28-án a *FolkulTúra – Kalandozás a népművészet világában* című napon a legkisebbek Benedekffy Katalinnal megidézték Tündérországot és Kukorica János történetét. A családokat tavaszi kézműves-foglalkozások várták. Csikné Bardon Réka, Jókainé Gombosi Beatrix, Kovács Emese, Sajó Borbála és Vargyasi Melinda munkáiból egyedülálló népművészeti divatbemutató született, ahol a hagyományos tárgyalkotó technikák találkoztak, műveik kortárs öltözékekben és kiegészítőkben keltek életre a kifutón. Berecz István, Sikentáncz Szilveszter, ifj. Szerényi Béla és Pusko Márton népművészek előadása a tavaszi ünnepkör legfontosabb szokásait elevenítette meg táncos-zenés formában. A közönség megismerte a farsangi alakoskodás hagyományát a rábaközi Mihályi bohócjárás szokásán keresztül, valamint a böjti karikázók dallamvilágát is. A locsolóbálok hangulatát élő zenés táncház idézte meg. A napot Navratil Andrea népdalénekes Sz. Nagy Mária homokanimációjával kísért programja zárta. A koncerten kortárs és klasszikus „tollazatban” magyar és bolgár népdalok hangzottak el, illetve hazai költők versei és Csengery Dániel, valamint Mátyássy Szabolcs kortárs darabjai kerültek műsorra.

Március 29-én a *SzínpadOn – Reflektorfényben a színházművészet* című tematikus nap kezdetén Zorkóczy Zenóbia rendhagyó mesefoglalkozásokkal várta a gyermekeket. Később Zágoni Balázs író a II. világháború idő-

A Nemzeti Színház művésze, Szűcs Nelli és Battai Lili Lujza e. h. a Vörösmarty Mihály Csongor és Tünde című darabjának részleteit adta elő 2025. 03. 29-én
Fotó: Balogh Sára Borbála

Az *Ütött az óra, egyet-kettőt* című néptáncelőadás, amelynek keretében 2025. 03. 29-én Manninger Miklós és Manninger György koreográfiáinak esszenciáját mutatták be a Pesti Vigadóban
Fotó: Balogh Sára Borbála

szakába kalauzolta az érdeklődőket az általa írt ifjúsági regény könyvbemutatóján. A színház és a tánc összefonódásáról Szalay Tamás Horváth Nórával és Frenák Pállal beszélgetett. A diskurzust egy különleges színpadi illusztráció is kísérte táncosok közreműködésével. Turóczi Levente Ágoston tárgy- és bábanimációs workshopjában Mihail Csehov módszerét alkalmazta. A nap során bemutatkozott Nagy Viktória, aki interaktív módon vonta be a közönséget a díszlet- és jelmeztervezés világába. A program során feltűnt a *Csongor és Tünde* előadásból Tünde és Ilma alakja, akiket Szűcs Nelli és Battai Lili Lujza keltettek életre egy-egy részlet erejéig. Manninger Zsuzsanna programjában a táncművészet esszenciáját négy néptáncegyüttes, összesen százötvenkét táncos és két koreográfus lépésről lépésre mutatta be egy színpadon. Csuzi Márton produkciója egy táncelőadás, egy koncert és egy stand up comedy elemeit ötvözte és premier előtti közös gondolkodásra, ötletelésre invitálta a közönséget. Az est zárásaképpen Benedekffy Katalin az opera- és operettirodalom leggyönyörűbb dallamai közül válogatott Molnár Leventével közös estjén.

A május 10-i *Essentia Artis* finisszázs kezdetén Hajas Ági segítségével a családok kipróbálhatták az akvarellezést és a kollázstechnikát egyedi mesekönyv-illusztrációkat alkotva. A XIV–XV. század a Magyar Királyság kiemelkedő korszaka, igazi aranykor volt: egyre gazdagodó városok és nyüzsgő udvari élet jellemezte. Aranycsatok és fátylak, pávatollas süvegek és csőrcipők, de vajon kik és miként viselték ezeket a darabokat? Mindez kiderült Félegyházi Zsuzsanna iparművész viselettörténeti előadásából, melyet nemcsak vetített képekkel illusztrált, de életre is keltett néhány személyt a Képes Krónikából. Az *Essentia Artis* kiállítás vezető kurátora, iski Kocsis Tibor tartott tárlatvezetést a kiállításban, majd pedig Jávorkai Ádám gordonkaművész és testvére, Jávorkai Sándor hegedűművész adott koncertet. A nap zárásaként a magyar klasszikus zene ifjú nagykövete, a Junior Prima-díjas Boros Misi lépett a Pesti Vigadó díszterének színpadára egy önálló esttel.

A programsorozat első tematikus napjának estéjén – 2025. március 7-én 18 és 22 óra között – a Pesti Vigadó különleges megvilágításba került. A fényfestés során az épület ikonikus homlokzata egy teljesen új arcát mutatta meg. A kifejezetten erre az eseményre tervezett látványvilág nemcsak díszítette a Pesti Vigadót, hanem annak formáit kiemelte és újragondolta, ugyanakkor reklámhordozó felületként is szolgált, hirdetve az *Essentia Artis* rendezvényt és az MMA Művészeti Ösztöndíjprogramját. Funkcióját betöltve a marketingszakemberek által vírusmarketingnek

nevezett eszközként a megvilágított Vigadó fényképe az *„Essentia Artis 2025. március 1.–május 10. – Összművészeti kiállítás és programsorozat az MMA művészeti ösztöndíjasainak alkotásaiból”* felirattal „vírusként terjedt” a közösségi médiában, eljuttatva számtalan helyre az összművészeti seregszemle hírét. A fényalkotásokat Kőszegi Tamás film- és animációs rendező, ösztöndíjas művész készítette a Mimicry Motions animációs stúdióban.

A 2025-ben megvalósult *Essentia Artis* sok szempontból a „legek” rendezvénysorozatának tekinthető. Az eddigi legtöbb főt, mintegy tizenegyezer embert mozgatott meg a rendezvény a résztvevő művészekkel együtt. Idén lépett fel eddig a legtöbb művész: mintegy 400-an vettek részt az ösztöndíjasok által előadásaikra meghívott zenekarokkal, táncegyüttesekkel, művészekkel és elméleti szakemberekkel együtt. Minden idők legtöbb közreműködővel megvalósuló programja a Manninger György és Manninger Miklós koreográfusok emlékére rendezett *Ütött az óra egyet-kettőt* című előadás volt. A másfél órás produkció során 4 táncegyüttes, 152 táncos, 2 koreográfus, 2 zenekar, összesen több mint 160 résztvevő lépett fel a díszterem színpadán.

Év	Hír-ügynökség	Online	Televíziós híradás	Rádió-műsorok, interjú, híradó	Nyomtatott sajtó	Összesen
2025	7	94	15	20	14	150
2024	3	107	12	32	10	164
2023	2	107	10	20	11	150

A fontosabb sajtómegjelenések száma és megoszlása az *Essentia Artis* három évében.

2025. 03. 07-én fényfestés díszítette a Pesti Vigadó külső falát, a fényalkotásokat Kőszegi Tamás film- és animációs rendező (Mimicry Motions animációs stúdió) készítette
Fotó: Balogh Sára Borbála

SZEPESI JUDIT

A Művészettel Nevelés Hálózata

A művészet nemcsak egy kreatív önkifejezési forma, hanem a gyermekek (és akár felnőttek) nevelésének, testi-lelki-szellemi fejlődésének, sőt a racionális és szociális képességeik fejlesztésének is fontos eszköze lehet. A művészettel nevelés során formálódik az ember szemlélete, nyitottá válik a nemzeti és az egyetemes kultúra értékeire, képes lesz a művészeti alkotások megértésére, aktív befogadására, átélésére. Akkor eredményes, ha a kognitív ismeretek megszerzésén túl felkelti az alkotás, a teremtés, a létrehozás iránti érdeklődést és vágyat. Akkor éri el célját, ha a szenzitív pedagógiai módszerek következtében a befogadó is fogékonnyá, a művészi élményekre fokozottan visszahatóvá válik. Ez a nevelési terület különösen épít az empatikus készségekre. A művészi élmény során az átlényegülés tudatosabbá tétele, a katarzis megélésének képessége visszahat a személyiségfejlődésre. A Magyar Művészeti Akadémia (MMA) és tagintézményei megalakulásuk óta rendezvényekkel, kutatási és kulturális projektekkel, valamint szakmai együttműködésekkel támogatják a művészetpedagógusok, művészeti szakemberek munkáját, a művészetoktatást és a művészképzést, valamint a művészeti tárgyú tudományos tevékenységet.

Az ezredforduló környékén még egyesületi formában működött az MMA, ebben az időszakban alakult meg egy munkabizottság az oktatásban és művészképzésben aktív tagokkal azzal a céllal, hogy tudásközpontot hozzanak létre. A köztestületté válás után, 2012-től az MMA elnökségének állandó tanácsadó testületeként működő Oktatási, Képzési, Tudományos Bizottság (OKTB) tagjait az akadémia kilenc tagozata javasolta. Tevékenységével sok egyéb mellett immár több mint tíz éve segíti a művészetoktatás és a művészképzés ügyét, valamint a művészeti tárgyú tudományos tevékenységeket. Az OKTB ülésein a mai napig rendszeresen tartanak beszámolókat a művészeti és művészettel nevelés jeles képviselői és kutatói.

2014 óta a Magyar Művészeti Akadémia évente elismerő okleveleket adományoz a szakmájuk területén kiemelkedő eredményeket elért művészetpedagógusoknak, művészeti szakembereknek, kutató tanároknak. E területen a Zeneművészeti Tagozat adott át először elismerő okleveleket. Az ugyanezen évben megalakult Művészetelméleti Tagozat több módon is igyekszik kifejezésre juttatni nagyrabecsülését azon művészetpedagógusok iránt, akik a művészeti és művészettel nevelés eszközeivel, módszereivel gazdagítják sok gyermek és felnőtt belső világát. 2016-tól a tagozat elismerő okleveleket ad át a művészetpedagógia területén kiemelkedő eredményeket elért szakemberek számára. A Zeneművészeti és a Művészetelméleti Tagozat elismerő oklevéllel jutalmazott több, az MMA Művészeti Ösztöndíjprogramban részt vevő számos fiatal és középgenerációs pedagógust és oktatót is.

A művészeti és művészettel nevelés jó gyakorlatainak gyűjtését, a művészetpedagógiai hálózatépítés munkáját 2023. január 1-től az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet (MMA MMKI) szervezeti és működési szabályzatának módosításával immár hivatalosan is vállalta. E körben fő feladata a művészetpedagógusok, a művészeti szakemberek, a műhelyek, a képzőhelyek és az intézmények közötti szakmai kapcsolatok és a műhelymunka kiépítése, a művészeti és művészettel nevelés legértékesebb módszereinek gyűjtése, valamint az OKTB és a tagozatok munkájának támogatása a kiemelkedő művészetpedagógiai szakmai eredmények publikációjával, illetve népszerűsítésével. Vizsgálja a művészeti és művészettel nevelés, valamint az oktatás módszertani lehetőségeit, továbbá feltérképezi annak társadalmi szerepét. 2024-től az MMA MMKI igazgatója az OKTB ülésein állandó meghívottként vesz részt.

A feladatok megvalósítására egy szellemi műhely (informális munkacsoport) alakult, amelynek tagjai: Farkas Ádám szobrászművész, Landgráf Katalin textilművész-szövős, tanár, Balázs Mihály építész (az MMA OKTB elnöke 2024-től, e tisztségben Farkas Ádám utóda), Solymosi-Tari Emőke zenetörténész, az MMA Művészetelméleti Tagozat vezetője, továbbá Csáji László Koppány, az MMA MMKI igazgatója és Szepesi Judit, az MMA MMKI kutató könyvtárosa. A munkacsoport felkérésére Landgráf Katalin textilművész tervezése nyomán megszületett a hálózat életfalogója is.

II. Művészetpedagógiai műhelytalálkozó a Pesti Vigadóban 2024. 06. 04-én
Fotó: Nyíró Simon

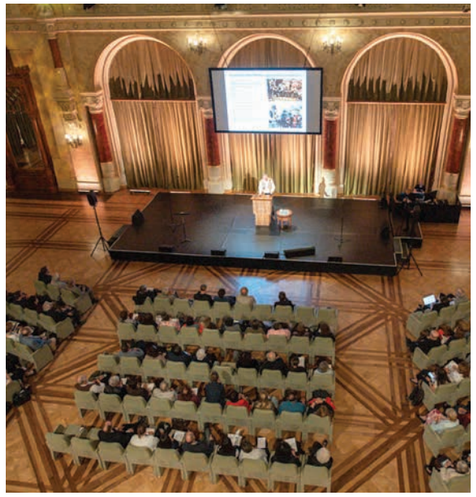

2023. október 16-án került sor a Művészettel Nevelés Hálózata első műhelytalálkozójára a Pesti Vigadóban, az MMA székházában azzal a céllal, hogy a szakemberek, a pedagógusok megismerjék egymás pedagógiai módszereit, koncepcióit. A találkozóra az MMA elismerő oklevelével kitüntetett művészetpedagógusok és a szakmájuk területén kiemelkedő eredményeket elért művészeti szakemberek kaptak meghívást.

A hálózat 2023-tól egyre bővült, egyrészt az MMA Művészeti Ösztöndíjprogramjának művészetpedagógiával foglalkozó szakembereivel, másrészt több kimagasló eredményt elért szakmai szervezettel és pedagógussal, továbbá az MMA MMKI művészetpedagógiai témájú kutatásaiban érintett kutatókkal. A hálózatnak jelenleg mintegy százhetven tagja van. 2025–2026-ban minden tag lehetőséget kap arra, hogy javasoljon további egy-egy tagot, akinek kvalitásáért egyúttal felelősséget vállal. Célkitűzésünk a tagok számának háromszáz fölé emelése 2026-ra, de a legmagasabb szakmai minőség megtartásával.

A munkacsoport 2024-ben a művészettel nevelés és a művészetoktatás társadalmi elismertségének és szerepének növelését, a kiemelkedő eredményeket elért személyek, intézmények összefogását, eredményeik és módszereik megosztását, a közös szakmai gondolkodás elindítását tűzte ki elsődleges céljául. A tagok közül többen nem ismerték egymást, így rendkívüli felismerés volt számukra a számos művészeti területen és irányban elért rendkívüli eredmények egy pontban összeérő sokasága, valamint a sajátos módszerek széles köre. E módszerek és célok ismertté tételének érdekében a Művészettel Nevelés Hálózata találkozókat, műhelybeszélgetéseket és rendezvényeket szervezett, valamint létrehozta a közösség weboldalát is. Ennek elérhetősége: muveszettelneveles.mma-mmki.hu. A hálózat szervezői egyúttal magyar és nemzetközi kutatási projekteket, továbbá a műhelymunka folytatását is szorgalmazták.

2024. február 7-én a Hild-villában Váradi Judit *A művészeti nevelés helyzete és szerepe a 21. században* című kötetbemutatóján a szerzővel Solymosi-Tari Emőke zenetörténész, a Művészetelméleti Tagozat vezetője beszélgetett. A könyv napjaink művészeti nevelésének iskolai és iskolán kívüli helyzetét, szerepét és nehézségeit tárja fel több dimenzióban, és hasznos információkat tartalmaz mindazok számára, akik a gyermekek jövőjével, a művészeti neveléssel, a kultúra és szabadidő területével foglalkoznak.

2024. február 20-án az MMA-ösztöndíjas Zorkóczy Zenóbia *A gyermekelőadások készítésének fifikája* című színházművészeti módszertani útmutatóját ismertettük a Hild-villában. A szerzővel Sántha Attila író, az MMA Irodalmi Tagozatának akadémikusa beszélgetett.

Freund Tamás neurobiológus, az MTA elnöke előadást tart 2024. 06. 04-én a II. Művészetpedagógiai műhelytalálkozón
Fotó: Nyírő Simon

Műhelybeszélgetések 2024. 06. 04-én a II. Művészetpedagógiai műhelytalálkozón
Fotó: Nyírő Simon

Balázs Mihály, az MMA OKTB elnöke és Solymosi-Tari Emőke, az MMA Művészetelméleti Tagozat vezetője 2024. 06. 04-én a II. Művészetpedagógiai műhelytalálkozón
Fotó: Nyírő Simon

2024. január 17-én az MMA Akadémiai Szalonban az *Építészet játékosan* című esten mutatkoztak be a KultúrAktív Egyesület vezetői. Az építészet területén elért kimagasló művészetpedagógiai munkájukat az MMA 2023-ban elismerő oklevéllel jutalmazta. Beszélgetőtársuk Szepesi Judit volt.

2024. március 13-án *Mi lesz veled Művészettörténet-tanítás?* címmel kerekasztal-beszélgetést szerveztek egy ekkor kurrens témában az Akadémiai Szalonban. 2024-től kikerült az alaptantervből és a középszintű érettségi keretrendszerből a művészettörténet mint önálló tantárgy. A tananyagot jelenleg rövidítve, a vizuális kultúra és más tantárgyak keretein belül a kilencedik és tizedik évfolyamon tanítják. Ez számos kérdést vet fel a tanárképzésre, a tanulói kompetenciákra és az oktatási tartalmak fejlesztésére vonatkozóan. A beszélgetés résztvevői: Kárpáti Andrea, Szefcsikné Nikodém Nóra, Balázs Mihály és Barabás Márton.

2024. június 4-én került megrendezésre a *II. Művészetpedagógiai műhelytalálkozó* a Pesti Vigadóban. A rendezvényen plenáris előadást tartott Freund Tamás, az MTA elnöke. A műhelytalálkozón délelőtt előadások hangzottak el – többek között bemutattuk a fejlesztés alatt álló weboldal terveit is –, délután három témában szervezett műhelybeszélgetéseken oszthatták meg a jelenlevők gondolataikat, javaslataikat és véleményüket. A Művészettel Nevelés Hálózata alapkoncepciója ugyanis az, hogy a tagok igényeihez igazodjon, és ő közös gondolkodásukat segítse elő.

2024. november 14-én került sor a III. műhelykonferencia megtartására, melynek címe *Művészettel nevelés a mai magyar társadalomban* volt. A rendezvény tudományos megalapozottsággal, pozitív példákkal a tudomány, a társadalom és a család oldaláról mutatta be és határozta meg a művészettel nevelés helyét és szerepét a kortárs magyar valóságban. A konferencia A magyar tudomány ünnepe programsorozat keretén belül valósult meg.

2025. március 22-én a *Vizuális mesterpedagógusok* konferencián a szervezők bemutatták a *Fejlesztő művészet, fejlődő művészetpedagógia* című kutatási projektet, valamint a Művészettel Nevelés Munkacsoport munkáját. Ezt követően 2025. április 4-én került megrendezésre a *IV. Művészettel nevelés műhelykonferencia* a Pesti Vigadóban. A rendezvény célja volt, hogy a jelenlévőkkel együtt vázolják fel a jövő iskoláját; egy olyan helyet, amely gondolatokat és értékeket, élményeket közvetít térben és időben. A konferencia első felében neves hazai szakemberek oktatási koncepciójával és módszereivel, majd az UNESCO és az InSEA kulturális és oktatási irányvonalával ismerkedhettek meg. E kérdésekről a Művészettel Nevelés Hálózatának tagjai rendkívül tartalmas eszmecserét folytattak.

2025 májusában – az előző évek gyakorlatát követve – több országos jelentőségű konferencián vettek részt bemutatkozó és ismertető előadással a Művészettel Nevelés Hálózatának szakemberei. Ilyenek voltak a HUNGARNET által szervezett közgyűjteményi, felsőoktatási és kutatói hálózati konferencia, valamint a Networkshop, amelyet Győrben a Szent István Egyetemen rendeztek meg.

2025. május 29–30-án a *VIII. Művészetpedagógiai konferencián* angol és magyar nyelvű előadásokkal készült a *Fejlesztő művészet, fejlődő művészetpedagógia* kutatócsoport. A konferencián a Művészettel Nevelés Munkacsoport munkájáról is beszámolt Szepesi Judit.

2025. május 31-én a hálózat tagjai a Hild-villában angol nyelvű szakmai beszélgetés keretei között vitatták meg a mesterséges intelligencia és az oktatás kapcsolatát, a művészettel nevelés problémáit és lehetséges megoldásait. A találkozón a Művészettel Nevelés Hálózatának több kimagasló eredményeket elért művésze és pedagógusa vett részt. A konferencia után az angol nyelvű szakmai beszélgetés 2025. május 31-én a Hild-villában folytatódott. A családias hangulatú találkozón a Művészettel Nevelés Hálózatának több eddig kimagasló eredményeket elért művészetpedagógusa, kutató tanára is részt vett. Az eszmecsere napjaink oktatási problémáit, kérdéseit járta körbe (pl. az oktatás és a mesterséges intelligencia kapcsolatának problémája, művészettel nevelés kérdéskörei). A beszélgetésen kiemelt vendégeink voltak a VIII. Művészetpedagógiai konferencia plenáris előadói. Angliából Anne Bamford (művészetpedagógus), az International Research Agency (Nemzetközi Kutatási Ügynökség) igazgatója és az Education Inspiring Peace Laboratory elnöke. Svájcból Eric Franklin (táncos, egyetemi tanár), a Franklin-módszer alapítója, amely ötvözi a kreatív vizualizációt, a fizikai mentális gyakorlatokat és az oktatási készséget. A Lappföldi Egyetemről Amna Qureshi és Eena Suuronen.

2025-ben a Művészettel Nevelés Hálózata csatlakozott az InSEA (*International Society for Education Through Art*) szervezetébe. A nemzetközi szervezet a művészeti és a művészettel nevelés, oktatás globális fóruma, valamint az UNESCO hivatalos partnere. Elsősorban a művészeti nevelés (rajz, vizuális kultúra, design stb.) nemzetközi közösségét fogja össze, ugyanakkor tagjai kutatók, tanárok, művészek és szakemberek, akik hisznek abban, hogy a művészet kulcsfontosságú szerepet játszik az oktatásban és a társadalmi fejlődésben. Célja támogatni a művészettel a művészeti nevelést világszerte, elősegíteni a nemzetközi együttműködést a művészeti oktatás területén. 2025. július 21–25. között Olmützben tartották meg a XXXVIII. InSEAi-világkongresszust, amelyen a munkacsoport tagjai bemutatkozó, angol nyelvű előadásokat tartottak egy magyar szimpózium keretei között.

2024 második félévében elérhetővé vált a Művészettel Nevelés Hálózata weboldala. A weboldal feladata, hogy a kiemelkedő eredményeket elért művészetpedagógusokat, művészeti szakembereket és pedagógiai módszereiket, eredményeiket, publikációikat egy online felületen mutassa be, valamint tevékenységüket közös platformon tegye ismertté és kereshetővé, egyúttal a fontosabb művészetpedagógiai eseményekről, hírekről is tájékoztasson, végezetül, hogy egy tudástárban gyűjtse a tagokhoz kapcsolódó vagy általuk kifejezetten ajánlott szakirodalmat.

2024-ben a kutatóintézet vezetésével, valamint a Budapesti Corvinus Egyetem közreműködésével indult el nemzetközi kutatási projektünk *Fejlesztő művészet, fejlődő művészetpedagógia* címmel. A projekt célja a kreatív gondolkodás és a komplex problémamegoldó képesség fejlődési szakaszainak vizsgálata a kamaszkorban, és ennek fejlesztése a vizuális kultúra tantárgy és informális pedagógiai programok segítségével. Japán, finn és olasz partnerek: Kyushu University, Faculty of Design, University of Lapland, PACO Design Collaborative.

A hálózat kétéves tevékenységét áttekintve láthatóvá válik, hogy a művészettel nevelés kibontakoztatja a személyiséget. Pótszemélyiségek, virtuális vágyhorizontok helyett valós és értékes élményt, kiteljesedési lehetőséget kínál a résztvevő gyermekeknek. Hatása jóval túllép az egyéni személyiség- és készségfejlesztésen: az együttműködési és problémamegoldó képességeket és a kreativitást is fejleszti, ezzel elősegítve egy harmonikusabb életet. Röviden boldogabbá és kiegyensúlyozottabbá tesz. A hálózat célja ennek a megközelítésnek a népszerűsítése, megszólítva azokat a művészeket, akik pedagógusok is egyben, illetve azokat a szakembereket, akiknek kutatási témájuk a művészettel nevelés. Hamar megtapasztaltuk, hogy mennyi értékes műhely működik szerte az országban, hány és hány pedagógus dolgozik elhivatottan, de elszigetelve egymástól. Az MMA MMKI Művészettel Nevelés Hálózata feladata így éppen az, hogy összekapcsolja ezeket a kimagasló embereket és jó gyakorlatokat.

A műemléki védelem alatt álló Hild-villa
Fotó: Sándor Emese

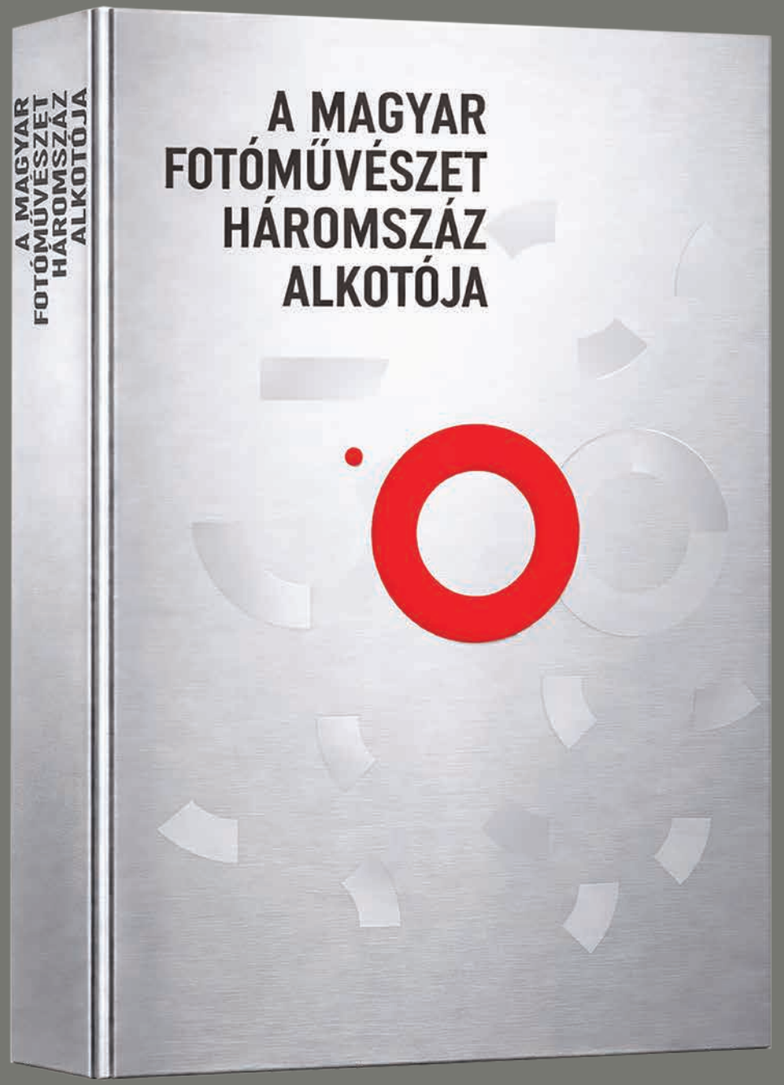

CSÁJI LÁSZLÓ KOPPÁNY
KECSKÉS NOÉMI

A kutatóintézet publikációi és könyvkiadása

Egy kutatóintézet létének alapvető elemét képezi, hogy tudományos kutatómunkája ne csupán konferenciákban, előadásokban és műhelymunkában manifesztálódjon, hanem eredményeit publikálja is. Az MMA MMKI kiadói munkája során 2022-ig elsősorban nyomtatott, azóta pedig – az MMA 2022. június 14-i elnökségi határozatának megfelelően – döntően elektronikus, online ún. *Open Access* hozzáférhetőségű könyveket ad ki, míg a nyomtatott kiadványokat a terjesztés, könyvfesztivál-részvétel és az online értékesítés érdekében társkiadók közreműködésével valósítja meg.

Alapvető megfontolás e körben az, hogy egyrészt minél több olvasóhoz eljussanak a művek, másrészt pedig az, hogy a nyomtatott könyvek terjesztésére szaktudással és megfelelő apparátussal rendelkező társkiadó segítsége álljon a kutatóintézet rendelkezésére. Harmadrészt az is lényeges szempont, hogy a kutatóintézet közreműködésével előállított tudományos ismeretek ne más kiadók tudománymetrikai statisztikáját növeljék, hanem az azokat előállító kutatóhelyhez kötött eredményeket gyarapítsák.

Ennek megfelelően az MMA MMKI alapításától kezdve foglalkozik könyvkiadással. Kiadói munkája során mintegy száz, zömében a felsőoktatás körében is hasznosítható, illetve hasznosított tudásanyag közreadásában vett részt. A tudományos publikációkat az MTA által vezetett Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT2) online felületen a magyar jogi szabályozás alapján kötelező taxatíven felsorolni, egyúttal a rájuk történő hivatkozásokat is regisztrálni. A 21. századi kutatásfinanszírozás terén ezek az adatok képezik a későbbi rangsorolás és eredményességi besorolás alapját. Az MMA MMKI számára tehát létkérdés, hogy a kiadói tevékenysége, illetve az intézményhez köthető publikációk regisztrálása megtörténjen. Ennek érdekében a kutatóintézet saját MTMT admin-jogosultsággal rendelkező munkatársa (kutató könyvtárosa) segédkezik e művek MTMT-rendszerbe történő beiktatásában, továbbá a hozzájuk kapcsolódó citációs eredmények bevezetésében. E statisztikák és művek bárki számára ingyenesen elérhetők az MTA megfelelő felületén (MTMT2). 2025-ben rekordszámú, 122 mű került be ennek alapján a kutatóintézethez kapcsolt tudományos műként e rendszerbe.

Az MMA Művészeti Ösztöndíjprogramhoz kapcsolódóan indult útjára 2015-ben az *MMA Ösztöndíjas Tanulmányok* című könyvsorozat, amelynek keretében 12 kötet látott napvilágot. A *Fundamenta profunda* (Mélyalapozás) elnevezésű kötetsorozat első része 2016-ban jelent meg *Az alkotás szabadsága és a szerzői jog metszéspontjai* címmel. E sorozatban eddig 15 kiadványt publikált az intézet, legutóbb 2025 decemberében a *Nagy idők hétköznapi emlékezetei – Esztétika- és eszmetörténeti tanulmányok a két világháború közötti Magyarországról* című munkát.

Az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet lexikonprogramjának keretében 2021. június 1-jén az MMA Kiadónál, de az MMA MMKI kutatási eredményeként jelent meg a *Magyar irodalmi művek 1956–2016* című lexikon, amely 333 szerzőtől összesen 655 szócikket tartalmaz. Hiánypótló munkának tekinthető, mert éppen ennek az időszaknak az irodalmi művei épültek be legkevésbé és a leginkább esetleges módon a kulturális emlékezetbe; a kötet ugyanakkor átfogja a teljes kortárs irodalmat, nem szelektál esztétikai vagy ideológiai szempontok szerint. A 960 oldalas kötet műközpontú, felhívja a figyelmet a hazai literatúra gazdagságára. A kézikönyv tudományos igényű, nyelvezete közérthető módon megírt, rövid szócikkeken keresztül mutat rá a magyarországi, valamint a határon túli (felvidéki, délvidéki, erdélyi, kárpátaljai) kisebbségi és a nyugati magyar irodalom műveire.

A 2020-ban megjelent, 770 oldalas „filmlexikon” szintén műközpontú kézikönyv. A magyar filmeket bemutatásuk időrendjében, a korszak hazai és nemzetközi trendjei, valamint a politikai hatások kontextusában vizsgálja. A lexikon a mozikban bemutatott alkotások valamennyi típusából merít: 314 egész estés játékfilm mellett a 75 dokumentum-, 28 rövid-, 25 kísérleti, 10 ismeretterjesztő és 64 animációs film kapott benne helyet. A magyar filmtörténet kezdeti időszakában készült mintegy 600 némafilm 90%-a szinte teljesen megsemmisült, de így is 33 alkotás került e könyvbe e ritkaságok közül. Az utolsó 25 évből pedig olyan filmek kerültek be a lexikonba, mint például a 2001-es *Moszkva tér*; az *Üvegtigris*; *A Hídember*; 2003-ból a *Kontroll*; a 2005-ös *Sorstalanság*; 2006-ból a *Szabadság, szerelem*; 2011-ből *Az ember tragédiája*; a 2015-ös *Liza, a rókatündér*; az Oscar-díjas *Saul fia*; 2016-ból a *Mindenki* vagy a 2017-es *Testről és lélekről*. E kézikönyv tehát a szakma és a nagyközönség számára is eligazítást ad 125 év magyar filmalkotásai közt.

A magyar fotóművészet 300 alkotója című 670 oldalas kötet egyfelől folytatása e megkezdett, lexikális igényű kutatómunkának, másfelől jelentősen eltér attól a fotóművészet sajátosságai miatt: a műfaji tagolást elemző, áttekintő esszék között a szócikkek kiemelkedő alkotók életműveit, alkotásait mutatják be, nem száraz, lexikonjellegű, hanem irodalmi szempontból is értelmezhető, de közérthető esszéstílusban. Alkotói életutak és emblematikus alkotások segítségével, de stílusirányzatok mentén csoportosítva tekinthetik át az olvasók a magyar fotóművészet történetét, képet kapva ezáltal a nagy egészről. A könyv nem időrendben, hanem fotográfusi mentalitások, stílusirányzatok mentén tárgyalja a látvány stilizálásának, a fénykép formanyelvi kialakulásának és a sajátosan fényképszerű kép megkonstruálásának történetileg változó kihívásait.

Az MMKI megalakulásától nagy hangsúlyt fektetett arra, hogy a magyar mozgóképpel és filmmel kapcsolatos tudományos és művészetelméleti művek létrejöttét kutatói és könyvkiadói munkával segítse. *Documenta Artis* címmel a filmes területen egy új dokumentatív és elemzési formátumot, a kortárs alkotókkal készített, ún. strukturált életinterjúk sorozatát indította el, amely mellett később más művészeti ágak alkotói fókuszú elemzései is helyet kaptak. A sorozat első kötete a *Magyar forgatókönyvírók I.* című kiadvány volt, ezt követte a *Magyar animációs alkotók I.–II.*, illetve a *Magyar producerek I.* című könyv. Az MMA MMKI filmszakmai tucatnyi kötetét a magyar filmművészeti oktatásban – a MOME-n és az SZFE-n, de a KGRE-n – is hasznosítják.

A kutatóintézet a *Műhelytanulmányok* sorozatban eddig 37 kötetet adott ki. E kötetekben zömmel kismonográfiák jelennek meg, egy-egy jelentős, hiánypótló témában. Az MMKI közreműködésével készült az MMA Kiadó *Pars pro toto* sorozata is. Ennek keretében hét könyvet foghat kézbe az érdeklődő az elmúlt évtizedek művészetelméleti mérföldköveit jelentő külhoni alkotások első magyar nyelvű publikációinak közreadásaként.

2025 decemberétől a L'Harmattan Kiadóval közösen jelenteti meg az MMKI a *Művészet és elmélet / Arte&Theory* című könyvsorozatát, amelyből eddig négy kötet jelent meg: *Néptáncszínház – és ami mögötte van. Tanulmányok a népzene, a néptánc és a színpadi tánc világából* (szerk. Bólya Anna Mária); Boros János: *Politika mint poétika*; *Megérthető-e a zene. Tanulmányok Lendvai Ernő tengelyelméletéről* (szerk. Windhager Ákos Károly); László Szilárd Szilveszter: *Poetics of Transcendence and Estrangement. Hungarian Modernism in a Central European Context*.

Ezeken kívül a kutatóintézet számos egyedi könyvet is kiad, főleg társkiadókkal (Akadémiai Kiadó, L'Harmattan, Gondolat Kiadó, Napkút Kiadó stb.) közösen. Ennek keretében jelent meg például a magyar népdaléneklés újjáéledéséről szóló *Népzenei füveskönyv* (Fehér Anikó), Csupó Gábor, a Hollywood-i csillaggal rendelkező magyar rajzfilmkészítő és filmrendező életútjáról szóló kötet (a *Magyarok Hollywoodban* sorozat keretében), és a *Vágják az erdei utat* című, egy kortárs mezőségi énekes teljes népdalrepertoárjának átfogó kiadása (Fehér Anikó néprajzi gyűjtése és elemzése).

KOLLARIK TAMÁS

Filmszakmai projektek – tudástár a vászon mögött

Tíz év egy intézmény életében fontos mérföldkő, amely egyben remek alkalmat ad a számvetésre. Az MMA MMKI megalakulásától nagy hangsúlyt fektetett arra, hogy a magyar mozgóképpel és filmmel kapcsolatos tudományos és művészetelméleti művek létrejöttét kutatói és könyvkiadói munkával segítse. A filmszakmai kötetek a magyar film jogi, gazdasági és intézményi hátterének feltárása mellett a kortárs alkotók emlékezetének megőrzését is célul tűzte ki. A kutatóintézet fennállásának első évtizedében olyan tudástárat hozott létre, amely a magyar filmkultúra számára egyszerre forrás, tükör és jövőbe mutató iránytű. A megjelent kiadványok nem pusztán könyvek: mindegyik egy-egy közösségi esemény, találkozási pont az alkotók, az oktatók, a hallgatók és a szakpolitikai döntéshozók számára. Mindezt az is erősíti, hogy az elmúlt évtizedben az összes hazai és határon túli magyar filmszemlén konferenciák, könyvbemutatók, workshopok épültek az itt megjelent kötetekre, a szerzők és kutatói pedig értékes szakmai programok állandó részvevői lettek.

Kollarik Tamás Magyar Filmdíjjal és Bánffy Miklós-díjjal elismert filmes szakember, filmalkotó, egyetemi adjunktus az MMA MMKI gondozásában megjelent filmes kötetei mellett
Fotó: Sándor Emese

A filmszakmai kötetek ötletgazdája és szerzője Kollarik Tamás Magyar Filmdíjjal és Bánffy Miklós-díjjal elismert filmes szakember, filmalkotó, egyetemi oktató. A magyar mozgóképkultúra könyvespolcáról, így az egyetemi oktatásból is sokáig hiányoztak azok a művek, amelyek a filmes ökoszisztéma, a magyar mozgóképkultúra művészeti és szórakoztatóipari működésének hátterében lévő intézményi, jogi és gazdasági kereteket tárgyalják. Alkotói életművek és monográfiák bemutatásában ugyan gazdag és kiterjedt a magyar filmírás jelene és történelme, de kortárs alkotók műfajonként való összegyűjtésével és bemutatásával teljesen új megközelítést, módszertant alkalmazott a kutatóintézet. Mindkét megközelítés esetében egyértelmű és felvállalt célja volt, hogy az egyetemi oktatás számára is megfelelőek legyenek kötetei, továbbá egyszerre képesek legyenek elméleti rendszerezésre, valamint a gyakorlati szakemberek számára is hasznosítható tudás közvetítésére. Az MMA MMKI kiadványsorozatai – a *Fundamenta profunda* elméleti tanulmánykötetei és a *Documenta Artis* interjúgyűjteményei – a fenti feladatokra és célokra úgy vállalkoztak, hogy minden egyes könyv összeállítása előtt a vonatkozó szakmai terület képviselőivel egyeztetéseket kezdeményezett, majd ezek eredményeképpen a legjelesebb elméleti, gyakorlati vagy intézményvezetői tapasztalattal rendelkező szakembereket vonta be a megvalósításba.

Animáció, szabályozás, jog: *Fundamenta profunda* sorozat

A sorozat első darabja, az *Animációs körkép*[1] az animációs iparágat mutatta be. Jankovics Marcell szavai szerint a „legszínesebb" műfaj jeles képviselőinek ismertetésével indult útjára a sorozat, amely a legszebb sikereket, nézői elismerést hozta a magyar film részéről Mikulás Ferenc producer, Kucsera Tamás Gergely és Kollarik Tamás közösen szervezte a *100 éves a magyar animáció* című ünnepségsorozatot, amely munka során merült fel a kötet terve. A társszerkesztői feladatokat Fülöp József, a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem (MOME) korábbi rektora látta el. Jankovics Marcell mellett szerepet vállalt még a könyvben Kárpáti György, Orosz Anna Ida, Mikulás Ferenc, Takács Ildikó Katalin, Horváth Ádám Márton, Horváth Mária, Ringeisen Dávid, Taba Miklós, Vincze Zsuzsanna, Temple Réka, Varsányi Ferenc és Balogh Csaba. A kötet a hazai és nemzetközi műfajtörténeti összefoglaló mellett részletezi a jogi és gazdasági környezetet, a támogató és szabályozó intézményeket, a finanszírozási lehetőségeket, a nemzetközi kapcsolódásokat és kitér a fesztiválok szerepére is.

A *Fundamenta profunda* sorozat következő kötetében a magyar és európai mozgókép intézményrendszerét, felépítését és a jog világát ismerteti, a jog és a közgazdaságtan módszertanát is felhasználva. A *Mozgókép és paragrafusok*[2] kötet szerzői Kollarik Tamás és Varga Balázs, az Eötvös Lóránd Tudományegyetem docense.[3] A szakmai recenziók a könyv egyik fő érdemének tartották a témához mért közérthetőség mellett azt, hogy a szerzők mélyen és egyben történelmi és szabályozási kontextusba helyezve tárgyalják a filmes jogszabályokat, az állami támogatások rendszerét, az európai uniós kereteket, valamint mindezt a működést is bemutató intézményleírásokkal és gazdag esettanulmányokkal egészítik ki.

A sorozat harmadik eleme a *Film és jog a gyakorlatban*[4] című munka, amely Takó Sándor, az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram ösztöndíjas művészének a hároméves pályázati időszak keretében folytatott kutatására is épül. A könyv, amely megjelenését követően szinte azonnal beépült az egyetemi oktatásba, a film készítését, forgalmazását körülvevő magánjogi viszonyokat mutatja be a jogtudomány által megkövetelt módszertan szerint építkezve, de egyben koncentrál az alkotói, készítői mindennapok filmes jogi kérdéseire is. A kötet szerződésmintákkal, nemzetközi kitekintéssel és konkrét gyakorlati példákkal illusztrálja a filmalkotás jogi környezetét és praxisát.

A magyar animációoktatás jövője[5] című könyv, amely a *Fundamenta profunda* sorozat negyedik, egyben legfrissebb filmes kötete Kollarik Tamás által mentorált MMA Művészeti Ösztöndíjas kutatási témájából nőtt ki. Petri Zsolt, a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem Innovációs Központjának korábbi vezetője által vezetett kutatást egészítették ki a szerzők kötetté Cseporán Zsolt alkotmányjogászt bevonva. A könyv unikális munka a magyar filmírás, a magyar animációkutatás történetében, amelynek törzsszövegét széles körből összegyűjtött szakmai interjúk egészítik ki.

1 Fülöp József – Kollarik Tamás (szerk.): *Animációs körkép. A magyar animáció oktatási, intézményi, forgalmazási és pályáztatási lehetőségei – rövid történeti kitekintéssel.* Bp., Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet, 2016.

2 Kollarik Tamás – Varga Balázs (szerk.): *Mozgókép és paragrafusok. A filmgyártás intézményi és szabályozási kérdései.* Bp., Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet, 2018.

3 További szerzői: Molnár Olga, Pethő Katalin, Takó Sándor, Vincze Zsuzsanna, Sorbán Kinga, Taba Miklós, Zágoni Bálint, Kárpáti György és Szíjártó Imre.

4 Kollarik Tamás – Takó Sándor: *Film és jog a gyakorlatban. A filmalkotás folyamatát övező egyes magánjogi kérdések.* Bp., Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet, 2021.

5 Petri Zsolt – Kollarik Tamás – Cseporán Zsolt: *Az animációoktatás jövője – kihívások és fejlődési irányok.* Bp., Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet, 2025.

Oral history: a *Documenta Artis* sorozat

Az MMA MMKI egyik fontos érdeme és egyben a filmes területen egy új dokumentatív és elemzési formátum, hogy értékes kortárs alkotók műfaji összerendezésével interjúkötet sorozatot indított *Documenta Artis* címmel. A *Magyar forgatókönyvírók I.*[6] kiadvánnyal indult el a sorozat, amelyhez Köbli Norbert, sokszorosan díjazott forgatókönyvírót kértem fel szerkesztőtársnak. A könyvben 18 szerző, köztük Bereményi Géza, Fábry Sándor, Dobai Péter, Tasnádi István mások vallanak arról, hogyan születik meg a történet, hogyan formálódik a karakter, milyen a kapcsolat a rendezővel és számos szakmai kérdésre adott válaszban elemzik a történetépítés lehetőségeit és műhelytitkait.

A *Magyar animációs alkotók I.*[7] és a *Magyar animációs alkotók II.*[8] kötetek folytatták a korábban megkezdett munkát, amelynek szakmai hátterét az *Animációs körkép*ben összerendezett tudás biztosította. A két könyvben a legnagyobb legendák – köztük Jankovics Marcell, Ternovszky Béla, Rófusz Ferenc – mellett megszólalnak a középgeneráció képviselői és a fiatalabb alkotók is Bucsi Rékától M. Tóth Gézáig. Az interjúk nemcsak szakmai, hanem emberi portrékat is felrajzolnak, láthatóvá téve az animációs alkotók küzdelmeit a lehetőségért. A két kötetben negyven kortárs alkotó véleménye olvasható.

A *Magyar producerek I.*[9] húsz producer – köztük például Hábermann Jenő, Mikulás Ferenc, Sándor Pál, Muhi András – szakmai meglátásait gyűjtötte egybe a nagyjátékfilm, az animáció és a dokumentumfilm világából, tapasztalt és fiatalabb szakemberektől egyaránt. A kötet egységes szakmai alapon, célzottan a jogi, gazdasági, intézményi, szabályozási pontokra irányuló kérdéssora lehetővé tette, hogy az olvasó, a kutató elemezhesse, összevethesse a különböző pályautakat, meglátásokat, véleményeket.

Fesztiválok, közönség, marketing

Az MMA MMKI a Savaria Filmfesztivállal és a Moholy-Nagy Művészeti Egyetemmel közösen kezdett szakmai konferenciasorozata, a Savaria-konferenciák, amely első eseményének összefoglalása eredményeképpen született meg a *Filmfesztiválkörkép,*[10] amely Magyarországon először dolgozta fel a magyar filmfesztiválokat. A kötet a

6 Kollarik Tamás – Köbli Norbert (szerk.): *Magyar Forgatókönyvírók I.* Bp., Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet, 2017.

7 Kollarik Tamás – Fülöp József (szerk.) *Magyar animációs alkotók I.* Bp., Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet, 2019

8 Kollarik Tamás (szerk.) *Magyar animációs alkotók II.* Bp., Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet, 2023.

9 Kollarik Tamás (szerk.) *Magyar producerek I.* Bp., Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet, 2021.

10 Kollarik Tamás: *Filmfesztiválkörkép. A magyar filmfesztiválok működése és lehetőségei 2011 és 2020 között.* Bp., Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet, FilmHungary Kft., Savaria Filmalapítvány, 2023.

2022. szeptember 27-én Csupó Gábor 70. születésnapja alkalmából bemutatták a *Csupó Gábor – A Pannónia Stúdiótól a hollywoodi csillagig* című könyvet a MOME-n, a kerekasztal-beszélgetés résztvevői: Ferencz Mihály (b), Kollarik Tamás, Csupó Gábor, Takó Sándor és Kecskés Noémi voltak
Fotó: Sándor Emese

Csupó Gábor ötszörös Emmy-díjas magyar–amerikai animációs filmalkotó születésnapi köszöntése a könyvbemutatót követően
Fotó: Sándor Emese

hazai filmfesztiválok leíró bemutatása mellett adatalapon elemzi, hogyan működnek a fesztiválok, hogyan építenek közönséget, milyen finanszírozási modellekkel dolgoznak.

A Savaria-konferenciák folytatásaként a közönségépítés és a marketing kérdését helyezte a fókuszba, majd a *Művészet, média, marketing*[11] című konferenciakötet, amely a 2022-es Savaria Filmszemle előadásait gyűjtötte össze. A tanulmányok a kulturális marketing dilemmáit, a közönségfejlesztés stratégiáit és a régiós kulturális kezdeményezéseket mutatták be. Mindkét kötet tanulmányainak szerzői között az egyetemi oktatók és kutatók mellett a legjelentősebb hazai filmes seregszemlék, fesztiválok, kulturális események főszervezőit is megtalálhatjuk.

Életmű-monográfiák

A *Csupó Gábor – A Pannónia Stúdiótól a hollywoodi csillagig*[12] című könyv Kollarik Tamás és Takó Sándor társszerzőségével jelent meg. A kiadvány bemutatja Csupó Gábor, sokszoros EMMY-díjas magyar alkotó, világhírű animátor útját a Pannónia rajzasztalaitól Los Angelesig, a *Simpson család* és a *Fecsegő tipegők* világsikeréig.

A Janovics Jenő – Egy élet a magyar kultúra szolgálatában, a színpadtól a mozivászonig[13] című kötet ötletadó tanulmánya egy, a kutatóintézet gondozásában[14] megjelent munkából indult. A könyv a magyar mozgóképtörténet egyik kulcsfigurájának, Janovics Jenőnek sokoldalú tevékenységét mutatja be: színházigazgatóként, filmproducerként, stúdióalapítóként. A könyv a FilmHungary Kft. gondozásában jelent meg, Kollarik Tamás szerkesztőtársa Zágoni Bálint erdélyi szakember volt.

11 Kollarik Tamás: *Művészet, média, marketing.* Bp., Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet, FilmHungary Kft., Savaria Filmalapítvány, 2023.
12 Kollarik Tamás – Takó Sándor: *Csupó Gábor – A Pannónia Stúdiótól a hollywoodi csillagig.* Bp., FilmHungary Kft., 2022.
13 Kollarik Tamás – Zágoni Bálint: *Janovics Jenő – Egy élet a magyar kultúra szolgálatában* kötet, magyar kiadás. Bp., FilmHungary Kft., 2022.
14 *A közép-európai kulturális identitás ráerőltetett elemei (1920–2020).* Bp., Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet, 2021.

Záró gondolatok

A kutatóintézet egyik büszkesége, hogy a gondozásában megjelent filmes kötetek kivétel nélkül az egyetemi oktatás szakirodalmává váltak, és nemcsak a művészeti egyetemeken, hanem több esetben a jogi és a gazdasági képzésekben is. A MOME, a Színház- és Filmművészeti Egyetem, valamint a Budapesti Metropolitan Egyetem számos kurzusa ezen szakmai kiadványokra épül.

Mind a *Fundamenta profunda,* mind a *Documenta Artis* sorozat jelentősége túlmutat a szűkebb filmszakmán: az említett kötetek az egyetemi oktatásban ma már primer forrásként használhatók. A *Documenta Artis* sorozat tagjaiból a hallgatók közvetlenül a filmes alkotók tapasztalataiból tanulnak, az *oral history* így válik a tudásátadás egyik legautentikusabb formájává. A *Fundamenta profunda* sorozat pedig integráltan képes a hazai és nemzetközi filmes világot bemutatni, egyben beágyazva szórakoztatóipari vagy akár nemzetgazdasági folyamatba. A munka multidiszciplináris megközelítése pedig a szó szótári értelmében is igaz a mozgókép világára, hiszen a kötetek több, egymástól módszertanilag független tudományágat, szakterületet vonultatnak fel, a szakértő szerzők pedig a saját szakterületük keretein belül maradva koncentrálnak a film világára.

Talán nem túlzás az az állítás, hogy az MMA MMKI fennállásának első évtizedében olyan tudástárat hozott létre, amely a magyar filmkultúra számára egyszerre forrás, tükör és jövőbe mutató iránytű. A kutatóintézet kiadványai nem pusztán könyvek: mindegyik egy-egy közösségi esemény, találkozási pont az alkotók, az oktatók, a hallgatók és a szakpolitikai döntéshozók számára.

Az MMKI filmszakmai kötetei:[15]

- *Animációs körkép* (szerk. Fülöp József – Kollarik Tamás)
- *Mozgókép és paragrafusok* (szerk. Kollarik Tamás – Varga Balázs)
- *Magyar forgatókönyvírók I.* (szerk. Kollarik Tamás – Köbli Norbert)
- *Magyar animációs alkotók I–II.* (szerk. Kollarik Tamás – Fülöp József)
- *Magyar producerek I.* (szerk. Kollarik Tamás)
- *Magyar filmek 1896–2021* című lexikon (szerk. Gelencsér Gábor – Murai András – Pápai Zsolt – Varga Zoltán)
- *Csupó Gábor – A Pannónia Stúdiótól a hollywoodi csillagig* című életrajzi kötet (Kollarik Tamás –Takó Sándor)
- *Művészet, média, marketing – A 2022-es Savaria Filmszemle konferenciakötete* (szerk. Kollarik Tamás)
- *Filmfesztiválkörkép – A magyar filmfesztiválok működése és lehetőségei 2011–2020 között* (szerk. Kollarik Tamás)
- *A magyar animációoktatás jövője – kihívások és fejlődési irányok* (Petri Zsolt, Cseporán Zsolt és Kollarik Tamás)

15 A kötetek részletes bibliográfiai adatai külön fejezetben olvashatók.

A Hild-villában található könyvtár
Fotó: Sándor Emese

SZEPESI JUDIT

Az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet könyvtára

Bevezető gondolatok

Az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet Szakkönyvtára egy speciális könyvtár: a művészetek tudománycsoport, építőművészet, zeneművészet, iparművészet, képzőművészet, színházművészet, film- és fotóművészet, tánc- és mozdulatművészet, népművészet és a kulturális antropológia sajátos szakterületéhez, a művészetantropológiához tartozó magyar és külföldi információkat gyűjti, dolgozza fel és szolgáltatja ki. Korlátozottan nyilvános könyvtárként könyvtárközi kölcsönzés és információszolgáltatás útján segíti más könyvtárak munkáját. A Hild-villában a munka 2016-ban vette kezdetét, a kutatóintézeti szakkönyvtár története azonban sokkal régebbi időkre nyúlik vissza, szorosan összefonódik a Magyar Művészeti Akadémia és az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet (MMA MMKI) életével, ezért írásomban ezen intézetek életéhez kapcsolódó fontosabb dátumokat is ismertetem.[1]

Előzmények (1992–2011)

1992-ben 22 jeles magyar művész megalapította a Magyar Művészeti Akadémia társadalmi szervezetét az óbudai Selyemgombolyítóban. Elnöke megalakulása óta Makovecz Imre építész. A szervezet célja, hogy a magyar művészeti élet közösség- és értékteremtő fóruma legyen, a művészeti ágak közös gondolkodása, együttműködése, továbbá egyfajta holisztikus látásmód jegyében. Ennek érdekében már a kezdetektől beszélgetéseket, előadásokat, konferenciákat, kiállításokat, vándorüléseket rendeztek és számos művészeti könyvet adtak ki.

1 Írásom forrását a Magyar Művészeti Akadémia 2002–2011-es emlékkönyvei és a Magyar Művészeti Akadémia 2013–2023-as évkönyvei képezik.

1995-ben megkezdődött a Kecske utcai MMA-székház felépítése, amelyet 1996-ban avattak fel. Ez a hely irodaként és klubhelyiségként is működött. Az irodavezetők időrendben: Kováts Flórián, Kiss József, Ferencz István és 2011-től Juhász Judit.

1996-ban megszületett egy könyvtár kialakításának a gondolata, amelynek alapjait lelkes akadémikusok rakták le saját kiadású könyvek és alkotások ajándékozásával. (Pl. Páskándi Géza, Gyurkovics Tibor, Bertha Bulcsu, Gerzson Pál, Schrammel Imre, Kokas Ignác, Deim Pál.) A gyűjteményről nyilvántartást is vezettek.

2011-ben fogadta el a magyar parlament a Magyar Művészeti Akadémiát köztestületté emelő törvényt, alapvető szabályai Magyarország alaptörvényébe is bekerültek. Még ebben az évben november 5-én megalakult a köztestület. Ennek hatására az 1996–2012 időszakban gyűjtött könyvtári gyűjtemény 2012-ben kettévált, több mint a háromnegyede a Kecske utcai Akadémiai Klubban maradt, a kisebbik rész átkerült az új könyvtárba, amelynek telephelye a Vörösmarty utca 2. szám alatt található irodaház – az ún. Kristálypalota – negyedik emelete volt.

2012-ben az MMA-titkárság irányítása alatt megalakult a Művészeti Dokumentációs Főosztály és Szakkönyvtár (DKSZ), ezen belül az MMA könyvtára. Fő feladata az akadémia működésének és az akadémikusok művészeti jelenlétének hagyományos és digitális formában történő teljes körű dokumentálása, a dokumentumok feldolgozása, archiválása, valamint a gyűjtemény megfelelő nyilvánosságának biztosítása volt. Szintén a főosztály gondozta a Magyar Művészeti Akadémia kiadványainak – könyvek, CD-k, DVD-k és a Magyar Művészet folyóirat – megjelenését egészen 2017. október 31-ig. A DKSZ főosztályvezetője Pécsi Györgyi, a szakkönyvtár vezetője Tiszavári Ferencné, a könyvtáros Csányi Szilveszter.

Az MMA könyvtárának gyűjteménye 2012 őszén kezdett gyarapodni. Az állomány első darabjai Fekete György elnök ajándékai, Kováts Flórián könyvhagyatéka és a MAOE művészeti könyvei közül kerültek ki.

2013-ben az Országgyűlés megszavazta azt a javaslatot, amelynek értelmében 2014. január 1-től a Műcsarnok, 2014. március 1-től a Pesti Vigadó az MMA fenntartásába került, továbbá a Hild-villát is térítésmentesen átadta a Magyar Művészeti Akadémiának.

2013-ban az akadémikusok közül többen adományoztak a könyvtárnak saját, régebben megjelent, könyvesbolti, antikváriumi forgalomban sokszor nem, vagy csak alig utolérhető műveikből, ami nagyban segítette az állomány gyarapodását. Az ajándékkönyvek, az MMA saját kiadványai és az időközben a Könyvtárellátóból és az antikváriumokból folyamatosan beszerzett művek egyre teljesebbé tették a kialakuló gyűjteményt. Megszületett az első gyűjtőköri szabályzat is: *„A Magyar Művészeti Akadémia könyvtára gyűjti, megőrzi, feltárja az MMA történetével, működésével és az MMA akadémikusaival kapcsolatos írott, nyomtatott, audiovizuális és elektronikus dokumentumokat és hozzáférést biztosít a kortárs művészeti kutatás számára. A könyvtár korlátozottan nyilvános.*"

2014 májusában az MMA könyvtára átköltözött a felújított Pesti Vigadó épületébe egy 177 négyzetméteres, erre a célra kialakított helyiségbe és az MMA titkársága megvásárolta a Huntéka integrált könyvtári rendszert. Ez év decemberében az állomány több mint 6000 kötet könyvből, több mint 400 kottából, 800 DVD-ből és CD-ből állt. Sok rekord a könyv-analitikákból és folyóirat-analitikákból származott, 11 000 bibliográfiai leírás és tartalmi feltárás alapján kereshettek az online katalógusban az érdeklődők. A könyvtári dokumentumok színcsíkkal ellátva, művészeti áganként (tagozatonként) kerültek az olvasóterem polcaira. A tagozatokon belül az akadémikusok művei és a róluk szóló dokumentumok név szerinti betűrendben kereshetők voltak, egy-egy akadémikus írásai pedig cím szerinti betűrendben követték egymást. 2014-ben többek között Aknay János, Jankovics Marcell, Szemadám György ajándékkötetei gyarapították az állományt.

Pesti Vigadó könyvtára
Fotó: Sándor Emese

2015 februárjában kezdte meg munkáját a Művészetelméleti es Módszertani Kutatóintézet a Budapest, V. kerület, Ferenciek tere 2. (Királyi Bérpalota) szám alatti ideiglenes helyén, majd a 2015–2016-ban felújított Hild-villába végleges helyére költözött. 2015 decemberében a könyvtár vezetője Tiszavári Ferencné elhunyt. Könyvtárszakmai munkája rendkívül értékes, alapvető jelentőségű volt. Ő szervezte meg és építette fel az MMA szakkönyvtárát. Tiszavári Ferencné munkássága alatt kezdődött el a könyvtári (könyv, folyóirat, cikk, CD, DVD) dokumentumok bibliográfiai feldolgozása és az adatok szolgáltatása az online katalógusba.

2016-tól 2020-ig az új könyvtárvezető Vass Johanna lett. A szakkönyvtár gyűjtőköri szabályzata így módosult: *„A Magyar Művészeti Akadémia szakkönyvtára teljességre törekvően gyűjti az MMA rendes, levelező, néhai és posztumusz tiszteleti tagjainak életművét, valamint az alkotók munkásságáról megjelent szakirodalmat; emellett gyűjtőkörébe tartozik az MMA tagozatainak tevékenységéhez kapcsolódó elméleti szakirodalom is.*" A könyvtár gyűjteménye dokumentumtípusok szerinti megoszlásban 2016. év végén: 8026 könyv, 82 képi dokumentum, 1167 hang- es audiovizuális dokumentum, 467 nyomtatott kotta, mindösszesen 9976 tétel. A periodikák tekintetében 60 hazai és 14 külföldi lap számai voltak olvashatók. A könyvtár 2016-ban továbbra is korlátozottan nyilvánosan működött, csak az akadémikusok, MMA-munkatársak részére biztosított kölcsönzést, ugyanakkor aktívan részt vesz a könyvtárközi kölcsönzésben, tagja volt a Magyar Országos Közös Katalógusnak. A látogatók számára számítógép-, wifihozzáférést és adatbázisok használatát biztosította. Az előfizetett adatbázisok: Art Source (EBSCO), JSTOR; Arcanum Digitális Tudástára, Akadémiai Kiadó szótárai, Akadémiai Kiadó folyóiratai. 2016-tól a könyvtár munkatársai aktívan részt vettek az mmakademia.hu portál építésében az informatikai fejlesztésekben való részvétellel, valamint a könyvtár állományának az akadémikusok életművére fókuszáló, aktív, tervszerű gyarapításával. A könyvtár több alkalommal biztosított helyszínt bizottsági, tagozati üléseknek, szakmai rendezvényeknek is.

Az MMA MMKI keretében végzett digitalizációs és szakkönyvtári munka (2017–2022)

2017. november 1-től az MMA szakkönyvtára az MMA-titkárság szervezeti struktúrájából kilépve az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézetbe integrálódott. Két telephelye lett: a nagyobb gyűjteményi rész a Pesti Vigadóban maradt, egy kisebb, speciális gyűjtemény – a kutatók munkáját kiszolgáló – a kutatóintézet alagsorában került kialakításra.

A könyvtár új neve a kiszélesedő funkció nyomán Dokumentációs Központ és Szakkönyvtár lett. A gyűjtőköre az alábbiak szerint módosult: *„Alapfeladata, hogy teljességre törekvően gyűjtse – minden hagyományos könyvtári eszközzel es a legújabb technikák könyvtári jellegű felhasználásával – a Magyar Művészeti Akadémia rendes, levelező,*

Pesti Vigadó könyvtára
Fotó: Sándor Emese

néhai és posztumusz tiszteleti tagjainak bármilyen formában fellelhető teljes életművét, illetve az alkotók munkásságáról megjelent szakirodalmat. Továbbá gyűjti és rendszerezi a művészetelmélet, a művészeti nevelés módszertana, valamint a művészeti ismeretterjesztés hazai és külföldi kiadványait."

2017-ben ismét hagyatékokkal gyarapodott a könyvtár állománya Kobzos Kiss Tamás, Ittzés Mihály, Radó Károly, valamint a Magyar Képzőművészeti Egyetem által felajánlott, közel négyszáz tételes katalógusgyűjtemény révén. Ezeken felül folytatódott az MMA-akadémikusok életműveinek a könyvtári gyarapítása is.

2017–2018-ban több könyvtárszakmai rendezvényt szervezett a szakkönyvtár, mely során az MKE Bibliográfiai Szekció (2016), MKE Műszaki Szekció (2017), MKE Múzeumi Szekció (2018), Publika Magyar Könyvtári Kör (2018) tagjai tartottak hivatalos szakmai látogatást a könyvtárban.

2019-től az intézet kutatóinak kérései alapján külföldi megjelenésű szakirodalom beszerzésére is lehetőség nyílt. A könyvtár munkatársai az év során elsősorban az akadémikusokat érintő folyóiratcikkeket gyűjtötték össze és rögzítették a könyvtári rendszerben, tovább gyarapítva ezáltal az mmakademia.hu portálon megjelenő személyi bibliográfiák állományát. Szakkönyvtári profiljához illeszkedően a könyvtár több online adatbázisra is előfizetett az EISZ Nemzeti Konzorcium keretében, ezáltal helyben használva, elektronikusan olvasói rendelkezésére bocsátott több ezer nemzetközi szakfolyóirat archív és kurrens számát, illetve szakkönyv teljes szövegét.

2019 nyarán a kutatóintézet csatlakozott a – magyarországi kutatóhelyek és felsőoktatási intézmények tudományos teljesítményét nyilvántartani és mérni hivatott – Magyar Tudományos Művek Tárához, melyet az MTA KIK fejleszt és szolgáltat. A hivatalos dokumentumok aláírása és a hozzáférés kialakítása, adatbázis-kezelő tanfolyamok után a kutatói közlemények rögzítése és azok az intézethez rendelése is megkezdődött. 2020-tól a kutatóhelyek számára kötelező statisztikai adatszolgáltatásban már a kutatóintézet adatai is szerepeltek.

2019-ben útjára indult a *Könyvtári beszélgetések* című rendezvénysorozat, melynek keretei között számos előadás és kerekasztal-beszélgetés valósult meg, köztük a *Művészetpedagógia és olvasásfejlesztés* (Solymosi-Tari Emőke és Péterfi Rita beszélgetése); Fehér Anikó: *Kis Kidéből nékem el kell menni…* (könyvbemutató); *A magyarországi balett kezdetei és Aranyváry Emília* (Bólya Anna Mária); *Szövegbányászat, névterek, adatvizualizáció, digitális filológia...* (Digitális Bölcsészet folyóirat szerkesztői); *A digitálisan született magyar kultúra megőrzése webarchiválással* (Drótos László); *Csinszka közgyűjteményekben őrzött kéziratos hagyatéka* (Zeke Zsuzsanna). Több beszélgetés adott ötletet későbbi műhelytanulmányoknak és kismonográfiáknak.

2021-ben az MMA Művészetelméleti és Módszertani Szakkönyvtár működését új alapokra helyezték. Andaházy-Szeghy Viktor vezetésével megtörtént a könyvtári működés átvilágítása (ennek eszköze a teljes állományellenőrzés, a könyvtári IKR-ben található bibliográfiai adatok ellenőrzése, kiegészítése, a dokumentumok vonalkóddal ellátása, raktári jelzetek), illetve elkészült a könyvtári stratégia, amelynek célja, hogy egy kis gyűjteményből közép- és hosszú távon egy országosan elismert, nyilvános szakkönyvtár épüljön fel. 2021-ben a kutatóintézet alagsorában található állomány a rossz levegőzés, a penészesedés, a gombásodás miatt fertőtlenítésen esett át. A könyvtárszakmai munka és szolgáltatások ez idő alatta a Pesti Vigadóban történtek. Az elektronikus adatbázisok előfizetései gyűjteményi szempontból racionalizált tartalommal kerültek meghosszabbításra. A szakkönyvek beszerzésébe új forrásként jelent meg az OSZK kötelespéldány-szolgáltatása, a nemzetközi Mikes-program és az antikvárforrások. Az intézményi kapcsolatok frissítése érekében megkezdődött az MMA intézményeiben levő könyvtárak szakmai kapcsolatainak összehangolása, közös kezdeményezések (például egységes információs és keresőportál) kidolgozása. Az intézményen kívüli kapcsolatok építése, valamint az MMA MMKI szakkönyvtári tevékenységének szélesebb körben történő bemutatása érdekében megvalósult a hagyományteremtőnek szánt *A művészeti könyvtárak szerepe a digitális korban, avagy művészet, innováció, könyvtár* című országos konferencia.

2022-es év az MMA MMKI szakkönyvtárának történetében döntő fordulatot jelentett, a könyvtár új nevet – Digitalizációs Központ és Szakkönyvtár – és vezetőt kapott Csete Örs személyében. A 2022. március 1-jén létrehozott főosztályi szintű önálló szervezeti egység részei a digitalizációs és dokumentációs osztály, valamint a szakkönyvtári osztály. A Digitalizációs Központ és Szakkönyvtár feladata: *„Az MMA akadémikusai bármilyen formában fellelhető teljes életművének minden hagyományos könyvtári eszközzel és a legújabb technikák könyvtári jellegű felhasználásával történő gyűjtése, valamint kiemelkedő magyar művészek – különös tekintettel az MMA akadémikus tagjaira – alkotásainak digitalizálása, ennek megtervezése és szervezése, támogatása és kivitelezése, a művek digitális változatának tárolása, kereshetővé tétele és közreadása, e célból digitalizációs központ működtetése, továbbá adatbázis-építés az MMA akadémikusaihoz kapcsolódó művészeti alkotások, előadó-művészeti események, valamint a rájuk vonatkozó nyomtatott, audiovizuális és elektronikus információk feldolgozása révén."*

2022-ben a szakkönyvtári osztály munkájának köszönhetően 2273 új (monografikus, cikk-, kotta-, műtárgyszintű) leírás és 2072 új példányrekord jött létre, összesen 4345 bibliográfiai tétel. 7924 (monografikus, cikk-, kotta-, műtárgyszintű) leírás és 7294 példányrekordszinten történt módosítás. Összesen mintegy 30 ezer darabos gyűjteményből 15 218 bibliográfiai tétel szerepelt már a katalógusban. Ezzel egy időben a *Könyvtári beszélgetések* című rendezvénysorozat moderátora Szepesi Judit lett, továbbá megindult az *On-line akadémikusok* című beszélgetéssorozat. Az első beszélgetések Csete Örs főosztályvezető szervezésében és moderálása mellett Kovács Istvánnal, Berecz Andrással történtek.

Könyvtárszakmai munka az MMA MMKI-ban 2023-tól

2023. január 1-től a Digitalizációs Központ és Szakkönyvtár főosztályként az MMA-titkárság szervezetébe integrálódott. A közel 30 000 tételes állomány fizikailag és könyvtári leltár szerint is ketté vált. A nagyobb része az MMA titkárságához a Digitalizációs Központ és Szakkönyvtárhoz (telephely: Pesti Vigadó) került, míg a kisebb része a Hild-villában, az MMA MMKI szervezeti keretei között maradt. A kutatóintézet könyvtárának feladatai és felhasználói köre módosult. Elsődleges feladata, hogy kiszolgálja és támogassa az MMA MMKI kutatási céljait, feladatait, az intézetben dolgozó és megbízott kutatók, az MMA Művészeti Ösztöndíjprogramban részt vevők, valamint az MMA-akadémikusok munkáját. Menedzselje a kutatási eredmények disszeminációját és társadalmi hasznosulását fontosságuknak és súlyuknak megfelelően. A tudományos szakkönyvtári feladatokat Szepesi Judit kutató könyvtáros látja el.

Az MMA MMKI Szakkönyvtára
Fotó: Sándor Emese

2023-as év egyik fontos feladata volt a 2021-es könyvfertőtlenítés utáni kulturált könyvtári környezet és rend kialakítása. A könyvtári tér ekkor került átrendezése, hogy a kutatók, a felhasználók számára nyitott, vonzó, értékeket közvetítő hely legyen, amely munkára, közös beszélgetésekre, olvasásra is egyaránt alkalmas. A levegő magas páratartalmának csökkentése, valamint a további penészesedés megállítására két páramentesítő és egy fertőtlenítő berendezés került a könyvtárba. A 2021-es fertőtlenítés után a könyvek továbbra is dobozokban kerültek elhelyezésre, melyek először tematikus rendben, majd a könyvek feldolgozását, bibliográfiai adataik ellenőrzését követően szoros raktári rendben kerültek fel a polcokra. A feldolgozás a Huntéka integrált könyvtári rendszerrel (IKR) történt. A könyvtári dokumentumokba vonalkód, a gerincükre raktári jelzet került. A kutatóintézet könyvtárában található művészeti témájú szakkönyvek ettől az évtől könyvtári leltári nyilvántartás és a példányadatok alapján elkülönültek az MMA-titkársághoz tartozó szakkönyvtári állományától. Az MMA MMKI szakkönyvtár szolgáltatásai: könyvtárközi kölcsönzés, szaktájékoztatás, referenciakérdések megválaszolása, amely magában foglalta a külföldi szakirodalmak keresését, letöltését és továbbítását a kutatók számára. A könyvtár által nyújtott tudásmenedzsment és kutatást támogató szolgáltatások: a kutatóintézetben megszülető kutatási eredmények és adatok menedzsmentje, a kutatási projektek szerzői támogatása (pl. ORCID, ResearchID), publikációs adatbázisok (pl. DOI, MTMT, REAL, SCOPUS, WoS), tudományos közösségi adatbázisok (pl. Researchgate.net, Academia.edu) használatával. Továbbá kutatócsoportok és az ösztöndíjasok számára az MMA IP-címéről elérhető külföldi és magyar tudományos és művészeti adatbázisok, valamint külföldi folyóiratok helyszíni olvasását és felhasználását teszi lehetővé.

2024-ben az állomány 346 db könyvtári dokumentummal gazdagodott (ajándék, csere, ösztöndíjasok munkái), amelyek bibliográfiai adatai kereshetők az online katalógusban. A könyvtárban jelenleg 4000 könyvtári dokumentum, 50 külföldi és magyar adatbázis, 12 művészeti külföldi folyóirat érhető el. A könyvtár mellett az MMA MMKI kutatószobát működtet a helyben használható könyvtári dokumentumok (idegen nyelvű könyvek, folyóiratok), a zárt hálózaton (intranet) olvasható szerzői jogilag védett tudományos eredmények, digitális felvételek és VPN-nel is elérhető külföldi, tudományos és művészeti adatbázisok tanulmányozása érdekében. Az MMA MMKI kutatóinak a tudományos közleményei az MTMT-ben megtalálhatók (2025. szeptember 1-én mintegy 650 tétel). A kutatóintézet elektronikus azonosítóval történő ellátását is az MMA MMKI könyvtára (könyvtárosa) végzi. Eddig több mint 80 db MMA MMKI által megjelentetett kiadvány DOI-azonosítója került kiosztásra. Az MMA intézménycsaládon belüli és külsős könyvtári és könyvtár-informatikai együttműködéseink 2024-ben is eredményesen működtek (pl. cserepéldányok, ingyenes informatikai szolgáltatások, könyvtárközi kölcsönzés).

Könyvtárszakmai beszélgetéseken, konferenciákon több alkalommal is elhangzott, hogy a könyvtárak elvesztették monopolhelyzetüket a tudományos információszolgáltatás terén. Tapasztaltuk és tapasztaljuk, hogy a kutatóintézeti szakkönyvtáraknak meg kell küzdeniük a digitális dokumentumtermelés és a globalizálódó kutatói hálózatok jelentette kihívással. Úgy gondolom azonban, hogy probléma lenne, ha csak a veszélyeket érzékelnénk, és nem ismernénk fel a megújulási lehetőségeket. Láthatjuk, hogy a könyvtárak történetében talán még soha nem volt ekkora lehetőség a szolgáltatások kiterjesztésének ilyen mértékére; sohasem volt még ennyire fontos, hogy egy szakkönyvtár valóban minőségi szolgáltatásokat nyújtson, és sohasem volt még ennyire életbevágó, hogy azok ne csak a hagyományos szakkönyvtári szolgáltatások legyenek.

KECSKÉS NOÉMI

A kutatóintézet rendezvényei

Az MMA MMKI rendezvényszervezési profilja mind a művészeti ösztöndíjprogramhoz, mind pedig a tudományos kutatásokhoz kapcsolódik, sokszor össze is fűzi a kettőt. Mindkét nagy terület disszeminációjának lényege az eredményeknek, alkotásoknak a szakmai- és a nagyközönség általi megismerése, a minél szélesebb körű művészeti, művészetelméleti és sajtóvisszhang elérése. A rendezvények köre ennek megfelelően rendkívül gazdag: a hazai és a nemzetközi konferenciától, a műhelykonferenciától, az előadásoktól a kerekasztal-beszélgetéseken, a workshopokon és a könyvbemutatókon át egészen a kiállításokig, a koncertekig, az irodalmi estekig és egyéb rendezvényekig terjed.

Fekete György, az MMA tiszteletbeli elnöke köszöntőbeszédet mond *A művészet közege II.* című konferencia a Pesti Vigadóban 2020. 03. 02-án.
Fotó: Sándor Emese / MMA MMKI

A kutatóintézet rendezvényei közül kiemelkedik az *Essentia Artis* elnevezésű összművészeti kiállítás és programsorozat, amely az előző évben végzett MMA művészeti ösztöndíjasokat és az ösztöndíjas időszak alkotásait hivatott bemutatni a Pesti Vigadóban, az MMA székházában. Erről – hiszen Budapest egyik ismert tavaszi művészeti fesztiváljává vált – az ösztöndíjprogramól szóló kötet külön fejezetében szólunk.

Az MMA MMKI 2023-tól csatlakozott a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) által szervezett *Magyar Tudomány Ünnepe* programsorozathoz. Gazdag tematikájú és rendkívüli szakmai színvonalat képviselő programjai révén 2024-től az MTA nyolc kiemelt partnerének egyikévé vált. A mesterséges intelligenciának a művészetekben betöltött szerepétől, a művészetpedagógiától a magyarországi világzene elemzésén át például a közép- és kelet-európai zenetörténeti sajátosságokig számos olyan, közérdeklődésre számot tartó téma közérthető, mégis szakmailag alapos és hiteles kifejtésére került sor, aminek során a szűkebb, tudományos vagy szakmai tanácskozások, kutatások eredményeit megismerheti a nagyközönség.

A Mare Temporis közössége Mátyás király korának csepűrágóit idézte meg 2025-ben a *Kutatók Éjszakáján* a Hild-villában.
Fotó: Balogh Sára Borbála / MMA MMKI

Az MMA MMKI kezdetektől részt vesz a *Kutatók Éjszakája* programsorozatban. Ennek lebonyolításában nemcsak több tucat megbízott és alkalmazott kutató vesz részt, hanem a művészeti ösztöndíjasok és más, meghívott szakemberek is. A programok meghatározásakor különös figyelmet fordít az intézetünk arra, hogy minél több családi- és gyermekprogram legyen, hiszen évről évre az általános iskolai osztályok (de óvodák és középiskolák is) és a családok alkotják a látogatóink zömét. Az MMA MMKI részvételének sajátos arculatát adja a művészettel nevelés, tehát a művészet mint eszköz beemelése a tudományos ismeretek átadásába mesével, tánccal, interaktív foglalkozásokkal és ezernyi más módon. 2025-ben például „időutazáson" vehettek részt az érdeklődők, jelmezes történeti újrajátszók és kísérleti régészek segítségével ismerhették meg az érdeklődők, hogy a különböző korokban a művészet hogyan jelent meg az emberek életében, milyen sajátos formái voltak.

A kutatóintézet 2025-től rendszeresen kapcsolódik A magyar kultúra napjához is. 2025-ben a *Mi lesz veled, nyomtatott könyv?* című műhelykonferencia a digitális korszak kihívásaira, az olvasási szokások átalakulására, valamint a könyvkultúra jövőjének kérdéseire irányította a figyelmet. 2026-ban pedig az intézet a *Vasmese* című, a kutatóintézet által az ARTIKON Filmstúdióval koprodukcióban készített kísérleti dokumentumfilm bemutatásával tisztelgett a magyar kultúra előtt, felhívva a figyelmet a művészet szerepére az oktatás és a gyermeknevelés terén.

Az MMA MMKI egyik legfontosabb kutatási témacsoportja a magyar filmművészethez kapcsolódik, ennek megfelelően rendszeresen vesz részt előadásokkal, könyvbemutatóival filmfesztiválokon (Savaria, Friss Hús, ATAFF, KAFF, a Filmtettfeszt Erdélyi Magyar Filmszemle, Rajzfilmünnep stb.) és egyéb filmszakmai eseményeken. Ezeken egyrészt a filmművész ösztöndíjasok alkotásai, másrészt a kutatóintézetnek a felsőoktatásban is hasznosított és a nagyközönségnek is szóló filmszakmai kötetei kerülnek fókuszba, továbbá filmművészeti elemző előadások hangzanak el.

Kollarik Tamás (b), Takó Sándor (k) és Lovass Tibor (j) a *9. Savaria Filmszemlén*
Fotó: Sándor Emese / MMA MMKI

Ennek az intenzív részvételnek az alapja, hogy az MMKI alapítása óta kiemelt hangsúlyt fektet a magyar filmművészet – és azon belül kiemelten például az animációs film – kutatására. E kutatások keretében született meg a *Magyar Filmek 1896–2021* című lexikon, továbbá életútfeldolgozások, az első magyarországi filmfesztivál-körkép, a filmművészethez kapcsolódó szerzői jogi kézikönyv és számos életútinterjú-kötet.

Az MMA MMKI kiemelt figyelmet fordít az építészetre mint művészeti ágra is. Az építészeti tematikájú beszélgetéssorozatok után (*Esték a Hild-villában*, *Tesztoszteronépítészet*) a kutatóintézet 2021. szeptember 17-én megrendezte az első, 24 órás építészeti interjúmaratont, amit a YouTube-on közvetített, de egyre erőteljesebb igény merült fel a közönséget is bevonó építészeti

vitafórumok szervezésére. Először Wesselényi-Garay Andor, az intézet építészetteoretikus kutatója szervezte meg a *WARchitecture* című vitanap-sorozatot 2023 őszén, majd pedig 2025-től Katona Vilmos korábbi művészeti ösztöndíjas folytatta ezt *Az építészet jövője* című építészeti vitaest-sorozattal. Emellett Dénes Eszter építész *Építészet a nemzetközi sajtó tükrében* című előadássorozatának célja, hogy ne csak az angolszász, hanem a kínai, a spanyol, a portugál, a francia nyelvű sajtó révén az ázsiai, az afrikai és más régiók előremutató építészeti törekvéseiről adjon számot a magyar építész-szakma és a nagyközönség számára. A vitaestek és előadások helyszíne a MÉM-MDK jóvoltából általában a Walter Rózsi-villa. A szakember nyitóelőadása a kínai múzeummánia témakörét járta körbe.

A kutatóintézet évente nyolc-tíz hazai és nemzetközi tudományos konferenciát szervez, köztük több, nemzetközi jelentőségű vagy tudománytörténeti jelentőségű eseményt is. Ezek szervezésébe a kutatóintézet általában bevon más kutatóhelyeket, egyetemeket és tudós szervezeteket is. Kiemelkedik ezek közül például a magyarországi világzenéről szóló első, többnapos konferencia megszervezése, amelyet – az MMA MMKI központi szerepe mellett – a Zeneakadémia Népzene Tanszékével és a Hagyományok Házával közösen rendezett meg a kutatóintézet 2025-ben; továbbá a Magyarországon a divatkutatásról az eddigi legszélesebb hazai és nemzetközi szakmai réteget megszólító nemzetközi konferencia Budapesten és Fertődön *Transcultural Fashion/Costume Narratives* címmel.

Az eddigi legnépesebb nemzetközi konferenciát, több mint öt tucat résztvevővel 2025 őszén rendezte az MMA MMKI a német Bielefeldi Egyetemmel, a LangueFlow és a KGRE-vel közösen *Interweaving Languages: Multilingualism in Art and Education* címmel, amelyen a művészeti és beszélt nyelvek összefonódásait, a többnyelvűség kérdését helyezték középpontba az előadók. 2023-ban az MMA MMKI szervezte meg – a nemzetközi Szimmetria Társasággal közösen – a népi építészet és a modern építészet párbeszédéről szóló *Folk/Vernacula Architecture – From the Traditions to the Future* című konferenciát Veszprémben a Veszprém – Balaton Európa Kulturális Fővárosa programsorozat részeként; ezen a konferencián találkoztak először a világ e témával foglalkozó tudós társaságainak vezetői, úttörő kezdeményezést jelentve e téren, egyúttal hidat képezve Japántól és Koreától Ausztrálián és Magyarországon át Angliáig és például az USA-ig. A résztvevők javasolták, hogy a Balaton-felvidéki faluépítészetet vegyék fel az UNESCO világörökségi listájára. Az MMA MMKI hívta életre 2024-ben a sajátos közép- és kelet-európai zenei világ kutatására azt a nemzetközi kutatócsoportot *From Periphery to Center* elnevezéssel, amely azóta évente tart műhelykonferenciát Magyarországon – először Szegeden a Reök Palotában, majd pedig 2025-ben Miskolcon az MTA miskolci székházában. 2024-ben a folkloristákat, az etnológusokat és az antropológusokat tömörítő legnagyobb világszervezet, a SIEF vallásetnológiai szervezetével közösen rendezte meg a kutatóintézet

A *Transcultural Fashion/Costume Narratives* nemzetközi konferencia nyitónapja az Esterházy-kastély Marionettszínházában 2025. 09. 05-én.

a *Religious Art and Power – Contestation and Affirmation* című konferenciát, majd részt vett több nemzetközi tanácskozás szervezésében, lebonyolításában, aminek hatására a svédországi Lund Universityvel közösen vált egy új szervezeti egység, a művészetek kutatására fókuszáló, többek között a népművészet és a professzionális művészet kapcsolódását is vizsgáló *Folk Art and Vernacular Creativity* munkacsoport társalapítójává. Hosszasan lehetne sorolni a kivételes jelentőségű hazai és nemzetközi konferenciákat, amelyek irodalomelméleti, eszmetörténeti, művészettörténeti, népművészeti és más területeken hoztak létre maradandó értéket, azonban ezekre a teljes kötet terjedelme is aligha lenne elég. A konferenciák anyagaiból tanulmánykötetek (pl. a L'Harmattan Kiadóval közösen kiadott *Art&Theory* sorozatban) és neves folyóiratok (pl. *Open Theology, Valóság*) tematikus különszámai jelennek meg, de a videóra rögzített előadások is bekerülnek a tudományos diskurzusba, és kutathatóvá válnak.

A kortárs magyar népzene számos aktuális kérdését veti fel a 2025-ben indult *Vikár Béla-vitanap*ok sorozata. Ezeken az autentikus vonóhasználat kérdésétől a népzene múltjának és jelenének összevetésén át a kortárs kihívásokig és távlatokig a szakma színe-java osztja meg tudását, véleményét, és vitatkozik is egyes kérdésekről.

Az intézet 2025-ben ünnepelte fennállásának tizedik évfordulóját. A jubileumot egy intézettörténeti kötet készítésével – és hatalmas közönséget vonzó bemutatójával – és két művészeti ösztöndíjas (Nyitrai László és Máthé Zsolt) III. Béla király életéről szóló, *Az aranyváros hercege* című musicalének ünnepi ősbemutatójával tette emlékezetessé a Pesti Vigadóban, hatalmas érdeklődés mellett, ötszáz főt meghaladó nézőszámmal.

A kutatóintézet rendszeres résztvevője a *Kulturális Örökség Napjai* országos rendezvénysorozatainak is. 2022-től több alkalommal szervezett művelődéstörténeti sétát Kiss Eszter színművész és történész közreműködésével Hild József építészeti örökségének felelevenítésére, aki egyúttal a kor miliőjét ihletetten jelenítette meg irodalmi alkotások, újságcikk-idézetek előadóművészeti prezentációjával. E séták rendkívüli sikerére tekintettel a programot a kutatóintézet rendszeresen megismétli. Mivel az MMA MMKI székháza a Hild József által saját maga és családja részére tervezett Hild-villa a Budakeszi úton, ezért kézenfekvő, hogy minden évben e kiemelt klasszicista műemlék is megnyissa kapuit az érdeklődő nagyközönség előtt. Ezen alkalmakkor építészeti és épülettörténeti előadások, valamint természetesen néhány izgalmas érdekesség és kulisszatitkok is elhangzanak.

10 ÉVES AZ MMA MŰVÉSZETELMÉLETI ÉS MÓDSZERTANI KUTATÓINTÉZET

Művészet és tudomány párbeszéde – A kutatóintézet részvétele az MTA programsorozatában

NEMES MÁRK

MTÜ-PROGRAMOK 2023-BAN

2023-ban huszadik alkalommal került megrendezésre a Magyar Tudományos Akadémia országos tudományos-ismeretterjesztő rendezvénysorozata, A magyar tudomány ünnepe. A 2003-as alapítású rendezvénysorozat célja, hogy hitelesen bemutassa a legújabb hazai tudományos eredményeket és a felhívja a fiatalabb generációk figyelmét a tudományos életpálya lehetőségeire. A 2023-as A magyar tudomány ünnepe több jelentős évfordulót is összefogott, többek között Petőfi Sándor születésének 200., Pest, Buda és Óbuda egyesítésének 150., valamint a Magyar Tudományos Akadémia alapításának közelgő 200. emlékévét (2025). Az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet (MMA MMKI) e többszörös évforduló alkalmán két saját programmal csatlakozott az akadémia rendezvénysorozatához, illeszkedve annak beharangozójához: „Tudomány: válaszok a globális kihívásokra".

2023. november 20-án a kutatóintézet munkatársai a Pécsi Akadémiai Bizottság (PAB) székházában *Poétika és politika* címmel rendeztek zártkörű konferenciát. A szervezők, az MMA MMKI, az MTA Pécsi Akadémiai Bizottsága és a PTE KPVK Filozófia Doktori Iskolája, 14 kiváló kutatónak adtak lehetőséget a művészet és a politika összefonódásainak tovább fejtésére. A konferencia nyitó előadója Keserü Katalin (ELTE, MMA) egy, a „nomád nemzedék" esetében releváns, de napjainkban is legalább ennyire időtálló kérdést járt körbe: vajon képes a poétika érdemi hatást gyakorolni a politikai intézményrendszerre? Előadóként Kulcsár Szabó Ernő (ELTE, MTA) követte, aki az irodalmi szöveg szemiotikai többrétegűségét ütköztette a politikai retorika jelentésstabilizáló és egyben jelentésegyszerűsítő jellegével, kiemelve a politikai tartalom által, vagy épp az ellen fellépő művészet határátlépő funkcionalitását. Harmadik prezentációt Pál-Lukács Zsófia (Petőfi Irodalmi Múzeum) tartotta, aki az 1945 utáni irodalomtörténet és irodalomelmélet törésvonalain haladva mutatta be a politika és a poézis sajátos kapcsolat- és referenciarendszerét. A konferencia negyedik előadójaként Csáji László Koppány (MMA MMKI) az 1950-es évektől elindulva vizsgálta a népi művészet főbb vonulatait, kitérve olyan összefonódó, ugyanakkor különböző fogalmi dimenziókra, melyeket a kulturális és szociálantropológia paraszti művészetként, népművészetként, valamint a kortárs angolszász antopológiában egyre népszerűbbé váló vernakuláris kultúraként körvonalazott. A konferencia ötödik előadója Wesselényi-Garay Andor (MMA MMKI) sokoldalú megközelítést alkalmazva Budapest főépítészeinek vízióit, a kortárs urbanisztika, szociális és gazdaságpolitika téziseit, valamint a jelenkori társadalmi diskurzust is figyelembe véve ismertette a főváros elmúlt 30 évében megváltozott önképének állomásait. Őt Mekis D. János (PTE) követte, aki Márai Sándor prózája segítségével illusztrálta a kultúra mint örökség és mint szabad gondolat koncepcióját. Előadásában Márai személyének és emlékének túlélésén, valamint újrafelfedezésén keresztül rámutatott a művészet politikai elnyomással és szélsőségekkel szemben való esztétikai időtállóságára. Farkas Attila (MATE) szintén eszmetörténeti mélyrétegek feltárására vállalkozott előadásában: Csoóri Sándor költeményein keresztül arra a disputára keresett választ, miszerint a politika pusztán a szubjektívvé

A *Mesterséges intelligencia, virtuális valóság és a művészetek* című konferencia a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központban 2023. 11. 22-én
Fotó: Kecskés Noémi

tehető morális célok megvalósításának eszköze, vagy ténylegesen önálló, belső értékekkel bíró terület. Őt Falusi Márton (MMA MMKI) követte, aki Grendel Lajos regényeinek mondanivalóját elemezve mutatott rá a szlovákiai születésű magyar író műveinek mélyebb egyetemes eszmetörténeti vonulataira, melyek meghaladják, ugyanakkor egyben kontextusba is foglalják a gyakorta hangsúlyozott a közösségi felelősségvállalási, múltreprezentációs és posztmodern valóságértelmezési olvasatokat. Kovács Örs Levente (MMA MMKI) *in absentia* előadását Csáji László Koppány (MMA MMKI) olvasta fel, aki Sütő András és Harag György gyümölcsöző és egymást magasba emelő szakmai együttműködésén keresztül húzta alá a művészet legfontosabb funkcióját: az érzelmi tartományon keresztül az emberi tudatra, habitusra és világnézetre gyakorolt formáló hatást. Őt Bólya Anna Mária (MMA MMKI) követte, aki Igor Mojszejev orosz koreográfusnak a keleti blokk néptáncéletére gyakorolt szemléletformáló tevékenységét ismertette, kitérve a politikai keretrendszer, a művészi interpretáció és a népi hitelesség ütközőzónáira, melyek mentén felsejtette a balett politikai eszközzé válását a régióban. A tizenegyedik előadó Michael Kropf (Intereuropa Balett) balettkoreográfus és rendező a rendszerváltás előtti Magyarország balettéletének politikai vonatkozásait és mélyrétegeit tárta fel, kiemelve a nyomásgyakorlásra, mely meghatározta a hazai és regionális balettot. Az őt követő előadó, Windhager Ákos (MMA MMKI, PPKE) Kodály Zoltánt „jurogyijevként," avagy „szent őrültként" értelmezve egy, a totális rendszerrel szembeszegülő és kommunista elitre is mély hatást gyakorló perszónát mutatott be, tovább részletezve Kodály lassan mitikussá váló sokoldalúságát. A konferencia utolsó előtti prezentációját Orbán Jolán (PTE) tartotta, aki Apáti-Tóth Sándor installációin keresztül a „hármasság" szellemében helyezte kontextusba a fotóművész életművét, érthetővé téve az alkotó *ars poeticá*ját. Orbán Jolán kiemelte, hogy Apáti-Tóth felismerte a világ és az emberiség elemi tisztátlanságát és érdemi pozitív változást akart elérni, melynek legfőbb csatornáját saját művészetében látta. A konferenciát Boros János (PTE) előadása zárta, aki a poézisnek, az elme alkotóerejének filozófiatörténeten átívelő fontosságát húzta alá, összekötve az antikvitás filozófusait a kortárs kognitív elmetudomány jelentős paradigmaalkotóival. Értelmezésében a politika mint amolyan humán poézis tanulható, fejleszthető, megváltoztatható és javítható. Elgondolása szerint mindennek elősegítése a szélesebb értelemben vett poézis feladata.

A kutatóintézet második programjára 2023. november 22–23. között Budapesten két kiemelt helyszínen került sor. A *Tudomány és művészet találkozása* címmel megrendezett nyilvános eseménysorozat programjai a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központjában, valamint a Pesti Vigadóban, az MMA székházában zajlottak.

November 22-én *Mesterséges intelligencia, virtuális valóság és a művészetek* címmel nyitott a budapesti kétnapos programfolyam. A nyitóeseményen olyan kiváló kutatók szólaltak fel Wesselényi-Garay Andor moderálása mellett, mint Hoffmann Miklós (EKKE), Baranyi Péter (PE), Jani Sándor építészmérnök és Botzheim Bálint (ÓE). A felszólalók a mesterséges intelligencia perspektíváit körbejárva kitértek a kreatív gondolkodásra okozott hatásokra, az új művészeti és alkotási lehetőségekre, de reflektáltak a költséghatékonyabb, egyszerűsödő és ezáltal felgyorsuló filmgyártásra is. Ugyanígy hozzászóltak a virtuális térhasználat és az MI-alapú építészeti megoldások kérdéseihez is, ütköztetve véleményüket a technológiai fejlődés mederben tartásának lehetőségeit illetően is.

A november 22-i programnapot Turi Attila, a Magyar Művészeti Akadémia elnökének plenáris előadása zárta, melynek fókuszában Makovecz Imre szellemi örökségének sokoldalú méltatása állt. Turi elnök úr kiemelte Makovecz Imre azon gondolatát, miszerint az épített tér, mint amolyan lényegközvetítő, a befogadó számára valóságkonstruáló közeg is, melyet nem elégséges annak egyszerű fizikai vonzataiban megragadni, hanem szükséges lelki és szellemi vetületeit is megvizsgálni és értelmezni. Érvelése szerint a makoveczi organikus szemléletmód és építészet mediálni képes korszakok, hagyományok, kultúrák és hatalmi ágensek között, mellyel a kortárs ember képessé válhat korunk kríziseivel való hatékonyabb megbirkózásra.

2025. november 23-án a Pesti Vigadóban került sor a fővárosi programsorozat harmadik eseményére, mely a Magyar Művészet folyóirat műhelytalálkozójaként *Van-e művészet elmélet nélkül? Van-e elmélet művészet nélkül?* címmel rendeztek meg. A program moderátora Sturm László olyan hazai irodalmároknak, esztétáknak és művészetelméleti szakembereknek adott szót, mint Fabényi Julia (Ludwig Múzeum), Hörcher Ferenc (NKKE), Fülöp József (KRE), Balázs Géza (SZFE) és Falusi Márton (MMA MMKI). A résztvevők prezentációikban a reáltudományok és a *humanitas* közös metszeteit ismertették, kitekintve a művészetek kutatásának esszenciális jellegére, az elméleti tudományosság és a művészeti szemlélet egységére és az esztétikai-kritikai írás- és gondolkodásmód előnyeire is.

A november 23-i előadás-sorozat délutáni programja Csáji László Koppány moderációjával, Nagy Dénes (Nemzetközi Szimmetria Társaság), Gráfik Imre (Néprajzi Múzeum), Wesselényi-Garay Andor (MMA MMKI) és Nagy Márton (BME) részvételével került megrendezésre. *A népi építészet és a modern építészet viszonya* című eseményen az előadók külön figyelmet szenteltek a hagyományos és modern építészeti eljárások egymáshoz való közelítésére és ütköztetésére, a kortárs építészet és a népi metódusokkal való gazdagítási lehetőségeinek és főbb irányainak feltárására, valamint a lokalitás, a hagyományos eljárások, az értékőrzés és az értékteremtés dimenzióira az építészet, a térhasználat és a tárgyformálás terén.

Az MMA MMKI-rendezvénysorozat záróeseményére november 23-án késő délután került sor. *A honfoglaló magyarok művészete* címmel megvalósult programon Bollók Ádám (HUN-REN BTK), Harangi Flórián (Magyar Nemzeti Múzeum, Nemzeti Régészeti Intézet), Sudár Balázs (HUN-REN BTK), és Csáji László Koppány Bayer Árpád történész moderálásával beszélgetett és tartott ismertető előadást. A panel során az előadók a régészet és a történeti néprajz, valamint a művészettörténet vezérfonalain haladva olyan témaköröket vitattak meg, mint a honfoglaláskori díszítőművészet gyártástechnikája, a régészeti leletek művészeti tipológiája. Az előadók bemutatták a IX–X. századi magyarság viseletkultúrájának régészeti fragmentumait, valamint ismertették ezen leletek alapján a nomád magyarság mindennapi életének és háziiparának feltételezhető sajátosságait. Végül az előadók a sztyeppei nomád népek, köztük a kirgizek hőseposzait, valamint a középkori magyar epikus énekeket és énekmondók működését elemezve mutatták be a nomád és honfoglaló magyarság rekonstruálható mítoszvilágának alapvetéseit, továbbá a mitikus és epikus szövegek verbális fenntartására foganatosított társadalmi intézmények kezdeti formáit is.

VARGA KINGA ANIKÓ

MTÜ-PROGRAMOK 2024-BEN

Az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet (MMA MMKI) 2024-ben három eseményt szervezett rangos partnerek együttműködésével A magyar tudomány ünnepe keretében. Az intézet szerteágazó művészetpártoló tevékenysége ezen alkalomból az irodalomtudomány, a művészetpedagógia és a komolyzene-kutatás tevékenységeit helyezte fókuszába. Nagy megtiszteltetés volt a kutatóintézet számára, hogy ez évtől az MMA MMKI az MTA kiemelt partnereként vett részt a rendezvénysorozaton.

Egy felvidéki író újrafelfedezése – irodalomtudományi konferencia

2024. november 7., Országos Széchényi Könyvtár

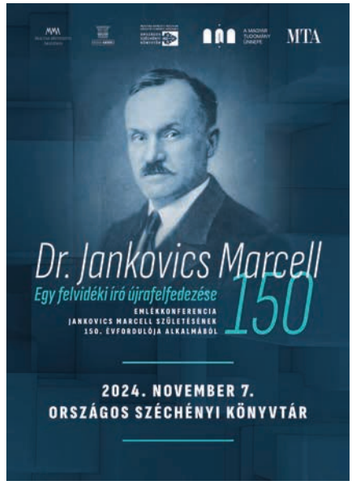

Az Országos Széchényi Könyvtár mint társszervező adott helyet az íróként és országgyűlési képviselőként is méltán nevet szerző dr. Jankovics Marcellről (1874–1949) szervezett konferenciájának, amely az *Egy felvidéki író újrafelfedezése* címet kapta. A sikeres intézményi együttműködést a nemzeti könyvtárban őrzött hagyaték és az MMA MMKI-ban rejlő feldolgozási szándék együttes ereje adta. A tudományos tanácskozás dr. Jankovics Marcellt középpontba állítva azt mutatta meg, hogy milyen fontos egy életművet egységben szemlélni, egységben látni ahhoz, hogy ne alkossunk hamis képet valakiről.

Az Országos Széchényi Könyvtár részéről Rózsa Dávid főigazgató távollétében Bokodi-Oláh Gergely, a Kutatási és Különgyűjteményi Főosztály vezetője, a kutatóintézet részéről Csáji László Koppány igazgató köszöntötte a jelenlévőket. Nyolc előadás hangzott el, három irodalomtudományi, két-két történeti-politikatudományi és kultúrtörténeti, továbbá egy a kutatás jellegét összefoglaló, a Jankovics-életmű kutatását felrajzoló ismertető jellegű beszámoló. Az első előadó, Filep Tamás Gusztáv kisebbségkutató politikatörténeti szemszögből közelítette meg a *Húsz esztendő Pozsonyban* című művet. Felrajzolta az 1910-es évek pozsonyi miliőjét, ebben Jankovics Marcell politikusi szerepét, és ehhez forrásként értelmezte a művet.

Szörényi László és Márkus Béla irodalomtörténészek előadásai az *Egy század legendái* és a *Száz perc* című munkák bemutatásából álltak. Az első egy többgenerációs családregény, amelyet a magyarországi recepció is ismer, ezáltal lehetővé téve a (félre)értelmezések újraolvasását. Utóbbi egy teljesen ismeretlen, az OSZK-ban kéziratként őrzött mű, amely a nagyobb sorsfordulókat emeli ki a Jankovics-család történetében. E két epikus szöveg elemzése során többször felmerült az, amelyet dr. Rózsafalvi Zsuzsanna, a PIM Kézirattárának főosztályvezetője egyértelművé tett, miközben az írói pályakezdést vizsgálta a kritikák tükrében: dr. Jankovics Marcell szépirodalmi tevékenysége is számottevő.

Dr. Jankovics Marcell az utazásirodalom terén és a hegymászás szakleírásában is jelentőset alkotott. Bíró Dániel az utazásirodalommal foglalkozó blog, az ELBIDA projekt megálmodója és szerkesztője és dr. Kis Domokos Dániel tudományos kutató, az OSZK munkatársa színes képekkel kísért prezentációi ezekben a témákban mélyítették el tudásunkat. Bíró Dániel *Az utazó lélekfotográfus* címmel, dr. Kis Domokos Dániel *A hegymászó dr. Jankovics Marcell tudósításai* címmel tartotta meg előadását. Kiderült, hogy az *Észak szigetei*, a *Hangok a távolból* és a *Kikötők* című Jankovics-művek csak első ránézésre sorolhatók a utazásirodalom reális valóságát visszaadó közegébe, sokkal inkább metafizikai utazásokról van szó ezen művekben. A hegymászásról szóló előadás lenyűgöző alapossággal tárta fel Jankovicsnak ehhez a már a múlt század fordulóján kibontakozó extravagáns sporthoz kapcsolódó szenvedélyét.

A tanácskozást Méry János előadása zárta, amely a kutatás szempontjait, kifutását, az unoka Jankovics Marcell kultúrtörténész, animációs filmalkotó inspiratív szerepét summázta. Szörényi László hozzászólásában megfogalmazta, hogy kezdeményezni fogja az aktuális irodalomtörténet-írás számára dr. Jankovics Marcell kánonba emelését a magyarországi tudományos körökben.

A félnapos konferencia tehát arra tett kísérletet, hogy az irodalomtudomány, a történettudomány és a politológia kutatási módszereivel valósítsa meg a polihisztor Jankovics Marcell életművének szakavatott tudósok és hozzáértők bevonásával, hogy majd egy későbbi ponton írott formában is a nagyközönség elé tárják az eredményeket. Az előadások a politikatörténet eseményeit tárgyilagosan és a tudományos szempontokat figyelembe véve elemezték. A konferencia szervezésében fontos szerepet vállalt Méry János, a Magyar Művészeti Akadémia volt ösztöndíjasa, aki pályázatában éppen azt tűzte ki célul, hogy dr. Jankovics Marcell hagyatékát felkutassa és sokoldalú pályáját bemutassa.

A művészettel nevelés szerepe a mai magyar társadalomban – Művészetpedagógiai konferencia

2024. november 14., Pesti Vigadó

A művészet, a maga sokszínűségével, a gyermek teljes fejlődését szolgálja, a nevelés elengedhetetlen eleme. A *Művészettel nevelés szerepe a mai magyar társadalomban* című konferencia előadásainak, beszélgetéseinek célja és feladata az volt, hogy tudományos megalapozottsággal, pozitív példákkal a tudomány, a társadalom és a család oldaláról mutassa be és határozza meg a művészettel nevelés helyét és szerepét a mai modern világunkban.

Az eseményt Szepesi Judit, az MMA MMKI kutató könyvtárosa, a művészettel nevelés program felelőse, egyben a rendezvény háziasszonya nyitotta meg. Ezután Csáji László Koppány, az MMA MMKI igazgatója köszöntötte a jelenlévőket. A program három szekcióból épült fel tizenegy előadó részvételével. Az egyes szekciókat moderált kerekasztal-beszélgetés zárta, majd kérdések következtek a közönség bevonásával.

A konferencia első szekciója a *Miért fontos a művészettel nevelés?* címet kapta. Tudjuk-e miért jó művészettel nevelni? A nevelés általános célja a gyermek személyiségének, tehetségének, mentális és fizikai képességeinek a lehető legteljesebb kibontakoztatása. Ennek egyik kiemelt eszköze a művészet, amely a kreatív létezés egyik alapfeltétele. Az előadások a pedagógia és az orvostudomány oldaláról közelítették meg a művészettel nevelés fogalmát, szerepét és módszereit a mai modern világunkban. Kiss Virág, az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar adjunktusa előadásában elhelyezte a művészettel nevelést a művészetalapú módszerek közt, kitért a művészettel nevelés és a művészetre nevelés kettősségére, a művészetterápiával való kapcsolódási pontjaira és különbségeire is. A szekció második előadója, Pécsi Rita neveléskutató, az Apor Vilmos Katolikus Főiskola főiskolai tanára az érzelmi intelligencia fejlesztésének fontosságáról beszélt, ami napjaink pedagógiai kultúrájában még mindig háttérbe szorul, pedig az érzelmi háló idegrendszeri lokalizációja és képlékeny mivolta kiváló lehetőségeket nyújt a kutatásra. A művészettel nevelés az EQ-t az automatikus és transzferhatások és a jobb agyfélteke aktivizálása révén igen hatékonyan fejleszti. Kárpáti Andrea† művészettörténész, a Budapesti Corvinus Egyetem tanára előadásában először a kreatív gondolkodás képességelemeit vázolta a PISA 2022 nemzetközi képességvizsgálat eredményei alapján. Ezt követően az ennek fejlesztését célzó, az MMA MMKI és a Budapesti Corvinus Egyetem Vizuális Kultúra Kutatócsoportjának együttműködésével finn és japán egyetemi kutatócsoportokkal zajló kutatást mutatta be. A szekció záró előadója, Vértes Gabriella pszichoterapeuta szakorvos laikusok számára is érthetően ismertette egy pszichoterápiás kezelés és folyamat mibenlétét. Kitért arra is, hogy terápiái során fontosnak tartja művészetterápiás eszközök alkalmazását. Célja az elakadt önkifejezés segítése, mely számos tudatos vagy tudattalan érzelem vagy gondolat megjelenítésének lehetőségét biztosítja. A szekciót Solymosi-Tari Emőke zenetörténész, a Művészetelméleti Tagozat vezetője moderálta.

A második szekció címe a következő volt: *Hogyan hatja át a művészet a mindennapokat?* A művészet varázsa az együtt töltött időben és élményekben rejlik. De nemcsak élményt és örömöt kínál, hanem mély emberi kapcsolatokat és közösségi tereket is segít kialakítani. Az előadók többek között arra a kérdésre keresték a választ, hogy szülőként miért tartják fontosnak a művészettel nevelést. Eplényi Anna tájépítészmérnök, a GYIK Műhely vezetője a Gyermek és Ifjúsági Képzőművészeti Műhely (GYIK Műhely) művészetpedagógiai hátterét ismertette. Cseke-Marosi Eszter néptánc- és drámapedagógus, az MMA művészeti ösztöndíjasa arról beszélt, hogy a gyermekek napjainkban többnyire intézményekhez köthető, szervezett formában ismerkedhetnek kulturális anyanyelvünkkel, amit a szüleik sokszor kevéssé ismernek. Ennek következtében kialakult egy érdekes inverz folyamat, amikor a szülők a gyerekeken keresztül kezdenek el kapcsolódni a néphagyomány értékeihez. Cseke-Marosi Eszter előadása során arra a kérdésre kereste a választ, hogy milyen eszközökkel és lehetőségekkel támogathatják az intézmények, pedagógusok ezt a folyamatot. Könyves Klaudia zenetörténész, zenetörténet-tanár tapasztalata szerint napjainkban egyre kevesebb igény mutatkozik arra, hogy a szülők a gyermekeiket a zenetanulás irányába tereljék, mert számos más, talán hasznosabbnak vélt tevékenység kínálkozik. Mégis mit nyer az a gyermek, aki zenél, és mindez hogyan hat a családra? Az előadás erre a kérdésre kereste a választ. A Landgráf Katalin textilművész, az MMA Népművészeti Tagozat akadémikusa által vezetett kerekasztal-beszélgetésen fontos hangsúlyt kapott a szülők, a család pozitív és negatív szerepe a gyermek művészettel nevelésében.

A konferencia utolsó szekciójának a címe az *Alkotás és nevelés – de mihez kezdjünk a gyorsuló online világgal?* címre hallgatott. Az elektronikus média és az online világ hatással van az oktatásban létrejövő változásokra és ez alól nem kivétel az iskolai művészeti nevelés területe sem. A vélemények a mai napig megoszlanak azzal kapcsolatban, hogy milyen módon lehet, illetve egyáltalán be kell-e emelni a digitális médiumokat az oktatásba. Sinkó István festőművész, múzeumpedagógus, az MMA akadémikusa a múzeumi kiállítási terekben megjelenő digitális eszközök (képernyők, videók, telefonok) használatáról beszélt. E vita egyik fontos szereplője a mindenkori múzeumpedagógus, aki módszertani feladatában óhajtja vagy épp tagadja e lehetőségek használatát. Az előadás a fővárosi és vidéki múzeum, képtár, kiállítóhely múzeumpedagógusainak a véleményét mutatta be: a digitális technológia segítség vagy átok a múzeumi közegben? Balázs Géza nyelvész, a Színház- és Filmművészeti Egyetem Doktori Iskolájának egyetemi tanára prezentációjában arra a kérdésre kereste a választ, hogy önjáró-e a technika a kultúrában és az oktatásban? Válaszában Walter Benjamin német filozófus és Csepeli György munkájából merített. Farkas Ádám szobrászművész, az MMA akadémikusa a témát ismeretelméleti magasságokba emelte. Előadásában hangsúlyozta, ahhoz, hogy megértsük a művészettel nevelés lényegét, ismernünk kell a művészet fogalmát. B. Nagy Ervin animációs tervezőművész hazai és nemzetközi példákon keresztül mutatta be a rajzfilmek kulturális hatását a különféle korosztályokra. Előadásában betekintést nyerhettünk a 2014 óta készülő *Cserebogarak – Animációs történetek magyar bajnokokról* című sorozat főbb állomásairól. Az előadó levetítette a Kárpáti Rudolf kardvívónkról szóló részt is. A szekciót Barabás Márton képzőművész, az MMA Képzőművészeti Tagozatának akadémikusa moderálta.

„Szimfóniák szárnyán” – zenetudományi konferencia

2024. november 19., Hild-villa

2024 novemberében az MMA MMKI *Szimfóniák szárnyán* címmel a Budakeszi úti Hild-villában nemzetközi tudományos műhelykonferencia keretében vizsgálta a kelet-közép-európai szimfóniák mibenlétét. A szimfónia a Zenei műszótár definíciója szerint „[e]gyike a legmagasabb rendű többtételes zenekari műformának: nagyszabású zenekari szonáta. Tételeinek száma 3–5 között váltakozik: leggyakoribb a 4 tételes.” A tudományos diskurzus ezt a leírást árnyalta nemzetközi előadók részvételével.

Az angol nyelven folyó, tíz külföldi vendégelőadót is felsorakoztató tudományos tanácskozás a zenetörténészekre, zeneelméletet művelőkre jellemző kimagasló szaktudás birtokában zajlott, a klasszikus zenei műveltséggel rendelkező résztvevők speciális nyelvhasználatának kódrendszerében. A főszervező Windhager Ákos, az MMA MMKI állandó munkatársa volt. Egyik kutatási területe a komolyzene és a tömegkultúra kölcsönhatása, amely relációból most és a 2024 májusában szervezett szegedi *A magyar vonósnégyesjáték hagyományai* címmel megrendezett tanácskozáson is bebizonyosodott, hogy e kutatási területek számos feltáratlan, mélyebb összefüggést rejtenek magukban, amelyek létezésére az ilyen műhelyjellegű konferenciák tudnak igazán rámutatni.

Ahogy az az ismertetőfüzetből és a konferencia megnyitóbeszédéből is kiderült, a nap központi kérdését a szimfóniák paradox helyzete adta, miszerint egyre kevesebb olyan szimfónia van, amely globálisan sikert arat, annak ellenére, hogy ha közelebbről megnézzük, az egyes nemzeti műhelyekben a mai napig születnek újabb művek. A szervezők olyan hívószavakat fogalmaztak meg a potenciális résztvevők számára, mint a szimfóniáknak a zenészoktatásban betöltött szerepe, a zenekarvezetők befolyása a szimfóniák játszási gyakorlatára, a premier és a játszási gyakorlat természetének vizsgálata, valamint a szimfónia mint stílus nemzeti és nemzetközi kánonban betöltött szerepe.

Az előadó résztvevők főként Kelet-Közép-Európából érkeztek, hárman online vettek részt a konferencián, és ezáltal nem csupán a fősodor menti nemzeti szimfóniakánonokat reprezentálták. A hallgatóság így megismerhette többek közt a görög, az észak-macedón, a horvát, a szerb, a grúz, a román, de még a németországi Saar-vidékéről való szimfóniák kontextusait is. Az előadásokból kiderült, hogy az ezek a nemzeti kánonok rendkívül színes és aktív hagyománnyal bírnak, mely egy alternatív repertoár ahhoz képest, mint amit a nyugat-európai koncerttermekben hallunk, és számos praktikus megoldási választ mutat fel arra nézve, hogy miképp őrzik meg az utókor számára a nemzeti archívumok ezeket a műveket.

A szekcióbeosztás az egyes nemzeti kánonok és az összehasonlító elemzések mellett a magyar zenetörténetre külön fókuszált. Hubay Ernő, Orbán György és Terényi Ede szimfóniáit vizsgálta Gombos László zenetörténész, az MMA MMKI megbízott kutatója, Horváth Bálint zenetudós, a Weiner Leó Zeneiskola és Zeneművészeti Szakközépiskola zenetanára és Windhager Ákos. Külön érdekesség volt, hogy Hámori Máté, az óbudai Danubia Zenekar művészeti vezetője is felszólalt és a gyakorló karmester szemüvegén át rajzolta fel a szimfóniajátszás lehetőségeit, mely egy különösen izgalmas szempontnak számított.

Az előadók és témáik rámutattak arra, hogy nemcsak a zene, hanem a zene művelése sem köthető határokhoz. Az előadók több országban tanultak és gyakorolják aktív zeneművészi hivatásukat, olyan életműveket kutatnak, amelyek opusai felcsendülnek a világ számos előadótermében. Kiragadható példa Dora Pejačević’ életét korán elvesztő horvát–(magyar) zeneszerző bemutatása, aki mindössze egyetlen szimfóniája révén került be a zeneszerzői kánonba és akinek még magyar nyelvű keresztlevele van, mivel az Osztrák–Magyar Monarchia idején született. Édesanyja magyar, édesapja horvát bán, életműve pedig a mai napig számos filmet és másodlagos kulturális terméket generál mint női szimfóniaalkotó. Az előadó, Domagoj Marić zenetudós és diplomata bemutatta azt a képekkel gazdagon illusztrált többnyelvű könyvet, amelyet Dora Pejačević’ életéről jelentetett meg, és akit a magyar zenetörténet is sajátjának tekint az első magyar női zeneszerzők között számon tartva.

A konferencia zárásaként kuriózummal találkozhatott a kis számú, lelkes hallgatóság. Dubrovay László, a Nemzet Művésze címmel kitüntetett, Kossuth-díjas és Erkel Ferenc-díjas zeneszerző, zeneoktató, érdemes művész egyik szimfóniáját felvételről hallgattuk meg úgy, hogy maga a művész is jelen volt, szimultán kommentálta a hallottakat. A szimfonikus zenekari interpretáció az elektronikus zene hangzását imitálta. Ahogy beszédében összefoglalta, ő az elektronikus zene művelőjeként a nézői igények hatására döntött úgy, hogy a befogadhatóság miatt a klasszikusabb hangzások és harmóniák felé lép el összhangban azzal, hogy a világ nagy elektronikus zenetermei is feladták a hiábavaló harcot a megrendelések lecsökkenése miatt. Magyar nyelvű előadását a jelen lévő szinkrontolmács angolra fordította a külföldi vendégek számára. Ezáltal igazi multikulturális érzete támadt mindenkinek, aki jelen volt ezen a rendkívül színvonalas műhelytalálkozón.

KECSKÉS NOÉMI

MTÜ-PROGRAMOK 2025-BEN

Az MTA eseménysorozatához kapcsolódóan 2025-ben az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet (MMA MMKI) négy programot valósított meg. November 6-án a Pesti Vigadó, az MMA székháza adott otthont az *V. Művészettel nevelés műhelykonferencia – A művészet ereje, avagy mitől lesz a gyermeked boldogabb?* című rendezvénynek, ezt követően november 11-én került sor *Az építészet jövője – Kié az épített tér?* című vitaestsorozat záróalkalmára, majd november 14-én és 15-én a magyarországi világzenét helyezték fókuszba a szakemberek a Hagyományok Házában. A programsorozat november 17–19. között a *From Periphery to Centre – International Conference on Contemporary Symphonic Music and Orchestral Traditions in Central and Eastern Europe Since 1990* című angol nyelvű tanácskozással zárult.

V. Művészettel nevelés műhelykonferencia – A művészet ereje, avagy mitől lesz a gyermeked boldogabb?

2025. november 6., Pesti Vigadó

A szakmai találkozó középpontjában a művészet személyiségformáló, közösségteremtő és a gyermekek fejlődését támogató szerepe állt, különös tekintettel a művészeti nevelés mindennapi oktatásba történő integrálásának lehetőségeire.

A konferencia első részében a résztvevők négy módszertani kisfilm segítségével ismerhették meg a művészeti nevelés különböző területeinek innovatív gyakorlatait. A Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesület Kodály Zoltán örökségére épülő integrált programja a zenei nevelés személyiségfejlesztő és társadalmi jelentőségét mutatta be. A KÉPEZŐ Oktatási Program a képzőművészet élményalapú, interdiszciplináris alkalmazásának lehetőségeire hívta fel a figyelmet. A KultúrAktív Egyesület filmjei a közösségi tervezés, a városismeret és az épített környezeti nevelés jó gyakorlatait ismertették, míg a *Borka világa* animációs sorozat a tradicionális értékek, a generációk közötti kapcsolatok és a családi történetmesélés jelentőségét szemléltette.A délutáni előadások a művészetpedagógia tudományos és gyakorlati összefüggéseit több nézőpontból vizsgálták. Vidnyánszky Zoltán neurobiológus az agy fejlődésének és egészségének összefüggésében mutatta be a művészeti tevékenységek szerepét, hangsúlyozva a kreatív ingerek és a környezeti hatások jelentőségét. Farkas Ádám szobrászművész, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja az alkotói mentalitás kialakulásának, a népművészeti örökségnek és a művészettel nevelés korszerű kihívásainak kérdéseit járta körül. Klima Gábor, a Magyar Képzőművészeti Egyetem oktatója a vizuális kultúra oktatásának történeti és kortárs irányait, valamint a művészetpedagógia jövőbeli lehetőségeit tekintette át. Mesterházy Mária a Waldorf-iskolák komplex művészeti nevelésének érzelmi és közösségi hatásait ismertette, különös tekintettel a gyermekek önbizalmának, érzelmi kompetenciáinak és színpadi jelenlétének fejlődésére. Berkó Regina kutatása a design thinking és a vizuális kommunikáció biológiatanításba történő bevonásával vizsgálta a kreatív problémamegoldás fejlesztésének lehetőségeit. A konferenciát Csáji László Koppány, az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet igazgatója moderálásával kerekasztal-beszélgetés zárta.

Az építészet jövője – Kié az épített tér?

2025. november 11., Walter Rózsi-villa

Az építészet nem csupán a szakma művelőinek ügye: az általunk formált terek mindennapi életünk, közösségi tapasztalataink és kulturális örökségünk meghatározó részét képezik. E gondolat jegyében rendezte meg az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet *Kié az épített tér? címmel Az építészet jövője* című vitaestsorozatának ötödik, egyben az évadot lezáró alkalmát. A Walter Rózsi-villában tartott esemény az építészet személyes és közösségi dimenzióit, valamint a szakmai felelősség és a társadalmi érdek összefüggéseit állította középpontba. A közérthető, közéleti szemléletű beszélgetés arra kereste a választ, miként válhat az épített környezet alakítása a szakmai párbeszéd mellett a társadalmi gondolkodás részévé.

A különböző tudomány- és művészeti területek nézőpontjait Sándor Szabolcs Pless László-díjas karmester és zongoraművész, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem oktatója, Gutowski Robert Ybl- és Pro Architectura díjas építész, a Magyar Művészeti Akadémia levelező tagja, valamint Hoffmann Miklós, az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Informatikai Karának dékánja képviselte. Sándor Szabolcs az építészet és a zene közötti érzéki, gondolati kapcsolatot, az „építészet mint megfagyott zene" metaforáját bontotta ki. Gutowski Robert az építészeti alkotás szakmai felelősségét, valamint annak társadalmi és közösségi következményeit helyezte előtérbe. Hoffmann Miklós pedig a mesterséges intelligencia fejlődésének lehetőségeit és az építészet jövőjére gyakorolt hatását vizsgálta. A beszélgetést Katona Vilmos építészteoretikus, az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram alumni ösztöndíjas művésze, az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet megbízott kutatója moderálta.

A magyarországi világzene
2025. november 14–15., Hagyományok Háza

A világzene a népzenei hagyományokból táplálkozó, ugyanakkor különböző zenei kultúrák, műfajok és előadói kifejezésmódok találkozásából formálódó, sokrétű művészeti jelenség. Fogalma, esztétikai sajátosságai és kulturális beágyazottsága számos értelmezési lehetőséget kínál, miközben a hagyományok megőrzésének és kortárs újraértelmezésének kérdéseit is felveti. E jelenség tudományos vizsgálatára vállalkozott az MMA kutatóintézete a Hagyományok Háza és a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Népzene Tanszéke által közösen szervezett, *A magyarországi világzene* című kétnapos konferencia. A konferencia a világzene fogalmát és magyarországi értelmezéseit több tudományterület nézőpontjából közelítette meg. A zenetörténeti, művészetelméleti, művészetantropológiai és etnomuzikológiai előadások a műfaj kialakulását, esztétikai sajátosságait, kulturális kapcsolatrendszereit és társadalmi szerepét vizsgálták. A szakmai párbeszéd középpontjában a világzene terminológiai kérdései, a globalizáció zenei kultúrára gyakorolt hatásai, valamint a hagyományos és kortárs zenei kifejezésformák közötti átjárások álltak.

Az első nap programjában a világzene fogalmi és esztétikai kérdései, hazai története, kulturális pozíciója és oktatási vonatkozásai kerültek előtérbe. A rendezvényt Both Miklós, a Hagyományok Háza főigazgatójának köszöntője nyitotta meg, majd Fehér Anikó, az MMA MMKI megbízott kutatója vezette be a konferencia témáit. Bólya Anna Mária, Tárkány-Kovács Bálint, Jávorszky Béla Szilárd, Sándor Ildikó, Krulik Zoltán, Bolya Mátyás, Sebő Ferenc és Lakatos Róbert előadásai a világzene történetétől és kulturális szerepétől a népzeneoktatás, a klasszikus zene és az improvizáció kapcsolatáig kínáltak különböző megközelítéseket. Az esti programban Lakatos Róbert vezetésével az Esszencia nemzetközi formáció *Esszencia–Brácsatánc* című koncertje a népzenei, a klasszikus és az improvizatív zenei hagyományok találkozását mutatta be.

A második nap előadásai a világzene kulturális és társadalmi összefüggéseit, a hagyományok újraértelmezését, valamint a különböző zenei közösségek életstratégiáit vizsgálták. A program a klubkultúrától és a magyar–számi világzenei párhuzamoktól a cigányzenei hagyományokon, a jazz és a világzene kapcsolatán át a műfaj médiabeli jelenlétéig terjedt. A konferenciát *A világzene arcai* című kerekasztal-beszélgetés zárta, amelynek moderátora Bolya Mátyás, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem tanszékvezető egyetemi docense volt. Both Miklós, Csáji László Koppány, Lovász Irén és Sebő Ferenc a világzene hazai kulturális szerepéről, értelmezési lehetőségeiről és jövőjéről folytatott eszmecserét.

Koncert a Zenepalotában 2025. 11. 17-én
Fotó: Sutus Viktória

From Periphery to Centre – International Conference on Contemporary Symphonic Music and Orchestral Traditions in Central and Eastern Europe Since 1990
2025. november 17–19., Miskolc

Kutatóintézetünk a kortárs szimfonikus zene kelet- és közép-európai helyzetének, valamint az 1990 utáni zenekari kultúra átalakulásának vizsgálatára rendezett nemzetközi konferenciát Miskolcon. A tanácskozás arra kereste a választ, miként alakították át a rendszerváltozást követő társadalmi, kulturális és technológiai folyamatok a régió zenekari hagyományait, intézményrendszerét és művészeti gyakorlatát.

A konferencia a hagyományosan meghatározó nyugat-európai zenei központokon kívüli térségek sajátosságait állította középpontba, feltárva a regionális zenekari kultúrák identitásképző szerepét, az intézményi működés új modelljeit, valamint a kortárs kompozíciós irányzatok és műfaji határok változásait. Kiemelt figyelmet kaptak a közönség és a befogadás kérdései. A zenetudományi, a szociológiai, a kulturális antropológiai és az intézménytörténeti megközelítéseket ötvöző nemzetközi eszmecsere feltárta, hogy a korábban perifériikusnak tekintett régiók miként válhatnak a kortárs szimfonikus zene megújulásának meghatározó szereplőivé, és hogyan járulhatnak hozzá az európai zenekultúra sokszínűségének gazdagításához.

A nemzetközi konferencián többek között Kalopana Magdalini, Leon Stefanija, Miloš Bralović és Ivana Medić, a magyar előadók közül Horváth Bálint, Windhager Ákos értékelte a térségre jellemző zenekari repertoárt.

Válogatás az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet által 2016–2025 között szervezett rendezvények plakátjaiból

THE INFLUENCE OF THE 'K. UND K.' CULTURAL MEMORY
IN THE CENTRAL EUROPEAN IDENTITY
I. International Symposium in Szigliget
7-9 May 2018.
Esterhazy-Mansion in Szigliget
MMA
Magyar Művészeti Akadémia

Magyar Művészeti Akadémia
Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet
ESTÉK A HILD-VILLÁBAN
MŰVÉSZETELMÉLETI ELŐADÁS-SOROZAT
140 éves a fonográf
2018. szeptember 6. | 18:00
WINDHAGER ÁKOS:
Moór Emánuel és a marketing
2018. szeptember 20. | 18:00
PAP JÁNOS:
„Verba volant, scripta manent".
Viaszba karcolt hangok
– a fonográf, az első mechanikus
hangrögzítő és -visszajátszó
2018. október 4. | 18:00
JUHÁSZ ZOLTÁN:
A hosszúfurulya felélesztése
és a fonográf
2018. október 18. | 18:00
PÁVAI ISTVÁN:
A fonográf előnyei és hátrányai
a népzenekutatásban
2018. november 8. | 18:00
ÁRENDÁS PÉTER:
Lajtha László erdélyi gyűjtései
2018. november 22. | 18:00
SEBŐ FERENC:
Vikár Béla és a fonográf
2018. december 6. | 18:00
FEHÉR ANIKÓ:
Edison Amerikában és Magyarországon
HILD-VILLA
az MMA Művészetelméleti és Módszertani
Kutatóintézet székháza
MAGYAR MŰVÉSZETI AKADÉMIA

Magyar Művészeti Akadémia
Művészetelméleti és Módszertani
Kutatóintézet
„MOZGÓ DÓ..." II.
„A ZENE LELKI TÁPLÁLÉK..."
SZIMPÓZIUM A KODÁLY-MÓDSZERRŐL
2018. SZEPTEMBER 24. PESTI VIGADÓ
A MAGYAR MŰVÉSZETI AKADÉMIA SZÉKHÁZA

Magyar Művészeti Akadémia
Művészetelméleti és Módszertani
Kutatóintézet
„MOZGÓ DÓ..." IV.
ZENE A KATEDRÁN
KODÁLY ZOLTÁN ZENEPEDAGÓGIAI
MŰVEINEK MŰVÉSZI LÉGKÖRE
EMLÉKKONFERENCIA KODÁLY ZOLTÁN
SZÜLETÉSÉNEK KÖZELGŐ 140. ÉVFORDULÓJÁRA
2021. NOVEMBER 17.
PESTI VIGADÓ
a Magyar Művészeti Akadémia székháza

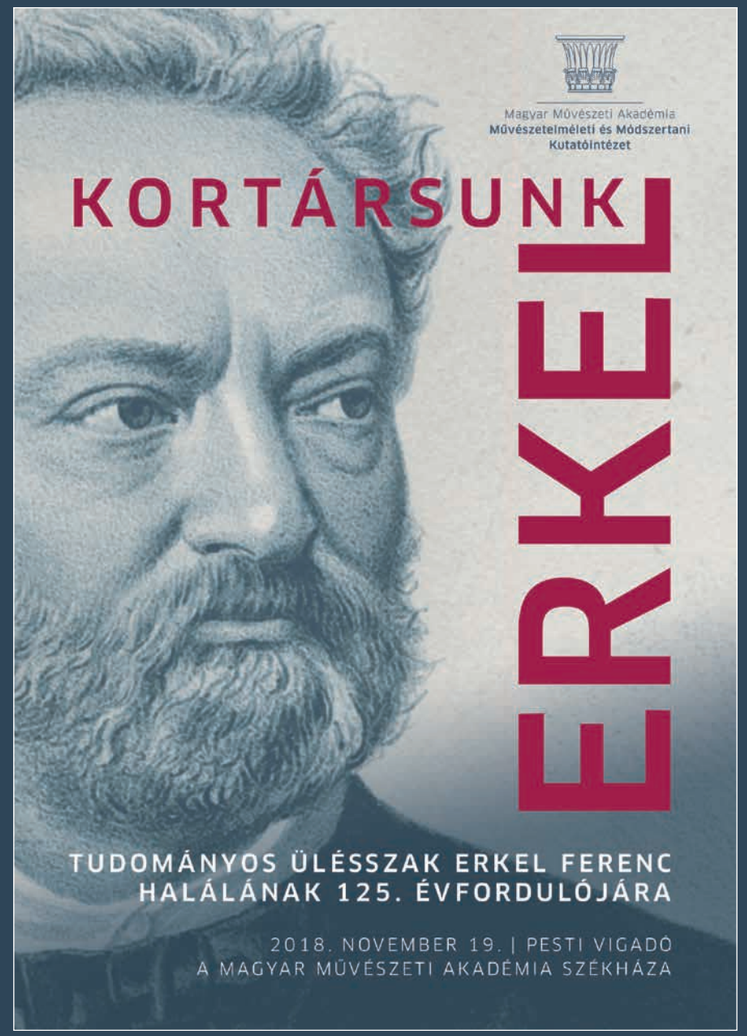
Magyar Művészeti Akadémia
Művészetelméleti és Módszertani
Kutatóintézet
KORTÁRSUNK
ERKEL
TUDOMÁNYOS ÜLÉSSZAK ERKEL FERENC
HALÁLÁNAK 125. ÉVFORDULÓJÁRA
2018. NOVEMBER 19. | PESTI VIGADÓ
A MAGYAR MŰVÉSZETI AKADÉMIA SZÉKHÁZA

10 ÉVES AZ MMA MŰVÉSZETELMÉLETI ÉS MÓDSZERTANI KUTATÓINTÉZET

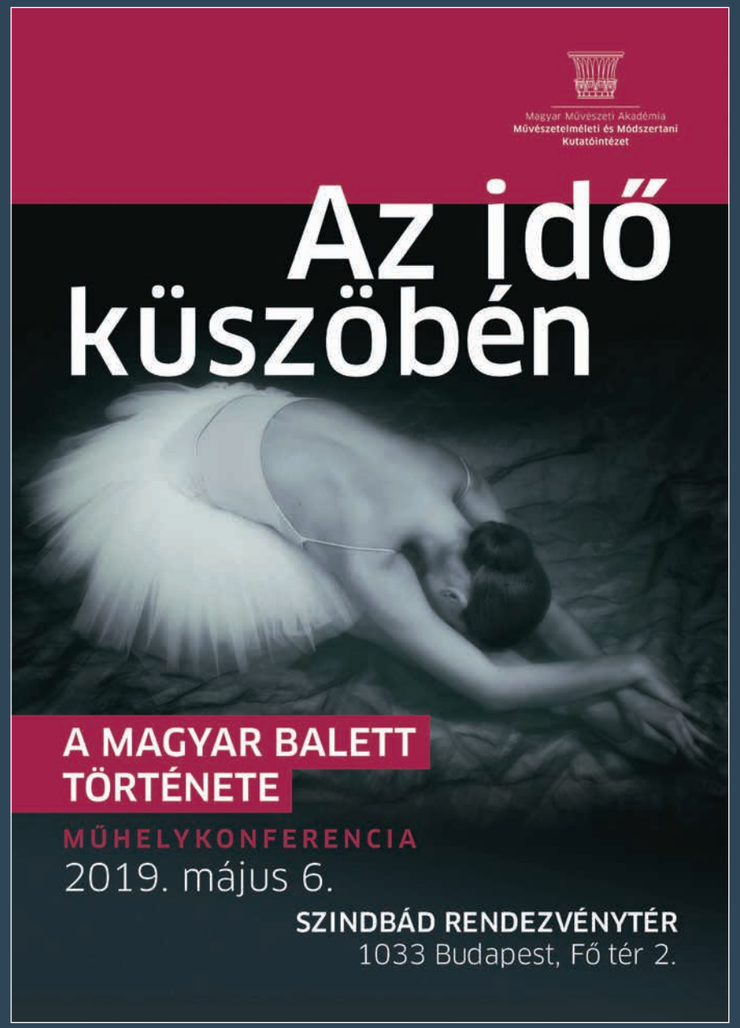
Magyar Művészeti Akadémia
Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet
Az idő küszöbén
A MAGYAR BALETT TÖRTÉNETE
MŰHELYKONFERENCIA
2019. május 6.
SZINDBÁD RENDEZVÉNYTÉR
1033 Budapest, Fő tér 2.

Haza a kövekben I.
KORTÁRS SZLOVÁKIAI ÉPÍTÉSZET
A MODERN ÉS AZ ORGANIKUS VONZÁSÁBAN
ELŐADÁS-SOROZAT A FUGÁBAN
2019. SZEPTEMBER 26. 18:30
2019. OKTÓBER 24. 18:30
2019. NOVEMBER 28. 18:30
JAN STEMPEL
SEBASTIAN NAGY
KRCHO JÁNOS
www.mme-emki.hu

Magyar Művészeti Akadémia
Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet
SZABÓ DEZSŐ
HELYE A MAGYAR KULTÚRÁBAN
KONFERENCIA
2019. OKTÓBER 28-29. | PESTI VIGADÓ
A MAGYAR MŰVÉSZETI AKADÉMIA SZÉKHÁZA

Magyar Művészeti Akadémia
Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet
„ÁGYÚK ÉS VIRÁGOK”
CZIFFRA GYÖRGY EMLÉKEZETE
I. NEMZETKÖZI TUDOMÁNYOS MŰHELYTALÁLKOZÓ
CZIFFRA
CZIFFRA GYÖRGY FESZTIVÁL
2019. NOVEMBER 20., 10.00 | DUNA PALOTA
1051 BUDAPEST, ZRÍNYI U. 5., SZÉCHENYI TEREM

Magyar Művészeti Akadémia
Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet
NÉPTÁNC-NYELVEN
SZIMPÓZIUM TIMÁR SÁNDOR KÖZELGŐ 90. SZÜLETÉSNAPJA TISZTELETÉRE
2019. DECEMBER 4., 10.00
MAKOVECZ KÖZPONT ÉS ARCHÍVUM
1125 Budapest, Városkúti út 2.

10 ÉVES AZ MMA MŰVÉSZETELMÉLETI ÉS MÓDSZERTANI KUTATÓINTÉZET

ESTÉK A HILD-VILLÁBAN
TESZTOSZTERON-ÉPÍTÉSZET
WESSELÉNYI-GARAY ANDOR BESZÉLGETŐPARTNEREI:
SMILÓ DÁVID
VASÁROS ZSOLT
SZEDERKÉNYI LUKÁCS
HÁMORI PÉTER
ERHARDT GÁBOR
A beszélgetések zárórának, amelyeket élőben közvetítünk Facebook-oldalunkon: www.facebook.com/mmammki

ESTÉK A HILD-VILLÁBAN
TESZTOSZTERON-ÉPÍTÉSZET 2
WESSELÉNYI-GARAY ANDOR
VENDÉGE SZABÓ LEVENTE
2021. OKTÓBER 7. 18.00

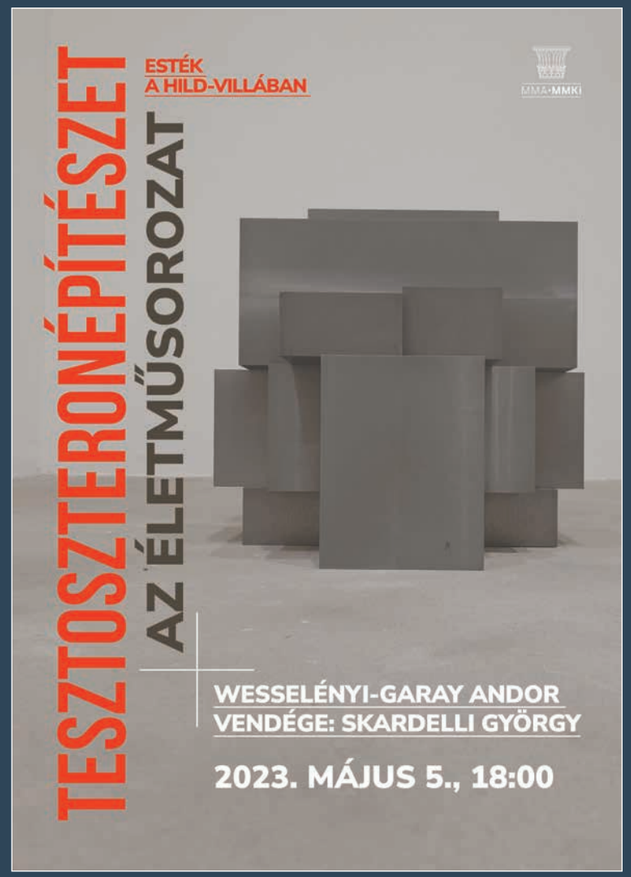
TESZTOSZTERONÉPÍTÉSZET
AZ ÉLETMŰSOROZAT
ESTÉK A HILD-VILLÁBAN
MMA-MMKI
WESSELÉNYI-GARAY ANDOR
VENDÉGE: SKARDELLI GYÖRGY
2023. MÁJUS 5., 18:00

A MAGYAR NÉPTÁNC ÉVTIZEDEI
ONLINE KONFERENCIA
2021. február 1. 10.00
Közvetítés az MMA MMKI YouTube-csatornáján.

Magyar Művészeti Akadémia
Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet
ANIMÁCIÓS ESTÉK
Hagyomány és haladás
KOLLARIK TAMÁS BESZÉLGETŐPARTNEREI:
OROSZ ANNA IDA és FÜLÖP JÓZSEF
JANKOVICS MARCELL és BUCSI RÉKA
RÓFUSZ FERENC és VÁCZ PÉTER
TERNOVSZY BÉLA és ANDRASEW NADJA
VARSÁNYI FERENC és GELLEY BÁLINT
A beszélgetést élőben közvetítjük a Hild-villából Facebook-oldalunkon: www.facebook.com/mmammki

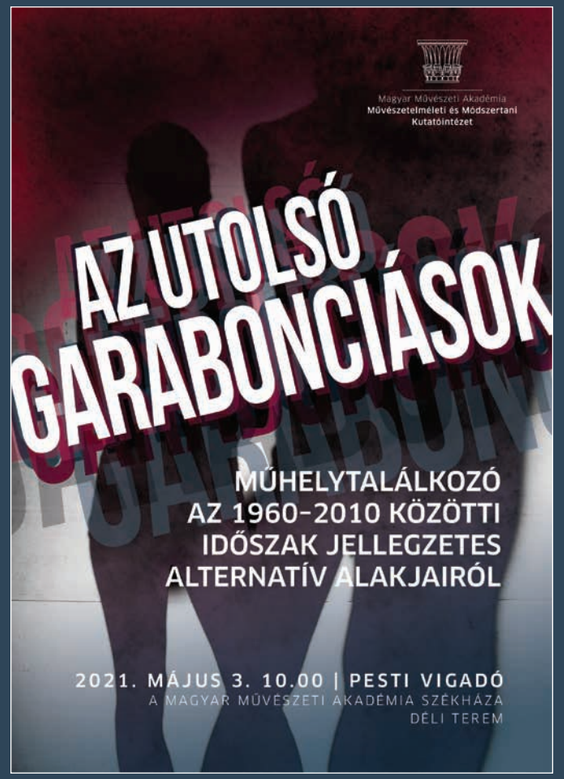

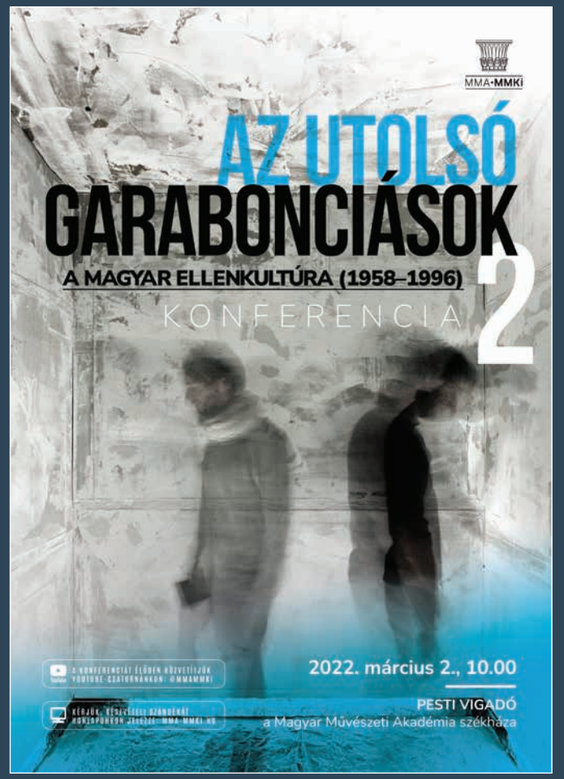

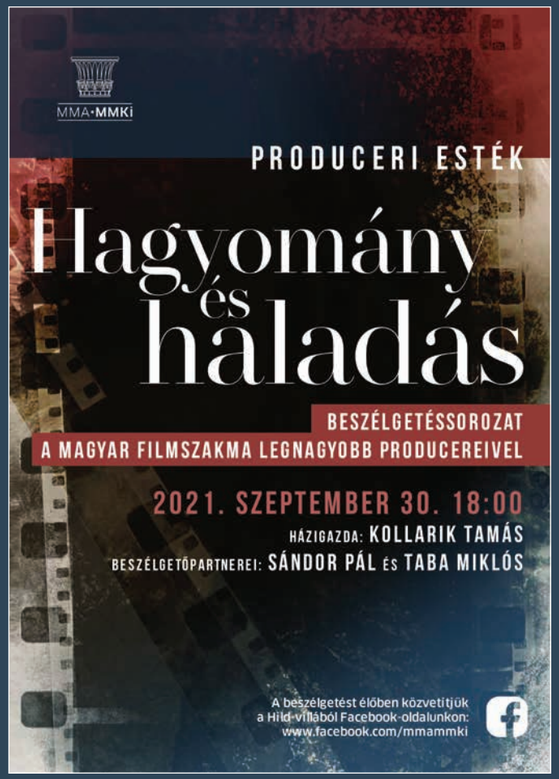

10 ÉVES AZ MMA MŰVÉSZETELMÉLETI ÉS MÓDSZERTANI KUTATÓINTÉZET

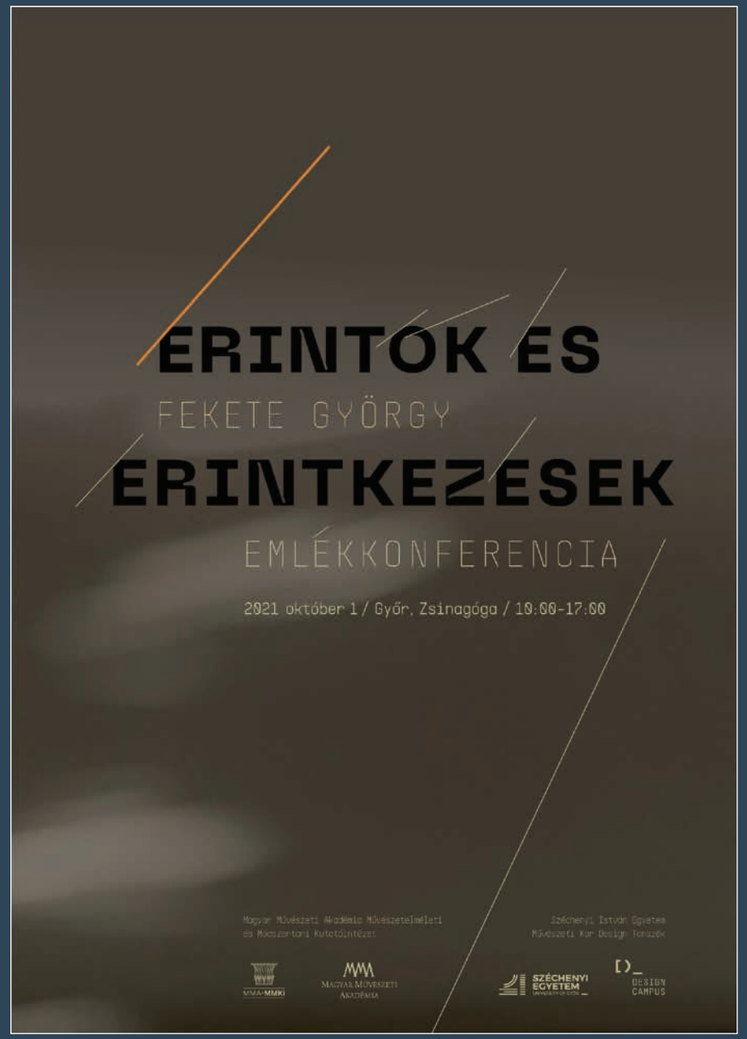
ERINTOK ÉS
FEKETE GYÖRGY
ERINTKEZESEK
EMLÉKKONFERENCIA
2021 október 1 / Győr, Zsinagóga / 10:00-17:00
Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet
Széchenyi István Egyetem Művészeti Kar Design Tanszék
MMA·MMKI
MAGYAR MŰVÉSZETI AKADÉMIA
SZÉCHENYI EGYETEM
DESIGN CAMPUS

MMA·MMKI
A MŰVÉSZETI KÖNYVTÁRAK SZEREPE A DIGITÁLIS KORBAN, AVAGY
MŰVÉSZET, INNOVÁCIÓ, KÖNYVTÁR
KONFERENCIA
2021. OKTÓBER 6. 10.00
PESTI VIGADÓ, AZ MMA SZÉKHÁZA

Az egyházzene történetei
IN MEMORIAM DOBSZAY LÁSZLÓ
KONFERENCIA
2021. NOVEMBER 8.
PESTI VIGADÓ
a Magyar Művészeti Akadémia székháza

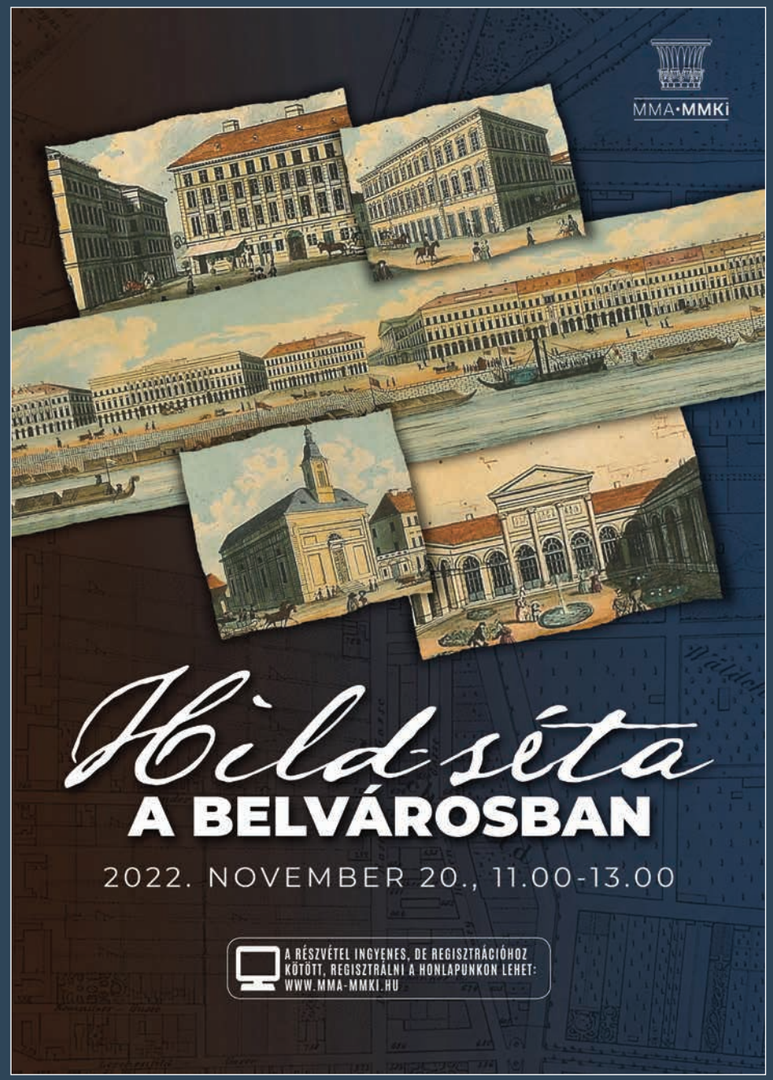
MMA·MMKI
Hild-séta
A BELVÁROSBAN
2022. NOVEMBER 20., 11.00-13.00
A RÉSZVÉTEL INGYENES, DE REGISZTRÁCIÓHOZ KÖTÖTT, REGISZTRÁLNI A HONLAPUNKON LEHET:
WWW.MMA-MMKI.HU

MMA·MMKI
KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG NAPJAI
Nyitott ház program a Hild-villában
2024. 09. 21.
11.00-15.00 Utazás a reformkorba – interaktív játék
15.00 Hild-örökség – Séta a Hild-villában
Kiss Eszter, a Katona József Színház színművésze irodalmi művekkel és művészettörténeti információkkal várja időutazásra az érdeklődőket.
A rendezvényen való részvétel ingyenes, de regisztrációhoz kötött! Részvételi szándékát a rendezveny@mma.mmki.hu e-mail-címen jelezze 2024. szeptember 19.-ig. Helyszínen történő jelentkezést nem áll módunkban elfogadni!

MMA·MMKI
Hild-séták
2024. 09. 26. 16.30
Hild-séta a Svábhegyen
Kiss Eszter, a Katona József Színház színművésze megidézi a Svábhegy egykori hangulatát, irodalmi művekkel és művészettörténeti információkkal várja időutazásra az érdeklődőket.
A rendezvényen való részvétel ingyenes, de regisztrációhoz kötött! Részvételi szándékát a rendezveny@mma.mmki.hu e-mail-címen jelezze 2024. szeptember 24.-ig. Helyszínen történő jelentkezést nem áll módunkban elfogadni!

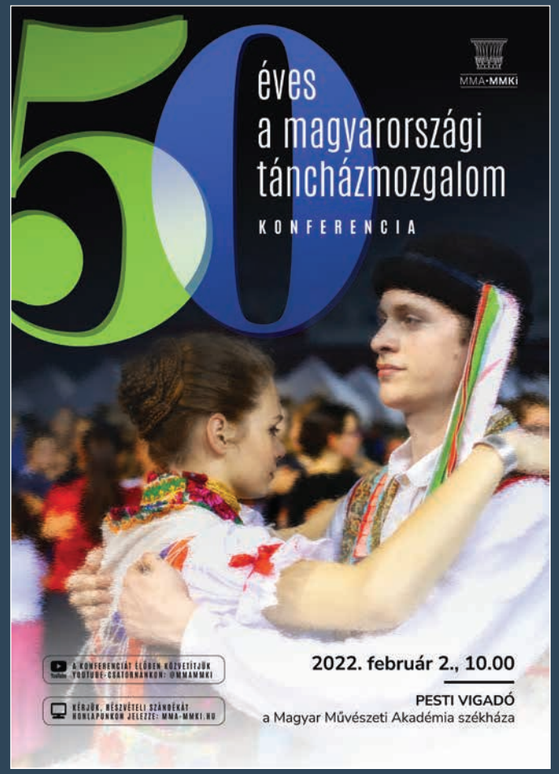
50
éves
a magyarországi
táncházmozgalom
KONFERENCIA
MMA-MMKI
A KONFERENCIÁT ÉLŐBEN KÖZVETÍTJÜK YOUTUBE-CSATORNÁNKON: @MMAMMKI
KÉRJÜK, RÉSZVÉTELI SZÁNDÉKÁT HONLAPUNKON JELEZZE: MMA-MMKI.HU
2022. február 2., 10.00
PESTI VIGADÓ
a Magyar Művészeti Akadémia székháza

KÖNYVTÁRI
BESZÉLGETÉSEK
+
MMA-MMKI
2022. MÁRCIUS 24. 17.00
BESZÉLGETÉS
BARTIS ATTILA ÍRÓ,
FOTOGRÁFUSSAL
KÉRJÜK, RÉSZVÉTELI SZÁNDÉKÁT HONLAPUNKON JELEZZE: MMA-MMKI.HU
PESTI VIGADÓ
a Magyar Művészeti Akadémia székháza

MMA-MMKI
Befejezetlen
múlt
KONFERENCIA
A KONFERENCIÁT ÉLŐBEN KÖZVETÍTJÜK YOUTUBE-CSATORNÁNKON: @MMAMMKI
KÉRJÜK, RÉSZVÉTELI SZÁNDÉKÁT HONLAPUNKON JELEZZE: MMA-MMKI.HU
2022. április 25., 10.00
PESTI VIGADÓ
a Magyar Művészeti Akadémia székháza

II.
VILÁGHÁBORÚ
KULTURÁLIS
EMLÉKEZETE
KONFERENCIA
2022. május 16., 10.00
PESTI VIGADÓ
a Magyar Művészeti Akadémia székháza

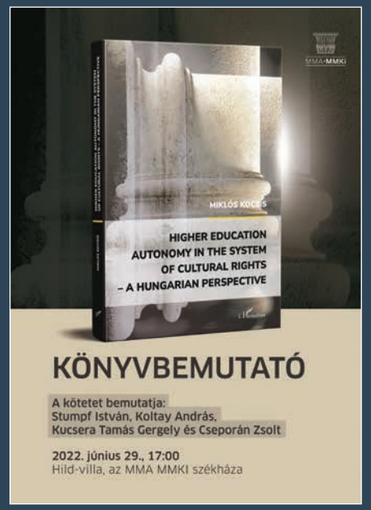
MMA-MMKI
MIKLÓS KOCZÉ
HIGHER EDUCATION
AUTONOMY IN THE SYSTEM
OF CULTURAL RIGHTS
– A HUNGARIAN PERSPECTIVE
KÖNYVBEMUTATÓ
A kötetet bemutatja:
Stumpf István, Koltay András,
Kucsera Tamás Gergely és Cseporán Zsolt
2022. június 29., 17:00
Hild-villa, az MMA MMKI székháza

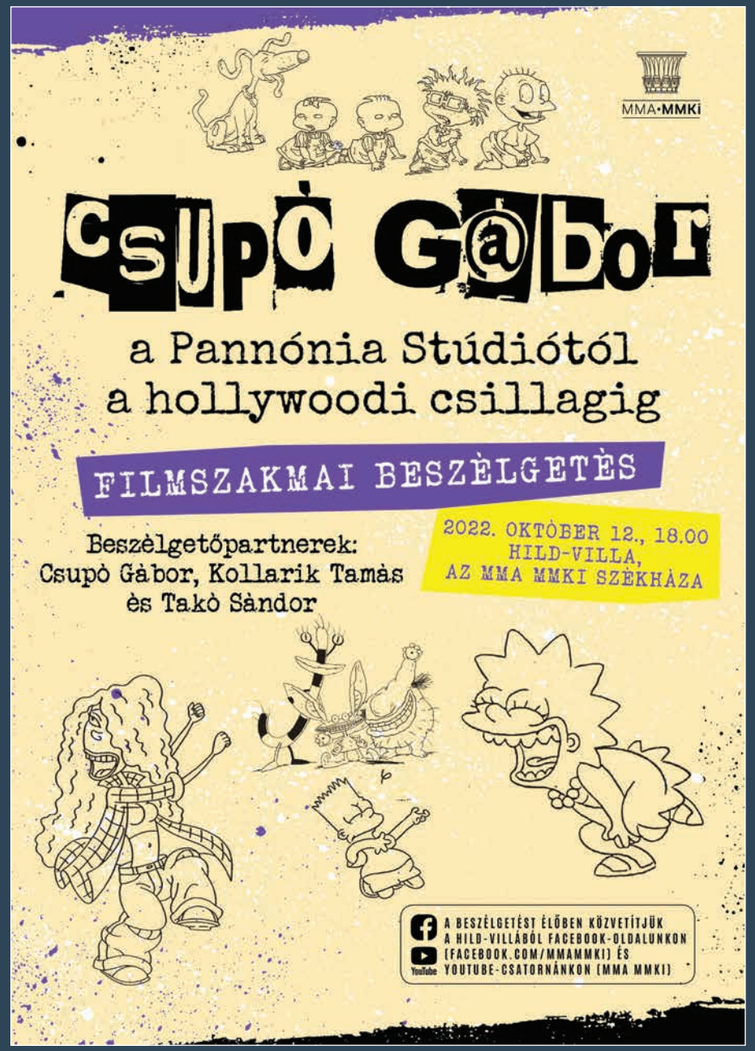
MMA·MMKI
Csupó Gábor
a Pannónia Stúdiótól
a hollywoodi csillagig
FILMSZAKMAI BESZÉLGETÉS
Beszélgetőpartnerek:
Csupó Gábor, Kollarik Tamás
és Takó Sándor
2022. OKTÓBER 12., 18.00
HILD-VILLA,
AZ MMA MMKI SZÉKHÁZA
A BESZÉLGETÉST ÉLŐBEN KÖZVETÍTJÜK
A HILD-VILLÁBÓL FACEBOOK-OLDALUNKON
(FACEBOOK.COM/MMAMMKI) ÉS
YOUTUBE-CSATORNÁNKON (MMA MMKI)

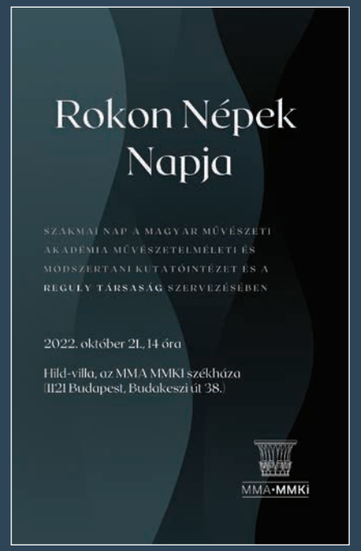
Rokon Népek
Napja
SZAKMAI NAP A MAGYAR MŰVÉSZETI
AKADÉMIA MŰVÉSZETELMÉLETI ÉS
MÓDSZERTANI KUTATÓINTÉZET ÉS A
REGULY TÁRSASÁG SZERVEZÉSÉBEN
2022. október 21., 14 óra
Hild-villa, az MMA MMKI székháza
(1121 Budapest, Budakeszi út 38.)
MMA·MMKI

MŰVÉSZETI ÖSZTÖNDÍJ PROGRAM
MMA·MMKI
PArtFOGÓ
AZ ÖSZTÖNDÍJAS MŰVÉSZEK BEMUTATKOZÓ ESTJE
2022. NOVEMBER 2., 17.00
KOLLARIK TAMÁS
BESZÉLGETŐPARTNEREI:
TOPOLÁNSZKY TAMÁS YVAN
ÉS CSUJA LÁSZLÓ
A BESZÉLGETÉST ÉLŐBEN IS KÖZVETÍTJÜK
YOUTUBE-CSATORNÁNKON: @MMAMMKI

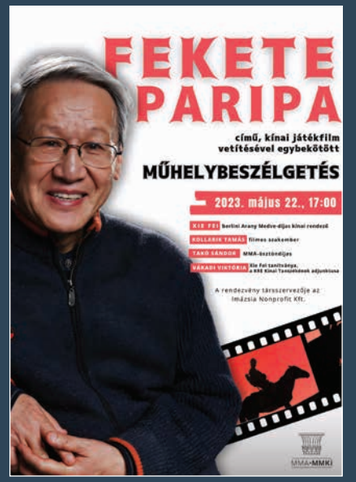
FEKETE PARIPA
című, kínai játékfilm
vetítésével egybekötött
MŰHELYBESZÉLGETÉS
2023. május 22., 17:00
XIE FEI Berlini Arany Medve-díjas kínai rendező
KOLLARIK TAMÁS filmes szakember
TAKÓ SÁNDOR MMA-ösztöndíjas
BÁRDI VIKTÓRIA Xie Fei tanítványa,
a KFE Kínai Tanszékének adjunktusa
A rendezvény társszervezője az
Imázsia Nonprofit Kft.
MMA·MMKI

BETWEEN ART AND SCIENCE
22 JUNE, 2023 | 03:00 PM
Hild-villa, 1121 Budapest, Budakeszi Street 38.
Intinerary:
3:00 PM - 9:00 PM continuous screening of Gilah's two movies
Cosmography (30 minutes) - conference room
Reading the Landscape (30 minutes) - office of the researchers
5:00 PM Gilah's presentation and the roundtable discussion
7:00 PM concert of Duola
(Balázs Bágyi - drums, Dániel P. Szabó - dulcimer)
7:45 PM reception
Round table discussion participants:
Gilah Yelin Hirsch professor of Art Emeritus and multidisciplinary artist
Johanna Domokos professor of Bielefeld University and Károli Gáspár University of the Reformed Church
Avi Roth artist, photographer;
László Koppány Csáji director of the Hungarian Academy of Arts Research Institute of Art Theory and Methodology

KREATIVITÁS ÉS SZÁMÍTÓGÉP
Az informatika szerepe a 3D tervezéstől az animációs
iparon át a képzőművészetig
BEMUTATKOZÓ ESTTEL EGYBEKÖTÖTT
KEREKASZTAL-BESZÉLGETÉS
2023. SZEPTEMBER 13.
17:00 ÓRA
Hild-villa,
az MMA MMKI székháza
A kerekasztal-beszélgetés résztvevői:
dr. Bólya Anna Mária
az MMA MMKI tudományos
főmunkatársa, a Táncművészeti
Egyetem docense
dr. Hoffmann Miklós
professzor, az MTA doktora,
egyetemi tanár
dr. Csáji László Koppány
az MMA MMKI igazgatója
Kérjük, részvételi szándékát a rendezveny@mma-mmki.hu címen
2023. szeptember 11. napjáig jelezze.
MMA·MMKI

GAZDA JÓZSEF

MŰVÉSZETI ÉS ÚJ KÖNYVEINEK BEMUTATÓJA

2023.
SZEPTEMBER 20.
17:00 ÓRA

HILD-VILLA
(1121 BUDAPEST, BUDAKESZI ÚT 38.)

A KÖTETEKET BEMUTATJA:

GAZDA JÓZSEF
erdélyi író, szociográfus,
művelődésszervező, MMA köztestületi tagja

DR. CSÁJI LÁSZLÓ KOPPÁNY
igazgató, MMA MMKI

Kérjük, részvételi szándékát a rendezveny@mma-mmki.hu
címen 2023. szeptember 18. napjáig jelezze.

MMA·MMKI

Invitation
MMA·MMKI
THE CONSUMPTION OF WISDOM AND THE WISDOM OF CONSUMPTION
(A Multimodal Anthropological Research)
You are cordially invited by the Research Institute of Art Theory and Methodology of the Hungarian Academy of Arts to a presentation and a workshop where you will have the opportunity to discover the intriguing art of the Filipino artist Ma Macrose Pascual.
7 NOVEMBER 2023 · 5p.m.
HILD-VILLA
1121 Budapest, Budakeszi street 38.
MA MACROSE PASCUAL
Admission is free. Please indicate your intention to participate by November 3, 2023, at rendezveny@mma-mmki.hu.

A MAGYAR TUDOMÁNY ÜNNEPE
POÉTIKA és POLITIKA
KONFERENCIA
2023. NOVEMBER 20., 11:00
PÉCSI AKADÉMIAI BIZOTTSÁG SZÉKHÁZA
(7624 Pécs, Jurisics Miklós utca 44.)
www.mma-mmki.hu

MEGHÍVÓ
A MAGYAR TUDOMÁNY ÜNNEPE
POÉTIKA és POLITIKA
KONFERENCIA
2023. NOVEMBER 20., 11:00
PÉCSI AKADÉMIAI BIZOTTSÁG SZÉKHÁZA
TUDOMÁNY és MŰVÉSZET
találkozása
ELŐADÁSSOROZATTAL EGYBEKÖTÖTT KEREKASZTAL-BESZÉLGETÉSEK
2023. NOVEMBER 22.
MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁR ÉS INFORMÁCIÓS KÖZPONT
2023. NOVEMBER 23.
PESTI VIGADÓ, AZ MMA SZÉKHÁZA - SINKOVITS IMRE KAMARASZÍNPAD
www.mma-mmki.hu

WARCHITECTURE
ÉPÍTÉSZETI VITAEST
MMA·MMKI
WALTER RÓZSI VILLA
NIKOS A. SALINGAROS:
AZ EGYRE CSAK ÉPÜLŐ DISZTÓPIA – A MODERN RADIKÁLIS REVÍZIÓJA
2023. NOVEMBER 14., 18 ÓRA
WALTER RÓZSI-VILLA (1071 BUDAPEST, BAJZA U. 10.)
WESSELÉNYI-GARAY ANDOR VENDÉGEI:
ERHARDT GÁBOR ÉS SMILÓ DÁVID
Részvételi szándékát 2023. november 10. napjáig a rendezveny@mma-mmki.hu e-mail-címen jelezze.

MMA·MMKI
Néprajzi Múzeum
Museum of Ethnography
SUTTOGÓ FÖLD
A TÁJ ALTERNATÍVÁI A MAGYAR ÉS IZRAELI KORTÁRS KÉPZŐMŰVÉSZETBEN
Védnökök:
NÉPRAJZI MÚZEUM
2023. DECEMBER 7. – 2024. JANUÁR 7.
A kiállítás kurátorai:
NECHEMIA BOAZ, OFER KAHANA, VICTOR RYABCHIN, ISKI KOCSIS TIBOR, ROTH AVI
Avigail FRIED: Tájkép napkeltekor / Landscape at sunrise, 2023, olaj, vászon / oil on canvas, 50 x 60 cm
BUKTA Imre: Belvíz / Inland water, 2021, olaj, vászon / oil on canvas, 110 x 140 cm
Alex KREMER: Hamatsleva-völgy / Hamatsleva Valley, 2017, olaj, vászon / oil on canvas, 100 x 120 cm
GYENIS Tibor: 8 óra eszköz / 8 hours tool, 2005, Lambda print, fatábla / Lambda print on board, 70 x 100 cm

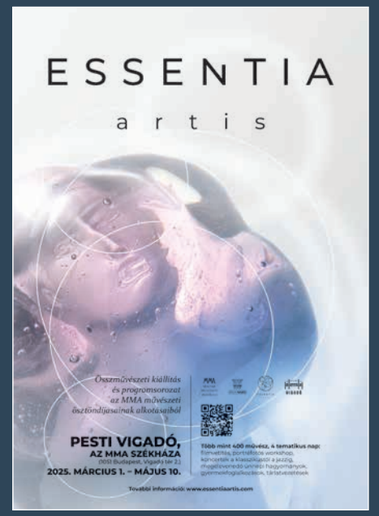

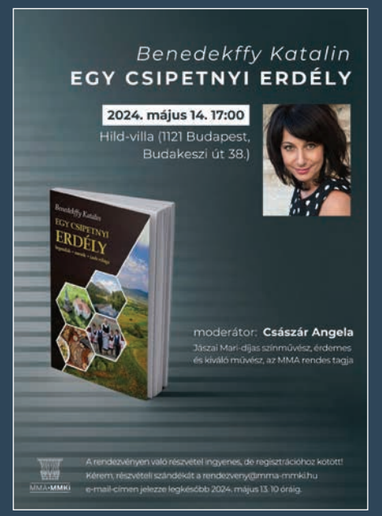

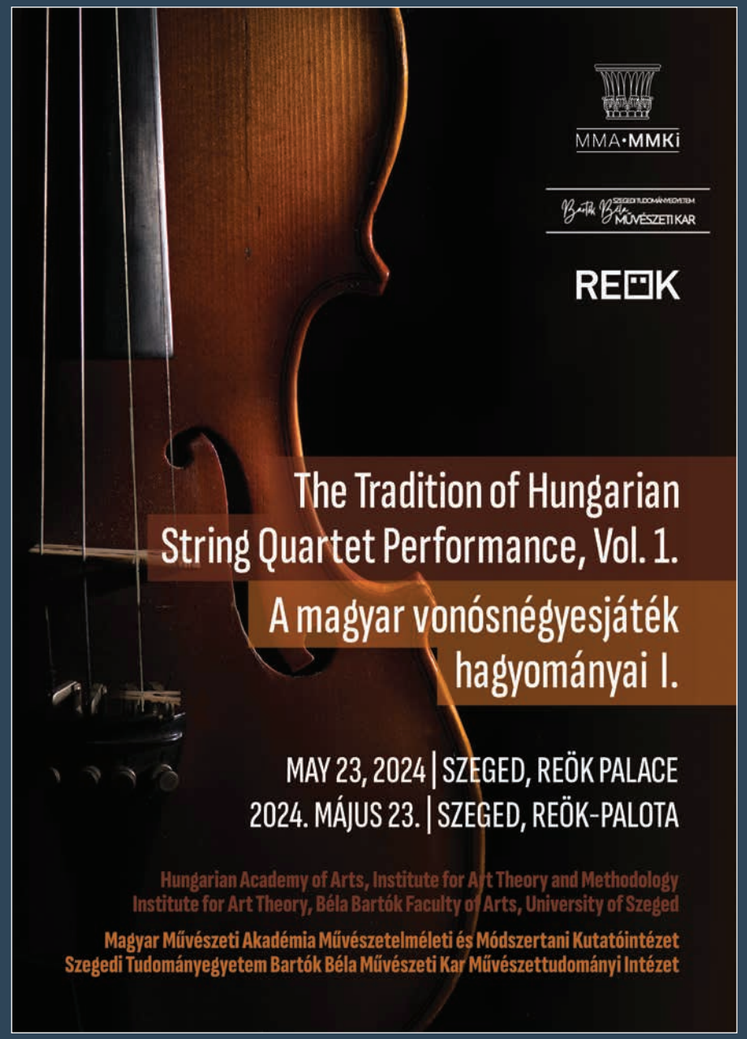

10 ÉVES AZ MMA MŰVÉSZETELMÉLETI ÉS MÓDSZERTANI KUTATÓINTÉZET

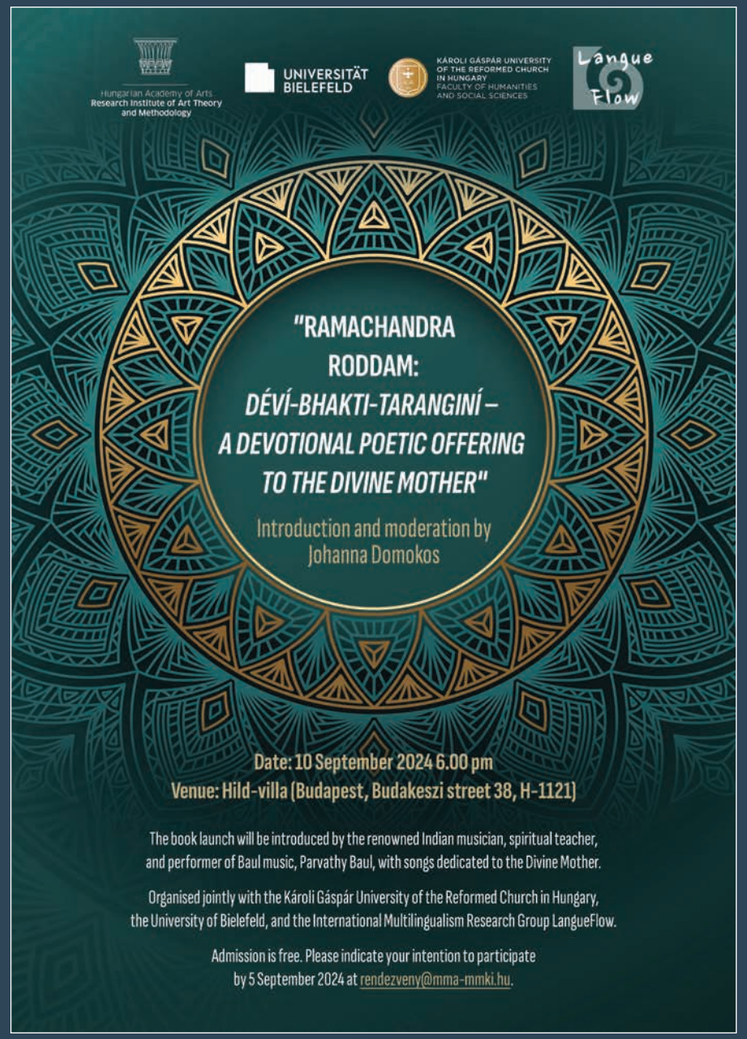
Hungarian Academy of Arts
Research Institute of Art Theory and Methodology
UNIVERSITÄT BIELEFELD
KÁROLI GÁSPÁR UNIVERSITY OF THE REFORMED CHURCH IN HUNGARY
FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES
Langue Flow
"RAMACHANDRA RODDAM:
DÉVÍ-BHAKTI-TARANGINÍ –
A DEVOTIONAL POETIC OFFERING TO THE DIVINE MOTHER"
Introduction and moderation by Johanna Domokos
Date: 10 September 2024 6.00 pm
Venue: Hild-villa (Budapest, Budakeszi street 38, H-1121)
The book launch will be introduced by the renowned Indian musician, spiritual teacher, and performer of Baul music, Parvathy Baul, with songs dedicated to the Divine Mother.
Organised jointly with the Károli Gáspár University of the Reformed Church in Hungary, the University of Bielefeld, and the International Multilingualism Research Group LangueFlow.
Admission is free. Please indicate your intention to participate by 5 September 2024 at rendezveny@mma-mmki.hu.

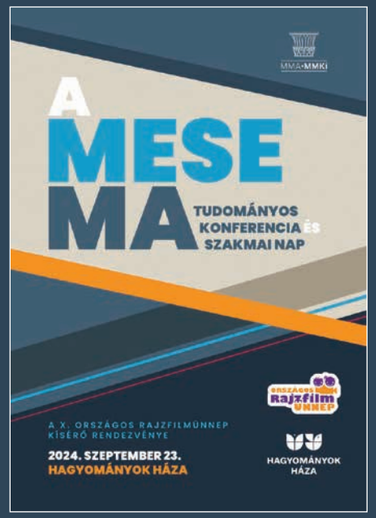
MMA•MMKI
A MESE MA
TUDOMÁNYOS KONFERENCIA ÉS SZAKMAI NAP
A X. ORSZÁGOS RAJZFILMÜNNEP KÍSÉRŐ RENDEZVÉNYE
2024. SZEPTEMBER 23.
HAGYOMÁNYOK HÁZA
HAGYOMÁNYOK HÁZA

MMA
MMA•MMKI
MOZGÓKÉP ALKALMAZÁSA AZ ISMERET-TERJESZTÉSBEN
A XI. ORSZÁGOS RAJZFILMÜNNEP KÍSÉRŐ RENDEZVÉNYE
2025. SZEPTEMBER 25.
HAGYOMÁNYOK HÁZA
nmhh
HAGYOMÁNYOK HÁZA
mohu

MMA•MMKI
Az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet idén is csatlakozik a Kutatók Éjszakája országos programsorozathoz, amelyre szeretettel hívjuk meg.
09. 27.
09. 28.
KUTATÓK ÉJSZAKÁJA
A HILD-VILLÁBAN
2024. SZEPTEMBER 27.
13:00-19:00
UTAZÁS A REFORMKORBA
A Hild-villa épületének kalandos felderítése
16:00-17:15
NAPRA-FORGÓ
Zenés-játékos mesefoglalkozás
17:00-17:30
RITMUSKUCKÓ
Interaktív hangszer-bemutató kicsiknek
18:30-19:00
LEGYÉL TE A HANGADÓ!
Szinkronizációs játék Hirtling István színésszel
15:30-16:30
LESS BE A RESTAURÁTOR-MŰHELYBE!
Retusálási technikák digitális eszköz alkalmazásával
17:15-18:15
MOZGÓ TŐKE
Készíts animációt a bankjegyek ábráiból!
18:30-19:10
ÉJSZAKA A HILD-VILLÁBAN
Tűz- és akrobatikus show
A belépés ingyenes, de regisztrációhoz kötött.
Regisztrálni intézetünk honlapján (www.mma-mmki.hu/kutatok-ejszakaja-a-hild-villaban-2) lehetséges, az iskoláscsoportok jelentkezését a rendezveny@mma-mmki.hu e-mail-címre várjuk.

MMA•MMKI
KUTATÓK ÉJSZAKÁJA
IDŐUTAZÁS A HILD-VILLÁBAN
2025. SZEPTEMBER 26.
A belépés ingyenes, de regisztrációhoz kötött. Kérjük, részvételi szándékát az MMA MMKI honlapon legkésőbb 2025. szeptember 24-ig jelezze.

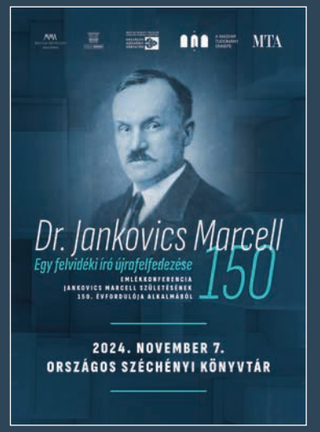

10 ÉVES AZ MMA MŰVÉSZETELMÉLETI ÉS MÓDSZERTANI KUTATÓINTÉZET

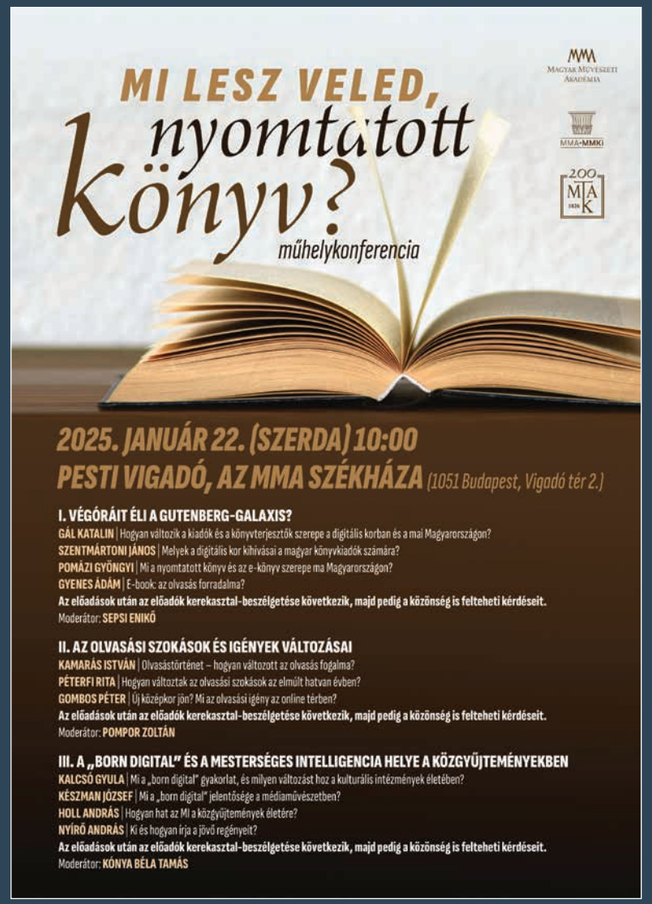
MI LESZ VELED,
nyomtatott
könyv?
műhelykonferencia
MMA
Magyar Művészeti Akadémia
MMA•MMKI
200 MTA 1826
2025. JANUÁR 22. (SZERDA) 10:00
PESTI VIGADÓ, AZ MMA SZÉKHÁZA (1051 Budapest, Vigadó tér 2.)
I. VÉGÓRÁIT ÉLI A GUTENBERG-GALAXIS?
GÁL KATALIN | Hogyan változik a kiadók és a könyvterjesztők szerepe a digitális korban és a mai Magyarországon?
SZENTMÁRTONI JÁNOS | Melyek a digitális kor kihívásai a magyar könyvkiadók számára?
POMÁZI GYÖNGYI | Mi a nyomtatott könyv és az e-könyv szerepe ma Magyarországon?
GYENES ÁDÁM | E-book: az olvasás forradalma?
Az előadások után az előadók kerekasztal-beszélgetése következik, majd pedig a közönség is felteheti kérdéseit.
Moderátor: SEPSI ENIKŐ
II. AZ OLVASÁSI SZOKÁSOK ÉS IGÉNYEK VÁLTOZÁSAI
KAMARÁS ISTVÁN | Olvasástörténet – hogyan változott az olvasás fogalma?
PÉTERFI RITA | Hogyan változtak az olvasási szokások az elmúlt hatvan évben?
GOMBOS PÉTER | Új középkor jön? Mi az olvasási igény az online térben?
Az előadások után az előadók kerekasztal-beszélgetése következik, majd pedig a közönség is felteheti kérdéseit.
Moderátor: POMPOR ZOLTÁN
III. A „BORN DIGITAL" ÉS A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA HELYE A KÖZGYŰJTEMÉNYEKBEN
KALCSÓ GYULA | Mi a „born digital" gyakorlat, és milyen változást hoz a kulturális intézmények életében?
KÉSZMAN JÓZSEF | Mi a „born digital" jelentősége a médiaművészetben?
HOLL ANDRÁS | Hogyan hat az MI a közgyűjtemények életére?
NYÍRŐ ANDRÁS | Ki és hogyan írja a jövő regényeit?
Az előadások után az előadók kerekasztal-beszélgetése következik, majd pedig a közönség is felteheti kérdéseit.
Moderátor: KÓNYA BÉLA TAMÁS

MMA•MMKI
WALTER RÓZSI VILLA
AZ ÉPÍTÉSZET JÖVŐJE
VITAESTSOROZAT
MAKOVECZ IMRE ÉS AZ UTÓKOR
Katona Vilmos vendégei:
Salamin Ferenc, Martinkó József,
Dósa Papp Tamás, Schreck Ákos
2025. JANUÁR 22. 17:30
Walter Rózsi-villa (1071 Budapest, Bajza u. 10.)

MMA•MMKI
WALTER RÓZSI VILLA
AZ ÉPÍTÉSZET JÖVŐJE
VITAESTSOROZAT
A HELY SZELLEME
Katona Vilmos vendégei:
Vukoszávlyev Zorán, Csóka Balázs,
Paár Eszter, Torma Tamás
2025. MÁJUS 20. 17:30
Walter Rózsi-villa (1071 Budapest, Bajza u. 10.)

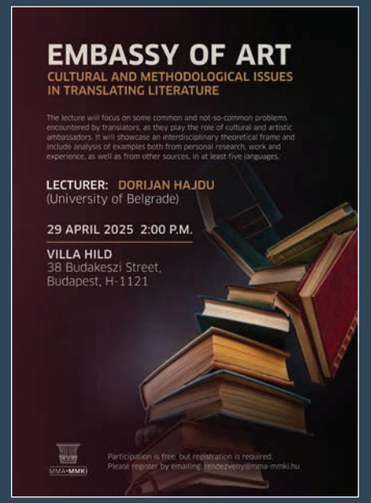
EMBASSY OF ART
CULTURAL AND METHODOLOGICAL ISSUES
IN TRANSLATING LITERATURE
The lecture will focus on some common and not-so-common problems encountered by translators, as they play the role of cultural and artistic ambassadors. It will showcase an interdisciplinary theoretical frame and include analysis of examples both from personal research, work and experience, as well as from other sources, in at least five languages.
LECTURER: DORIJAN HAJDU
(University of Belgrade)
29 APRIL 2025 2:00 P.M.
VILLA HILD
38 Budakeszi Street,
Budapest, H-1121
MMA•MMKI
Participation is free, but registration is required.
Please register by emailing: rendezveny@mma-mmki.hu

MMA•MMKI
VIKÁR
BÉLA-NAP
A MAGYAR NÉPZENEKUTATÁS
KÉRDÉSEI
2025. ÁPRILIS 1.
HILD-VILLA

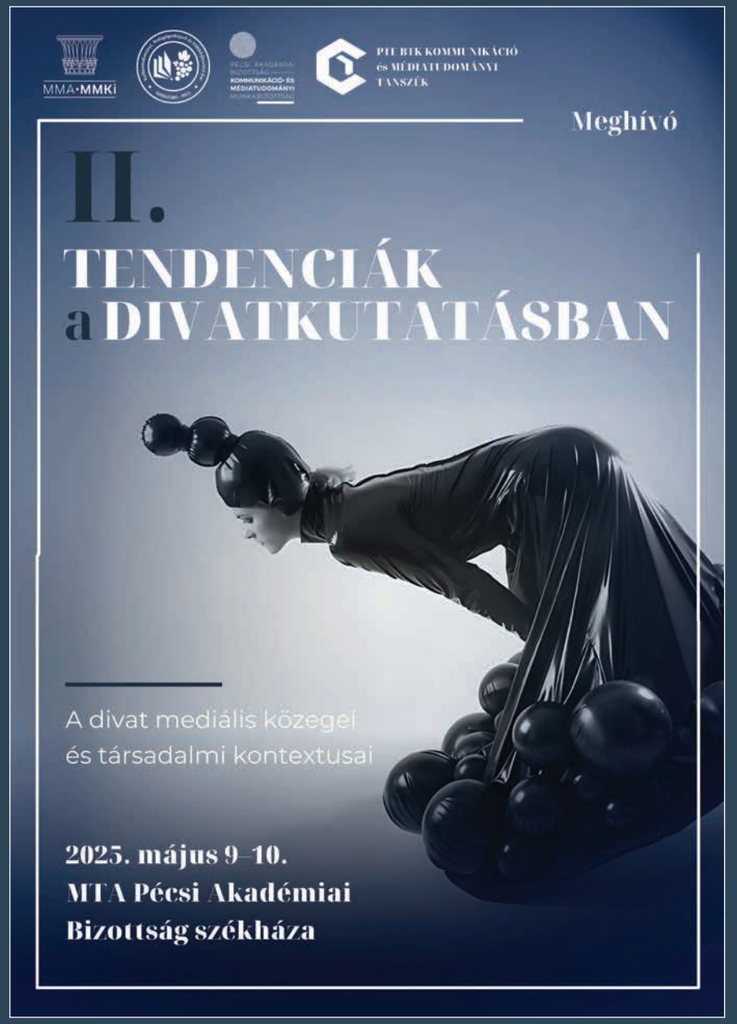
MMA•MMKI
PTE BTK KOMMUNIKÁCIÓ
és MÉDIATUDOMÁNYI
TANSZÉK
Meghívó
II.
TENDENCIÁK
a DIVATKUTATÁSBAN
A divat mediális közegei
és társadalmi kontextusai
2025. május 9–10.
MTA Pécsi Akadémiai
Bizottság székháza

10 ÉVES AZ MMA MŰVÉSZETELMÉLETI ÉS MÓDSZERTANI KUTATÓINTÉZET

MMA-MMKI
Timár Sándor
ÉLETMŰVÉNEK JELENTŐSÉGE
A MAGYARORSZÁGI
NÉPTÁNCKULTÚRA
MEGÚJÍTÁSÁBAN
műhelykonferencia
2025. OKTÓBER 2. 10:00
HILD-VILLA
(1121 Budapest, Budakeszi út 38.)

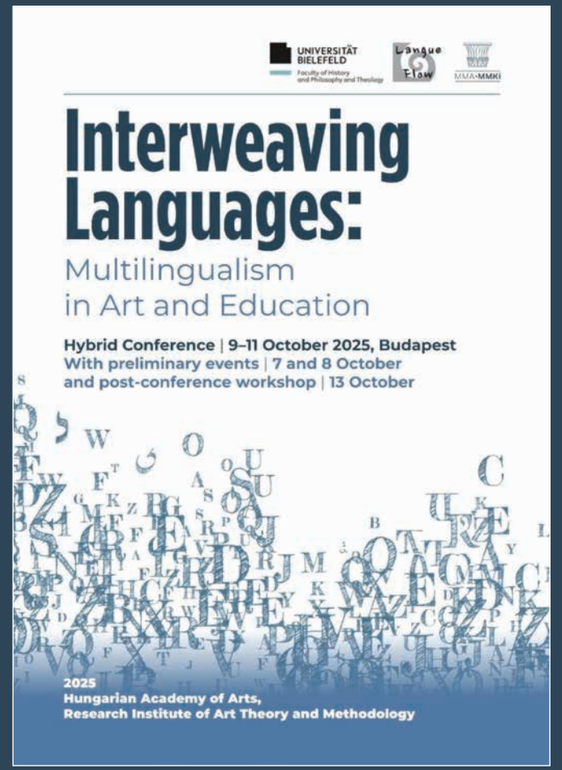
UNIVERSITÄT BIELEFELD
Faculty of History and Philosophy and Theology
Langue Flow
MMA-MMKI
Interweaving Languages:
Multilingualism in Art and Education
Hybrid Conference | 9–11 October 2025, Budapest
With preliminary events | 7 and 8 October
and post-conference workshop | 13 October
2025
Hungarian Academy of Arts,
Research Institute of Art Theory and Methodology

MMA-MMKI
ZENEAKADÉMIA
HAGYOMÁNYOK HÁZA
A magyarországi világzene
2025. NOVEMBER 14-15.
HAGYOMÁNYOK HÁZA
(1011 Budapest, Corvin tér 8.)

MMA-MMKI
"...egy valóságos varangyosbéka fokonkint átváltozik emberré"
Jókai
és a képzőművészetek
Orosz István, az MMA rendes tagja előadása
2025. DECEMBER 8. 15:30
HILD-VILLA (1121 Budapest, Budakeszi út 38.)

MMA•MMKi